LEV TROTSKİY

MARKSİZMİ SAVUNURKEN

YAZILAR ve MEKTUPLAR

Programımızdaki "yozlaşmış işçi devleti" ne anlama geliyor? Bu soruya programımız, SSCB'nin savunulması sorununun çözümü bakımından bütünüyle yeterli derecede bir somutluk ile karşılık veriyor; yani: (1) Sovyet sisteminin bir "bürokratik deformasyon"a uğradığını gösteren 1920'deki belirtiler, sovyetleri yiyip yutan bir bağımsız bürokratik rejim haline gelmiştir; (2) bürokrasinin sosyalizmin iç ve uluslararası görevleriyle bağdaşmayan diktatörlüğü ülkenin ekonomik hayatına derin deformasyonlar getirmiştir ve getirmeye de devam etmektedir; (3) ne var ki, üretim araçlarında devlet mülkiyetine dayalı planlı ekonomi sistemi temelde korunmuştur ve insanlığın devasa bir kazanımı olmaya devam etmektedir. SSCB'nin emperyalizm ile girdiği bir savaşta yenilgiye uğraması, sadece bürokratik diktatörlüğün değil, planlı devlet ekonomisinin tasfiyesi; ve ülkenin etki alanlarına bölünmesi; ve emperyalizmin yeni bir stabilizasyonu; ve dünya proletaryasının yeniden zayıflaması, anlamına gelecektir. "Bürokratik" deformasyonun bir bürokratik otokrasi rejimine doğru gelişmesi durumundan şu sonucu çıkarıyoruz ki, işçilerin kendi sendikaları aracılığıyla savunulması, bugün, 1920'dekinin tam tersine, bütünüyle gerçekçilikten uzaktır; bürokrasiyi devirmek gereklidir; bu görev ancak SSCB içinde illegal bir Bolşevik partinin oluşturulmasıyla yerine getirilebilir. Politik sistemin yozlaşmasının henüz planlı devlet ekonomisinin yıkılmasına varmamış olması durumundan şu sonucu çıkarıyoruz ki, SSCB'yi emperyalizme karşı savunmak ve bürokrasiye karşı mücadelesinde Sovyet proletaryasına yardım etmek hâlâ dünya proletaryasının görevidir. SSCB'de yaklaşan devrimin programı bir yandan objektif bir tarihsel olgu olarak SSCB hakkında yaptığımız değerlendirme ile öte yandan bir işçi devleti normu ile belirlenir. Şunu söylemiyoruz: "Her şey kaybedilmiştir, her şeye yeniden başlamalıyız." İşçi devletinin şu aşamada, kurtarılabilecek, korunabilecek ve daha da geliştirilebilecek unsurlarını açıkça gösteriyoruz.

KARDELEN

MARKSİZMİ SAVUNURKEN

Yazılar ve Mektuplar

Lev Trotskiy

Çeviren: Yavuz Alogan

KARDELEN

Kardelen Yayınları

Devrimci Marksist Klasikler : 3

İstanbul 1992

Özgün Kaynak :

In Defense of Marxism (Pathfinder Press, New York 1976)

Kapak : Mavi Kare Ajans

Baskı : Yaylacık Matbaası

Kapak Baskı : Metin Matbaası

Lorca Yayıncılık
Nakilbent Sok. 49/4 Sultanahmet-İstanbul

Tel : 516 84 54

İÇİNDEKİLER

Yayınevinin Notu 7

Giriş (George Novack/Joseph Hansen) 13

Marksizmi Savunurken

- James P. Cannon'a Mektup (12 Eylül 1939) 31
- Savaşta SSCB (25 Eylül 1939) 33
- Sherman Stanley'e Mektup (8 Ekim 1939) 54
- Tekrar ve Bir Kez Daha SSCB'nin Yapısı Üzerine (18 Ekim 1939) 56
- Referandum ve Demokratik Merkeziyetçilik (21 Ekim 1939) 67
- Sherman Stanley'e Mektup (22 Ekim 1939) 69
- Max Shachtman'a Mektup (6 Kasım 1939) 72
- Sosyalist İşçi Partisi'nde Küçük Burjuva Muhalefet (15 Aralık 1939) 77
- John G. Wright'a Mektup (19 Aralık 1939) 98
- Ulusal Komite Çoğunluğuna Üç Mektup (Aralık-Ocak 1940) 99
- Joseph Hansen'e Mektup (5 Ocak 1940) 104
- Yoldaş Burnham'a Açık Mektup (7 Ocak 1940) 106
- Joseph Hansen'e Mektup (18 Ocak 1940) 131
- Bir Çizilten Gangren Tehlikesine (24 Ocak 1940) 133
- Partiye Dönün! (21 Şubat 1940) 183
- "Bilim ve Üslup" (23 Şubat 1940) 186
- Küçük Burjuva Ahlakçılar ve Proletarya Partisi (23 Nisan 1940) 188
- "İşçi" Partisi Üzerine (7 Ağustos 1940) 192

Yayınevi ve Çevirmenin Notları 196

Yayınevinin Notu

1990'lı yıllarda uluslararası sosyalist hareket tarihinin en büyük bunalımlarından birini yaşarken, Marksizm, felsefi yönteminden politik programına kadar her yönüyle ağır bir taarruz altında. Ama tarihinde karşılaştığı ilk saldırı değil bu. **Komünist Manifesto'nun** yayınlanışından bu yana geçen yüzelli yıla yakın tarih dilimi içerisinde, uluslararası işçi hareketinin her dönemecinde ya da her büyük bunalımında Marksizmin geçerliliğini yitirdiği iddiası sosyalist hareket içinde yaygın biçimde ileri sürülmüştür. Elinizdeki kitap, bugünkünden farklı olmakla birlikte aynı derecede derin bir bunalım döneminde, faşizmin Avrupa'nın sathına bir kanser gibi yayıldığı, ikinci emperyalist savaşın patlak verdiği, Sovyet devletinin ve dünya işçi hareketinin ise Stalinist bürokrasinin pençesinde kıvranmakta olduğu bir dönemde, 1939-40 yıllarında, Trotskiy'in Marksizme yönelen bir yeni taarruzu göğüslemek üzere girişiği son mücadelenin belgelerinden oluşuyor.

Marksizmi Savunurken başlıklı derlemeyi oluşturan makale ve mektuplar, IV. Enternasyonal'in ABD seksiyonu SWP (Socialist Workers Party - Sosyalist İşçi Partisi) içinde 1939 Ağustosunda, Hitler-Stalin paktının imzalanmasının ve İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasının ardından patlak veren tartışmaya müdahale amacıyla Trotskiy tarafından yazılmış makale ve mektupları bir araya getiriyor. 1939 Ağustosunda başlayan tartışmanın önemi, Marksizmin temellerinin IV. Enternasyonal' in kendi safları içinde sorgulanmaya başlanmış olmasıydı. Sorunu daha da ciddi hale getiren şuydu: James P. Cannon önderliğinde, 1928'de Stalinizme karşı mücadeleye başlayan ABD devrimci Marksistleri, devrimci birleşme ve antrizm taktiklerini başarıyla uyguladıktan sonra, SWP'yi 1938 yılında kurduklarında, parti birkaç bin üyesiyle, yönettiği militan grevlerin getirdiği deneyimle, aydınlar üzerinde yarattığı hegemonik etkiyle, Enternasyonal'in en güçlü seksiyonunu oluşturuyordu. Okuyucu, tartışmanın temellerine ve seyrine ilişkin

yararlı bir özeti, George Novack ile Joseph Hansen'in burada yayınlanmakta olan ayrıntılı giriş yazısında bulabilir.

Trotskiy'in burada yayınlanmakta olan makale ve mektupları, o tarihsel bağlamda SWP içindeki tartışma açısından yerine getirdiği işlevin ötesinde, günümüz tartışmaları açısından da büyük bir önem taşıyor. Herşeyden önce, yukarıda da belirtildiği gibi, sosyalist hareket içinde büyük politik ve askeri olayların ardından doğan kargaşa ortamlarında Marksizme taarruzlar yöneltilmesi olgusu, o döneme özgü değil. O dönemde Hitler-Stalin paktının yarattığı sarsıntının çok daha derini bugün uluslararası işçi hareketinde Sovyet devletinin çöküşü ve Doğu Avrupa'daki deprem dolayısıyla yaşanıyor. Bugün, Marksizme yönelik taarruz ve sosyalist hareketteki şaşkınlık çok daha büyük boyutlara ulaşmış durumda. Üstelik iki dönemi birbirine yaklaştıran bir önemli faktör de mevcut: o gün olduğu gibi bugün de, sosyalistler arasında sınıf politikasının zeminine sağlam biçimde basmayanlar, burjuvazinin yarattığı "demokratik kamuoyu"nun yoğun basıncı altında gerileme, hatta teslimiyet içine düşüyor. Trotskiy'in bu unsurlara karşı Marksizmi ve devrimci programı yeni gelişmelerin ışığında sınayarak savunan yöntemi, bugün için de Marksistlere ışık tutacak bir değer taşıyor. Burada aynı zamanda Marksist felsefe, diyalektik yöntem ve devrimci teorinin, devrimci bir politikanın belirlenmesi açısından taşıdığı vazgeçilmez önemi bir kez daha keşfetmek mümkün.

Ne var ki, **Marksizmi Savunurken** derlemesinin önemi bu genel nokta ile sınırlı değil. Bu kitapta yer alan yazılar en azından iki başka alanda günümüz açısından son derecede büyük bir **güncellik** taşıyor. Bunların ilki, bugün Marksizmin uğradığı şiddetli taarruzun merkezinde yer alan **bürokratik işçi devletleri** sorunu. Elinizdeki kitap, 20. yüzyıl Marksizmi'nin bu alandaki teorik ve politik kazanımlarının doruğunu oluşturan Trotskiy'in bu konudaki düşüncelerini kavramak bakımından, **İhanete Uğrayan Devrim** dışındaki en önemli kaynak. Buradaki yazılar, Stalinizm'in bir efsanesine hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak kadar açık biçimde darbe vuruyor: Trotskiy'in, ölümüne dek, Sovyet devletini emperyalizme ve kapitalist restorasyona karşı koşulsuz biçimde desteklediği bu kitapta belgeleniyor; dolayısıyla bu büyük devrimcinin "anti-Sovyetik" olduğunu söylemek büyük bir yalandır. Bunun yanısıra Trotskiy'in bu kitapta ileri sürdüğü argümanlar,

bugün bürokrasinin politikaları sonucunda dağılmış ve kapitalist restorasyon sürecinde, ileri bir evreye ulaşmış olan Sovyet devletinin, restorasyon sürecinin başlamasından önceki sınıf karakteri konusuna berraklık getirerek işçi devleti tezini bir kez daha sağlamlaştırıyor. Trotskiy'in 1939 yılında Polonya ve Finlandiya'ya ilişkin gözlemleri, aynı zamanda, savaş sonrası Doğu Avrupası'nda ortaya çıkan gelişmelerin öngörülmesi bakımından da değerli veriler sunuyor.

Nihayet, Sovyet devletinin ne denli yozlaşmış olursa olsun hala bir işçi devleti olduğu tezinin esas öneminin devrimci politikaya yol göstermesinden kaynaklandığı gerçeği, burada bir kez daha çıplak biçimde görülüyor. 1939-40 tartışmasında, muarızları, Stalin'in Hitler'le ittifak içinde kapitalizme saldırarak bürokratik sınıf hakimiyetine dayalı yeni bir sınıflı dünyayı kurmaya yöneleceğini ileri sürerken, Trotskiy, ittifaka rağmen Hitler'in, Batı'da işini tamamlar tamamlamaz Ekim devriminin ürünlerini ortadan kaldırmak amacıyla Sovyetler Birliği'ne saldıracağını daha savaşın başından öngörebilmiştir. Bu öngörünün devrimci politika açısından sonucu açıktır: Sovyet devletini Nazizme ve emperyalizme karşı koşulsuz desteklemek. Nitekim, Sovyetler Birliği'nin Nazi taarruzuna karşı kazandığı zafer, sadece planlı ekonominin ve proletaryanın Ekim devriminin ülkesindeki öteki kazanımlarının ayakta kalmasını değil, faşizmin nihai yenilgisini de sağlayarak savaş sonrasındaki yarım yüzyılı biçimlendirmiştir. Yani en kötü durumda basit bir terminolojik sorun, en iyi durumda ise arı bir teorik tartışma konusu gibi görünen işçi devleti tartışması, aslında dünya tarihsel etkileri olacak bir çatışmaya ilişkin politik tavrın belirlenmesinin temeli olmuştur. Ve bu büyük dönemeç noktasında tarih işçi devleti tezinin doğruluğunu bütün çıplaklığıyla kanıtlamıştır.

Bu kitaptaki tartışmanın ışık tuttuğu ikinci alan, devrimci Marksizmde parti örgütlenmesine ilişkin sorunlar, özel olarak da **demokratik merkeziyetçilik** sorunudur. Bu konuda **Marksizmi Savunurken** birçok efsaneye son verecek verilerle doludur. Herşeyden önce son dönemde yaygınlaşan bir yanlış düşünce burada çürütülmektedir: Leninist partinin iç işleyiş normunu oluşturan demokratik merkeziyetçilik, Stalinist partilerde aynı ad altında uygulanan bürokratik iç rejimle hiçbir akrabalık taşımaz. SWP içinde Marksizmi dahi sorgulayan unsurların başını çektiği azınlık bloku, parti kongresi öncesinde partinin

çoğunluğunu kendi yanına çekebilmek amacıyla bütün görüşlerini yayma özgürlüğünü sonuna kadar kullanabilmiştir. Öte yandan, Trotskiy'in ve parti çoğunluğunun, bu tartışma özgürlüğünün yanısıra, eylem anında disiplinin zorunluluğunu kesin bir tavırla savunmaları, Trotskizmin, Leninist partinin yerine gevşek ve liberal bir yapıyı savunduğu yolundaki Stalinist efsaneye de kesin bir darbe vurmaktadır. Gerçekte burada yayınlanan yazılarının açıkça ortaya koyduğu gibi, Trotskiy 1917'den sonra, özellikle de 30'lu yıllarda parti işleyişi bakımından gevşekliği savunmak bir yana, bu tür görüşlere anarşizan ve küçük burjuva görüşler olarak karşı çıkmıştır.

Trotskiy'in buradaki polemiklerinde parti içi farklılıklara bakış açısı da önemli dersler içeriyor. Okuyucunun tartışmanın seyrinden görebileceği gibi, Trotskiy parti içinde ayrılıklar doğduğunda ideolojik ve programatik sorunların en çıplak biçimde ve bütün ayrıntılarıyla tartışılmasını, bu konularda tavizsiz bir tavır benimsenmesini savunmakta, buna karşılık örgütsel planda büyük bir esneklik ve temkinliliğin en doğru yol olacağını ileri sürmektedir. Marksizmden adım adım uzaklaşan bir eğilimin dahi parti disiplinine bağlı kalmak **koşuluyla** partide tutulması konusunda Trotskiy'in göstediği sabırlı çaba, her küçük fırsatta bir ayrılmayı gündeme getiren anlayışlardan dağlar kadar uzakta kalmaktadır. Parti içi mücadelelere ilişkin olarak Trotskiy'in altını çizdiği bir başka nokta da, bir eğilimi alt etme ateşiyle ilkesiz birliklerin kurulmasının sakıncalarıdır. Daha genel olarak, Trotskiy'in buradaki satırlarında, devrimci bir partinin iç sorunlarının ele alınması konusunda birçok değerli görüş ve ders yer almaktadır.

Marksizmi Savunurken, bir bakıma Trotskiy'in son yapıtıdır. Elinizdeki kitapta yer alan son yazının kaleme alınış tarihi 7 Ağustos 1940'dır; yani, Trotskiy'in, Stalin'in görevlendirdiği bir katilin darbeleriyle can vermesinden yalnızca onüç gün önce yazılmıştır. Bu yazı ve mektuplar, Trotskiy'in ölümünden sonra, ilk kez 1942'de ABD'de kitap haline getirilerek yayınlanmış, daha sonra başka dillere çevrilmiştir. Derlemenin içeriği farklı basımlarında değişik olmuş, bazı yazı ve mektuplar bazı basımlarda, bazıları ise başka basımlarda yer almamıştır. Elinizdeki çeviri , Pathfinder Press tarafından 1976 yılında yayınlanan basım temel alınarak yapılmış, ancak bu kaynakta yer verilmiş olan yazı

ve mektuplardan birkaç tanesi, yer tasarrufu kaygılarıyla buraya alınmamıştır.

Marksizmi Savunurken, Stalinizmin çöküşünün sosyalist saflarda yarattığı tahribat bağlamında, gerçek devrimci Marksizmin teorik ve politik gücünü bütün berraklığıyla ortaya koyan bir derleme niteliğiyle günümüz tartışmalarına değerli bir katkıda bulunacak bir yapıttır. En önemlisi, Trotskiy'in kullandığı teorik ve politik yöntemi bugünün çok farklı sorunlarına aynı yaratıcılıkla uygulayabilmektir.

Giriş

I

George Novack
Joseph Hansen*

Lev Trotskiy, kırk yılı aşkın bir süre, Marksizm'in fikir ve yöntemlerini savundu ve geliştirdi. Gençliğinde bu fikir ve yöntemlerin çarlık rejimine ve bütün burjuva dünyaya karşı savunulmasını üstlendi. Birinci Dünya Savaşı sırasında İkinci Enternasyonal'in sosyal yurtseverlerine ve revizyonistlerine karşı devrimci enternasyonalizmi savundu. Rus devriminde, Lenin'le yan yana, Menşevikler'e ve Sosyal Devrimciler'e karşı Bolşevizm'in programını savundu. 1917 Ekim devriminin zaferinden sonra, önde gelen Sovyet propagandisti olarak, siyasal polemik alanında Marksist ilkeleri, askeri cephelerde işçi devletinin savunulmasına önderlik ederken gösterdiği aynı gayret ve ışıltıyla savundu. Marksizmin fikirlerini bütün dünyaya yaymak için Lenin'le birlikte III. Enternasyonal'i kurdu.

---

* **George Novack** (1905-1988). 1933'de Columbia Üniversitesi'nde öğrenciyken Cannon'un önderliğindeki Communist League of America'ya (CLA - Amerika Komünist Ligası) katıldı. 1935'de Trotskiy'i korumak için kurulmuş olan komitenin sekreterliğine getirildi. II.Dünya Savaşı sonrasında SWP'nin önde gelen yöneticilerinden ve devrimci Marksizmin önemli teorisyenlerinden biri olarak harekete ölene dek hizmet etti.

Joseph Hansen (1910-1979). 45 yıl boyunca devrimci Marksist hareket içinde mücadele etti. Politikaya 1934'de Communist League of America'ya (CLA - Amerika Komünist Ligası) üye olarak başladı. 1937-40 yılları arasında Trotskiy'in sekreteri olarak görev yaptı. İkinci Savaş'tan sonra SWP'nin önde gelen önderlerinden biri oldu.Cannon'un ölümünden sonra partinin en güvenilen önderi haline geldi. 1963'den ölümüne kadar, haftalık uluslararası bir devrimci haber dergisi olan **Intercontinental Press**'in editörlüğünü yaptı.

Trotskiy'in Marksizmi savunurken verdiği en büyük savaş Lenin'in ölümünden sonra oldu. Rusya Komünist Partisi içinde bürokratik gericiliğin ilk belirtileri ortaya çıktığı zaman, Trotskiy, Stalin-Zinovyev-Kamenev bloğunun küçük burjuva politikalarına karşı Bolşevik programı korumaya çalışan Sol Muhalefet'i örgütledi. Alma Ata'ya sürülmesine rağmen, yozlaşan Stalinist kliğin artan revizyonist eğilimlerine karşı Rusya Komünist Sol Muhalefeti'nin mücadelesini sürdürdü. Türkiye'de sürgündeyken, uluslararası çapta Komünist Sol Muhalefet'i örgütledi. 1933' te III. Enternasyonal Almanya'da mücadele etmeden faşizme teslim olduğu zaman, Trotskiy, 1938'de kurulacak olan IV. Enternasyonal için çağrıda bulundu.

Hayatının son on yılında Trotskiy, faşizme karşı, burjuva demokrat kamuoyuna karşı, III. Enternasyonal'in tehlikeli Stalinizmi ve İkinci Enternasyonal'in düşkün sosyal reformizminden, iktidarsız merkezciliğe, aşırı solculuğa ve anarko-sendikalizme kadar uzanan bütün küçük burjuva politika türlerine karşı Marksizmi savundu. Trotskiy'le hesaplaşmak zorunda kalmayan ve onun, yazılarında analiz edip karşılık vermediği tek bir önemli anti-Marksist eğilim yoktu. İkinci dünya Savaşı sırasında gericilik dünyanın her yerinde tırmanışa geçerken Trotskiy, devrimci sosyalizmin en büyük sözcüsü olarak öne çıktı.

İkinci Dünya Savaşı'nın başında Trotskiy bir kez daha Marksizmi savunmak üzere savaş vermeye çağrıldı.Bu kez mücadele kendi kurduğu IV. Enternasyonal'in Amerikan seksiyonunun saflarında gerçekleşti. Sosyalist İşçi Partisi içinde, Avrupa'daki savaşın etkisi , yabancı sınıf etkileri ve fikirlerinin baskısı yüzünden dengesini kaybeden bir grup lider, Trotskiy'in, "hareketimizin teorik temellerini, politik ilkelerini ve örgütsel yöntemlerini, reddetme, geçersizleştirme ve yıkma girişimi" olarak nitelediği hareketi yaptı.

Bu grup ve izleyicileri başarısızlığa uğradılar. Başarısızlığa uğradılar, çünkü Trotskiy Bolşevik Parti'nin ve onu önceleyenlerin deneyimlerini temel alarak Trotskist hareketi uyarmıştı: emperyalist savaşın patlak vermesi saflarda kaçınılmaz olarak bir kriz yaratacaktı; burjuva kamuoyunun saldırısı altında, parti içindeki küçük burjuva unsurlar yönlerini şaşıracaklardı; proleter kanat bu demoralizasyon tehlikelerine karşı hazırlıklı olmalıydı. Başarısızlığa uğradılar, çünkü kriz patlak verdiğinde Trotskiy ilk belirtileri inceledi, hastalığın yapısını teşhis etti ve daha sonraki gelişmesi hakkında tahminlerde bulundu. Başarısızlığa

uğradılar, çünkü Trotskiy hizip çatışması başladığında proleter çoğunluğa önderlik edebildi.

Bu kitap, partimizin saflarında sınanan ve özümlenen bu mücadelenin en değerli ürünüdür. Trotskiy'in Marksist düşünceye en olgun katkılarının çoğu burada bulunmaktadır. Trotskiy, Marksizmin savunulması için verilen bu son savaşa, hayatının son yılında bütün enerjisini verdi. Bu derlemenin en son bölümünü, 17 Ağustos 1940'da, Stalinist katil öldürücü darbesini vurmadan üç gün önce yazdı.

II

Trotskiy'in, "Bir Çizikten Gangren Tehlikesine" başlıklı makalesinde gösterdiği gibi, bir küçük burjuva sapmanın unsurları Amerikan Trotskist hareketi içinde uzun süredir filizlenmekteydi. Bu eğilim, İkinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesine yol açan ve onu izleyen olaylar zorlayana kadar örgütlü ve açık bir politik biçimlenme içinde kendini ortaya koymaya cesaret etmedi.

Küçük burjuva muhalefetin oluşmasına ve Marksizm'e karşı saldırıya geçmesine doğrudan SSCB sorunu neden oldu. Bu bir rastlantı değildi. 7 Kasım 1917'den bu yana, Rus devrimi sorunu -ve onun ürünü olan Sovyet devleti- bütün ülkelerin işçi hareketlerini bölen belirgin bir hat çekmiştir. Bütün bu yıllar boyunca SSCB karşısında alınan tavır, gerçek devrimci eğilimi, çeşitli ton ve derecelerdeki bütün kararsızlardan, geri çekilme eğilimi gösterenlerden ve burjuva dünyadan gelen baskıya teslim olanlardan - Menşevikler, Sosyal Demokratlar, Anarşistler ve Sendikalistler, Merkezciler, Stalinistler- ayıran kesin ölçüt olmuştur.

Tartışmanın gelişmesi kısa süre içinde bütün temel meselelerin tartışma konusu haline getirildiğini ortaya koydu.

22 Ağustos 1939'da Sovyet-Alman paktı ilan edildi. Bunun üzerine büyük bir anti-Sovyet propaganda dalgası "demokrasiler"i kapladı. Sosyalist İşçi Partisi'nin küçük burjuva kanadı içten sarsıldı. Aynı gün

SWP(Sosyalist İşçi Partisi) Politik Komitesi'nde*, Shachtman[1] şu önergeyi verdi: "Politik Komite'nin bir sonraki toplantısı, Stalin-Hitler paktı hakkındaki değerlendirmemizin, **gelecek perspektifi ve Sovyet devleti hakkında yaptığımız değerlendirme ile bağlantılı olarak** tartışılması ile başlamalı." Shachtman SSCB'nin savunulması gerektiğini hâlâ kabul ediyordu. Ancak, verdiği önerge, James Burnham'ın[2] SSCB'nin yapısı hakkındaki görüşlerine yakınlaşmakta olduğunu gösteriyordu. Shachtman daha önce bu görüşlere karşı çıkmıştı. İki yıl kadar önce yazılan çeşitli dokümanlarda Burnham -Shachtman gibi o da Politik Komite'nin üyesiydi- IV. Enternasyonal'in, Sovyetler Birliği'nin bir işçi devleti olduğu, dünya işçi sınıfının, Stalinist rejim altında yozlaşmasına rağmen Sovyetler Birliği'ni emperyalist saldırıya karşı kayıtsız şartsız savunması gerektiği şeklindeki temel ilkesini ilk kez sorgulamıştı. Böylelikle savaşın açılışını yapan pakt partimizin içindeki krizin de açılışını yapmış oldu.

Bir hafta sonra İkinci Dünya Savaşı başladı. O zamana kadar kendini dışa vurmayan küçük burjuva eğilim bu kez bağlarını kopardı. 3 Eylül'de yapılan Politik Komite toplantısında Burnham, Ulusal Komite'nin bir sonraki hafta toplanması ve Rus sorununun gözden geçirilmesini gündemine alması için bir önerge verdi. Çoğunluk önergeyi onayladı ve muhalefetin yeni fikirlerini toplantıdan önce yazılı olarak ortaya koymasını talep etti. Çoğunluk, aynı zamanda, Trotskiy' in fikirlerini bize ulaştırmaya davet edilmesi için yeterli süre istedi. Muhalefetin bu öneriye karşı oy kullanması, başından beri Trotskiy'e duyduğu düşmanlığı ortaya çıkardı.

5 Eylül'de Burnham "Savaşın Niteliği Üzerine" başlıklı dokümanını Ulusal Komite'nin plenum toplantısına sundu. Dokümanın özü şu cümlededir: "Sovyetler Birliği'ni hangi anlamda olursa olsun bir işçi devleti olarak görmek imkânsızdır....Sovyet müdahalesi (savaşa), bir bütün olarak çatışmanın genel emperyalist karakterine tabi olacaktır; ve sosyalist ekonomiden geri kalanı savunmanın hiçbir anlamı olmayacaktır." Bir hafta sonra, bu kitabın başında yer alan mektubunda Trotskiy, Burnham doktrininin gerçek sonuçlarını ortaya koymaya

---

* ABD komünist geleneğinde partilerin politbüroları Politik Komite (Political Committee), merkez komiteleri ise Ulusal Komite (National Committee) adıyla anılır (yayınevinin notu).

başladı: (bu doktrine göre) "dünya proletaryasının bütün devrimci potansiyelleri tükenmiştir, sosyalist hareket iflas etmiştir ve eski kapitalizm kendisini yeni bir sömürücü sınıfa sahip `bürokratik kolektivizm'e dönüştürmektedir."

Trotskiy, hizip mücadelesi sırasında yazdığı ve plenumdaki tartışmaya zamanında ulaşan "Savaşta SSCB" başlıklı dokümanında Burnham'ın konumu üzerinde durdu. Küçük burjuva muhalefet henüz bir hizip olarak kendini açıkça ortaya koymadığı için Trotskiy, sabık İtalyan komünist Bruno R.[3] ve diğerleri tarafından öne sürülmüş olan, muhalefetinkine benzer argümanları kullandı ve onların mantıksal sonuçlarını geliştirdi. Bu doküman, Rus sorunu üzerine IV. Enternasyonal'in programına meydan okuyan ve böylelikle gerçekte bilimsel sosyalizmin temel önermelerine meydan okuyan Burnham ve taraftarlarına sert bir uyarıda bulunuyordu.

Küçük Burjuva muhalefet içinde üç farklı grup biraraya geldi. Burnham grubun politik lideri idi ve onun anti-Marksist karakterini tam olarak ifade ediyordu. Abern'in[4] kliği görünüşte Trotskiy'in görüşlerini kabul ediyor ve Burnham'ınkileri reddediyordu. Bir ara konumda olan Shachtman, kuşkular belirtip kayıtlar koyuyor ve bunları, ayırım yapmaksızın hem Trotskiy'in hem de Burnham'ın konumlarına uyguluyordu.

Blok içindeki bu son iki eğilim -Abern ve Shachtman'ınki- Burnham'ın zemininde yer almaya henüz hazır değildi. IV. Enternasyonal'in programına hâlâ bağlı gibi görünüyorlardı. Burnham'la ortak bir hizip oluşturmak için, konumlarındaki bu çelişkileri nasıl telafi ettiler? Onlar, gerçek görüşlerini saklaması için Burnham'la gizlice anlaşıldılar. Böylelikle, temel ilkeler üzerinde durmayı reddetmek ve tartışmanın sadece "somut" meselelerle sınırlı kalmasını talep etmek suretiyle, kendi ilkesiz birlikleri için ortak bir formül buldular.

30 Eylülde toplanan plenumda, Burnham'ın dokümanını okuma vakti geldiğinde, kendisi kayıtsız bir tavırla dokümanı geri çekiğini bildirdi! Onun yerine Burnham'ın dava vekili Shachtman muhalefetin ortak platformu olarak bir karar metni üretti. Bu metin, mücadeleyi "Hitler-Stalin paktının ortaya çıkardığı somut sorunlara doğrudan yanıtlar" ile sınırlamak suretiyle, Sovyet devletinin sınıf yapısı üzerine patlak veren temel anlaşmazlığın tartışılmasını önleme ve erteleme girişiminde bulunuyordu. Bununla birlikte karar metni kendi hedef ve koşullarına

bağlı kalmayı da başaramıyordu. Kızıl Ordu'nun Polonya'yı işgali bir "**emperyalist politika**" eylemi olarak isimlendiriliyor, bu da "`Sovyetler Birliği'nin kayıtsız şartsız savunulması' şeklindeki önceki anlayışımızda (bir) revizyon"u gerektiriyordu.

Abern kliği, hem Shachtman'ın karar metnine, hem de parti çoğunluğunun "Sovyet devletinin yapısı ve Stalinizm'in rolü üzerine temel analizimizi onaylama" ve Trotskiy'in "Savaşta SSCB" başlıklı dokümanının "politik sonuçlarını benimseme" amacıyla sunduğu önergeye oy vererek ilkesiz karakterini açığa vurdu.

Marksizm'den uzaklaşmasının bu aşamasında muhalefet, görünüşte yalnızca Trotskiy'in, birbirini izleyen olayları yorumlayışından ve Sosyalist İşçi Partisi'nin, Cannon'a[5] atfettikleri "örgütsel yöntemler"inden ayrıldı. Ancak, Trotskiy ve onun gibi düşünenler bütün bu ilkesiz birliğin içinde gizli kalan anti-Marksist eğilimi ayırt ettiler. Shachtman'ın öne sürdüğü karar metninin ideolojik kaynağı açıktı. Sovyetler Birliği'nin sınıf yapısı üzerindeki soru işareti Burnham'ın yanıtına yol açan bir köprü oldu. Bu yanıt, Shachtman'ın, Kızıl Ordu'nun eylemlerini "emperyalist politika eylemleri" olarak niteleyişi ile üstü kapalı biçimde ifade edildi. Trotskiy'in Sherman Stanley'e ilk mektubunda ve "Tekrar ve Bir Kez Daha SSCB'nin Yapısı Üzerine" başlıklı makalesinde açıkladığı gibi, "emperyalizm" tekelci kapitalizmin yayılmacı politikasını anlatmak için kullanılan bir Marksist terimdir. Dolayısıyla plenum, muhalefetin karar metnini "kısmen partinin temel konumunu revize etme ve kısmen de Sovyetler Birliği sorunu üzerine politikamızın temel anlamda revizyonunu hedefleyenlerin konumunu gizleme girişimi olarak" mahkûm etti ve Trotskiy'in "Savaşta SSCB" makalesinde öne sürdüğü konumu benimsedi.

Muhalefet ulusal çapta örgütlendi ve IV. Enternasyonal'in diğer ulusal seksiyonlarından destek sağlamaya çalıştı. Çoğunluk ise New York'ta yapılan bir dizi üye toplantısında temel konulara açıklık getirme çabalarını sürdürdü.

Trotskiy, "Tekrar Ve Bir Kez Daha SSCB'nin Yapısı Üzerine" başlıklı makalesinde Burnham taraftarlarının yaymakta oldukları argümanları özel olarak ele aldı ve onları dikkatli olmaları için uyardı: "Eğer Marx'ın revizyonundan söz ediyorsak, gerçekte bu, `burjuva (devleti) olmayan' ve `işçi (devleti de) olmayan' yeni tip bir devleti tasarlayan bu yoldaşların revizyonudur." James P. Cannon'un IV. Enternasyonal'in konumunu destekleyen bir konuşmasının ve

Shachtman'ın, Burnham'ı örtbas etmeye çalışan ve plenuma sunduğu karar metninin tutarsızlığını olduğu gibi koruyan konuşmasının stenoları Trotskiy'e gönderildi. Metinleri alan Trotskiy, derhal Shachtman'a gönderilmek üzere bu kitabın 43'üncü sayfasında yer alan mektubu dikte ettirdi ve Shachtman'ın o zamana kadar Trotskiy'in "Savaşta SSCB" başlıklı makalesi ile uyum içinde görünerek kabul ettirmeye çalıştığı revizyonist fikirlerini ayrıntılı olarak yanıtladı.

İzleyen haftalarda çoğunluk, farklılıkların derinleşen karakterini ortaya koymak için Sosyalist İşçi Partisi'nin yayın organı **International Bulletin**' de (Uluslarası Bülten) makaleler yayımladı, ancak muhalefet bu ilkeli zemin üzerinde savaşı kabul etmeyi inatla reddetti. Trotskiy, azınlığın öne sürdüğü mazeretlere son verme ve enfeksiyon yayan yarayı -Burnham'ın ideolojik liderliğini- deşme vaktinin geldiğine karar verdi. "Sosyalist İşçi Partisi'nde Küçük Burjuva Muhalefet" başlıklı bir sonraki makalesinde (s. 128) şu görüşü açıkladı:

"Olayların adını koymak gerekir. Şimdi, mücadele halindeki iki hizbin konumu tam bir açıklıkla ortaya çıktığına göre, Ulusal Komite azınlığının tipik bir küçük burjuva eğilim oluşturduğu belirtilmelidir. Sosyalist hareket içindeki her küçük burjuva grup gibi şimdiki muhalefeti de karakterize eden özellikler şunlardır: teoriyi küçümseme ve eklektisizm eğilimi; kendi örgütünün geleneğine saygısızlık; nesnel gerçeklik için duyulan kaygı yerine kişisel `bağımsızlık' için duyulan kaygı; tutarlılık yerine asabiyet; bir konumdan diğerine sıçramaya hazır oluş; devrimci merkeziyetçilik hakkında anlayış yoksunluğu ve düşmanlık; ve nihayet, parti disiplini yerine klik bağlarını ve kişisel ilişkileri geçirme eğilimi...."

Bu sözler azınlığın öne sürdüğü bahaneleri bıçak gibi kesti. Hizip mücadelesinin bütün sonuçları artık IV. Enternasyonal'in lideri tarafından ortaya konulmuştu. Esas olarak Burnham'ı hedef alan makale, Bunham'ın teorik ve politik sonuçlara varırken kullandığı yöntemle ilgili sorunu bütün IV. Enternasyonal'in önüne getirdi. Trotskiy, Burnham ile Shachtman'ın diyalektiği reddetmelerinin ve onun yerine kullandıkları pragmatik yöntemin kaçınılmaz olarak hatalı politik sonuçlara yol açmış olduğunu gösterdi. Diyalektik materyalizmi yeterince bilmeyen işçiler için Trotskiy, bu yöntemle ilgili temel fikirleri anlaşılır terimlerle ortaya koydu.

Trotskiy küçük burjuva muhalefet üzerine çözümlemesini "Yoldaş Burnham'a Açık Mektup"la sürdürdü. Bu mektup Burnham'ı açıklığa

zorlamak ve onu gerçek görüşlerini savunmaya mecbur etmek için girişilen bilinçli bir meydan okuma olarak tasarlandı. Burnham, Trotskiy'in yoğunlaşan ateşi altında, kişisel taraftarları üzerindeki etkisini kaybetme korkusu yüzünden daha fazla sessiz kalmaya cesaret edemedi. Üstelik Trotskiy'in hamlesi onu can damarından vurmuştu. Burnham'ın daha sonra istifa mektubunda itiraf ettiği gibi, Trotskiy, Burnham'ın çizgisini belirleyen ve IV. Enternasyonal'den ayrılmasından çok önce bilincinde olduğu inançlarını ele aldı.

Bu aşamada muhalefetin büyük bir bölümü neden Burnham'ı terk edip Marksizm'e dönmedi? Bu sorunun yanıtı, savaş bütün yerküreyi kaplarken üzerlerine çöken sosyal baskıda bulunabilir. Bu dönem Baron Mannerheim'ın "zavallı küçük Finlandiya"sının acıma duygularının nesnesi, Sovyetler Birliği'nin ise İngiltere ve Birleşik Devletler'de tehlikeli bir nefret duygusunun nesnesi haline geldiği bir dönemdi.

Shachtman, Trotskiy'e saldıran bir açık mektup yazarak Burnham'ı savundu. Burnham'ın, diyalektik materyalizm yöntemi -Trotskiy'in kullandığı yöntem- günün politik sorunlarını yanıtlamak için kullanılamaz görüşü ile aynı doğrultuda yer alarak, Polonya ve Finlandiya olaylarını Trotskiy'in yaptığı yorumları karalamak için kullandı.

Trotskiy, "Bir Çizikten Gangren Tehlikesine" başlıklı makalesinde Shachtman'ı yanıtladı.Bu makalede Trotskiy'in Burnham'a saldırısı -savaş boyunca esas saldırıyı hep ona yöneltti- Shachtman'ın geçmişinin ve Burnham'ın dava vekili olarak oynadığı rolün güçlü ve yıkıcı bir eleştirisi ile tamamlandı.Bu kez Burnham kendisini savunmaya girişti. Trotskiy'in açık mektubuna adı çıkmış dokümanı, "Bilim ve Üslup" ile yanıt verdi. *

---

* Burnham'ın "Bilim ve Üslup" başlıklı makalesi Sosyalist İşçi Partisi içindeki hizip mücadelesi sırasında teksir edilerek basıldı.Ancak Trotskiy'in ısrarlarına rağmen, bölünmeden sonra bu dokümanı alenen yayımlamayı göze alamadılar.Trotskiy şunları yazdı."Okurlar bu yazarlardan, azınlığın programatik çalışmasını yani Burnham'ın makalesi `Bilim ve Üslup'u tam olarak yayımlamalarını talep etsinler.Eğer yazarlar,çürük malını sahte etiket altında pazarlayan tacir durumuna düşmek istemiyorlarsa bu makaleyi bizzat yayımlamak zorunda olduklarını anlayacaklardır.Bu durumda herkes burada ne tür bir `devrimci Marksizm'in söz konusu olduğunu görebilir.Ancak **bunu yapmaya cesaret edemeyeceklerdir**.Gerçek yüzlerini göstermeye utanacaklardır.Burnham çok açıklayıcı makale ve karar metinlerinin tümünü evrak çantasında gizleme konusunda çok beceriklidir.Shachtman ise,kendisi

"Bilim ve Üslup" muhalefetin anti-Marksist nitelik ve eğiliminin en kaba ifadesi idi. Trotskiy'in Burnham'ın oluşturduğu sis perdesini dağıtma ve onu gerçek görüşlerini açığa vurmaya zorlama konusundaki başarısı mücadelede bir dönüm noktası oldu. Burnham'ın yanıtı üzerine mücadele bütün IV. Enternasyonal nezdinde açıkça tanımlanmış oldu. Amprik kanıt artık ortadaydı: çatışma revizyonizm ile Marksizm arasında sürüyordu! Burnham'ın Sovyetler Birliği'ne karşı Anglo-Amerikan savaş histerisi dalgasının zirvesinde ortaya çıkan dokümanı, Trotskiy ve diğerlerinin partinin yapısına dair uzun süredir **zımnen** benimsenmiş derin diyalektik anlayışlarını **apaçık** hale getirdi.

Trotskiy esas amacına ulaşmıştı: ağırlıklı olarak küçük burjuva unsurlardan oluşan üyeliğinin, İkinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesi üzerine SWP'yi bir krize soktuğunu ve bu krizin bilimsel sosyalizmin en temel önermeleri ile ilgili olduğunu IV.Enternasyonal'e kanıtlamak. "Bilim ve Üslup" ortaya çıktığında Trotskiy, 23 Şubat tarihli mektubunda bu noktayı açıkça belirtti: "Yara deşilmiştir. Abern ve Shachtman artık sadece biraz Finlandiya ve Cannon tartışmak istediklerini söyleyemezler. Artık Marksizm ve IV. Enternasyonal ile körebe oynayamazlar. Sosyalist İşçi Partisi, Marx, Engels, Franz Mehring, Lenin ve Rosa Luxemburg geleneği -Burnham'ın "gerici" ilan ettiği gelenek- içinde mi kalacak, yoksa Burnham'ın Marx öncesi küçük burjuva sosyalizminin gecikmiş bir röprodüksiyonundan ibaret olan anlayışlarını mı benimseyecek?" Trotskiy, Abern ile Shachtman'ı konuşmaya davet etti:"Burnham'ın `bilim'i ve Burnham'ın `üslup'u hakkında ne düşünüyorsunuz?... Yoldaş Abern ve Shachtman, söz söyleme hakkınız var!" Çağrıya rağmen sessiz kaldılar.

Abern ve Shachtman, Burnham'ı, "bilim"i ve "üslup"u ile birlikte tanımamayı reddettiklerinde, IV. Enternasyonal'den ayrılmaya hazırlandıkları açığa çıktı.Devrimci partinin birliğinin ve partiye bağlılığın en önemli değerler arasında yer aldığı inancı ile hareket eden çoğunluk, parti birliğini korumaya çalıştı.Çoğunluğun iki hedefi vardı: (1) azınlık içindeki kararsız unsurları programımızın azami etki alanı

---

herhangi bir görüşe sahip değilken başkalarının görüşleri için dava vekilliği yapma konusunda uzmandır."(s. 70)

içinde tutmak; (2) gelişmelerin bir bölünmeye varması halinde bunun sorumluluğunun tamamen azınlığa ait olacağını IV. Enternasyonal'in diğer seksiyonlarına kanıtlamak. Trotskiy, J. P. Cannon'a 27 Şubat 1940 tarihli mektubunda, "Çoğunluğun bütün birlik olanaklarını denеyip tükettiği konusunda da diğer seksiyonları ikna etmek için her şeyi yapmalıyız," diyordu. "Sosyalist İşçi Partisi'nde olanlar, şimdiki durumda, uluslararası alanda büyük öneme sahiptir....Ne kadar doğru olurlarsa olsunlar sadece kendi sübjektif değerlendirmeleriniz temelinde değil, herkesin ulaşabileceği objektif olgular temelinde hareket etmelisiniz."

Bütün objektif olgular, azınlığın Marksizm'den kopuşunun bölünmenin başlıca nedeni olduğunu kanıtlar. Hareketimizdeki tartışma - altı aydan fazla sürdü- gerektiği gibi yapıldı.Her görüş kendini tam bir özgürlükle ifade etti. Parti içinde çoğunluğu ve liderliği kazanması için muhalefete her türlü fırsat verildi. Trotskiy 19 Aralık'ta çoğunluğa, "İllerde bir azınlık olsanız bile, bence, disiplinli ve bir bütün olarak partiye sadık kalmalısınız, "diye yazıyordu. "Partiye gerçek anlamda bağlılık eğitim bakımından son derece önemlidir. Cannon bir ara.bana haklı olarak bunun ne kadar gerekli olduğunu yazmıştı." Trotskiy'i izleyenler parti çoğunluğunu kendi konumlarına kazanmayı başardıkları kongrede, azınlığı partiden ihraç etmediler, onları liderlikte sahip oldukları paydan, sorumluluk gerektiren görev yerlerinden yoksun bırakmadılar, inançlarından vazgeçmelerini de talep etmediler. Tam aksine, bütün parti örgütlerinde gerçek güçlerine uygun oranda temsil edilmeleri sağlandı; sadece, azınlığın çoğunluğun aldığı kararlara uyması ve faaliyetlerini partiyi kendi konumuna kazanma çabası ile sınırlaması için demokratik merkeziyetçilik ilkesinin gözetilmesi talep edildi. Kongre çoğunluğu tartışmanın iç bültende sürdürülmesini de onayladı.

Çoğunluğun, Trotskiy'in her adımda rehberlik ettiği bu tavrı, proletarya partisinin inşasında doğru Bolşevik taktiklere bir model olarak hizmet eder. Trotskiy, mücadelenin bu yönünün bilançosunu "Küçük Burjuva Ahlakçılar ve Proletarya Partisi" (s. 115) başlıklı makalesinde çıkarır.

5 Nisan 1940'da sona eren SWP kongresinde, parti çoğunluğu IV. Enternasyonal programına verdiği desteği bir kez daha onayladı. 6 Nisan'da Politik Komite toplandı ve şu kararı aldı:"Komite kongre kararlarını onaylar ve kendini bu kararları disiplinli bir tarzda yerine getirmekle yükümlü görür."Azınlık bloğunun liderleri bu karara oy

vermeyi reddettiler. Çoğunluk, bu durumda onları tamamen haklı olarak ihraç edecek yerde, bekledi. Tutanaklar tam olarak IV. Enternasyonal'in diğer seksiyonlarına iletildi. Burnham ve taraftarlarının faaliyetleri, "kongre kararlarına uyma niyetlerini belirtmeleri"ne kadar, geçici olarak askıya alındı.

Ne var ki, azınlık ayrı bir karargâh kiralamıştı. "İşçi Partisi" adını verdikleri ayrı bir örgüt kurdular, bir gazete çıkarmaya başladılar ve partinin teorik yayın organı **New International**'ı (Yeni Enternasyonal) çaldılar. Azınlığın bu eylemleri, Trotskiy'in mücadelenin derslerini kısaca özetleyen "Küçük Burjuva Ahlakçılar ve Proletarya Partisi" başlıklı makalesinde ele alındı.

Azınlık liderlerinin IV. Enternasyonal programına saldırmaya ve onu revize etmeye başladıkları 1939 Ağustos'undan, Sosyalist İşçi Partisi'nden koptukları 1940 Nisan'ına kadar süren hizip mücadelesi içinde olayların gelişmesi böyle oldu.

III

Burnham tecrit olmuş bir kişi sayılmazdı.Sadece Sosyalist İşçi Partisi içinde taraftarlara sahip değildi; dışardaki sabık radikal küçük burjuva entellektüelleri arasında ona yakınlık duyan kalabalık bir çevresi vardı.Sidney Hook[6], Max Eastman[7], Lewis Corey, Louis Hacker bu çevrenin en göze çarpan kişileri idi. Burnham'ın bu selefleri Marksizmi, teorik temellerinden başlayıp politik sonuçlarına kadar baştan sona zaten revize etmişlerdi. Onlar Marksizm döneklerinden oluşan, başını Souvarine[8], Victor Serge, Bruno R. vb.nin çektiği bir uluslararası birliğin Amerikan seksiyonunu oluşturuyorlardı.

Trotskiy'in "Sosyalist İşçi Partisi İçinde Küçük Burjuva Bir Muhalefet"de belirttiği gibi, Burnham ve Shachtman **New International**'ın Ocak 1939 sayısında yer alan bir makalede ("Entellektüellerin Ricatı") bu eğilimi çözümlemeye çalışmışlardı. Yaptıkları çözümlemenin, daha sonra onların da devrimci mücadele kaçkınlarının kervanına katılmalarına yol açan aynı nedenlerden ötürü yetersiz olduğu kanıtlandı. Hook, Eastman ve Corey, Burnham ve

Shachtman'ın yollarını bulmalarını sağladılar. Aslında, küçük burjuva muhalefet, argümanlarını ve fikirlerini, daha önce eleştirmiş oldukları bu "Kırılmış Umutlar Birliği"nden sağlamışlar ve bu birlikten moral destek ve esin almışlardı.

Bu döneklerin çoğu kariyerlerine materyalist diyalektiğe karşı **felsefi** bir mücadele veren revizyonistler olarak başlamışlardı. Marksizme yönelik muhalefetlerinin kapsamını ve derinliğini başkalarından olduğu kadar kendilerinden de gizlemek için, farklılıklarının "saf anlamda felsefi" olduğunu ve teori alanında kalan bu tür soyut farklılıkların özgül politik fikir ve eylemleri etkilememesi gerektiğini hep birlikte iddia ettiler. Genelde mantık ve felsefenin politika ile hiçbir organik bağlantısı bulunmadığını öne sürdüler. Sonuç olarak, Marksist diyalektik materyalizm felsefesinin siyasal partiler, programlar ve mücadeleler ile somut ilişkisinin olmadığını iddia ettiler. Burnham ve Shachtman bu tavrı ilk kez "Entellektüellerin Ricatı" başlıklı makalelerinde ortaya koydular. Hizip mücadelesi sırasında hep birlikte bu görüşü savundular. Burnham, Trotskiy'i, bir "saptırma" olarak diyalektiği politik çatışmanın içine sürüklemekle suçladığı "Bilim ve Üslup" da Marksist teoriye duyduğu amansız düşmanlığı açığa vurdu. "Diyalektiğin **politikada** temel alınması **hiçbir** anlam taşımaz, " diyordu Burnham. Burnham ve Shachtman bu tavrı basit bir biçimde Eastman ve Hook'tan devralmışlardı. Eastman, Marksizmin, kendisini, dinin ve Hegel metafiziğinin bir kalıntısından başka bir şey olmayan diyalektik materyalizmden temizlemesi ve kendi "sağduyu" yaklaşımını benimsemesi gerektiğini uzun süre iddia etmişti. Hook, aynı görüşleri tekrarlayarak, "diyalektik materyalizm doktrininin hayal ürünü politik sonuçları" ile alay etmişti.

Mantığın politikadan çıkarılması, Marksizmin teorik temeli olan diyalektik materyalizmin reddedilmesi, Marksist düşünce ve geleneğe yabancıdır. Marksizm, birleşik, tutarlı ve kapsamlı bir dünya görüşüdür. Onun düşünce yöntemi, materyalist diyalektik, Hegel'in idealist diyalektiğinden ayrılarak özünde **devrimci** değişimin mantığını oluşturur. Bu mantığın başlıca yasaları sadece, doğasal, toplumsal ve zihinsel süreçlerdeki dereceli değişimlerin oluşumunu akılcı biçimde açıklamakla kalmaz, aynı zamanda, şeylerin kendi zıtlarına dönüştükleri kesin kopuşları ve niceliksel sıçramaları da aynı şekilde açıklar.

Burjuva düşünürler materyalist diyalektiği neden reddediyorlar? Esas olarak şu nedenle ki, materyalist diyalektik, bir **tarih** mantığı olarak,

toplumsal hayatta meydana gelen dereceli değişimlerin içinde **toplumsal devrimler**in tohumlarını ve köklerini teşhis etmektedir. Bu değişimlerin meydana getirdiği birikimin belirli bir aşamasında, bir sıçrama, geçmişten büyük bir kopuş, bir devrim meydana gelir. Nitekim, diyalektiğe göre, toplumsal ve politik devrimler tarihte rastlantısal hatalar veya kaçınılabilir sapmalar değil, sınıflı toplumların gelişim çevriminde maddi sebepleri olan ve yasalarla belirlenmiş aşamalardır.Son olarak -ve, burjuva ideologları ile onların küçük burjuva gölgeleri için en dehşet verici özellik budur- materyalist diyalektik çağımızın sınıf mücadelelerinin **mantıksal** evrimini açıklar.İlerici kapitalizmin, emperyalist politikaları ve savaşları ile birlikte neden gerici tekelci kapitalizme dönüştüğünü gösterir; tekelci kapitalizmin uluslararası işçi sınıfının toplumsal devrimi ile yıkılmasının ve ölen kapitalizmin yaşayan sosyalizme dönüşmesinin kaçınılmaz olduğunu gösterir.

Materyalist diyalektik toplumsal hayattan ya da politik düşünceden ayrılamaz, çünkü o, sınıf mücadelesine neden olan toplumsal hareketin genel yasalarını formüllendirir, onun gidişatını yönlendirir, sonucunu belirler. Lenin, "Devrimci teori olmadan devrimci eylem olmaz" derken ve Trotskiy kendi yazılarında bu sözü tekrarlarken, özgül olarak belirtmek istedikleri şey şudur: bilimsel sosyalizmin özünü oluşturan materyalist diyalektik olmadan tutarlı devrimci proleter politika olamaz.

Materyalist diyalektiğin devrimci sosyalist hareket için taşıdığı anlamın ve bu hareketin dönek küçük burjuva doktrinciler türünden düşmanları arasından çıkan muhalefetin anahtarı budur. Marksizmin mantığını benimsemek -onu incelemek, hâkim olmak ve kullanmak- devrimi benimsemek ve ilerletmektir. Marksizmin teorik temellerine kayıtsızlık veya muhalefet, ısrarla geliştirilirse, sadece felsefe teorisinde değil, politik pratikte de Marksizmin reddine götürmek durumundadır ve götürecektir- Burnham, Shachtman, Hook, Eastman ve "sağduyu"nun diğer yüksek rahiplerinin verdikleri örnekte olduğu gibi. Onların, sosyalizmi terk etmeleri ve burjuva düşüncesi önünde yere kapanmaları, Trotskiy'in önceden gördüğü gibi, başından beri diyalektik materyalizme duydukları düşmanlıkta üstü kapalı olarak ifadesini buluyordu. Marksizm'le uzlaşmaz çelişkilerini ilk kez görünüşte ilgisiz felsefi tartışmalar temelinde açığa vurdular. Aynı uzlaşmaz çelişki daha sonra politik programlarına ulaştı.Mantık ve felsefenin pratik gerçeklikten iddia ettikleri kadar uzak olmadığı kuşkusuz.

Marksist yöntemi pratik politikadan bu şekilde koparma girişimlerine karşı en güçlü sözü bizzat tarih söyler. Lenin ve Trotskiy'in yönetimi altında Bolşevik Parti, Marx ve Engels'in **Komünist Manifesto** ve **Kapital**'de diyalektik yöntemin yardımı ile açıkladıkları ve öngördükleri şeyi toplumsal ve politik eylemde gerçekleştirdi. 1917 Rus Devrimi'nde Bolşevikler'in en olumlu anlamda kanıtladıkları şeyi -Marksist teori ile eylemin uyumlu biçimde bütünleştirilmesi- Hook, Eastman, Burnham ve Shachtman, daha sonraki kariyerleri ile olumsuz bir tarzda yeterince kanıtladılar. Eastman ile Burnham, Marksizmi ve sosyalizmi geri dönemeyecekleri biçimde reddederlerken, Hook ile Shachtman Birleşik Devletler'deki sağ-kanat sosyal demokrasinin sözcüleri olarak emperyalist politikaları benimsediler. Bu dönekler, bir zamanlar kendilerini özdeşledikleri devrimci Marksist harekete karşı haince bir mücadele yürüttüler.

Burnham'ın sınıf düşmanının kampına geçmesi, o güne kadar yaptığı en düşüncesiz ve aşırı hareketti. Trotskist hareketten ayrıldıktan bir ay sonra yeni "parti"sinden küçümseyici bir tavırla istifa etti. Burnham'ın istifası ve aldattığı kişilerden özür dileyen mektubu, Trotskiy'in anlaşmazlık boyunca Burnham hakkında söylediği her şeyi kendiliğinden doğruladı.*

Birkaç ay sonra Burnham dünya politikası üzerine yeni fikirlerini **The Managerial Revolution** (Menacerlerin Devrimi) isimli kitabında açıkladı.Kitap, büyük iş çevrelerinde, bürokrat ve küçük burjuva entellektüel çevrelerde büyük bir beğeni kazandı.Trotskiy Nazi

---

* SWP içindeki muhalefet,hizip mücadelesi sırasında,kamuoyunun kendi görüşleri hakkında bilgi edinebilmesi için bir yayın organı çıkarma hakkı talep etti.Ne var ki,bölünmenin ardından kendi basınlarını kurmalarından sonra, bu mektubu yayımlamayı ve böylelikle en önde giden liderlerinin sosyalizmin saflarını terk etme gerekçeleri hakkında kamuoyunu bilgilendirmeyi asla uygun görmediler.Burnham'ın istifa mektubu,ilk kez,Ağustos 1940'da **Fourth International'da** (Dördüncü Enternasyonal) yayımlandı.

ordularının yakında saldıracakları uyarısında bulunur ve sınıf bilinçli işçileri ilk işçi devletini savunmaya hazırlarken, Burnham, geleceğin menacerler toplumunun başlıca temsilcileri olarak Hitler ile Stalin'in Ağustos 1939 paktı ile "kapitalizmin bağrında öldürücü yaralar açmak" için güçlerini birleştirmiş oldukları tezini öne sürdü. Bu "somut" politik önerme Hitler'in Haziran 1941'de "öldürücü yaralar açmak" için Sovyetler Birliğine saldırması üzerine dağıldı.

On yıl içinde Burnham en fanatik anti-Sovyet ideologlardan biri olarak öne çıktı.Dünya çapındaki "komünist fesat"a karşı silahlı haçlı seferleri düzenlenmesi için yaptığı çağrılar, **The Struggle for World Power** (1947)dan (Dünya İktidarı İçin Mücadele) **The Suicide of the West**'e (1964) (Batı'nın İntiharı) kadar bir dizi kitapta tekrarlandı.Birleşik Devletler Harp Akademisi'nde anti-Komünist konferanslar verdi. 1950'lerin sonunda Birleşik Devletler Adalet Bakanlığı soruşturmasında Shachtman'ın grubunun "yıkıcı" olduğu yolunda tanıklık yaptı. (Gösterdiği çabalara rağmen, Bağımsız Sosyalist Birlik ve ondan önceki İşçi Partisi, Başsavcı'nın listesinden çıkarıldı.) Burnham artık aşırı sağcı bir yayın organının, **The National Review**'un editörüdür. Burada Nixon yönetimini Moskova ve Pekin'e karşı yumuşak davrandığı için mahkûm etmekte ve faşizmin yeniden değerlendirilmesi için çağrı yapmaktadır.

Burnham bütün kalbiyle emperyalizme bağlanırken, Shachtman iktidarlarla adım adım uzlaşmaya yöneldi. Birleşik Devletler'de ne kadar mümkünse o kadar sağa gitti ve "sosyalist" etiketini muhafaza etti.

Ocak 1939 tarihli **New International'da** yazdıkları bir makalede Shachtman ve Burnham, anti-Stalinist entellektüellerin anti-Leninizm ve anti-Trotskizm'e gerileyişlerini analiz ederlerken şöyle diyorlardı; "bu entellektüellerin yakalandıkları esas hastalığa Stalinophobia (Stalin fobisi) veya vülger anti-Stalinizm denebilir. Stalin'in kumpaslardan ve tasfiyelerden oluşan dehşet verici sistemine karşı evrensel tepki bu hastalığı daha da arttırdı.Ve bunun sonucunda, konuyu ele alan yazıların çoğu serinkanlı toplumsal analizin ürünü olmaktan çok zihinsel bir şokun ürünü olarak ortaya çıkmış ve yapılan analiz de bilimsel ve politik olmaktan çok ahlaksal nitelikte olmuştur."

Hastalığın korkunç sonuçları hakkında başkalarını uyardıktan sonra bizzat Shachtman aynı hastalığa yakalandı.Habis Stalinophobia Shachtman'ın eski Marksist görüşlerinin kalıntılarını önceki politik benliğinden geriye hiçbir şey kalmayana kadar, azar azar tüketti.İkinci

Dünya Savaşı sırasında en kritik anda Shachtman Sovyetler Birliği'ni savunmaktan vazgeçti. Sovyetler Birliği'nin yapısı hakkında, bu ülkeyi o zamana kadar görülmemiş bir yeni sınıfın politik olarak denetlediği ve mülk sahibi haline geldiği bir ülke olarak gören ve bu yapıya "bürokratik kolektivist" diyen teoriyi, kendi görüşlerini haklı çıkarmak için ödünç aldı.

Yozlaşmış işçi devletini geriye dönük "yeni bir sınıflı toplum biçimi" olarak niteledi. Ne kapitalist ne de sosyalist olan bu toplum biçimi bir demokratik kapitalizmin çok alt düzeyinde yer alıyordu. Shachtman'a göre, 1917 Rusya'sından 1959 Küba'sına kadar bütün başarılı işçi-köylü devrimleri sadece anti-kapitalist değil, anti-sosyalist olmuştu.

Bu teori, Ekim devriminin temel sosyalist kazanımlarını -kapitalist mülkiyetin tasfiyesi ve planlı bir ekonomi ile dış ticaret tekelinin kurulması- hâkim bürokrasinin işçi sınıfını bütün karar mekanizmalarından dışladığı bir anti-sosyalist totaliter politik yapı ile birleştiren Stalinizm'in yönetimi altında Sovyet toplumunun yaşadığı son derece çelişkin gerçekliği hatalı biçimde ortaya koyuyordu.

Politik yetki sahipliğini bir toplumsal oluşumun sınıf yapısının asıl belirleyicisi haline getirmek suretiyle Shachtman, Trotskiy'in vurguladığı gibi, başat üretim ilişkileri temelinde mülkiyet biçimlerini belirleyici ölçüt olarak alan Marksist tarihsel materyalizm yönteminden ayrıldı. Örneğin, İtalya, Savoy monarşisi, Mussolini faşizmi ve şimdiki parlamenter cumhuriyet altında kapitalist kalmaya devam etmiştir; Sovyetler Birliği ise Stalin ve Stalin'den sonrakilerin rejimi altında, Lenin ve Trotskiy rejimi altında oldukları gibi, esas olarak proleter ekonomi temelini korumuştur.

Kapitalizm sonrası ülkeler hakkındaki bu keyfi görüşleri Shachtman'ın ve öğrencilerinin, onları dünya arenasında mücadele eden karşıt sınıf güçlerinin üzerine yükselten bir "üçüncü kamp"tan, emperyalist politikayı doğrudan desteklemeye geçmelerini kolaylaştırdı. Shachtman, soyut anlamda "demokrasi"nin sosyo-ekonomik ilişkilerin üzerinde yer aldığı ve liberal kapitalizmin Stalinistleştirilmiş rejimlerden daha demokratik olduğu görüşünü savunduğu için, savaştan sonra, Polonya'da burjuva milliyetçi Mickolajczyk'i, Moskova'nın desteklediği Osubka-Morawski hükümetine karşı desteklemek durumunda kaldı.

Soğuk savaş şiddetlenirken Shachtman gittikçe daha fazla sağa kaydı.Kendi İşçi Partisi'ni Bağımsız Sosyalist Birlik'e dönüştürdükten

sonra, 1958'de, parçalanmış güçlerini Sosyalist Parti'ye kattı. Burada Washington'un Domuzlar Körfezi işgalini, Vietnam'a müdahaleyi, Kuzey Vietnam'ın bombalanmasını - "hür dünya"nın totalitarizme karşı savunulması adına- destekleyen sağ kanadın sözcüsü olarak görev yaptı.AFL-CIO Başkanı George Meany gibi aşırı tutucu sendika görevlilerine sığındı ve Siyah ve Porto Rikolu toplulukların kendi bölgelerindeki okulları denetlemelerine düşmanca karşı çıkan Birleşik Öğretmenler Federasyonu Başkanı Albert Shanker'in danışmanı oldu.

68 yaşında öldüğü 1972 yılında Shachtman Demokratik Parti içindeki Hubert Humphrey'e bağlı unsurlara destek verdi. (Aynı yıl Hook, Nixon için oy kullandı.)

Shachtman'ın ve Burnham'ın 1940'dan itibaren geçirdikleri evrim, Trotskiy'in, Marksizm'den vazgeçme ve işçi devleti ile dayanışmanın reddi mantıksal olarak emperyalistler ile birleşmeye götürecektir, kehanetini doğruladı.Sonunda bu iki adamın konumlarındaki farklılık bir derece meselesi haline geldi. Shachtman sözde sosyalist bir görünüş altında liberal kapitalizmi, Burnham ise aşırı kapitalist gericiliği destekledi. Geçmişine az çok bağlı kalan yegâne muhalif lider, Martin Abern, politik faaliyetten çekildi ve 1949 yılında öldü.

Trotskiy'in 1939-40 Polonya ve Finlandiya olaylarına diyalektik materyalist yaklaşımı, IV. Enternasyonal'in, Doğu Avrupa'da savaş sonrası gelişmeleri yorumlamasına yardımcı oldu. Trotskiy, Sovyet bürokrasisinin gerici hedefleri ve eylemleri ile Sovyet silahlı kuvvetlerinin işgal ettikleri bölgelerdeki mülkiyet ilişkilerini dönüştürmesinin taşıdığı devrimci önemi dikkatle birbirinden ayırdı.

Bu ölçüt ellerinde olduğu içindir ki, Trotskistler, Kremlin bürokratlarının izledikleri politikalar ile Doğu Avrupa ülkelerinin ekonomik temellerinde yapılan ilerici değişiklikler arasındaki temel farklılığı ayırt edebildiler. Bunlar deforme işçi devletleri olarak betimlendi, çünkü, yozlaşmış Sovyetler Birliği'nden farklı olarak, politik yapıları, doğuşlarından itibaren ağır bürokratik çarpılmalarla sakatlanmıştı.

Sovyet bloğundaki halklar o zamandan beri despot Kremlin yönetimini ve onun uydu rejimlerini devirmek, işçi ve köylü kitlelerinin politik ve ekonomik bakımdan gerçek anlamda üstünlük sağlayacakları bir "insan yüzlü sosyalizm"e yönelmek için mücadele etmektedirler.

Diyalektik materyalizm ve dünya sosyalist devriminin politik programı konusunda oluşan 1939-40 küçük burjuva muhalefetinin saldırısını püskürtmek suretiyle Sosyalist İşçi Partisi Marksizmin temel

yöntemini özümleme yönünde büyük bir adım attı.Çeyrek yüzyıldır partimiz, üyelerini bu fikirlerle sistematik olarak eğitmiş ve bu fikirleri bir yanda felsefi revizyonistlere karşı, diğer yanda sekter lafebelerine karşı savunmuştur.

Trotskiy'in son büyük ideolojik savaşı sırasında yazdığı ve burada bir kitap içinde toplanan yazılar, verilen emeğin sonuçlandırılması için zorunlu olmuştur. Bu yazılar, bir Marksist diyalektik uzmanının en şaşırtıcı fenomenleri ve çağımızın karmaşık politik sorunlarını açıklığa kavuşturmak için Maksist öğretiyi nasıl uyguladığını gösteren örnek bir çalışmayı oluşturuyor.

Ocak 1973

James P. Cannon'a Mektup

12 Eylül 1939

Sevgili Jim:

Savaş sorunu ile bağlantılı olarak SSCB'nin toplumsal karakteri üzerine bir çalışma hazırlıyorum. Yazının tamamlanması, çeviri dahil, en az bir hafta daha alacak. Temel fikirler şunlar:

1. SSCB hakkında yaptığımız tanımlama doğru veya yanlış olabilir, ancak bu tanımlamayı Alman - Sovyet paktına bağlamak için herhangi bir neden görmüyorum.

2. SSCB'nin toplumsal karakteri onun demokrasi veya faşizm ile dostluğu tarafından belirlenmez. Böyle bir görüşü benimseyen kişi, Halk Cephesi döneminin Stalinist anlayışına hapsolur.

3. SSCB'nin artık yozlaşmış bir işçi devleti değil, yeni bir toplumsal oluşum olduğunu söyleyen kişi, **politik sonuçlarımıza** yaptığı eklentinin ne olduğunu açıkça söylemelidir.

4. SSCB sorunu zamanımızın bütün tarihsel sürecinden tek başına soyutlanamaz. Stalin devleti ya geçici bir oluşum, geri ve tecrit edilmiş bir işçi devletinin deformasyonudur; ya da "bürokratik kolektivizm" (Bruno R., **La Bureaucratisation du Monde**-**Dünyanın** Bürokratikleşmesi-; Paris, 1939) bütün dünyada kapitalizmin yerini alan yeni bir toplumsal oluşumdur (Stalinizm, Faşizm, New Deal[9] vb. gibi). Terminolojik denemeler (işçi devleti, işçi devleti değil; sınıf, sınıf değil; vb.) ancak bu şekilde tarihsel bir açıdan anlam kazanır.İkinci alternatifi benimseyen kişi açıktan ya da sessizce şunu kabul etmiş olur:dünya proletaryasının bütün devrimci potansiyelleri tükenmiştir, sosyalist hareket iflas etmiştir ve eski kapitalizm kendisini yeni bir sömürücü sınıfı içeren "bürokratik kolektivizm"e dönüştürmektedir.

Böyle bir sonucun taşıdığı muazzam önem ortadadır. Dünya proletaryasının ve bütün insanlığın kaderini ilgilendirir. Programımızla, strateji ve taktiklerimizle mutlak bir çelişki içinde olan yeni bir tarih anlayışı içinde yeralan tamamen terminoloji denemelerle oyalanmaya çok az da olsa hakkımız var mı? Sosyalist devrim perspektifinin yakın bir gerçeklik halini aldığı ve SSCB sorununun herkese dünya sosyalist devrimi sürecinde geçici bir olay olarak görüneceği bir sırada, böylesine

maceracı bir sıçrama, şu anda dünya savaşı gözönüne alındığında katmerli bir suç olacaktır.

Bu satırları acelcyle yazıyorum; yetersizliklerinin nedeni bu, ancak bir hafta içinde tezimi daha bütünlüklü olarak sana göndereceğimi umuyorum.

Yoldaşça Selamlar,

V. T. O.(Lev Trotskiy)*

* Sürgüne gönderildikten sonra yaşadığı çeşitli ülkelerde içinde bulunduğu koşullar nedeniyle Trotskiy mektuplarında genellikle takma isim kullandı.Yazdığı mektuplar çoğu kez İngiliz sekreterinin ismini ve imzasını taşıyordu. (Pathfinder Press'in notu)

Savaşta SSCB

Alman - Sovyet Paktı ve SSCB'nin Karakteri

Alman - Sovyet paktının imzalanmasından sonra SSCB'nin bir işçi devleti olduğunu düşünmek mümkün müdür? Sovyet devletinin geleceği aramızda tekrar tekrar tartışmaya yol açmıştır. Biraz düşünelim; önümüzde tarihin ilk işçi devleti deneyimi bulunmaktadır. Bu fenomeni daha önce hiçbir zaman ve hiçbir yerde analiz etmek mümkün olmadı.SSCB'nin toplumsal karakteri ile ilgili hatalar genellikle, daha önce de belirttiğimiz gibi, programatik normun tarihsel olgunun yerine geçirilmesinden kaynaklanıyor. Somut olgu normdan ayrılıyor. Ne var ki bu, somut olgunun normu geçersizleştirdiği anlamına gelmez; aksine, onu olumsuz yönden doğrulamıştır. İlk işçi devletinin bizim anladığımız ve açıkladığımız şekilde yozlaşması, işçi devletinin ne olması gerektiğini, belirli tarihsel koşullar altında ne olabileceğini ve ne olduğunu sadece daha canlı bir biçimde göstermiştir. Somut olgu ile norm arasındaki çelişki bizi normu reddetmeye değil, aksine devrimci yoldan onun için savaşmaya zorlar. SSCB'de yaklaşan devrimin programı bir yandan objektif bir tarihsel olgu olarak SSCB hakkında yaptığımız değerlendirme ile, öte yandan bir işçi devleti normu ile belirlenir.Şunu söylemiyoruz: "Her şey kaybedilmiştir, her şeye yeniden başlamalıyız." İşçi devletinin şu aşamada, kurtarılabilecek, korunabilecek ve daha da geliştirilebilecek unsurlarını açıkça gösteriyoruz.

Bugünlerde Sovyet - Alman paktının Sovyet devleti hakkında yaptığımız değerlendirmeyi değişikliğe uğrattığını göstermeye çalışanlar, tutumlarını esas olarak, Komintern'in konumuna - daha doğrusu Komintern'in dünkü konumuna - göre belirliyorlar. Bu mantığa göre işçi devletinin tarihsel misyonu emperyalist demokrasi için mücadeledir. Bu demokrasilere faşizm lehine "ihanetı" SSCB'yi bir işçi devleti olarak değerlendirilmekten çıkarır. Gerçekten , Hitler'le anlaşma imzalamak, Sovyet bürokrasisindeki yozlaşmanın ve onun Komintern dahil uluslararası işçi sınıfına ihanetinin derecesini ölçmek için sadece fazladan bir ölçüt sağlar, ancak bu ölçüt ne şekilde olursa olsun SSCB hakkındaki sosyolojik değerlendirmenin gözden geçirilmesi için herhangi bir temel oluşturmaz.

Farklılıklar Politik mi Yoksa Terminolojik mi?

Sovyet devletinin yapısı sorununu soyut - sosyolojik düzlemde değil de, somut politik - görevler düzleminde ortaya koyarak başlayalım. Bir an için bürokrasinin yeni bir "sınıf" olduğunu ve SSCB'deki mevcut rejimin özel bir sınıfsal sömürü sistemi olduğunu kabul edelim. Bu tanımlardan çıkaracağımız yeni politik sonuçlar ne olur? IV. Enternasyonal bürokrasinin emekçilerin devrimci ayaklanmasıyla devrilmesi gerektiğini uzun süre önce kabul etti. Bürokrasinin bir sömürücü "sınıf" olduğunu ilan edenlerce önerilen veya önerilebilecek başka şey yoktur. Bürokrasiyi devirmek suretiyle varılacak hedef, mevcut bürokrasiyi sovyetler'den dışlayarak sovyetlerin yönetimini yeniden kurmaktır. Solcu eleştirmenler tarafından farklı bir şey önerilememekte veya önerilmemektedir.*Dünya devrimi ile işbirliği yapmak ve bir sosyalist toplumun inşası yenilenen sovyetlerin görevidir. Bürokrasinin devrilmesi, bu nedenle, devlet mülkiyetinin ve planlı ekonominin korunmasını önceden varsayar. Bütün sorunun özü işte buradadır.

Üretici güçlerin çeşitli üretim kolları arasında dağılımının ve planlamanın genelde bütün muhtevasının, bu plan, bürokrasinin çıkarlarıyla değil de bizzat üreticilerin çıkarlarıyla belirlendiği zaman, önemli ölçüde değişeceğini belirtmek gereksiz. Ancak, parazit oligarşiyi devirme sorunu, ulusallaştırılmış mülkiyeti (devlet mülkiyeti) koruma sorunu ile hâlâ yakından bağlantılı olduğu içindir ki, gelecek devrime **politik** devrim diyoruz. Bizi eleştiren bazı kişiler (Ciliga10, Bruno ve diğerleri), gelecek devrime, ne olursa olsun, toplumsal devrim diyorlar. Farzedelim ki bu tanımı kabul ettik. Bu özünde neyi değiştirir? Devrimin tek tek saydığımız bu görevlerine, ne olursa olsun, hiçbir şey eklemez.

Eleştirmenlerimiz kural olarak, olguları bizim çok önceden saptadığımız biçimiyle ele alıyorlar. Bürokrasinin ve emekçilerin

---

* Bürokrasiyi yeni bir sınıf olarak görme eğilimi taşıyan bazı yoldaşların,bürokrasinin sovyetlerden ihracına da aynı anda şiddetle karşı çıktıklarını hatırlıyoruz.

konumu, veya uluslararası arenada Kremlin'in rolü hakkında yapılan değerlendirmenin esasına kesinlikle hiçbir şey eklemiyorlar. Bütün bu alanlarda, sadece analizimize karşı durmayı başaramamakla kalmıyorlar, tam aksine tamamen bizim analizimizi temel alıyor ve hattâ kendilerini bütünüyle bu analizle sınırlıyorlar. Bunların bize karşı yönelttikleri yagâne suçlama, gerekli "sonuçlar"ı çıkarmadığımız suçlamasıdır. Ne var ki, analiz edildiğinde, bu sonuçların tamamen terminolojik karakterde oldukları ortaya çıkar. Eleştirmenlerimiz, yozlaşmış işçi devletine, işçi devleti, demeyi reddediyorlar. Totaliter bürokrasiye hakim sınıf denilmesini talep ediyorlar. Bu bürokrasiye karşı gerçekleştirilecek devrimi politik devrim olarak değil toplumsal devrim olarak düşünmeyi öneriyorlar. Eleştirmenlerimize bu terminolojik tavizleri verecek olsaydık, onları çok zor bir duruma düşürürdük, zira kendileri sadece şifahi olan zaferleriyle ne yapacaklarını bilemezlerdi.

Kendimizi Bir Kez Daha Sınayalım

Bu durumda, politik görevler bakımından bizimle dayanışma içinde oldukları sürece, SSCB'nin sosyolojik yapısı sorununda bizimkinden farklı bir fikre sahip yoldaşlarla bir bölünmeye gitmek korkunç bir saçmalık olurdu. Ama öte yandan, tamamen teorik ve hattâ terminolojik farklılıkları önemsememek bizim adımıza körlük olacaktır, çünkü gelişmenin daha ileri bir noktasında bu farklılıklar ete kemiğe bürünebilir ve taban tabana zıt politik sonuçlara götürebilirler. Nasıl ki titiz bir ev kadını örümcek ağlarının ve çöplerin birikmesine asla izin vermezse bir devrimci parti de bulanıklığa, karışıklığa ve anlam belirsizliğine izin veremez. Evimiz temiz tutulmalıdır!

Örnek olarak Termidor sorununu ele alalım. Uzun süre SSCB'de Termidor'un sadece hazırlanmakta olduğunu, ancak henüz tam olarak gerçekleşmediğini söyledik. Daha sonra, Termidor analojisine daha kesin ve iyi düşünülmüş bir karakter kazandırarak, Termidor'un uzun süre önce zaten gerçekleşmiş olduğu sonucuna vardık. Kendi hatamızı açıkça düzeltmemiz saflarımızda en ufak bir şaşkınlık yaratmadı.Neden? Çünkü gericiliğin gelişmesini gün be gün hepbirlikte incelerken Sovyetler Birliği'ndeki sürecin esasını hepimiz aynı şekilde değerlendirdik. Bizim

için bu sadece bir tarihsel analojiyi daha kesin hale getirme sorunu idi, daha fazlası değil. Umuyorum ki, bugün de, bazı yoldaşların "SSCB'yi savunma" -şimdilik bununla ilgilenmeceğiz- sorunu üzerine farklılıkları açığa çıkarma girişimlerine rağmen, sadece kendi fikirlerimizi daha kesin hale getirmek suretiyle, IV. Enternasyonal'in programı temelinde oybirliğini korumayı başaracağız.

Kanserli Bir Oluşum mu,Yoksa Yeni Bir Organ mı?

Eleştirmenlerimiz, şimdiki Sovyet bürokrasisinin kapitalist toplumdaki burjuva ya da işçi bürokrasisi ile pek az benzerlik taşıdığını; yeni ve çok daha güçlü bir toplumsal oluşumu ; faşist bürokrasiden çok daha büyük bir ölçüde temsil ettiğini bir çok kez öne sürmüşlerdir. Bu tamamen doğrudur ve buna asla gözlerimizi kapamadık. Ancak Sovyet bürokrasisini bir "sınıf" olarak görürsek, o zaman, bu sınıfın geçmişten bildiğimiz o mülk sahibi sınıfların hiçbirine kesinlikle benzemediğini hemen belirtmek zorunda kalırız; sonuçta büyük bir kazanım sağlamış olmayız. Sovyet bürokrasisinin kapalı karakterini, keyfi yönetimini belirtmek için çoğu kez bu bürokrasinin bir kast olduğunu söylüyoruz. Böylelikle, kendi cetlerinin Brahma'nın kutsal dudaklarından çıktığını, oysa halk kitlelerinin Brahma'nın anatomisinin daha yontulmamış bölümlerinden hasıl olduğunu düşünen hâkim tabakanın kendini beğenmişliğini vurgulamış oluyoruz. Ancak kast tanımı da kuşkusuz tam anlamıyla bilimsel bir karaktere sahip değil. Göreli üstünlüğü de burada yatıyor; terimin eğreti karakteri herkesçe açıktır, çünkü Moskova oligarşisini Brahmanlar'ın Hindu kastı ile özdeşlemeyi kimse aklına getirmez. Eski sosyolojik terminoloji, evrim (yozlaşma) sürecinde yer alan ve istikrarlı biçimler kazanmamış olan yeni bir toplumsal olaya hazır bir isim vermedi ve veremezdi de. Ne var ki hepimiz, tarihsel özelliklerini gözden kaçırmayarak Sovyet bürokrasisine, bir bürokrasi, diyoruz. Bize göre bu şimdilik yeterli olmalıdır.

Bilimsel ve politik olarak -tamamen terminolojik olarak değil- sorun kendisini şu şekilde ortaya koyuyor:Bürokrasi bir toplumsal organizma üzerindeki geçici bir oluşumu mu temsil ediyor, yoksa zaten bu oluşum tarihsel olarak zorunlu bir organa dönüşmüş müdür? Toplumsal

fazlalıklar toplumsal koşulların "rastlantısal" (yani, geçici ve olağanüstü) bir ağının ürünü olabilir. Bir toplumsal organ ise(ve bir sömürücü sınıf dahil her sınıf böyledir) ancak, bizzat üretimin derin biçimde kökleşmiş içsel ihtiyaçlarının bir sonucu olarak biçimlenebilir. Eğer bu soruyu yanıtlamazsak, o zaman bütün anlaşmazlık kısır kelime oyunları içinde yozlaşacaktır.

Bürokrasinin Yozlaşmasının Başlangıcı

Her hâkim sınıfın tarihsel haklılığı, yönetimdeki sömürü sisteminin, üretici güçlerin gelişmesini yeni bir düzeye yükseltmesinden ibaret oldu. Sovyet rejimi, her türlü kuşkunun ötesinde, ekonomiye güçlü bir dürtü kazandırdı. Ancak bu dürtünün kaynağı, hiçbir şekilde bürokrasinin ekonominin üzerindeki komutayı gasp etmesi olgusu değil, üretim araçlarının ulusallaştırılması ve başından itibaren gerçekleştirilen planlama idi. Bir sistem olarak bürokratizm, aksine, ülkenin teknik ve kültürel gelişmesi önündeki en kötü fren haline geldi. Sovyet ekonomisinin yirmi yıl boyunca ileri kapitalist ülkelerdeki teknoloji ve üretim örgütlenmesini nakletmek ve özümlemekle meşgul olması, bu durumu belirli bir süre için gizledi. Ödünç alma ve taklit etme dönemi, bürokratik otomatizme, yani bütün inisiyatifin ve bütün yaratıcı dürtünün boğulmasına iyi kötü uydurulabiliyordu. Ancak ekonomi geliştikçe, ekonominin gerekleri daha karmaşık hale geldikçe, bürokratik rejimin yarattığı engel daha da katlanılmaz oldu. Bu iki olgu arasında sürekli olarak keskinleşen çelişki, kesintisiz politik sarsılmalara, bütün faaliyet alanlarında en göze çarpan yaratıcı unsurların sistematik imhasına yol açmakta. Böylelikle bürokrasi kendi içinden bir "hâkim sınıf" çıkarmayı başaramadan önce gelişmenin gerekleri ile uzlaşmaz çelişkiye düşmeye başladı.Bunun açıklaması, tam olarak, bürokrasinin kendine özgü ve onsuz var olması imkânsız yeni bir ekonomi sisteminin taşıyıcısı değil, bir işçi devletinde yer alan parazit bir oluşum olmasında aranmalıdır.

Bürokrasinin Mutlak Gücünün ve Düşüşünün Koşulları

Sovyet oligarşisi eski hâkim sınıfların bütün lekelerini taşır, ancak onların tarihsel misyonlarından yoksundur. Sovyet devletinin bürokratik yozlaşmasında ifade bulan, kapitalizmden sosyalizme kadar modern toplumun genel yasaları değil, bu yasaların kapitalist bir çevrede yer alan geri bir devrimci ülkenin koşulları altında, özel, istisnai ve geçici bir kırılmaya uğramasıdır. Tüketim malları kıtlığı ve bu malları sağlamak için verilen genel mücadele dağıtım görevini kendi üstüne alan bir polis memurunu ortaya çıkarıyor. Dışardan gelen düşmanca baskı bu polis memuruna ülkenin "savunucusu" rolünü dayatıyor, ona ulusal yetki bahşediyor ve onun ülkeyi iki kat yağmalamasına izin veriyor.

Ne var ki, bürokrasinin mutlak gücünün her iki koşulu da -ülkenin geriliği ve emperyalist çevre- geçici ve geçişsel bir karakter taşır ve dünya devriminin zaferi ile birlikte bunların ortadan kalkması gerekir. Burjuva iktisatçıları bile, planlı bir ekonomi sayesinde Birleşik Devletler'de ulusal gelirin bir yılda hızla 200 milyar dolara çıkartılmasının ve böylece bütün nüfusun, sadece temel ihtiyaçlarının karşılanmasının ötesinde, gerçek bir konfora kavuşmasının da mümkün olacağını hesaplamışlardır. Öte yandan, dünya devrimi, bürokratikleşmenin ek bir nedenini oluşturan, dışardan gelen tehlikeyi ortadan kaldıracaktır. Ulusal gelirin muazzam bir bölümünü silahlanmaya harcama gereğinin ortadan kalkması kitlelerin yaşama ve kültür düzeyini daha da yükseltecektir. Bu koşullarda dağıtımcı polis memuruna duyulan ihtiyaç kendiliğinden ortadan kalkacaktır. Dev bir kooperatif olarak yönetim, çok kısa sürede, devlet iktidarının yerine geçecektir. Kapitalizm ile sosyalizm arasına yerleşen yeni bir hâkim sınıfa veya yeni bir sömürü rejimine yer olmayacaktır.

Ya Sosyalist Devrim Tamamlanmazsa ?

Kapitalizmin dağılması, tıpkı eski hâkim sınıfın dağılması gibi, uç sınırlara ulaşmıştır. Bu sistemin daha uzun süre var olması imkânsızdır.

Üretici güçler bir plana uygun olarak örgütlenmelidir. Ancak bu görevi kim tamamlayacak -proletarya mı, yoksa "komiserler"den oluşan yeni bir hâkim sınıf mı?- politikacılar mı, yöneticiler mi, yoksa teknisyenler mi? Bazı düşünürlere göre, tarihsel deneyim proletaryaya umut bağlanamayacağına tanıklık eder. Bunlara göre, sosyalist bir devrimin maddi önkoşullarının o sırada çoktan mevcut olmasına rağmen proletarya son emperyalist savaşı önlemede "yeteneksiz" olduğunu kanıtladı.Savaştan sonra faşizmin başarısı, gene proletaryanın "kapasitesiz" oluşunun sonucu idi ve kapitalist toplumun çıkmaz sokaktan kurtulmasına yol açtı.Sovyet devletinin bürokratlaşması da proletaryanın demokratik mekanizma aracılığıyla toplumu düzenlemede "kapasitesiz" oluşunun sonucu idi.İspanya devrimi dünya proletaryasının gözleri önünde faşist ve Stalinist bürokrasiler tarafından boğuldu. Nihayet, hazırlıkları gözler önünde, dünya proletaryasının tamamen güçsüz olduğu koşullarda sürdürülen yeni emperyalist savaş bu zincirin son halkasını oluşturuyor. Eğer bu anlayış benimsenirse, yani proletaryanın sosyalist devrimi tamamlamak için gerekli güçlere sahip olmadığı kabul edilirse, üretici güçlerin devletleştirilmesi acil görevi kuşkusuz bir başkası tarafından tamamlanacak. Kimin tarafından? Dünya çapında yeni bir hâkim sınıf olarak çürüyen burjuvazinin yerini alacak bir yeni bürokrasi tarafından. Sözcükler üzerinde tartışmakla yetinmeyen bu "solcular" sorunu bu şekilde ortaya koymaya başlıyorlar.

Mevcut Savaş Ve Modern Toplumun Kaderi

Olayların gelişmesi bu sorunu artık çok somut olarak ortaya koyuyor.İkinci dünya savaşı başlamıştır. Toplumun artık kapitalizm temelinde yaşayamayacağı olgusu itiraz kabul etmez biçimde doğrulanıyor. Böylelikle proletarya yeni ve belki de kesin bir sınava tabi tutuluyor.

Eğer bu savaş, kesinlikle inandığımız gibi, bir proletarya devrimine yol açarsa, bunun, kaçınılmaz olarak, SSCB'deki bürokrasinin devrilmesine ve Sovyet demokrasisinin 1918'dekine kıyasla çok daha yüksek bir ekonomik ve kültürel temelde yenilenmesine yol açması gerekir. Bu durumda, Stalinist bürokrasinin bir "sınıf" mı yoksa işçi

devletinde meydana gelen hastalıklı bir oluşum mu olduğu sorusu kendiliğinden çözümlenmiş olacaktır. Dünya devriminin gelişme süreci içinde Sovyet bürokrasisinin sadece geçici bir sapma olduğu tek tek herkes için anlaşılır hale gelecektir.

Ne var ki, şimdiki savaşın devrime değil, proletaryada bir çöküşe yol açacağı düşünülürse, o zaman geriye bir başka alternatif kalır:tekelci kapitalizmin daha fazla çürümesi, devletle daha fazla kaynaşması ve demokrasinin, hâlâ korunduğu yerlerde totaliter bir rejimle yer değiştirmesi. Proletaryanın toplumun liderliğini kendi eline almakta yetersiz kalması, bu koşullar alında Bonapartist faşist bürokrasiden yeni bir sömürücü sınıfın doğup gelişmesine fiilen yol açabilir. Bu, bütün belirtilerin gösterdiği gibi, uygarlığın yok oluşunu haber veren bir çöküş rejimi olur.

İleri kapitalist ülkelerdeki proletaryanın, iktidarı ele geçirdikten sonra onu elde tutamaması ve SSCB'de olduğu gibi imtiyazlı bir bürokrasiye teslim etmeleri durumunda da benzer bir sonuç ortaya çıkabilir.İşte o zaman, bürokratik sapmaya yol açan nedenin, ülkenin geriliğinde ve emperyalist çevrede değil, proletaryanın bir hâkim sınıf haline gelme konusunda doğuştan gelen kapasitesizliğinde köklendiğini kabul etmek zorunda kalırız. O zaman, temel özellikleri bakımından şimdiki SSCB'nin, uluslararası çapta yeni bir sömürücü rejimin habercisi olduğunu geçmişe dönük olarak saptamak zorunlu olur.

Sovyet devletinin tanımlanması konusunda terminolojik anlaşmazlık meselesinden çok uzaklaşmış bulunuyoruz. Eleştirmenlerimiz bizi hemen protesto etmesinler; bir toplumsal rejimin bir diğeriyle yer değiştirmesi gibi bir sorunda, ancak gerekli tarihsel perspektifine kazanılması suretiyle doğru bir kanaate varılabilir. Tarihsel alternatif, sonuna kadar götürüldüğünde şuraya varır: Stalin rejimi ya burjuva toplumunun sosyalist bir topluma dönüşümü sürecinde meydana gelen istenmeyen bir sapmadır ya da yeni bir sömürücü toplumun ilk aşamasıdır. Eğer ikinci teşhisin doğru olduğu kanıtlanırsa, o zaman kuşkusuz, bürokrasi yeni bir sömürücü sınıf haline gelecektir.İkinci perspektif ne kadar can sıkıcı olsa da dünya proletaryası gelişmelerin kendisine verdiği misyonu yerine getirmede yeteneksiz olduğunu fiilen kanıtlamak durumunda kalırsa, kapitalist toplumun iç çelişkilerini temel alan sosyalist programın sonuçta bir Ütopya olduğunu kabul etmekten başka yapacak şey kalmaz. Bu durumda yeni bir "asgari" programın - totaliter bürokratik toplumdaki kölelerin çıkarlarını savunmak için- gerekli olacağı açıktır.

Peki bugün için bizi sosyalist devrim perspektifinden vazgeçmeye zorlayacak kadar itiraz kabul etmez veya etkileyici objektif veriler var mıdır? Bütün sorun budur.

"Bürokratik Kolektivizm" Teorisi

Hitler'in iktidarı almasından kısa süre sonra, bir Alman "sol-komünist", Hugo Urbahns [11], yakın zamanda, kapitalizmin yerini yeni bir tarihsel çağın, "devlet kapitalizmi" çağının alacağı sonucuna vardı.Kendisi, İtalya, SSCB ve Almanya'yı bu rejimin ilk örnekleri olarak gösterdi. Ne var ki, Urbahns savunduğu teoriden politik sonuçlar çıkarmadı. Yakınlarda, bir İtalyan "sol-komünist", eskiden IV. Enternasyonal'e bağlı olan Bruno R., "bürokratik kolektivizm"in kapitalizmin yerini almak üzere olduğu sonucuna vardı.(Bruno R.-**La Bureaucratisation du Monde**, Paris, 1939, s. 350.) Buna göre, bürokrasi bir sınıftır, emekçilerle ilişkisi kolektif sömürüdür, proleterler totaliter sömürücülerin kölelerine dönüşmüşlerdir.

Bruno R., SSCB'deki planlı ekonomiyi, faşizmi, Nasyonal Sosyalizm'i ve Roosevelt'in "New Deal"ını aynı şey olarak görüyor. Bütün bu rejimler, hiç kuşkusuz, ortak özelliklere sahipler; son tahlilde, modern ekonominin kolektivist eğilimleri tarafından belirlenirler. Lenin Ekim devriminden de önce, emperyalist kapitalizmin başlıca özelliklerini şu şekilde formüllendirdi:üretici güçlerin devasa yoğunlaşması, tekelci kapitalizmin devletle daha fazla kaynaşması, bu kaynaşmanın bir sonucu olarak açık diktatörlüğe doğru organik bir eğilim. Merkezileştirme ve kolektifleştirmenin özellikleri gerek devrimin politikalarını, gerekse karşı-devrimin politikalarını belirler, ancak bu hiçbir şekilde, devrimi, Termidor'u, faşizmi ve Amerikan "reformizm"ini eşitlemenin mümkün olduğu anlamına gelmez.

Bruno, kolektifleştirme eğilimlerinin, işçi sınıfının politik bezginliğinin bir sonucu olarak "bürokratik kolektivizm" biçimini aldığı olgusuna kapılmıştır. Tek başına bu fenomen itiraz kabul etmez. Ancak bunun sınırları nerededir, tarihsel önemi nedir? Geçiş döneminde meydana gelen bir deformasyon olarak, toplumsal süreçteki pek çok faktörün eşitsiz gelişmesinin sonucu olarak gördüğümüz şey, Bruno R. tarafından,

bürokrasinin hâkim sınıf olarak içinde yer aldığı bağımsız bir toplumsal oluşum olarak ele alınmıştır. Bruno R., ne olursa olsun, bu sorunu terminolojik not defteri egzersizlerinin rahat ortamından, önemli tarihsel genellemeler düzlemine taşıma becerisini göstermiştir. Böylece yaptığı hataları ortaya koymak daha da kolaylaşmıştır.

Aşırı solcuların pek çoğu gibi, Bruno R. de özünde Stalinizmi faşizm ile özdeşler. Bir yanda Sovyet bürokrasisi faşizmin politik yöntemlerini kabul etmiştir; öte yanda , kendini hâlâ "kısmi" devlet müdahalesi önlemleri ile sınırlayan faşist bürokrasi ekonominin bütünüyle devletleştirilmesine doğru yol almaktadır ve kısa sürede buraya varacaktır. Birinci iddia kesinlikle doğrudur. Ancak Bruno'nun, faşist "anti-kapitalizm" burjuvazinin mülksüzleştirilmesine varabilir, iddiası tamamen yanlıştır."Kısmi" devlet müdahalesi ve ulusallaştırma önlemleri, gerçekte, tıpkı reformların devrimden ayrılması gibi, planlı devlet ekonomisinden ayrılır. Mussolini ve Hitler sadece mülk sahiplerinin çıkarlarına "eşgüdüm sağlıyorlar" ve kapitalist ekonomiyi "düzenliyorlar" ve bunu öncelikle savaş amacıyla yapıyorlar. Kremlin oligarşisi bu bakımdan da başka bir şeydir:sadece Rusya'daki işçi sınıfının mülkiyet ilişkilerinde tarihte görülen en büyük altüst oluşu gerçekleştirmiş olması sayesinde, bir yapı olarak ekonomiyi yönetme fırsatına sahip bulunuyor. Bu farklılık gözden kaçırılmamalıdır.

Stalinizm ile faşizmin farklı kutuplardan hareket ederek bir gün tek ve aynı tipte bir sömürücü topluma (Bruno R. 'nin terminolojisine göre, "bürokratik kolektivizm"e) varacaklarını kabul etsek bile, gene de bu insanlığın çıkmazdan kurtulmasına yol açmayacaktır. Kapitalist sistemin krizini sadece özel mülkiyetin gerici rolü değil, aynı zamanda, ulusal devletin daha az gerici olmayan rolü üretiyor. Çeşitli faşist hükümetlerin kendi ülkelerinde bir planlı ekonomi sistemini kurmayı başarmaları halinde bile, uzun dönemde proletaryanın hiçbir plan tarafından öngörülmeyen kaçınılmaz devrimci hareketleri bir yana, totaliter devletler arasındaki dünya hâkimiyeti mücadelesi sürecek ve hattâ şiddetlenecektir. Savaşlar planlı ekonominin meyvelerini hırsla yok edecek ve uygarlığın temellerini tahrip edecektir. Bertrand Russell, muzaffer bir devletin, savaşın bir sonucu olarak, bütün dünyayı totaliter bir mengene ile birleştirebileceğini düşünüyor . Ancak böyle bir hipotezin gerçekleşmesi halinde bile, ki bu hayli kuşkuludur, askeri "birleşme" Versailles antlaşmasından daha büyük bir istikrara sahip olmayacaktır. Uygarlığa mezar olacak yeni bir dünya savaşı içinde ulusal ayaklanmalar ve

sindirme hareketleri en yüksek noktaya ulaşacaktır. Sübjektif arzularımızın değil, objektif gerçekliğin de tanıklık ettiği gibi, insanlığın yegâne çıkış yolu dünya sosyalist devrimidir. Bunun alternatifi barbarlık yoluna sapmaktır.

Proletarya ve Liderliği

Sınıf ve liderliği sorununa kısa süre içinde ayrı bir makale ayıracağız.Şimdilik kendimizi sorunun en temel yönleriyle sınırlayacağız. Liderliğin sınıfı doğrudan ve basit biçimde yansıttığını, ancak politikayı ekonominin yalın ve doğrudan "yansıması" olarak gören vülger "Marksistler" düşünebilirler. Gerçekte liderlik ezilen sınıfın üzerinde yükselirse kaçınılmaz olarak hâkim sınıfın baskısına yenik düşer. Örneğin, Amerikan sendikalarının liderliği proletaryadan çok burjuvaziyi "yansıtır".Burjuvazinin baskısına karşı durabilecek yetenekte gerçek bir devrimci liderliğin seçimi ve eğitimi olağanüstü zor bir görevdir. Tarihsel sürecin diyalektiği, belirli tarihsel koşullar altında Rusya gibi geri bir ülke proletaryasının en uzak görüşlü ve cesur liderliği öne çıkarması olgusunda kendisini en parlak biçimde ifade etmiştir. En eski kapitalist kültürün ülkesinde, Büyük Britanya'da ise, tam aksine, proletarya bugün bile, kavrayışı en ağır ve en köle ruhlu liderliğe sahiptir.

Kapitalist toplumun, açık karakterini Temmuz 1914'te kazanan krizi, savaşın daha ilk gününden itibaren proletarya liderliği içinde de şiddetli bir kriz üretti. O zamandan beri geçen 25 yıl içinde ileri ülkelerin proletaryası çağımızın görevlerinin gerektirdiği düzeye çıkabilecek bir liderliği henüz yaratamamıştır. Ne var ki, Rusya'nın ortaya koyduğu deney böyle bir liderliğin yaratılabileceğini doğrular.(Bu durum, kuşkusuz, liderliğin yozlaşmaya bağışık olacağı anlamına gelmez.)Sonuç olarak soru şu şekilde ortaya çıkar: objektif tarihsel zorunluluk, uzun vadede, işçi sınıfının öncüsünün bilincinde kendisine bir yol açacak mı; yani, bu savaş sürecinde ve savaşın yaratacağı derin şoklar sırasında, iktidarın fethinde proletaryaya önderlik edebilecek yetenekte gerçek bir devrimci liderlik oluşturulacak mı?

IV. Enternasyonal, sadece program metni ile değil varlığıyla da bu soruya olumlu yanıt vermiştir. Sözde-Marksizmin düşkırıklığına uğramış

ve ürkmüş çeşitli tiplerdeki tüm temsilcileri, **tam aksine**, liderliğin iflası ancak proletaryanın devrimci görevini yerine getirme konusundaki kapasitesizliğini "yansıtır" varsayımından türediler. Muhaliflerimizin hiçbiri bu düşünceyi açıkça ifade etmez, ama hepsi -Stalinistler ve sosyal demokratlar bir yana, solcular, merkezciler ve anarşistler de- yenilgilerin sorumluluğunu kendi üzerlerinden proletaryanın omuzlarına aktarırlar. Bunların hiçbiri, proletaryanın tüm olarak hangi koşullar altında sosyalist altüst oluşu gerçekleştirebileceğini göstermezler.

Yenilgilere yol açan nedenin bizzat proletaryanın toplumsal niteliklerinde köklendiğini kabul edersek, o zaman modern toplumun çaresiz durumda olduğunu kabul etmek zorunlu olacaktır. Çürüyen kapitalizm koşulları altında proletarya ne sayısal olarak ne de kültürel olarak gelişir. Bu nedenle proletaryanın ilerde devrimci görevlerle başedebileceği düzeye yükseleceğini beklemenin hiçbir temeli olmaz. Emekçi kitlelerin kendilerini kanlı kapitalist kaostan kurtarmak için duydukları organik, derin, yenilmez dürtü ile eskimiş işçi liderliğinin tutucu, yurtsever ve tamamen burjuva karakteri arasındaki derin antagonizmi zihninde açıklığa kavuşturmuş kişi için, bu durum kendisini tamamen farklı bir biçimde ortaya koyar. Bu iki uzlaşmaz anlayıştan birini seçmek durumundayız.

Totaliter Diktatörlük - İstikrarlı Bir Rejim Değil, Şiddetli Bir Kriz Durumu

Ekim Devrimi bir rastlantı değildi. Çok önceden görüldü. Olaylar bu öngörüyü doğruladı.Yozlaşma bu öngörüyü geçersizleştirmez, çünkü Marksistler, Rusya'da tecrit edilmiş bir işçi devletinin kendi varlığını süresiz olarak muhafaza edebileceğine asla inanmadılar. Doğrudur, Sovyet devletinin yozlaşmaktan çok çökeceğini düşündük; daha doğru olarak belirtmek gerekirse, bu iki olasılık arasında keskin bir ayrım yapmadık. Ancak bunlar birbiriyle asla çelişmezler. Yozlaşmanın belirli bir aşamada kaçınılmaz olarak çöküşle sonuçlanması gerekir.

İster Stalinist ister faşist tipte olsun, totaliter bir rejim, özünde ancak geçici bir geçiş rejimi olabilir. Tarihte görülen yalın diktatörlükler, genellikle, istikrarlı bir rejimin değil, özel olarak ağır bir toplumsal

krizin ürünü ve belirtisi olmuşlardır. Ağır kriz toplumun yaşadığı sürekli bir durum olamaz. Totaliter bir devlet toplumsal çelişkileri belirli bir dönem için bastırabilir, ancak kendini sürekli kılamaz. SSCB'deki korkunç temizlik hareketleri, Sovyet toplumunun bürokrasiyi kendi içinden atma yönünde gösterdiği organik eğilim olgusunun en ikna edici kanıtıdır.

Şaşırtıcı olan şudur ki, Bruno R. Stalinist temizlik hareketlerinde, bir hâkim sınıf haline gelmiş bürokrasi olgusunun kesin kanıtını görmektedir. Ona kalırsa böylesine büyük ölçekli önlemleri ancak bir hâkim sınıf alabilir.*Ne var ki, Bruno R. bir "sınıf" olmayan Çarlığın da, büyük ölçekli temizlik önlemleri alabildiğini, üstelik bunu tam da beklenen sona yaklaşmakta olduğu bir dönemde yaptığını unutuyor. Yaklaşan ölümünün belirtisi olarak, Stalin, yaptığı temizlik hareketinin kapsamı ve korkunç hilekârlığıyla, bürokrasinin kendisini istikrarlı bir hâkim sınıfa dönüştürme konusundaki kapasitesizliğinden başka hiçbir şeyi kanıtlamış olmuyor.Şerefsizce yıkılıp gitmesinden birkaç yıl hattâ belki de birkaç ay önce, Bonapartist oligarşinin tanımına yeni bir hâkim sınıf adlandırmasını eklersek, kendimizi gülünç duruma düşürmüş olmaz mıyız? Bizce, tek başına bu sorunun açıkça ortaya konulması bile, yoldaşların terminolojik deneylerden ve aceleye getirilmiş genellemelerden geri durmalarını sağlamalıdır.

---

* Fantastik çelişkilerden oluşan kitabının son bölümünde, Bruno R.,kitabının ilk bölümünde açıkladığı kendi "bürokratik kolektivizm" teorisini tamamen bilinçli olarak ve açıkça reddediyor; Stalinizm,faşizm ve nazizmin geçişsel ve parazit oluşumlar ve proletaryanın güçsüzlüğünün tarihsel cezaları olduklarını ifade ediyor.Başka deyişle,IV. Enternasyonal'in görüşlerini en şiddetli türden eleştiriye tabi tuttuktan sonra Bruno R., bu görüşlere,ama sadece bir dizi yeni arayışa el yordamıyla girişmek üzere,beklenmedik bir biçimde dönüş yapıyor.Dengesini açıkça kaybetmiş bir yazarın ayak izlerini takip etmekte hiç bir yarar görmüyoruz.Bruno R.nin, bürokrasinin bir sınıf olduğuna dair görüşlerini kanıtlamaya çalıştığı argümanlarıyla ilgileniyoruz.

Dünya Devrimine Yöneliş ve SSCB'nin Yozlaşması

Çeyrek yüzyılın dünya proleter öncüsünün devrimci tarzda yeniden silahlanması için çok kısa bir süre, tecrit edilmiş geri bir ülkede sovyet sisteminin bozulmadan korunması için ise çok uzun bir dönem olduğu anlaşıldı.Şimdi insanlık bunun bedelini yeni bir emperyalist savaşla ödüyor; ancak çağımızın temel görevi değişmemiştir, çünkü bu görev henüz yerine getirilmemiştir. Dünya proletaryasının bir müfrezesinin bu görevin **nasıl** yerine getirilmesi gerektiğini eylem içinde gösterebilmesi, son çeyrek yüzyılda gerçekleşen muazzam bir kazanım ve gelecek için paha biçilmez bir güvence oluşturuyor.

İkinci emperyalist savaş, bu yerine getirilmemiş görevi daha yüksek bir tarihsel aşamaya yerleştiriyor. Sadece mevcut rejimlerin istikrarını değil, proletaryanın onların yerini alma yeteneğini de yeniden sınıyor. Bu sınavın sonuçları, modern çağı proletarya devrimi çağı olarak değerlendirişimiz bakımından, hiç kuşkusuz kesin bir önem taşıyacaktır. Eğer bütün olasılıkların aksine Ekim devrimi şimdiki savaşın gidişatı sırasında veya hemen sonrasında ileri ülkelerin birinde kendi devamını bulmakta başarısız olursa; ve eğer, aksine, proletarya her yerde ve bütün cephelerde gerilerse - o zaman, hiç kuşkusuz, mevcut çağ ve onun itici güçleri hakkında sahip olduğumuz anlayışı gözden geçirme sorununu önümüze koymak zorunda kalırız. Bu durumda sorun, SSCB veya Stalinist çete üzerine bir defter etiketi yapıştırma sorunu değil, gelecek yüzyıllar için olmasa da, gelecek on yıllar için dünya tarihsel perspektifi yeniden değerlendirme sorunu olacaktır:toplumsal devrim ve sosyalist toplum çağına mı girdik, yoksa aksine, totaliter bürokrasinin çöküş toplumu çağına mı?

Hugo Urbahns ve Bruno R. gibi şematistlerin iki katlı hatası, ilk olarak, bu ikinci rejimin çoktan nihai olarak yerleştiğini ilan etmelerinden; ikinci olarak, bunu, toplumun kapitalizm ile sosyalizm arasındaki uzun süreli bir geçiş durumu olarak göstermelerinden ibarettir. Ancak kesinlikle aşikârdır ki, eğer uluslararası proletarya, bütün çağımızın ve gündemdeki yeni savaşın deneyiminin bir sonucu olarak, toplumun hâkimi olma yeteneğini göstermezse, bu bir sosyalist devrim için beslenen bütün umutların iflası anlamına gelecektir, çünkü bunun için daha uygun koşullar beklemek imkânsızdır; kimsenin bu tür koşulları şimdiden kestirmesi veya karakterize etmesi mümkün değildir.

Marksistlerin, proletaryanın devrimci olanaklarını kaybettiği ve önümüzdeki yakın dönemde bütün hegemonya isteklerinden vazgeçmesi gerektiği sonucunu çıkarmaya zerre kadar hakları yoktur (eğer düşkırıklığı ve bezginliğin birer "hak" olduğu düşünülmüyorsa). Ekonomik ve kültürel sistemlerde düşünülebilecek en derin değişiklikler söz konusu olduğunda, tarih ölçeğinde yirmi beş yıl, insan hayatındaki bir saatten daha azdır. Bir saat veya bir gün içinde meydana gelen ampirik başarısızlıklar yüzünden, bütün hayatı boyunca kazandığı deneyim ve yaptığı analiz temelinde önüne koyduğu bir hedeften vazgeçmenin insana faydası nedir? Rus gericiliğinin en karanlık yıllarında (1907-1917), Rus proletaryasının 1905'te ortaya koyduğu devrimci olanakları kendimize başlangıç noktası olarak aldık. Dünyaya gericiliğin hâkim olduğu yıllarda da Rus proletaryasının 1917'de ortaya koyduğu olanaklardan hareket etmeliyiz. IV. Enternasyonal kendisine tesadüfen sosyalist devrimin dünya partisi demedi. Yolumuz değişmek durumunda değildir. Dünya devrimine ve böylelikle SSCB'nin bir işçi devleti olarak yenilenmesine yönelen çizgimizi izlemeye devam ediyoruz.

Dış Politika İç Politikanın Devamıdır

SSCB'de neyi savunuyoruz? Onda kapitalist ülkelere benzeyen şeyi değil, kesinlikle onu bu ülkelerden ayıran şeyi savunuyoruz. Almanya'da da yönetici bürokrasiye karşı bir ayaklanmayı savunuruz, ancak bunu doğrudan kapitalist mülkiyeti devirmek için yaparız. SSCB'de bürokrasinin devrilmesi, devlet mülkiyetinin korunması için zorunludur. Sadece bu anlamda SSCB'nin savunulmasına taraftarız.

Aramızda, Sovyet işçilerinin, devlet mülkiyetini sadece bürokrasinin parazitliğine karşı değil, aynı zamanda özel mülkiyet eğilimlerine, örneğin kolhoz aristokrasisine karşı da savunmaları gerektiğinden kuşkulanan kimse yok. Ama ne de olsa dış politika iç politikanın devamıdır.İç politikada, Ekim Devrimi'nin kazanımlarını bürokrasiye karşı uzlaşmaz bir mücadele vererek savunuyorsak, dış politika için de aynı şeyi yapmalıyız. Kuşku yok, Bruno R., "bürokratik kolektivizm"in bütün hatlarda muzaffer olması gerçeğinden hareketle, hiç kimsenin devlet

mülkiyetini tehdit etmediği, çünkü Hitler'in (ya Chamberlain?) devlet mülkiyetinin korunmasıyla Stalin kadar ilgilendiği konusunda bizi temin ediyor. Üzülerek belirtmek gerekir ki, Bruno R. 'nin teminatı saçmadır. Zafer durumunda Hitler, ne olursa olsun, Alman kapitalistlerinden kamulaştırılan bütün mülklerin onlara iadesini talep etmekle işe başlayacaktır; sonra, SSCB'ye karşı bir anlaşma sağlamak için benzer bir mülkiyet restorasyonunu İngiliz, Fransız ve Belçikalılar için de güvence altına alacaktır. Nihayet, Almanya'yı , Alman askeri makinasının çıkarları uğruna SSCB'deki en önemli devlet işletmelerinin müteahhidi yapacaktır. Hitler şimdilik Stalin'in müttefiki ve dostudur; ama Hitler Batı Cephesinde Stalin'in yardımıyla zafer kazanırsa, ertesi gün silahlarını SSCB'nin üzerine çevirecektir. Nihayet Chamberlain de benzer koşullarda Hitler'den farklı davranmayacaktır.

SSCB'nin Savunulması ve Sınıf Mücadelesi

SSCB'nin savunulması sorununda yapılan hatalar çoğu kez "savunma" yöntemlerinin hatalı kavranmasından kaynaklanır. SSCB'nin savunulması hiçbir şekilde Kremlin bürokrasisi ile yakınlaşma, onun politikalarını benimseme veya onun müttefiklerinin politikaları ile bir uzlaşma anlamına gelmez. Bu sorunda da, diğerlerinde olduğu gibi, tamamen uluslararası sınıf mücadelesi zemininde yer alırız.

Küçük Fransız dergisi **Que Faire**'de (Ne Yapmalı), geçenlerde "Trotskistler"in Fransa ve İngiltere konusunda bozguncu oldukları, bu nedenle SSCB konusunda da bozguncu oldukları belirtildi. Başka deyişle:SSCB'yi savunmak istiyorsanız, onun emperyalist müttefikleri hakkında bozguncu olmaktan vazgeçmelisiniz. **Que Faire** "demokrasiler"in SSCB'nin müttefiki olacakları hesabını yaptı. Bu hikmet sahiplerinin şimdi ne söyleyeceklerini bilemiyoruz. Ancak bunun pek önemi yok, çünkü izledikleri yöntem çürümüştür. SSCB'nin bugün bağlandığı veya yarın bağlanabileceği emperyalist kamp için bozgunculuğu reddetmek düşman kampın işçilerini kendi hükümetlerinin safına itmektir; bu, bozgunculuğu genelde reddetmek anlamına gelir. Emperyalist savaş koşulları altında bozgunculuğun reddi, ki sosyalist

devrimin reddine -SSCB'nin savunulması adına devrimin reddi- varır, SSCB'yi sonunda dağılmaya ve yok olmaya mahkûm edecektir.

Komintern tarafından yorumlanan şekliyle "SSCB'nin savunulması", tıpkı dünkü "faşizme karşı mücadele"de olduğu gibi, bağımsız sınıf politikalarının reddini temel alır. Proletarya -değişen koşullarda değişen nedenlerle ama daima ve istisnasız- bir burjuva kampın diğerine karşı kullandığı bir yardımcı güce dönüştürülür. Bunun karşısında yer alan bazı yoldaşlarımız şöyle diyorlar:Stalin'in ve müttefiklerinin araçları haline gelmek istemediğimiz için, SSCB'nin savunulmasını reddediyoruz. Ama böylelikle onlar sadece "savunma" anlayışlarının esas olarak oportünistlerin anlayışı ile çakıştığını kanıtlamış oluyorlar; proletaryanın bağımsız politikasını temel alarak düşünmüyorlar. Gerçekten de, SSCB'yi sömürgeleri savunduğumuz gibi savunuyoruz, çünkü sorunlarımızı, bazı emperyalist hükümetleri diğerlerine karşı desteklyerek değil, metropol merkezlerde olduğu gibi sömürgelerde de uluslararası sınıf mücadelesi yöntemini izleyerek çözüyoruz.

Biz yönetimde yer alan bir parti değiliz; sadece kapitalist ülkelerde değil, SSCB'de de uzlaşmaz muhalefetin partisiyiz. Görevlerimizi, bu arada "SSCB'nin savunulması"nı, burjuva hükümetleri ve SSCB hükümeti aracılığıyla değil, yalnızca ajitasyon yoluyla kitleleri eğitmek ve işçilere neyi savunmaları ve neyi yıkmaları gerektiğini açıklamak suretiyle yerine getiriyoruz. Böyle bir "savunma" hemen mucize kabilinden sonuçlar vermez. Ancak mucize yaratıcılarıymışız gibi de davranmıyoruz.Şimdiki halde devrimci bir azınlık durumundayız. Faaliyetimiz o şekilde yönlendirilmelidir ki, etkilediğimiz işçiler olayları doğru olarak değerlendirsinler, gafil avlanmalarına izin vermesinler ve önümüzdeki görevlerin devrimci tarzda çözümlenmesi için kendi sınıflarını genel olarak düşünsel bakımdan hazırlasınlar.

Bize göre SSCB'nin savunulması dünya devriminin hazırlanması ile çakışıyor. Burada ancak devrimin çıkarlarına ters düşmeyen yöntemlere izin verilebilir. SSCB'nin savunulması, taktik bir görevin stratejik bir görevle ilişkisi gibi, dünya sosyalist devrimi ile ilişkilidir. Bir taktik, bir stratejik hedefe tabidir ve ikincisiyle hiçbir şekilde çelişemez.

İşgal Edilen Bölgeler Sorunu

Bu satırları yazdığım sırada Kızıl Ordu'nun işgal ettiği bölgeler sorunu hâlâ belirsizliğini koruyor. Telgraflar birbiriyle çelişiyor, çünkü her iki taraf da çok yalan söylüyor; ancak göründüğü kadarıyla gerçek ilişkiler, kuşkusuz, hâlâ son derece değişken. İşgal edilen bölgelerin çoğu kuşku yok ki SSCB'nin parçası haline gelecek. Peki hangi biçimde?

Bir an için, Hitler'le yapılan antlaşma uyarınca Moskova hükümetinin işgal edilen bölgelerdeki özel mülkiyet haklarını olduğu gibi bıraktığını ve kendisini faşist modelin ardı sıra "denetim" ile sınırladığını düşünelim. Böyle bir taviz derine giden ilkesel bir karakter taşıyacak ve Sovyet rejiminin tarihinde yeni bir bölümün başlangıç noktası ve sonuç olarak da Sovyet devletinin yapısı hakkında yapmamız gereken yeni bir değerlendirmenin başlangıç noktası haline gelebilecektir.

Ne var ki, daha muhtemel olarak, SSCB'nin bir parçası haline gelmesi programlanan bölgelerde Moskova hükümeti büyük toprak sahiplerinin mülksüzleştirilmesini ve üretim araçlarının devletleştirilmesini gerçekleştirecektir. Bürokrasi sosyalist programa bağlı kalmaya devam ettiği için değil, fakat işgal edilen bölgelerdeki eski hâkim sınıflarla iktidarı ve iktidarın sağladığı ayrıcalıkları paylaşmaya ne istekli ne de bunu yapabilecek durumda olduğu için, en muhtemel varyant budur. Burada duruma tam tamına uygun bir analoji yapılabilir. Birinci Bonaparte bir askeri diktatörlük aracılığıyla devrimi durdurdu. Ne var ki, Fransız birlikleri Polonya'yı işgal ettiklerinde, Napolyon bir kararname imzaladı:"Serflik feshedilmiştir."Bu önlemi dikte ettiren, Napolyon'un köylülere veya demokratik ilkelere duyduğu sempati değil, daha çok, Bonapartist diktatörlüğün feodal değil de burjuva mülkiyet ilişkilerini kendisine temel almış olması idi. Stalin'in Bonapartist diktatörlüğü ise kendisine, özel mülkiyeti değil, devlet mülkiyetini temel aldığı içindir ki, Kızıl Ordu'nun Polonya'yı işgali, doğal olarak, işgal edilen bölgelerin rejimini SSCB'nin rejimi ile uyumlu hale getirmek için, kapitalist özel mülkiyetin feshedilmesi ile sonuçlanmak durumundadır.

Karakteri bakımından devrimci olan bu önlem - "mülksüzleştirenlerin mülksüzleştirilmesi"- bu durumda askeri-bürokratik bir tarzda gerçekleştirilir. Yeni bölgelerde kitlelerin bağımsız faaliyeti için yapılan çağrı -ve son derece ihtiyatla yapılsa da, böyle bir çağrı olmaksızın yeni bir rejim oluşturmak imkânsızdır- hiç kuşkusuz ertesi gün, bürokrasinin uyanan kitleler üzerinde üstünlüğünü temin etmek için

amansız polis önlemleriyle örtbas edilecektir. Bu meselenin bir yanıdır. Ancak bir yanı daha vardır. Hitler ile bir askeri ittifak sayesinde Polonya'yı işgal etme olanağını kazanmak için Kremlin, SSCB'deki ve bütün dünyadaki kitleleri uzun süre aldattı ve aldatmaya devam ediyor ve böylelikle kendi Komünist Enternasyonal'inin saflarında tam bir karışıklık meydana getirmiş bulunuyor. Bizim için başlıca politik kriter, tek başlarına önemli olabilseler de, şu ya da bu bölgedeki mülkiyet ilişkilerinin dönüştürülmesi değil, daha çok, dünya proletaryasının bilinç ve örgütlenmesindeki değişiklik ve önceki kazanımları savunma ve yeni kazanımları gerçekleştirme kapasitesinin yükselmesidir. Bu bakımdan ve sadece bu belirleyici bakış açısından Moskova'nın politikaları, bir bütün olarak ele alındığında, gerici karakterini tamamen korur ve dünya devrimine giden yolda başlıca engel olarak kalmaya devam eder.

Kremlin ve Komintern hakkında yaptığımız genel değerlendirme, gene de, işgal edilen bölgelerde mülkiyetin devletleştirilmesinin tek başına ilerici bir önlem olduğu özel gerçeğini değiştirmez. Bunu açıkça kabul etmeliyiz. Yarın Hitler "yasa ve düzen"i sağlamak için ordularını doğu Polonya'ya gönderirse, ileri işçiler, Bonapartist Sovyet bürokrasisinin kurduğu bu yeni mülkiyet biçimlerini Hitler'e karşı savunacaklardır.

Çizgimizi Değiştirmeyiz!

Üretim araçlarının devletleştirilmesi, dediğimiz gibi, ilerici bir önlemdir. Ancak ilericiliği görelidir; özgül ağırlığı bütün diğer faktörlerin toplamına bağlıdır. Bu yüzden öncelikle şunu saptamalıyız ki, bürokratik otokrasi ve parazitliğin, "sosyalist" önlemler maskesi altında hâkim olduğu bölgenin genişlemesi Kremlin'in prestijini arttırabilir, bürokratik manevraların proletarya devriminin yerini almaları imkânına dair hayaller doğurabilir vb. Bu olumsuzluk Polonya'daki Stalinist reformların ilerici özüne oldukça ağır basar. SSCB'de olduğu gibi işgal edilmiş bölgelerde de, ulusallaştırılmış mülkiyetin gerçekten ilerici yani sosyalist bir gelişmeye temel oluşturması için Moskova bürokrasisini devirmek zorunludur. Sonuç olarak, programımız geçerliliğini tamamen korumaktadır. Olaylar bizi gafil avlamadı.Ancak bu olayları doğru biçimde yorumlamak gerekir. SSCB'nin karakterinin ve uluslararası

konumunun taşıdığı keskin çelişkileri açık bir biçimde kavramak gerekir. Terminolojik elçabukluğuna ("işçi devleti"-"işçi devleti değil") başvurarak birinin bu çelişkilerden azade olması imkânsızdır. Olguları oldukları gibi ele almalıyız. Gerçek ilişkileri ve çelişkileri başlangıç noktası alarak politikamızı inşa etmeliyiz.

Kremlin'e yeni bir tarihsel misyon yüklemiyoruz. Yeni bölgelerin Kremlin tarafından ele geçirilmesine karşıydık ve karşı olmaya devam ediyoruz. Sovyet Ukrayna'nın da, Beyaz (Byelo) Ruslar'ın istemeleri halinde, Sovyet Beyaz Rusya'nın da bağımsızlığına taraftarız. Bununla birlikte, Polonya' nın Kızıl Ordu tarafından işgal edilen kesimlerinde, IV. Enternasyonal'in partizanları, toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin mülksüzleştirilmesinde, köylüye toprak dağıtılmasında, sovyetlerin ve işçi komitelerinin kurulmasında vb. en kararlı rolü oynamalıdırlar. Bunu yaparken, politik bağımsızlıklarını korumalıdırlar, sovyetler ve fabrika komiteleri için yapılan seçimlerde bu organların bürokrasiden tam bağımsızlığı için mücadele etmelidirler, ve devrimci propagandayı Kremlin'e ve onun yerel ajanlarına yönelik tam bir güvensizlikle yürütmelidirler.

Peki, farz edelim ki, Hitler silahlarını doğuya doğru çeviriyor ve Kızıl Ordu'nun işgal ettiği bölgelere saldırıyor. Bu koşullar altında IV. Enternasyonal'in partizanları, Kremlin oligarşisine yönelik tavırlarında herhangi bir değişiklik yapmaksızın, o anın en acil görevini oluşturan Hitler'e karşı silahlı direnişin en ön safında yer alacaklardır.İşçiler şunu söyleyeceklerdir:"Stalin'in devrilmesini Hitler'e bırakamayız; bu **bizim görevimiz.**" Hitler'e karşı silahlı mücadele sırasında devrimci işçiler Kızıl Ordu saflarındaki savaşçılarla mümkün olduğu kadar yakın yoldaşça ilişkilere girmeye çalışacaklardır. Bolşevik-Leninistler, elde silah Hitler'e saldırırken, aynı zamanda, bir sonraki, belki de çok yakın bir aşamada Stalin'i devirmeye hazırlanarak, ona karşı devrimci propaganda yürüteceklerdir.

Bu tür "SSCB'nin savunulması", şimdiki halde "Anavatan İçin! Stalin için!" sloganı altında yürütülmekte olan resmi savunmadan, akla gelebilecek her bakımdan, doğal olarak farklı olacaktır. **Bizim** SSCB'yi savunmamız şu slogan altında sürdürülür:"Sosyalizm için! Dünya Devrimi İçin! Stalin'e Karşı!".

"SSCB'nin savunulması"nın bu iki tarzının kitlelerin bilincinde birbirine karışmaması için somut duruma uygun sloganların nasıl formüllendirileceğini açık ve kesin bir biçimde bilmek gerekir. Ama

herşeyden önce, **neyi** savunacağımızı, **nasıl** savunacağımızı ve **kime karşı** savunacağımızı açık bir biçimde saptamak gerekir. Görevlerimiz hakkında kendimiz açık bir anlayışa sahip olmazsak, sloganlarımız kitleler arasında karışıklık yaratacaktır.

Sonuçlar

Şu sırada SSCB konusunda ilkeli tavrımızı değiştirmemiz için hiçbir neden yoktur.

Savaş çeşitli politik süreçleri hızlandırır. SSCB'de devrimci yenilenme süreci hızlanabilir. Ancak onun nihai yozlaşma süreci de hızlanabilir. Bu nedenle, savaşın SSCB'nin iç hayatında yaratacağı bu değişiklikleri dikkatle ve önyargısız izlememiz ve böylelikle tam zamanında değerlendirme yapabilmemiz zorunludur.

İşgal edilen bölgelerdeki görevlerimiz SSCB'deki görevlerimizle temelde aynı olmaya devam eder; olayların son derece şiddetli biçimde gerektirmesi halinde, bu durum SSCB ile ilgili genel görevlerimizi daha iyi açıklamamızı mümkün kılar.

Sloganlarımızı, işçilerin, SSCB'de neyi savunmakta olduğumuzu (devlet mülkiyeti ve planlı ekonomi) ve kime karşı (parazit bürokrasi ve onun Komintern'i) amansız bir mücadele vermekte olduğumuzu açıkça görecekleri şekilde formülllendirmeliyiz. Bizim için Sovyet bürokrasisini devirme sorununun, SSCB'deki üretim araçlarında devlet mülkiyetini koruma sorununa tabi olduğunu; bizim için SSCB'deki üretim araçlarında devlet mülkiyetini koruma sorununun dünya proleter devrimi sorununa tabi olduğunu bir an için bile gözden kaçırmamalıyız.

25 Eylül 1939

Sherman Stanley'e Mektup

8 Ekim 1939

Sevgili Yoldaş Stanley,

Ayrılışı nedeniyle O'Brien'a yazdığınız mektubu aldım. Mektup üzerimde garip bir izlenim bıraktı, çünkü yazdığınız çok iyi makalelere ters düşecek şekilde çelişkilerle dolu.

Plenum hakkında henüz herhangi bir materyal almadım ve ne çoğunluğun ne de M. S. 'nin * karar metni hakkında bilgim var, ancak siz iki metin arasında uzlaşmaz bir zıtlık olmadığını söylüyorsunuz. Aynı zamanda bir "felaket"in partiye yaklaşmakta olduğunu söylüyorsunuz. Neden? İki uzlaşmaz tutum olsaydı bile, bu bir "felaket" değil, sonuna kadar politik mücadele verme zorunluluğu anlamına gelirdi. Fakat bu iki önerge IV. Enternasyonal programında ifade edilen bakış açısının sadece nüanslarını ortaya koyuyorsa, bu ilkesiz (size göre) ayrılıktan nasıl olur da bir felaket çıkabilir? Çoğunluğun kendi nüansını tercih etmesi (bu sadece bir nüans ise) doğaldır. Fakat kesinlikle doğal olmayan, azınlığın şu beyanlarıdır: "siz, çoğunluk, bizim nüansımızı değil de kendi nüansınızı kabul ettiğiniz için, felaket kehanetinde bulunuyoruz." Kimin safından???... Ve siz, "farklı gruplaşmalara objektif olarak baktığınızı" söylüyorsunuz. Ben asla böyle bir izlenim edinmedim.

Örneğin makalemden "bir sayfa(nın) **şu ya da bu nedenle** kaybolduğu"nu yazıyorsunuz. Böylelikle sorumlu yoldaşlara yönelik çok zehirli bir kuşku ifade ediyorsunuz. Sayfa üzücü bir ihmalkârlık yüzünden buradaki büromuzda kayboldu ve hemen çevirisini yapıp yeni bir sayfa gönderdik.**

---

* Max Shachtman kastediliyor.(Pathfinder Press'in notu)

** "Savaşta SSCB" başlıklı doküman Sosyalist İşçi Partisi Ulusal Komitesi plenumuna, oturum devam ederken ulaştı.Bir sayfası eksikti.Dokümanın politik çizgisi plenum çoğunluğu tarafından onaylandı. Azınlık kayıp sayfa hakkında büyük bir feryat kopardı ve diğer şeylerin yanı sıra sayfanın kasten gizlendiği suçlamasında bulundu.(Pathfinder Press'in notu)

Yozlaşmış "işçi **imparatorluğu**" hakkındaki argümanınız bana çok isabetli bir buluş gibi gelmiyor. "Çarlığın yayılma programı" Ekim Devrimi' nin neredeyse ilk gününden itibaren Bolşevikler'e dayatıldı* Kusursuz bir işçi devleti bile yayılmaya eğilim gösterir ve coğrafi hatlar Çarlık'ın yayılma hatlarıyla kaçınılmaz olarak çakışır, çünkü devrimler coğrafi koşulları genellikle değiştirmezler. Kremlin çetesine itirazımız, yayılma ve yayılmanın coğrafi yönü değil, bürokratik, karşı-devrimci yayılma yöntemleridir. Fakat aynı zamanda Marksistler olarak bizler tarihsel olaylara "objektif olarak bakmak" durumunda olduğumuz için, ne Çar'ın ne Hitler'in ne de Chamberlain'in işgal edilen ülkelerde kapitalist mülkiyeti feshetme adetine ne geçmişte ne de bugün sahip olduklarını biliriz ve bu olgu -çok ilerici bir olgu- bir başka olguya, yani Ekim Devrimi'nin bürokrasi tarafından kesinlikle katledilmediği ve bürokrasinin, kendi konumu yüzünden verili bir durumda emperyalist düşmana karşı savunmamız gereken önlemleri almak zorunda kaldığı olgusuna bağlanır. Bu ilerici önlemler, kuşkusuz, bürokrasinin genel karşı-devrimci faaliyetinden kıyaslanamayacak kadar daha az önemlidir:bürokrasiyi devirmeyi bu yüzden gerekli buluyoruz...

Yoldaşlar Stalin-Hitler paktı konusunda çok öfkeliler. Bunu anlamak kolay. Stalin'den intikam almak istiyorlar. Çok iyi. Ancak bugün zayıf durumdayız ve Kremlin'i hemen deviremeyiz. O zaman bazı yoldaşlar tamamen şifahi bir doyum sağlamaya çalışıyorlar: SSCB'nin üzerinden işçi devleti unvanını çıkarıyorlar, böylece Stalin, Lenin'in kurduğu düzenin itibarsız bir görevlisi olmaktan mahrum kalıyor. Sevgili dostum, bunu biraz çocukça buluyorum. Marksist sosyoloji ile histeri kesinlikle bağdaşmaz.

Yoldaşça selamlar,

CRUX (**Lev Trotskiy**)

---

* yani,bununla suçlandılar.(Pathfinder Press'in notu)

Tekrar ve Bir Kez Daha SSCB'nin Yapısı Üzerine

Psikanaliz ve Marksizm

IV. Enternasyonal'in geçmiş tartışmalarını ve kararlarını unutan bazı yoldaşlar veya Bruno R. gibi eski yoldaşlar Sovyet devletine dair kişisel değerlendirmemi psikanalitik olarak açıklamaya çalışıyorlar."Trotskiy Rus Devrimi'ne katıldığı için, bütün hayatını adadığı davadan vazgeçmesi gerekeceğinden, işçi devleti fikrini terk etmesi zordur, " vb. Çok keskin zekâlı biri olan ihtiyar Freud'un bu türden psikanalistlerin kulaklarını biraz çekmesi gerektiğini düşünüyorum. Doğal olarak, böyle bir eylemi bizzat yapma riskini göze alamam. Bununla birlikte, subjektiflik ve duygusallığın bende değil, kendilerinde olduğu konusunda eleştirmenlerimi temin etme cüretini gösteririm.

Moskova'nın, alçaklığın ve sinizmin bütün sınırlarını aşan davranışı her proleter devrimcinin içinde bir isyanın kolayca ortaya çıkmasına sebep oluyor.İsyan reddetme ihtiyacına yol açıyor. Doğrudan eylem için gerekli güçler var olmadığı zaman sabırsız devrimciler yapay yöntemlere başvurma eğilimi gösterirler. Böylece, örneğin, bireysel terör taktiği ortaya çıkar. Daha sık olarak, güçlülük izlenimi yaratmaya, hakaret etmeye ve lanet okumaya başvurulur. Bizi ilgilendiren olayda bazı yoldaşlar açıkça "terminolojik" terör yoluyla durumu telafi etme eğilimindeler. Ne var ki, bürokrasiyi bir sınıf olarak nitelendirme olgusu, bu bakış açısından bile değersizdir. Eğer Bonapartist ayak takımı bir sınıf ise, bu onun tarihin bir düşüğü değil, yaşayabilecek yetenekte bir çocuğu olduğu anlamına gelir. Eğer onun yağmacılığı, terimin bilimsel anlamında "sömürü" ise, bu, bürokrasinin verili ekonomi sistemi için vazgeçilemez bir hâkim sınıf olarak tarihsel bir geleceğe sahip olduğu anlamına gelir. Burada, sabırsız isyanın Marksist disiplinden uzaklaştığı zaman varacağı sonucu buluyoruz!

Bir motor ustası, diyelim ki, kötü bir yolda polisten kaçan gangsterleri taşıyan, virajı alamayıp yoldan çıkan ve motoru kısmen tahrip olan bir otomobil söz konusu olduğunda, tamamen haklı olarak şöyle diyebilir:"Bu bir otomobil değil, şeytan bilir ne olduğunu!"Böyle bir değerlendirme her türlü teknik ve bilimsel değerden yoksun olacak, ancak

motor ustasının gangsterlerin becerdikleri işe meşru tepkisini ifade edecektir. Farzedelim ki, aynı motor ustası, "şeytan bilir ne olduğunu"dediği nesneyi onarmak durumunda. Bu durumda karşısında hasara uğramış bir otomobilin bulunduğunu kabul ederek işe başlayacaktır. Hangi parçaların hâlâ iyi durumda olduğunu, hangilerinin onarılamaz halde olduğunu, arabanın nasıl çalıştırılacağına karar vermek için, saptayacaktır. Sınıf bilinçli işçi de SSCB'ye karşı benzer bir tavır alacaktır. Bürokrasi gangsterlerinin işçi devletini "şeytan bilir ne olduğunu" denebilecek hale dönüştürdüklerini söylemekte tamamen haklıdır. Ancak politik sorunun çözümüne bu anlık tepkisi geçtikten sonra, karşısında hasara uğramış bir işçi devleti olduğunu ve bu devletin ekonomi motorunun tahribata uğradığını, ancak hâlâ işlemeye devam ettiğini ve bazı parçaların yenilenmesi halinde tamamen onarılabileceğini kabul etmek zorunda kalır. Kuşkusuz bu sadece bir analojidir. Gene de üzerinde düşünmeye değer.

"Karşı-Devrimci Bir İşçi Devleti"

Bazı sesler yükseliyor:"SSCB'yi bir işçi devleti olarak kabul etmeye devam edersek, yeni bir kategori oluşturmak zorunda kalacağız:karşı-devrimci işçi devleti."Bu argüman, uygun bir programatik normu, sefil, bayağı, hattâ iğrenç bir gerçekliğin karşısına koyarak zihnimizde bir şok yaratmaya çalışıyor. Ama biz 1923'ten bu yana Sovyet devletinin uluslararası arenada gittikçe daha fazla karşı-devrimci bir rol oynadığını günbegün gözlemlemedik mi? Çin Devrimi deneyimini, İngiltere'de 1926 genel grevi deneyimini ve nihayet İspanyol devriminin çok yeni deneyimini unuttuk mu? Tamamen karşı-devrimci iki işçi enternasyonali vardır. Bu eleştirmenler, bu "kategori"yi görünüşe bakılırsa unutmuşlardır. Fransa, Büyük Britanya, Birleşik Devletler ve diğer yerlerdeki sendikalar kendi burjuvazilerinin karşı- devrimci politikalarını tamamen destekliyorlar. Bu durum, onları sendikalar olarak adlandırmamıza, ilerici adımlarını desteklememize ve onları burjuvaziye karşı savunmamıza engel olmuyor. Neden aynı yöntemi karşı-devrimci işçi devletine uygulamak imkânsız olsun? Bir işçi devleti, son çözümlemede, iktidarı fethetmiş bir sendikadır. Bu iki durum karşısında

tavır farkı şu basit olguyla açıklanabilir ki, sendikalar uzun bir tarihe sahiptirler ve onları sadece programımızdaki "kategoriler" olarak değil, gerçeklikler olarak görmeye alışmışız. Fakat işçi devletine gelince, ona, kendisini programımıza tabi kılmamış olan gerçek bir tarihsel olgu olarak yaklaşmayı öğrenmekte açıkça ortaya çıkmış bir yetersizlik vardır.

"Emperyalizm"?

Kremlin'in şimdiki yayılması emperyalizm olarak adlandırılabilir mi? Her şeyden önce bu terimin kapsadığı toplumsal muhtevanın ne olduğunu saptamalıyız. Tarih, köle emeğine dayanan Roma devletinin "emperyalizm"ini, feodal toprak sahipliğinin emperyalizmini, ticaret ve sanayi sermayesinin emperyalizmini, Çarlık monarşisinin emperyalizmini vb. görmüştür. Moskova bürokrasisinin ardındaki itici güç şüphesiz, iktidarını, prestijini, iratlarını yaygınlaştırma eğilimidir. Bu, geçmişteki bütün monarşilerin, oligarşilerin, hâkim kastların, ortaçağ devlet ve sınıflarının bir özelliği olan, sözcüğün en geniş anlamında "emperyalizm"in unsurudur. Ne var ki, çağdaş, en azından Marksist literatürde, emperyalizm, çok belirgin biçimde tanımlanmış ekonomik bir muhtevaya sahip olan **finans kapitalin yayılmacı politikası** olarak anlaşılır. Kremlin'in dış politikası için "emperyalizm" terimini -bunun ne anlama geldiğini tam olarak açıklamaksızın- kullanmak Bonapartist bürokrasinin politikasını , her ikisinin de yayılmak için askeri güç kullanmaları temelinde, tekelci kapitalizmin politikası ile basitçe özdeşlemek anlamına gelir. Ancak karışıklık tohumları saçabilecek böyle bir özdeşlik Marksistlerden çok küçük burjuva demokratlara yakışır.

Çarlık Emperyalizmi Politikasının Devamı

Kremlin Polonya'nın yeniden bölünmesine katılıyor, Kremlin Baltık ülkelerine el uzatıyor, Kremlin Balkanlar'a, İran'a ve Afganistan'a

yöneliyor; başka deyişle, Kremlin Çarlık emperyalizminin politikasını sürdürüyor. Bu durumda Kremlin'in politikasını emperyalist olarak etiketleme hakkına sahip değil miyiz? Bu tarihsel-coğrafi argüman diğerlerinden daha ikna edici değildir. Çarlık imparatorluğunun bulunduğu bölgede meydana gelen proletarya devrimi, daha başından itibaren Baltık ülkelerini fethetme girişiminde bulundu ve bir süre için fethetti; Romanya ve İran'a sızma girişiminde bulundu ve bir ara ordularını Varşova'ya kadar gönderdi (1920).Devrimci yayılma hatları Çarlığın yayılma hatlarıyla aynı idi, çünkü devrim coğrafi koşulları değiştirmez. Menşevikler'in Çarlık diplomasisinin geleneklerinden ödünç alınmış Bolşevik emperyalizminden söz etmelerinin sebebi kesinlikle budur. Küçük burjuva demokrasisi şimdi bile bu argümana seve seve başvuruyor. Tekrarlıyorum, bu konuda onları taklit etmemizin hiçbir nedeni yoktur.

Emperyalizmin Aracı mı?

Ne var ki, SSCB'nin yayılmacı politikasını değerlendirme tarzından ayrı olarak, bir de, Moskova'nın Berlin'in emperyalist politikasına sağladığı yardım sorunu var. Burada her şeyden önce şunu saptamak gerekir ki, belirli koşullar altında -belirli bir ölçüye kadar ve belirli bir biçimde- şu ya da bu emperyalizmi desteklemek tamamen sağlıklı bir işçi devleti için bile -dünya emperyalist ilişkileri zincirinden kopmanın imkânsız oluşundan ötürü- kaçınılmaz olur . Brest-Litovsk barışı Alman emperyalizmini Fransa ve İngiltere karşısında hiç kuşkusuz geçici olarak güçlendirdi. Tecrit edilmiş bir işçi devleti, düşman emperyalist kamplar arasında manevra yapmadan edemez. Manevranın anlamı bunlardan birini diğerine karşı geçici olarak desteklemektir. Belirli bir anda, iki kamptan hangisini desteklemenin daha avantajlı veya daha az tehlikeli olduğunu tam olarak bilmek bir ilke sorunu değil, pratik hesap yapma ve öngörü sorunudur. Bir burjuva devletine diğerine karşı bu şekilde sınırlı destek vermenin bir sonucu olarak ortaya çıkan kaçınılmaz dezavantaj, tecrit edilmiş işçi devletinin böylece varlığını sürdürme olanağı kazanması olgusu sayesinde fazlasıyla karşılanır.

Ancak manevradan manevraya fark vardır. Brest-Litovsk'ta, Sovyet hükümeti işçi devletini kurtarmak için Ukrayna'nın ulusal bağımsızlığını feda etti. Kimse Ukrayna'ya ihanetten söz edemedi, çünkü bütün sınıf bilinçli işçiler bu fedakârlığın zorlayıcı karakterini anladılar. Polonya ise tamamen farklıdır. Kremlin sorunu hiçbir şekilde Polonya'yı feda etmekle **sınırlandırılmış** olarak koymamıştır. Tam aksine, sinik bir tavırla onu birleştirmekle övünüyor ve böylelikle bütün dünyanın ezilen sınıf ve halklarının haklı olarak en temel demokratik duygularını incitiyor ve böylece Sovyetler Birliği'nin uluslararası durumunu son derece zayıflatıyor.İşgal edilen bölgelerdeki ekonomik dönüşümler bunu zerre kadar telafi etmiyor!

Kremlin'in gencldc bütün dış politikası alçakça bir "dost" emperyalizm süslemesini temel alıyor ve böylece dünya işçi hareketinin temel çıkarlarının ikincil ve belirsiz avantajlar uğruna feda edilmesine yol açıyor.İşçileri "demokrasilerin savunulması" sloganlarıyla beş yıl aldattıktan sonra Moskova şimdi Hitler'in yağma politikasını örtbas etmekle meşguldür. Tek başına bu da SSCB'yi bir emperyalist ülkeye dönüştürmez. Ama Stalin ve onun Komintern'i şimdiki halde tartışma götürmez biçimde emperyalizmin en değerli araçlarıdırlar.

Kremlin'in dış politikasını tam olarak tanımlamak istiyorsak bunun **emperyalist kuşatma altındaki yozlaşmış bir işçi devletinin Bonapartist bürokrasisinin** politikası olduğunu söylemeliyiz. Bu tanımlama "emperyalist politika" tanımlaması kadar kestirme ve etkileyici olmasa da daha kesindir.

"Daha Az Kötü"

Doğu Polonya'nın Kızıl Ordu tarafından işgal edilmesi, kuşkusuz, aynı bölgelerin Nazi birlikleri tarafından işgaline kıyasla "daha az kötü"dür. Fakat bu daha az kötü olan, Hitler'e, daha büyük bir kötülük yapması için sözverilmesi sayesinde gerçekleştirildi. Eğer birisi bir evi ateşe verir veya ateşe verilmesine yardım eder ve daha sonra evde yaşayan on kişiden beşini kendisine köle etmek için kurtarırsa, hiç kuşkusuz bu, onunun birden yanmasından daha az kötüdür. Ancak bu yangın delisinin beş kişiyi kurtardığı için madalyaya layık olduğu kuşkuludur. Ona bir madalya verilseydi, hemen sonra, tıpkı Victor Hugo'nun bir romanındaki kahraman gibi kurşuna dizilmesi gerekirdi.

"Silahlı Misyonerler"

Bir keresinde Robespierre halkın süngülü misyonerlerden hoşlanmadığını söylemişti. Böylelikle, bir başka halka askeri şiddet yoluyla devrimci fikir ve kurumları zorla dayatmanın imkânsız olduğunu söylemek istiyordu. Bu doğru düşünce, kuşkusuz, bir devrimde işbirliği yapmak için başka ülkelere askeri müdahalede bulunmaya izin verilemeyeceği anlamına gelmez. Ancak böyle bir müdahale uluslararası proletarya tarafından bir devrimci enternasyonal politikasının parçası olarak anlaşılmalı, devrimci birliklerin gönderildiği ülkedeki emekçi kitlelerin arzularına uygun olmalıdır. Tek ülkede sosyalizm teorisi, doğal olarak, silahlı müdahaleyi tek başına hazırlayabilecek ve haklı çıkarabilecek bu aktif uluslararası dayanışmanın yaratılmasını sağlayamaz. Kremlin, silahlı müdahale sorununu, tıpkı politikasının diğer sorunları gibi, uluslararası işçi sınıfının düşünce ve duygularından tamamen bağımsız olarak koyuyor ve çözüyor. Bu nedenle, Kremlin'in en son diplomatik "başarılar"ı SSCB'yi korkunç tehlikelere atıyor ve dünya proletaryasının saflarında olağanüstü karışıklığa yol açıyor.

İki Cephede Ayaklanma

Peki ama sorun bu şekilde oluşturulursa -diyor bazı yoldaşlar- SSCB'nin ve işgal edilmiş bölgelerin savunulmasından söz etmek uygun olur mu? Polonya'nın her iki kesimindeki işçi ve köylüleri Hitler'e karşı olduğu gibi Stalin'e karşı da ayaklanmaya çağırmak daha doğru olmaz mı? Doğal olarak bu çok caziptir. Eğer devrim, yeni işgal edilmiş bölgeler dahil Almanya ve SSCB'de eşzamanlı olarak yükselirse, bu durum, tek darbede pek çok sorunu çözecektir. Ancak bizim politikamız sadece koşulların en uygun ve en mutlu bileşimini temel alamaz. Nitekim şu soru ortaya konuluyor:Devrim tarafından ezilmeden önce Hitler Ukrayna'ya saldırırsa ve bu, devrim Stalin'i ezmeden önce gerçekleşirse ne yapmalı?Bu durumda IV. Enternasyonal'in partizanları Hitler'in birliklerine karşı, İspanya'da Cumhuriyetçi birliklerin saflarında Franko'ya karşı savaştıkları gibi savaşacaklar mı? Bağımsız bir Sovyet Ukrayna'ya (Stalin'den olduğu kadar Hitler'den de bağımsız) tamamen ve içtenlikle taraftarız. Peki, bu bağımsızlık sağlanmadan önce Hitler, Stalinist bürokrasinin hâkimiyeti altında bulunan Ukrayna'yı ele geçirme girişiminde bulunursa, ne yapmalı? IV. Enternasyonal'in yanıtı şudur:Stalin'in esir aldığı bu Ukrayna'yı Hitler'e karşı savunacağız.

"SSCB'nin Kayıtsız Şartsız Savunulması"

SSCB'nin "kayıtsız şartsız" savunulması ne anlama geliyor? Bürokrasiye hiçbir şart koşmayacağımız anlamına geliyor.

Savaşın itici gücünden ve sebeplerinden tamamen bağımsız olarak, emperyalizm tarafından tehlikeye sokulması halinde SSCB'nin toplumsal temelini savunacağımız anlamına geliyor.

Bazı yoldaşlar şöyle diyorlar:"Peki Kızıl Ordu yarın Hindistan'ı işgal eder ve oradaki bir devrimci hareketi bastırmaya başlarsa bu durumda onu destekleyecek miyiz?".Bir sorunu bu şekilde ortaya koymak asla tutarlı değildir. Ayrıca Hindistan'ın işin içine neden sokulduğu açık değildir.Şöyle sormak daha basit olmaz mı:Eğer Kızıl Ordu SSCB'deki bürokrasiye karşı işçilerin grevini ve köylülerin protestosunu tehdit

ederse onu destekleyecek miyiz, yoksa desteklemeyecek miyiz? Dış politika iç politikanın devamıdır. Bonapartist bürokrasinin elinde bir araç olan Kızıl Ordu'nun **bütün** eylemlerini desteklemeye asla söz vermedik. Sadece bir işçi devleti olarak SSCB'yi ve onda yalnızca bir işçi devletine ait olan şeyleri savunmaya söz verdik.

Usta bir yorumcu şöyle diyebilir:Yerine getirdiği "iş"in karakterinden bağımsız olarak, eğer Kızıl Ordu, Hindistan'da ayaklanan kitleler tarafından yenilgiye uğratılırsa, bu SSCB'yi zayıflatacaktır. Buna şu yanıtı vereceğiz:Hindistan'daki bir devrimci hareketin Kızıl Ordu'nun yardımı ile ezilmesi, SSCB'nin toplumsal temeli bakımından, karşı-devrimci Kızıl Ordu birliklerinin Hindistan'da tek başına yenilgiye uğramasından kıyaslanamayacak kadar daha büyük bir tehlikeyi ifade eder. Her durumda IV. Enternasyonal, Kızıl Ordu'nun nerede ve ne zaman Bonapartist gericiliğin sadece bir aracı olarak davrandığını ve nerede SSCB'nin toplumsal temelini savunduğunu ayırt etmeyi bilecektir.

Gerici sahtekârların yönettiği bir sendika zenci işçilerin belirli bir sanayi kolunda çalışmalarına izin verilmesine karşı bir grev örgütlüyor. Böylesine utanç verici bir grevi destekleyecek miyiz? Kuşkusuz, hayır. Peki, farz edelim ki patronlar bu grevden yararlanarak, sendikayı ezmek ve işçilerin öz savunmalarını genelde imkânsız hale getirmek için bir girişimde bulunuyorlar. Bu durumda, başındaki gerici liderliğe rağmen sendikayı doğal olarak savunacağız. Aynı politika neden SSCB'ye uygulanmasın?

Temel Kural

IV. Enternasyonal, SSCB ile ittifak halinde veya ona düşman kampta olup olmadıkları olgusundan bağımsız olarak bütün emperyalist ülkelerde proletarya partilerinin savaş sırasında iktidarı ele geçirme amacıyla sınıf mücadelesini geliştirmeleri gerektiğini kararlı bir tavırla saptamıştır. Aynı zamanda emperyalist ülkelerin proletaryası SSCB'nin (veya sömürge devrimlerinin) savunulmasındaki çıkarları gözden kaçırmamalıdır ve gerektiğinde, en kararlı eylemlere, örneğin, grevlere, sabotaj eylemlerine vb. başvurmalıdır. IV. Enternasyonal bu kuralı formüllendirdiğinden bu yana güç gruplaşmaları radikal biçimde değişmiştir. Fakat kuralın kendisi hâlâ geçerli olmaya devam ediyor.

Yarın İngiltere ve Fransa'nın Leningrad veya Moskova'yı tehdit etmesi halinde, İngiliz ve Fransız işçileri, askerlerin ve askeri ekipmanın gönderilmesini önlemek için en kararlı önlemleri almalıdır. Eğer Hitler durumun mantığı gereği kendisini Stalin'e askeri ekipman göndermek zorunda bulursa, bu somut durumda Alman işçilerinin, tam aksine, grevlere veya sabotaja başvurmaları için hiçbir nedenleri olmayacaktır. Umarım hiç kimse başka bir çözüm önermeyecektir.

"Marksizmin Revizyonu"

Makalemde ("Savaşta SSCB") "bürokratik kolektivizm" sisteminden teorik bir olasılık olarak söz edişim anlaşılan bazı yoldaşları şaşırttı.Hattâ bunda Marksizmin tam bir revizyonunu keşfettiler. Bu tam bir yanlış anlamadır. Tarihsel zorunluluğu Marksist kavrayış, kadercilikle hiçbir ortaklık taşımaz. Sosyalizm "kendi başına" değil, ancak yaşayan güçlerin, sınıfların ve sınıf partilerinin mücadelesinin bir sonucu olarak gerçekleştirilebilir. Proletaryanın bu mücadelede kesin avantajı, burjuvazi gericiliği ve çöküşü cisimleştirirken, onun tarihsel ilerlemeyi temsil etmesi olgusunda yatar. Zafere inancımızın kaynağı tam olarak buradadır. Ama kendimize şu soruyu sormakta tamamen haklıyız: gerici güçlerin fethetmesi halinde toplumun karakteri ne olacak?

Marksistler alternatifi çeşitli zamanlarda sayılamayacak kadar çok kez formüllendirmişlerdir: ya sosyalizm ya da barbarlığa dönüş.İtalyan "deneyimi"nden sonra binlerce kez tekrarladık:ya komünizm ya da faşizm. Sosyalizme gerçek anlamda geçişin, genel tarihsel şema içinde öngörülenden kıyaslanamayacak kadar daha karmaşık, daha heterojen, daha çelişkin olmaması düşünülemez. Marx proletarya diktatörlüğünden ve onun gelecekte sönümlenmesinden söz etti ama, bu diktatörlüğün bürokratik dejenerasyonu hakkında bir şey söylemedi. Böyle bir dejenerasyon deneyimini ilk kez biz gözlemledik ve analiz ettik. Marksizmin revizyonu bu mu?

Olayların gidişatı, sosyalist devrimin ertelenmesinin tartışma götürmez biçimde barbarlık olgusunu -kronik işsizlik, küçük burjuvazinin yoksullaşması, faşizm ve nihayet hiçbir yeni yol açmayan imha savaşları- ortaya çıkardığını kanıtlamış bulunmaktadır. Eğer teorik

olarak insanlığın kendisini sosyalizme yükseltemeyebileceğini kabul ediyorsak, bu yeni "barbarlık"ın alacağı toplumsal ve politik biçimler ne olabilir? Bu konuda kendimizi Marx'tan çok daha somut olarak ifade etme olanağına sahibiz. Bir yanda faşizm, öte yanda Sovyet devletinin yozlaşması bir neo-barbarlığın toplumsal ve politik biçimlerini gözler önüne seriyor. Bu türden bir alternatif -sosyalizm veya totaliter kölelik- sadece teorik yarara değil, aynı zamanda ajitasyon bakımından muazzam öneme sahiptir, çünkü onun ışığında sosyalist devrimin zorunluluğu en açık seçik biçimde görünür.

Eğer Marx'ın revizyonundan söz ediyorsak, gerçekte bu "burjuva (devleti) olmayan" ve "işçi (devleti de) olmayan" yeni tip bir devleti tasarlayan bu yoldaşların revizyonudur. Tarafımdan geliştirilen alternatif onları kendi düşüncelerinin mantıksal sonucunu çıkarmaya yönelttiği için, bu eleştirmenlerin bazıları, kendi teorilerinin sonuçlarından ürkerek beni Marksizmi revize etmekle...suçluyorlar. Bunun dostça bir jesttten ibaret olduğunu düşünmeyi tercih ediyorum.

Devrimci İyimserlik Hakkı

"Savaşta SSCB" başlıklı makalemde ne işçi ne de burjuva olan bir sömürü toplumu veya "bürokratik kolektivizm" perspektifinin uluslararası proletarya için tam bir yenilgi ve çöküş perspektifi, en derin tarihsel kötümserliğin perspektifi, olduğunu kanıtlamaya çalıştım. Böyle bir perspektifin gerçek nedenleri var mıdır? Bunu sınıf düşmanlarımız arasında sorgulamak gereksiz olmaz.

Ünlü gazete **Paris-Soir**'ın 31 Ağustos 1939 tarihli sayısının haftalık ekinde, Fransa büyükelçisi Coulondre ile Hitler arasında, 25 Ağustos'taki son görüşmeleri sırasında geçen olağanüstü öğretici bir konuşma yer alıyor. (Haberin kaynağı hiç kuşkusuz Coulondre'un kendisi.) Hitler saçmalıyor ve Stalin'le pakt imzaladığı için şişiniyor ("gerçekçi bir pakt"), Alman ve Fransız kanı dökülecek için "üzüntülerini" ifade ediyor.

"Fakat, " diye itiraz ediyor Coulondre, "Stalin büyük bir ikiyüzlülük gösterdi. Gerçek galip (savaş durumunda) Trotskiy olacak. Bunu düşündünüz mü?"

"Biliyorum, " diye karşılık veriyor Führer, "peki neden Fransa ve Britanya, Polonya'ya tam hareket serbestliği verdi?" vb.

Bu baylar devrim hayaletini bir kişinin ismiyle anıyor gibiler. Ancak kuşkusuz bu dramatik konuşmanın özü burada değil. Konuşmanın özü diplomatik ilişkiler kesildiği an ortaya çıkıyor. Emperyalist demokrasinin temsilcisi, bizzat iliklerine kadar ürpererek, hasmını korkutuyor. "Savaş kaçınılmaz olarak devrime yol açacak, "diyor.

Hitler, çok önceden saptanmış bir sorun söz konusuymuş gibi, "Biliyorum, "diye karşılık veriyor. "Biliyorum." Hayretverici bir dialog!

Her ikisi de, Coulondre ve Hitler, Avrupa'nın üzerine yürüyen barbarlığı temsil ediyorlar. Aynı zamanda her ikisi de, barbarlıklarının sosyalist devrim tarafından yenilgiye uğratılacağından kuşku duymuyor. Dünyanın bütün kapitalist ülkelerinin hâkim sınıfları durumun işte böylesine farkındadır. Onların tam bir moral bozukluğu içinde olmaları sınıfsal güçler ilişkisindeki en önemli unsurlardan biridir. Proletarya genç ve hâlâ zayıf bir devrimci önderliğe sahiptir. Fakat burjuvazinin liderliği dibine kadar çürüyor. Önleyemeyecekleri savaşın daha başlangıcında bu baylar kendi rejimlerinin ilerde çökeceğine inanıyorlar. Bizim için tek başına bu olgu bile yenilmez devrimci iyimserliğin kaynağı olmalıdır!

18 Ekim 1939

Referandum ve Demokratik Merkeziyetçilik*

Savaş sorununda referandum talep ediyoruz, çünkü emperyalist devletin merkeziyetçiliğini felce uğratmak veya zayıflatmak istiyoruz. Peki referandumu kendi partimizin meselelerinde karar vermek için normal bir yöntem olarak kabul edebilir miyiz? Bu soruya olumsuzun dışında yanıt vermek mümkün değildir.

Referandumdan yana olan kişi, bir parti kararını, her bir yörenin kaçınılmaz olarak kendi güçleri ve kendi sınırlı deneyimi ile kısıtlandığı, aritmetik bir yerel kararlar toplamı olarak görür. Referandumdan yana olan kişi yükümlü temsilcilerden; yani, her yörenin bir parti kongresinde kendi temsilcisini belirli bir tarzda oy kullanmaya **zorlama** hakkına sahip olduğu bir prosedürden yanadır. Yükümlü temsilciliği kabul eden kişi partinin en yüksek organı olarak kongrelerin taşıdığı önemi kendiliğinden inkâr etmiş olur. Bir kongre yerine yerel oyları hesaplayıp ortaya koymak yeterlidir. Merkezileştirilmiş bir bütün olarak parti ortadan kalkar. Referandumu kabul etmek suretiyle en ileri yörelerin, başkent veya sanayi merkezlerinin en deneyimli ve ileri görüşlü yoldaşlarının etkisi daha az deneyimli, geri kesimlerin vb. etkisiyle ikame edilir.

Doğal olarak çok yönlü bir sorgulamadan ve her parti yöresinin, her parti hücresinin her sorunda oy vermesinden yanayız. Ama aynı zamanda bir yörenin seçtiği delege meclisteki sorunla ilgili bütün argümanları inceleme ve kendi politik yargılarına göre oy verme hakkına sahip olmalıdır. Eğer kongrede kendisini delege olarak gönderen çoğunluğa

---

* Hizip mücadelesi sırasında azınlık SSCB ile ilgili anlaşmazlık konusunda bir referandum yapılmasını talep etti. Çoğunluk bunu reddetti. Trotskiy çoğunluğun referandumu reddetme tavrına destek verdi. (Pathfinder Press'in notu)

karşı oy kullanırsa ve kongreden sonra örgütünü kendi haklılığı konusunda ikna edemezse, o zaman örgüt sonuç olarak onu kendi politik güveninden yoksun bırakabilir. Böyle durumlar kaçınılmazdır. Ancak bunlar, bir bütün olarak partiyi tamamen katleden referandumlar veya yükümlü temsilciler sisteminden kıyaslanamayacak kadar daha az kötüdür.

Coyoacan, D.F., **21 Ekim 1939.**

Sherman Stanley'e Mektup

22 Ekim 1939

Sevgili yoldaş Stanley:

Biraz gecikmeyle 11 Ekim tarihli mektubunuzu yanıtlıyorum.

1. Diyorsunuz ki, Rus sorunu üzerine "ciddi farklılıklar veya anlaşmazlıklar olamaz".Eğer böyleyse, Ulusal Komite'ye, yani çoğunluğa karşı parti içindeki müthiş alarm niye? Kendi anlayışlarınızı, sorunun tam savaşın eşiğinde bir tartışmayı kışkırtacak kadar ciddi ve yakıcı olduğunu düşünen Ulusal Komite'nin azınlık üyelerinin anlayışlarının yerine geçirmemelisiniz.

2. Görüşlerimin Yoldaş M. S. nin görüşleri ile çelişmediği düşüncenize katılamıyorum. Çelişki iki temel noktadadır:

a) SSCB'nin sınıfsal yapısı.

b) SSCB'nin savunulması.

Birinci sorunda, Yoldaş M. S., önceki kararı reddettiğini ve yeni bir karar almayı ertelediğini gösteren bir soru işareti koyuyor. Devrimci bir parti, biri iptal edilmiş, diğeri ortaya konulmamış iki karar arasında yaşayamaz. SSCB'nin veya yeni işgal edilmiş bölgelerin Hitler'in (veya Büyük Britanya'nın) saldırısına karşı savunulması sorununda Yoldaş M. S., Stalin ve Hitler'e karşı bir devrim öneriyor. Bu soyut formül somut bir durumda savunmayı reddetmek anlamına geliyor. Dün Ulusal Komite'ye uçak postası ile gönderdiğim yeni bir makalede bu sorunu analiz etmeye çalıştım.

3. Meseleyi ancak ciddi bir tartışmanın açıklığa kavuşturabileceği konusunda sizinle tamamen aynı fikirdeyim, ancak çoğunluğun görüşü ile Yoldaş M. S. 'nin görüşünün aynı anda oylanmasının bu zorunlu açığa kavuşturma işlemine katkıda bulunabileceğine inanmıyorum.

4. Mektubunuzda esas meselenin Rus sorunu değil "iç rejim" sorunu olduğunu belirtiyorsunuz. Neredeyse hareketimiz Birleşik Devletler'de var olmaya başladığından beri bu suçlamayı sık sık işitiyorum. Formülleştirmeler bir parça değişti, gruplaşmalar da öyle, fakat birçok yoldaş daima "rejim"e muhalif kaldı.Örneğin bunlar Sosyalist Parti'ye

girilmesine (geçmişe dönmemek için) karşı idiler. Ne var ki, girmemenin değil, rejimin "esas meselc" olduğu kısa süre içinde ortaya çıktı.Şimdi ayni formül Rus sorunu ile ilgili olarak tekrarlanıyor.

5. Kendi adıma inanıyorum ki, Sosyalist Parti'den geçmek partimizin gelişmesi bakımından sağlıklı bir eylem idi ve bu geçişi sağlayan "rejim" (veya liderlik), o sırada durgunluk eğilimini temsil eden muhalefete rağmen doğru idi.

6. Şimdi savaşın başında Rus sorunu üzerine yeni bir keskin muhalefet yükseliyor. Konu, en az on yıldır sayısız anlaşmazlık, polemik ve tartışmadan geçilerek oluşturulmuş programımızın doğruluğu ile ilgilidir. Aldığımız kararlar hiç kuşkusuz ebedi değildir. Öncü konumda birinin, kuşkuları ve sadece kuşkuları varsa, sorunu partinin önüne -yeni karar önerileri biçiminde değil, kuşkular biçiminde- getirmeden önce, yeni araştırmalar ve partinin öncü organlarında tartışmalarla kendi durumunu açıklığa kavuşturması partiye karşı görevidir. Parti tüzüğü açısından, kuşkusuz herkes, bir Politik Komite üyesi bile bunu yapma hakkına sahiptir, ancak bu hakkın parti rejiminin iyileşmesine katkıda bulunabilecek sağlam bir tarzda kullanıldığına inanmıyorum.

7. Geçmişte yoldaşlardan sık sık bir bütün olarak Ulusal Komite'ye karşı suçlamalar -inisiyatif yoksunluğu vb.- işittim. Ulusal Komite'nin avukatı değilim ve eminim, yapılması gereken pek çok şey ihmal edilmiştir. Fakat yapılan suçlamaların somutlaştırılması konusunda ne zaman ısrar ettiysem, çoğu kez, kendi yerel faaliyetlerinde uğradıkları, kendi inisiyatif yoksunluklarından gelen tatminsizliği, Her Şeyi Bilen, Her Yerde ve Her Zaman Bulunan, Her Şeye Gücü Yeten bir organ olarak gördükleri Ulusal Komite'ye karşı bir suçlamaya dönüştürdüklerini öğrendim.

8. Şimdiki halde Ulusal Komite "tutuculuk"la suçlanıyor. Önceki politik kararı yeni bir karar alınana kadar savunmanın Ulusal Komite'nin temel görevi olduğuna inanıyorum. Bizzat partinin kendini korumasının bu türde bir "tutuculuk"u dikte ettiğine inanıyorum.

9. Nitekim son dönemin en önemli iki meselesinde "rejim"den hoşnut olmayan yoldaşlar bence sahte bir politik tavrı ortaya koymuşlardır. Rejim sahte değil doğru politikanın bir aracı olmalıdır. Politikalarının yanlışlığı açığa çıktığında, bu politikaya önayak olanlar çoğu kez, belirleyici olanın bu özgül mesele değil genel rejim meselesi olduğunu söyleme eğilimi gösterirler. Sol Muhalefet'in ve IV. Enternasyonal'in gelişimi sırasında bu tür ikamelere yüzlerce kez karşı çıktık. Vereeken

veya Sneevliet hattâ Molinier bile, bütün ayrılık noktalarında yenilgiye uğratıldıklarında, IV. Enternasyonal'in gerçek sorununun şu ya da bu karar değil, kötü rejim sorunu olduğunu ilan ettiler.

10. Amerikan partimizdeki şimdiki muhalefetin liderleri ile Vereekenler, Sneevlietler vb. arasında en ufak bir analoji yapmak istemem; muhalefet liderlerinin yüksek düzeyde nitelikli yoldaşlar olduklarını gayet iyi biliyorum ve tam bir dostluk içinde birlikte çalışmaya devam edeceğimizi içtenlikle umuyorum. Ancak içlerinden bazılarının, partinin her yeni gelişim aşamasında, kişisel bir taraftarlar grubunun desteği ile aynı hatayı tekrarlamaları olgusu karşısında endişelenmemek elimde değil.Şimdiki tartışmada bu işleyiş tarzının analiz edilmesi ve muazzam görevlerle yüz yüze bulunan parti kamuoyu tarafından şiddetle kınanması gerektiğine inanıyorum.

Yoldaşça selamlar,

CRUX (**Lev Trotskiy**)

Not.- Bu mektupta Ulusal Komite'nin, çoğunluk ve azınlığından özellikle de M. S. karar metninin yoldaşlarından söz ettiğim için bu mektubun bir kopyasını Cannon ve Shachtman Yoldaşlara gönderiyorum.

Max Shachtman'a Mektup

6 Kasım 1939

Sevgili Yoldaş Shachtman,

15 Ekim tarihli konuşmanızın* bana gönderdiğiniz kopyasını aldım ve kuşkusuz, hakettiği bütün dikkati göstererek okudum. Bana, IV. Enternasyonal'in temel dokümanlarında ifade edildiği şekliyle ortak tavrımıza tam olarak uygun görünen birkaç mükemmel fikir ve formül buldum. Ancak önceki tavrımıza, "yetersiz, eksik ve eskimiş" diyerek yönelttiğiniz saldırının açıklamasını bulamadım.

Diyorsunuz ki, "Durumu değiştiren, teorik hipotez ve kehanetlerimize ters düşen olayların somutluğudur." (Sayfa 17.)Ama ne yazık ki, olayların somutluğundan çok soyut bir biçimde söz ediyorsunuz. Öyle ki, bu olayların hangi bakımdan durumu değiştirdiklerini ve politikamız bakımından bu değişikliklerin sonuçlarının neler olduğunu göremiyorum. Geçmişten bazı örnekler veriyorsunuz. Size göre, III. Enternasyonal'in yozlaşmasını "gördük ve önceden bildik" (sayfa 18); fakat IV. Enternasyonal'i ancak Hitler'in zaferinden sonra ilan etmeyi gerekli gördük. Bu örnek doğru olarak formüllendirilmemiş.Biz sadece III. Enternasyonal'in yozlaşmasını değil, bu enternasyonali yenilemenin mümkün olduğunu da gördük. Ancak 1929- 1933 Alman deneyimi, Komintern'in ölüme mahkûm olduğu ve onu yenilemek için artık hiçbir şey yapılamayacağı konusunda bizi ikna etti.İşte o zaman politikamızı temelden değiştirdik: III. Enternasyonal'in karşısına IV. Enternasyonal'i çıkardık.

Fakat Sovyet devleti hakkında aynı sonuçları çıkarmadık. Neden? III. Enternasyonal bir parti idi; fikirler ve yöntemler temelinde seçilmiş insanlardan oluşuyordu. Bu seçilmiş insanlar Marksizm'e öylesine temelden ters düştü ki, onu yenilemek için beslediğimiz bütün umutlardan vazgeçmeye mecbur olduk. Ama Sovyet devleti sadece ideolojik bir birlik değildir, bürokrasinin sahip olduğu fikirlerin Ekim

---

* Bu konuşma Sosyalist İşçi Partisi'nin New York örgütünün bir üye toplantısında yapıldı.Internal Bulletin'in (İç Bülten)14 Kasım 1939'da çıkan II. cildinde (No 3) yayımlandı.

Devrimi'nin fikirlerine artık neredeyse ters düşmesi olgusuna rağmen varlığını inatla sürdürmeye devam eden bir toplumsal kurumlar kompleksidir. Sovyet devletini politik devrim yoluyla yenileme olanağından vazgeçmeyişimizin nedeni budur.Şimdi bu tavrı değiştirmemiz gerektiğine mi inanıyorsunuz? İnanmıyorsanız, ve eminim ki bunu önermiyorsunuz, olayların "somutluğu"ndan kaynaklanan temel değişim nerededir?

Bu bağlamda **bağımsız Sovyet Ukrayna** sloganını aktarıyorsunuz ve memnunlukla görüyorum ki, bunu onaylıyorsunuz. Ancak şunu ekliyorsunuz: "Anladığım kadarıyla temel tavrımız Federal Sovyet Cumhuriyeti'ndeki ayrılıkçı eğilimlere daima karşı olacaktı." (Sayfa 19.) Bu bakımdan bir temel "politika değişikliği" görüyorsunuz. Ancak: (1) Bağımsız Sovyet Ukrayna sloganı Hitler-Stalin paktından önce önerildi. (2) Bu slogan sadece, bürokrasinin devrimci tarzda yıkılması genel sloganımızın ulusal sorun alanına uygulanmasıdır. Haklı olarak şöyle söyleyebilirdiniz:"Anladığım kadarıyla temel tavrımız Sovyet hükümetine karşı her türlü ayaklanma eylemine daima karşı olacaktı." Kuşkusuz, ancak biz bu temel tavrı birkaç yıl önce değiştirdik. Bu bağlamda şimdi nasıl bir yeni değişiklik önerdiğinizi gerçekten anlamıyorum.

Kızıl Ordu'nun 1920'de Polonya ve Gürcistan'a yürüyüşüne değiniyor ve şöyle devam ediyorsunuz:"Şimdiki halde, durumda yeni olan hiçbir şey yoksa, çoğunluk, Kızıl Ordu'nun Polonya'ya, Baltık Ülkeleri'ne, Finlandiya'ya yürümesini neden selamlamıyor.... "(Sayfa 20.)Konuşmanızın bu kesin bölümünde, 1920 ile 1939 arasında "durumda yeni" bir şey olduğunu saptıyorsunuz. Kuşkusuz! Durumdaki bu yenilik, III. Enternasyonal'in iflası, Sovyet devletinin yozlaşması, Sol Muhalefet'in gelişmesi ve IV. Enternasyonal'in kurulmasıdır."Olayların (bu) somutluğu" özellikle 1920 ile 1939 arasında oldu. Ve bu olaylar, askeri politikaları dahil Kremlin'in politikalarına yönelik tavrımızın radikal biçimde değişmesinin nedenini yeterince açıklar.

1920'de sadece Kızıl Ordu'nun yaptıklarını değil, GPU'nun yaptıklarını da desteklediğimizi biraz unutmuş gibisiniz. Durumu değerlendirişimiz bakımından Kızıl Ordu ile GPU arasında hiçbir ilke farkı yoktur. Bu ikisinin faaliyetleri sadece yakından bağlantılı değildir, fakat içiçe geçmiştir. 1918'de ve daha sonraki yıllarda Rus karşı-devrimcilerine ve emperyalist casuslara karşı savaşında Çeka'yı selamladığımızı, ancak 1927'de GPU gerçek Bolşevikleri tutuklamaya,

sürgüne göndermeye ve kurşuna dizmeye başladığı zaman, bu kuruma yönelik tavrımızı değiştirdiğimizi söyleyebiliriz. Bu somut değişiklik Sovyet-Alman paktından en az 11 yıl önce oldu. Alaycı bir tavırla "çoğunluğun 1920'de hepbirlikte aldığımız tutumu almayı da (!) reddetmesi...."nden (Sayfa 20) söz ettiğiniz zaman oldukça şaşırmamın nedeni budur. Bu tavrı 1923'de değiştirmeye başladık ve bunu objektif gelişmelere az çok uygun düşen aşamalarla sürdürdük. 1933-34 bizim için bu evrimin kesin noktası oldu. Politikamız için önerdiğiniz yeni temel değişikliklerin ne olduğunu tam olarak göremiyorsak, bu, 1920'lere dönüyoruz anlamına gelmez!

SSCB'nin kayıtsız şartsız savunulması sloganını terk etme gereği üzerinde özellikle ısrar ediyor, bu sloganı geçmişte Kremlin'in her diplomatik ve askeri eylemine, yani Stalin'in politikasına verdiğimiz kayıtsız şartsız destek olarak yorumluyorsunuz. Hayır, sevgili Shachtman, bu sunuş "olayların somutluğu"na uygun düşmüyor. Daha 1927'de Merkez Komite'de şunu ilan ettik:"Sosyalist anavatan için? Evet! Stalinist çizgi için? Hayır!" (**The Stalin School of Falsification** - Stalin'in Tahrifatlar Okulu, s. 177.) "Clemenceau üzerine tez"i unutmuş görünüyorsunuz. Burada, SSCB'nin gerçek anlamda savunulması için proleter öncünün, Stalin hükümetini tasfiye etmek ve onun yerine kendi hükümetini geçirmek zorunda kalabileceği belirtiliyordu. Bu 1927'de ilan edildi! Beş yıl sonra işçilere bu hükümet değişikliğinin üstesinden ancak politik devrimle gelinebileceğini açıkladık. Böylelikle SSCB'nin **bir işçi devleti** olarak savunulmasını, bürokrasinin SSCB'yi savunmasından temel olarak ayırdık. Buna rağmen geçmişteki politikamızı Stalin'in diplomatik ve askeri faaliyetlerinin kayıtsız şartsız desteklenmesi olarak yorumluyorsunuz! Belirtmeme izin verin, bu sadece IV. Enternasyonal'in kurulmasından değil, Sol Muhalefet'in en başından beri aldığımız bütün tutumun dehşet bir biçimde çarpıtılmasıdır.

SSCB'nin kayıtsız şartsız savunulması, politikamızın, Kremlin bürokrasisinin uygulamaları, manevraları veya cinayetleri tarafından değil, Sovyet devleti ve dünya devriminin çıkarlarına dair anlayışımız tarafından belirlenmesi, anlamına gelir.

Konuşmanızın sonunda, Trotskiy'in SSCB'de ulusallaştırılmış mülkiyeti savunmanın dünya devriminin çıkarlarına tabi kılınması gereğâi üzerine formülünü aktarıyor ve şöyle devam ediyorsunuz:"Geçmişteki tutumumuza dair anlayışım şuydu: bu ikisi arasında herhangi bir çelişmenin mümkün olduğunu şiddetle

reddediyoruz....Geçmişteki tutumumuzu asla birini diğerine tabi kılmak şeklinde anlamadım. Eğer İngilizce anlıyorsam, buradaki terim ikisi arasında bir çelişme olduğunu ya da böyle bir çelişmenin mümkün olduğunu gösteriyor". (Sayfa 37).Ve buradan, Sovyetler Birliği'ni kayıtsız şartsız savunma sloganını sürdürmenin imkânsız olduğu sonucuna varıyorsunuz.

Bu argümanın temelinde en az iki yanlış anlama var. Ulusallaştırılmış mülkiyeti savunmadaki çıkarlar dünya devriminin çıkarları ile neden ve nasıl "çelişme" halinde olabilir? Kremlin'in (bizim değil) savunma politikasının dünya devriminin çıkarları ile çelişebileceğini üstü kapalı olarak belirtiyorsunuz. Kuşkusuz! Her adımda! Her bakımdan! Ne var ki, bizim savunma politikamız Kremlin'in politikası tarafından koşullanmış değildir. Birinci yanlış anlama budur. Ancak, soruyorsunuz, bir çelişme yoksa tabi kılmanın gereği ne? İkinci yanlış anlama da burada. SSCB'nin savunulmasını dünya devrimine, bir parçayı bir bütüne tabi kılar gibi tabi kılmalıyız. 1918'de Almanya'ya karşı devrimci bir savaşta ısrar eden Buharin ile polemikleri sırasında Lenin yaklaşık olarak şu yanıtı verdi:"Eğer şimdi Almanya'da bir devrim olsa, kaybetme tehlikesini de göze alarak savaşa gitmek görevimiz olur. Almanya'nın devrimi bizimkinden daha önemlidir ve Sovyet iktidarının Almanya'da kurulmasına yardımcı olmak için gerekirse Rusya'daki Sovyet iktidarından (bir süre için) fedakârlık ederiz." Şu sırada Chicago'da tek başına bir grev anlamlı olmayabilir, ama ulusal çapta bir genel greve yardımcı olmak söz konusu olsa, Chicago işçilerinin kendi çıkarlarını sınıflarının çıkarlarına tabi kılmaları ve grev çağrısı yapmaları gerekir. Eğer SSCB Almanya'nın yanında savaşa girerse, Alman devrimi SSCB'nin savunulmasındaki doğrudan çıkarları kesinlikle tehdit edebilirdi. Bu durumda Alman işçilerine eyleme geçmemelerini mi tavsiye edecektik? Kuşkusuz biz değil ancak Komintern onlara böyle bir tavsiyede bulunabilirdi. Biz şöyle deriz:"Sovyetler Birliği'nin savunulmasındaki çıkarları dünya devriminin çıkarlarına tabi kılmalıyız."

Bazı argümanlarınız, bana öyle geliyor ki, konuşmanızın kopyasının bana ulaşmasından önce yazılan, Trotskiy'in "Tekrar Ve Bir Kez Daha SSCB'nin Yapısı Üzerine" başlıklı son makalesine yanıt veriyor.

Ortak deneyimimizden geçmemiş yüzlerce ve yüzlerce yeni üyeniz var. Sunuşunuzun, onları, Kremlin'e en azından uluslararası alanda kayıtsız şartsız destek verdiğimiz, Stalin-Hitler işbirliği gibi bir olasılığı

önceden görmediğimiz, olaylar tarafından gafil avlandığımız ve tutumumuzu temelde değiştirmek durumunda olduğumuz şeklinde yanlış bir inanca götürebilir. Bu doğru değildir! Ve konuşmanızda tartıştığınız veya sadece değindiğiniz (liderlik, tutuculuk, parti rejimi vb.) bütün diğer sorunlardan bağımsız olarak, bence, Rus sorununda aldığımız tutumu, bir bütün olarak IV. Enternasyonal için olduğu kadar Amerikan seksiyonu için de, gerekli dikkati göstererek bir kez daha gözden geçirmeliyiz.

Şimdi asıl tehlike, savunmaya değer olanın "kayıtsız şartsız" savunulması değil, SSCB'yi demokrasiler yararına faşist devletler ile özdeşlemeye çalışan politik akıma veya Bolşevizmi ya da Marksizmi Stalinizm ile bağdaştırmak için bütün eğilimleri aynı potaya koymaya çalışan malum akıma, doğrudan veya dolaylı olarak yardımcı olmaktır. Ampirik somutlukları bakımından değil kuşkusuz, ama genel eğilimleri bakımından, olayları önceden gören yegâne partiyiz. Gücümüz, savaş başlarken yönümüzü değiştirmeye gerek görmeyişimizden ibarettir. Ve "İyi(bir) rejim" (bildiğim kadarıyla bunu asla tanımlamadılar) uğruna hizip mücadelesinin hareketc geçirdiği bazı yoldaşların, "Gafil avlandık! Yönümüzün hatalı olduğu ortaya çıktı! Yeni bir çizgi geliştirmeliyiz! vb." diye feryat etmedeki ısrarlarını çok hatalı buluyorum. Bu bana bütünüyle yanlış ve tehlikeli görünüyor.

En sıcak yoldaşça selamlar,

LUND (**Lev Trotskiy**)

Bir kopyası J. P. Cannon'a.

Not.-Bu mektuptaki formüllendirmeler, üzerinde düşünülmüş bir makale değil de, sadece tarafımdan İngilizce olarak dikte ettirilmiş ve dikte sırasında yardımcım tarafından düzeltilmiş bir mektup söz konusu olduğu için, mükemmel olmaktan uzaktır.

L.

Sosyalist İşçi Partisi'nde Küçük Burjuva Muhalefet

Olayların adını koymak gerekir. Şimdi, mücadele halindeki iki hizbin konumu tam bir açıklıkla ortaya çıktığına göre, Ulusal Komite azınlığının tipik bir küçük-burjuva eğilim oluşturduğu belirtilmelidir. Sosyalist hareket içindeki her küçük burjuva grup gibi şimdiki muhalefeti de karakterize eden özellikler şunlardır: teoriyi küçümseme ve eklektisizm eğilimi; kendi örgütünün geleneğine saygısızlık; nesnel gerçeklik için duyulan kaygı yerine kişisel "bağımsızlık" için duyulan kaygı; tutarlılık yerine asabiyet; bir konumdan diğerine sıçramaya hazır oluş; devrimci merkeziyetçilik hakkında anlayış yoksunluğu ve düşmanlık; ve nihayet, klik bağlarını ve kişisel ilişkileri parti disiplininin yerine geçirme eğilimi. Kuşkusuz muhalefetin bütün üyeleri bu özellikleri aynı ölçüde açığa vuruyor değiller. Genç de alacalı bir blokta her zaman olduğu gibi, hâkim rengi, Marksizm'den ve proleter politikadan en uzak olanlar veriyor. Önümüzde hiç kuşkusuz uzun ve ciddi bir mücadele var. Bu makalede sorunu tüketmeye değil, sadece genel özelliklerini ortaya koymaya çalışacağım.

Teorik Kuşkuculuk ve Eklektisizm

New International'ın (Yeni Enternasyonal) Ocak 1939 sayısında Burnham ve Shachtman yoldaşların "Entellektüellerin Ricatı" başlıklı uzun bir makalesi yayımlandı.Makale, pek çok doğru fikir ve uygun politik nitelendirme içerirken, büyük bir sakatlık değilse de, temel bir kusur taşıyordu. Kendilerini öncelikle "teori"nin savunucuları olarak - yeterli sebep olmadan- gören muhaliflere karşı polemik yaparken, makale, kasıtlı olarak sorunu teorik bir düzeye yükseltmedi. Amerikalı

"radikal" entellektüellerin Marksizmi neden diyalektik olmadan (zembereği olmayan bir saat gibi) kabul ettiklerini açıklamak kesinlikle gerekli idi. Buradaki sır aslında basittir. Sınıf mücadelesinin bu "sonsuz fırsatlar" ülkesindeki kadar reddedildiği bir başka ülke yoktur. Toplumsal çelişkilerin gelişmenin itici gücü olduğunu reddetmek, teorik düşünce alanında, çelişkilerin mantığı olan diyalektiğin reddine varır. Nasıl ki politika alanında, herkesin zekice tasımlar (syllogisms) yoluyla "haklı" bir programın doğruluğuna ikna edilebileceği ve toplumun "akılcı" önlemler ile yeniden inşa edilebileceği düşünüldüyse, teori alanında da, "sağduyu" düzeyine indirilmiş Aristo mantığının bütün sorunların çözümüne yeterli olduğu kabul edildi.

Pragmatizm, bir rasyonalizm ve ampirisizm karışımı, Birleşik Devletler'in ulusal felsefesi haline geldi. Max Eastman'ın teorik metodolojisi, Henry Ford'un metodolojisinden temelde farklı değildir - her ikisi de canlı bir toplumu bir "mühendis"in bakış açısından (Eastman ayrıca platonik olarak) görür. Diyalektiğe yönelik şimdiki kibirli tavır, Max Eastman ve diğerlerinin büyükanne ve büyük babalarının ülkeyi fethetmek ve kendilerini zenginleştirmek için diyalektiğe ihtiyaç duymamış olmaları olgusu tarafından, tarihsel olarak, basit biçimde kanıtlanır. Fakat zamanlar değişmiş ve pragmatizm felsefesi, tıpkı Amerikan kapitalizmi gibi bir iflas dönemine girmiştir.

Makalenin yazarları, felsefe ile toplumun maddi gelişimi arasındaki bu içsel bağlantıyı göstermediler, gösteremediler ve gösterme endişesi taşımadılar ve bunun nedenini de dürüstçe açıkladılar.

Kendileri hakkında, "bu makalenin iki yazarı, "diye yazdılar, "genel diyalektik materyalizm teorisini tamamen farklı değerlendiriyorlar; biri bu teoriyi reddederken diğeri kabul ediyor....Bu durumda hiçbir anormallik yoktur. Teori, kuşkusuz, pratikle şu ya da bu biçimde daima ilişkili olsa da, bu ilişki her zaman doğrudan ve dolaysız değildir; ve daha önce de belirtmiş olduğumuz gibi, insanlar çoğu kez tutarsız bir biçimde davranırlar. Yazarların her birinin bakış açısından, diğerinin `felsefe teorisi' ile, bazen somut politik anlaşmazlıklara yol açabilen politik pratik arasında, bu türden belirli bir tutarsızlık vardır. Ancak şu anda durum böyle değildir ve oldukça soyut diyalektik materyalizm doktrini üzerinde anlaşmanın veya anlaşmazlığın bugünün ve yarının somut politik meselelerini - ve politik partiler, programlar ve mücadeleler bu tür somut meseleleri temel alırlar- zorunlu olarak etkilediği de şimdiye kadar kanıtlanmış değildir. Zamanla veya daha çok boş vakit olduğunda, daha

soyut sorunlarda da anlaşmaya varılabileceğini umuyoruz.Şimdiki halde, faşizm ve savaş ve işsizlik var."

Oldukça şaşırtıcı olan bu akıl yürütmenin anlamı nedir? Bazı insanlar kötü bir yöntemle bazen doğru sonuçlara varıyorlar ve bazı insanlar da doğru bir yöntemle çoğu kez doğru olmayan sonuçlara varıyorlarsa, bu durumda...yöntemin fazla önemi yoktur. Daha fazla boş vaktimiz olduğunda yöntemler üzerinde duracağız, ama şimdi yapmamız gereken başka şeyler var. Aleti kötü olduğu için ustabaşına şikâyette bulunan ve şu yanıtı alan bir işçinin göstereceği tepkiyi düşünün:Kötü aletlerle iyi bir iş yapmak mümkündür ve çoğu insan iyi aletlerle sadece malzemeyi tahrip eder. Korkarım böyle bir işçi, hele parça başına iş yapıyorsa, ustabaşına akademik olmayan bir sözle karşılık verecektir. Bir işçi kötü malzemeyle karşılaşıyor ve malzemeyi kullanmakta güçlük çektiği için iyi aletlerin değerini takdir etmeye zorlanıyor; oysa bir küçük burjuva entellektüel -ne yazık ki!-gelip geçici gözlemleri ve yüzeysel genellemeleri -büyük olaylar kafasına vurana kadar- kendi "aletler"i olarak kullanıyor.

Her parti üyesinin bizzat diyalektik felsefe ile uğraşmasını istemek doğal olarak bilgiçlik taslamak olur. Ancak sınıf mücadelesi okulundan geçen bir işçi, kendi deneyiminden hareketle diyalektik düşünme isteği kazanır. Terimin farkında bile olmasa yöntemi ve sonuçlarını seve seve benimser. Bir küçük burjuva açısından durum daha kötüdür. Kuşkusuz, işçilerle organik bağları olan, bir iç devrim olmadan proleter bakış açısına geçen küçük burjuva unsurlar da vardır. Ancak bunlar önemsiz bir azınlığı oluştururlar. Akademik eğitim görmüş küçük burjuvazinin durumu tamamen farklıdır. Onların teorik önyargılarına daha okul sıralarında nihai biçimi verilmiştir. Diyalektiğin yardımı olmaksızın yararlı yararsız pek çok bilgi edinmeyi başardıkları için, hayata onsuz da pekâlâ devam edeceklerine inanırlar. Aslında, düşünce aletlerini teorik olarak gözden geçirmeyi, parlatmayı ve keskinleştirmeyi ve günlük ilişkilerinin dar çevresinden pratikte kopmayı başaramadıkları ölçüde, diyalektikten vazgeçerler. Büyük olaylarla karşılaştıklarında kolayca kaybolur ve yeniden küçük burjuva düşünce tarzına saparlar.

İlkesiz bir teorik bloğu haklı çıkarmak için "tutarsızlık"tan söz etmek bir Marksist olarak kendisine fazla güvenilemeyeceğini ortaya koymak anlamına gelir. Tutarsızlık rastlantısal değildir ve politikada sadece bireysel bir semptom olarak görülmez. Tutarsızlık genellikle toplumsal bir işleve hizmet eder. Tutarlı olamayan toplumsal

gruplaşmalar vardır. Kendilerini eski küçük burjuva eğilimlerden kurtaramayan küçük burjuva unsurlar bir işçi partisi içinde sistematik olarak kendi vicdanlarıyla teorik uzlaşma yapmaya zorlanırlar.

Yoldaş Shachtman'ın, yukarda aktarılan argümantasyonda ifade edildiği kadarıyla, diyalektik yönteme karşı aldığı tavra eklektik kuşkuculuktan başka bir şey denemez. Shachtman'ın bu tavra Marx'ın okulunda değil, kuşkuculuğun bütün biçimlerini uygun bulan küçük burjuva entellektüeller arasında yakalandığı açıktır.

Uyarı ve Sınama

Makale beni öylesine şaşırttı ki, yoldaş Shachtman'a hemen şunu yazdım: "Sizin ve Burnham'ın entellektüeller üzerine yazdığınız makaleyi henüz okudum. Pek çok bölüm mükemmel. Ne var ki, diyalektik üzerine yazılan bölüm, bizzat sizin, **New International'ın** editörü olarak Marksist teoriye indirebileceğiniz en büyük darbedir. Yoldaş Burnham şöyle diyor: `Diyalektiği kabul etmiyorum.' Çok açık ve herkes bunu anlamak durumunda. Fakat siz şöyle diyorsunuz: `Diyalektiği kabul ediyorum, ama fark etmez; bunun en ufak bir önemi bile yok'. Yazdığınızı tekrar okuyun. Bu bölüm **New International** okurlarına son derece yanlış fikir veriyor ve her türden Eastmanlara armağanların en iyisini sunuyor. Güzel! Bu konuyu herkesin önünde konuşacağız."

Mektubum şimdiki tartışmadan birkaç ay önce, 20 Ocak'ta yazıldı.Shachtman Mart'ın 5'ine kadar yanıtlamadı.Bu tarihte de, bu konuda neden bu kadar telaş ettiğimi anlayamadığı karşılığını verdi. 9 Mart'ta Shachtman'ı şu sözlerle yanıtladım:"Anti-diyalektikçilerle işbirliğini zerre kadar reddetmedim, sadece diyalektik sorununun çok önemli bir rol oynadığı veya oynaması gerektiği yerde, birlikte bir makale yazmanın uygunluğunu reddettim. Polemik iki düzlemde gelişiyor:politik ve teorik. Politik eleştirinize, peki, diyorum. Ancak teorik eleştiriniz, yetersiz; tam saldırgan olması gereken yerde duruyor.Şöyleki, görev, onların hatalarının, (**teorik** hata oldukları ölçüde) olayları diyalektik olarak düşünme yeteneksizliklerinin ve isteksizliklerinin ürünleri olduğunu göstermekten ibarettir. Bu görev çok ciddi bir teorik başarıyla tamamlanabilir. Bunun yerine, diyalektiğin özel

bir mesele olduğunu, insanın diyalektik düşünmeden de çok iyi biri olabileceğini ilan ediyorsunuz. "Bu sorunda Shachtman anti-diyalektikçi Burnham'la ittifak kurmak suretiyle, Eastman, Hook ve diğer pek çoğunun neden diyalektiğe karşı felsefi bir mücadeleyle başlayıp sosyalist devrime karşı politik bir mücadeleyle bitirdiklerini açıklama olanağından kendisini yoksun bıraktı.Ancak bu, sorunun özünü oluşturuyor.

Şimdiki parti içi politik tartışma, değerlendirme ve uyarılarımı umduğumdan, daha doğrusu korktuğumdan, kıyaslanamayacak ölçüde daha keskin bir biçimde doğrulamıştır. Shachtman'ın metodolojik kuşkuculuğu Sovyet devletinin yapısı sorununda hazin meyvelerini veriyor. Bir süre önce Burnham, devleti sınıf hâkimiyetinin organı olarak gören Marksist teoriyi geçerken tasfiye etmek suretiyle, kendi izlenimleri temelinde saf anlamda ampirik bir proleter olmayan ve burjuva da olmayan devlet saptaması yapmakla başladı.Shachtman beklenmedik biçimde kaçamak bir tutum aldı:"Sorun, görüyorsunuz, daha fazla düşünmeyi gerektiriyor"; dahası şu iddiada bulundu:SSCB'nin sosyolojik tanımı, Shachtman'ın bu konuda Burnham ile tamamen aynı görüşte olduğu "politik görevlerimiz" bakımından hiçbir doğrudan ve dolaysız anlam taşımıyor. Bu yoldaşların diyalektik hakkında yazdıklarını okura bir kez daha sunalım. Burnham diyalektiği reddediyor. Shachtman kabul etmiş görünüyor, ancak... ilahi "uyumsuzluk" armağanı, ortak politik sonuçlarda buluşmalarına fırsat veriyor. **Her birinin Sovyet devletinin yapısına yönelik tavrı diyalektiğe yönelik tavırlarını tam tamına yeniden üretiyor.**

Her iki durumda da Burnham öncü rol oynuyor.Şaşırtıcı olmuyor: kendisi bir yönteme **sahip** -pragmatizm. Shachtman'ın ise yöntemi yok. Kendisini Burnham'a adapte ediyor. Burnham'ın anti-Marksist anlayışlarının sorumluluğunu tüm olarak yüklenmeksizin, sosyoloji alanında olduğu kadar felsefe alanında da Marksçı anlayışlara karşı kurduğu saldırı bloğunu Burnham'la birlikte savunuyor. Her iki durumda Burnham bir pragmatist, Shachtman ise bir eklektik olarak görünüyor. Bu örnek şu paha biçilmez avantaja sahiptir ki, iki farklı düşünce düzleminde-ve özellikle önemli iki sorunda Burnham ile Shachtman'ın tavırları arasındaki tam paralellik saf teorik düşünce alanında hiçbir tecrübesi olmayan yoldaşların bile gözüne çarpacaktır. Düşünce yöntemi, diyalektik veya vülger, bilinçli veya bilinçsiz olabilir, ancak kendisini ortaya koyar ve tanınır.

Geçen Ocak ayında yazarlardan şunu işittim:"Ancak şu anda durum böyle değildir ve oldukça soyut diyalektik materyalizm doktrini üzerinde anlaşmanın veya anlaşmazlığın bugünün ve yarının somut politik meselelerini zorunlu olarak etkilediği de şimdiye kadar kanıtlanmış değildir...." Şimdiye kadar kanıtlanmış değildir! Burnham ve Shachtman'ın, diyalektik materyalizm gibi bir "soyutlama"ya yönelik tavırlarının, kesin ifadesini, Sovyet devletine yönelik tavırlarında bulduğunu bizzat kanıtlamalarının üzerinden sadece birkaç ay geçti.

Bu iki örnek arasındaki farklılığın oldukça önemli olduğunu, ancak teorik değil politik bir karakter taşıdığını belirtmek, kuşkusuz gereklidir. Her iki durumda da Burnham ve Shachtman diyalektiğin reddi veya yarı-reddi temelinde bir blok oluşturdular. Fakat birinci örnekte blok proletarya partisinin muhaliflerine karşı yöneltildi.İkinci örnekte blok kendi partilerinin Marksist kanadına karşı çıkarıldı.Denebilir ki, askeri harekâtlar cephesi değişmiş, fakat silah aynı kalmıştır.

İnsanların çoğu kez tutarsız oldukları, doğrudur. Genç de insan bilinci belirli bir homojenliğe yönelir. Felsefe ve mantık, bu homojenliği yetersizleştiren şeye, yani, tutarsızlığa değil, insan bilincinin bu homojenliğine güvenmek zorundadır. Burnham diyalektiği kabul etmiyor, fakat diyalektik Burnham'ı kabul ediyor, yani, onu etkisi altında bırakıyor. Shachtman politik sonuçlar bakımından diyalektiğin hiçbir önem taşımadığını düşünüyor, fakat bizzat Shachtman'ın politik sonuçlarında diyalektiğe karşı aldığı kibirli tavrın hazin meyvelerini görüyoruz. Diyalektik materyalizmi konu alan ders kitaplarında bu örneğe yer vermeliyiz.

Geçen yıl, IV. Enternasyonal sempatizanı, genç bir İngiliz ekonomi politik profesörü beni ziyarete geldi. Sosyalizmi gerçekleştirmenin usul ve araçları üzerine konuşurken, birdenbire, Keynes ve diğerlerinin ruhundaki İngiliz faydacılığı eğilimlerini dile getirdi: "Açık seçik bir ekonomik hedef belirlemek, bu hedefe ulaşmak için en uygun araçları seçmek," vb. Şöyle dedim: "Görüyorum ki, bir diyalektik düşmanısınız."Biraz şaşırarak karşılık verdi: "Evet, diyalektikte yarar görmüyorum." "Oysa diyalektik," diye karşılık verdim, "ekonomik sorunlar üzerine birkaç gözleminizden hareketle, hangi felsefi düşünce kategorisine mensup olduğunuzu belirlememi sağlıyor -tek başına bu bile diyalektikte ayırt edilebilir bir değer olduğunu gösterir." O zamandan beri ziyaretçim hakkında tek söz işitmedim. Buna rağmen, bu anti-diyalektik profesörün, SSCB'nin bir işçi devleti olmadığı, SSCB'yi kayıtsız şartsız

savunmanın "eskimiş" bir fikir olduğu, örgütsel yöntemlerimizin kötü olduğu vb. fikrini muhafaza ettiğinden hiç kuşku duymadım. Belirli bir kişinin genel düşünce tipini, somut pratik sorunlarla ilişkisi temelinde saptamak mümkünse, genel düşünce tipini bilerek belirli bir bireyin şu ya da bu pratik soruna nasıl yaklaşacağını yaklaşık olarak kestirmek de mümkündür. Diyalektik düşünce yönteminin eşsiz eğitsel değeri budur.

Materyalist Diyalektiğin ABC'si

Souvarine gibi gangrenleşmiş kuşkucular, diyalektiğin ne olduğunu "kimsenin bilmediğine" inanırlar. Ve Souvarine'in önünde yerlere kadar eğilip ondan bir şeyler öğrenmeyi uman "Marksistler" var. Ve bu Marksistler sadece **Modern Monthly**'de gizlenmekle kalmıyorlar. Ne yazık ki, SWP içindeki (Sosyalist İşçi Partisi) şimdiki muhalefette de bir Souvarinizm akımı var. Ve burada genç yoldaşları uyarmak gerekiyor:Bu habis enfeksiyona karşı uyanık olun!

Ne kurgu ne de mistisizm olan diyalektik, günlük hayatın sorunları ile sınırlı olmadığı, daha karmaşık ve kapsamlı süreçlere dair bir kavrayışa ulaşma girişiminde bulunduğu ölçüde, düşünce biçimlerimizin bir bilimidir. Diyalektik ile formel mantık arasında, yüksek ve basit matematik arasındakine benzeyen bir ilişki vardır.

Burada sorunun esasını çok özlü bir biçimde belirtmeye çalışacağım. Aristotelesçi basit kıyas mantığı, "A" eşittir "A"ya önermesinden hareket eder. Bu önerme, pratik insan eylemleri ve elementer genellemeler çokluğu için bir aksiyom olarak kabul edilir. Ama gerçekte "A", "A"ya eşit değildir. Eğer bu iki harfi bir mercek altında incelersek, bunu kanıtlamak kolaydır -onlar birbirinden tamamen farklıdır. Ancak buna, sorunun harflerin büyüklüğü veya biçimi ile ilgili olmadığı, bu harflerin sadece, bir kilo şeker gibi, eşit niceliklerin sembolü olduğu, söylenerek itiraz edilebilir. Bu itiraz yersizdir; aslında, bir kilo şeker asla bir kilo şekere eşit değildir -daha hassas bir ölçüm arada daima bir fark olduğunu gösterir. Gene itiraz edilebilir:bir kilo şeker en azından kendisine eşittir. Bu itiraz da doğru değildir: bütün cisimler, büyüklük, ağırlık, renk, vb. bakımından sürekli olarak değişirler. Asla kendilerine eşit olmazlar. Bir sofist, bir kilo şekerin "belirli bir anda" kendisine eşit olduğu karşılığını

verecektir. Olağanüstü belirsiz pratik değeri bir yana, bu "aksiyom", teorik eleştiriye de dayanmaz. "An" sözcüğünü gerçekte nasıl kavrayacağız? Bu sonsuz bölünebilir bir zaman aralığı ise, o zaman bir kilo şeker bu "an" sırasında kaçınılmaz değişimlere maruzdur. Yoksa "an" saf anlamda bir matematiksel soyutlama, yani, bir sıfır zamanı mıdır? Ama her şey zaman içinde var olur; ve bizzat varlığın kendisi kesintisiz bir dönüşüm sürecidir; sonuç olarak, zaman, varlığın temel bir elementidir. O halde "A" eşittir "A"ya aksiyomu, bir şeyin, değişmemesi, yani var olmaması halinde kendisine eşit olduğu anlamına gelir.

İlk bakışta bu incelikler "faydasız" görünebilir. Gerçekte ise kesin bir öneme sahiptirler."A" eşittir "A"ya aksiyomu, bir yandan bütün bigilerimizin kalkış noktası, öte yandan bilgilerimizdeki bütün hataların kalkış noktası olarak görünür."A" eşittir "A"ya aksiyomunu sakıncasız biçimde kullanmak ancak belirli sınırlar içinde mümkündür. "A"daki niceliksel değişiklikler yapılacak iş bakımından ihmal edilebilir olduğunda "A"nın "A"ya eşit olduğunu farzedebiliriz. Bir alıcı ile bir satıcı için bir kilo şekerin söz konusu olduğu durum buna örnektir. Güneşin ısısını da aynı şekilde düşünebiliriz. Yakın zamana kadar doların satın alma gücünü de aynı şekilde düşünüyorduk. Fakat niceliksel değişimler belirli sınırların ötesinde niteliksel değişimlere uğrarlar. Su veya gazyağına maruz kalan bir kilo şeker bir kilo şeker olmaktan çıkar. Bir başkanın tasarrufuyla bir dolar bir dolar olmaktan çıkar. Niceliğin niteliğe dönüştüğü kritik noktayı anında belirlemek, sosyoloji dahil bütün bilgi alanlarının en önemli ve en zor görevlerinden biridir.

Birbirine tam olarak eşit iki nesne imal etmenin imkânsız olduğunu her işçi bilir. Makineler için mil yatağı imal edilirken belirli bir sapmaya izin verilir; ancak eğikliğin belirli sınırları (buna tolerans denir) aşmaması gerekir. Tolerans normları dikkate alınarak konilerin eşit olup olmadığına ("A" eşittir "A"ya) bakılır. Tolerans aşıldığı zaman, nicelik nitelik haline gelir ve konik makine yatakları düşük kaliteli veya tamamen değersiz olur.

Bizim bilimsel düşüncemiz, teknikleri kapsayan genel pratiğimizin sadece bir parçasıdır. Kavramlar için de, "A" eşittir "A"ya aksiyomundan çıkan formel mantıkla değil, her şeyin daima değişmekte olduğu aksiyomundan çıkan diyalektik mantıkla saptanan bir "tolerans" vardır. "Sağduyu", diyalektik "tolerans"ı sistematik olarak aşması olgusuyla karakterize edilir.

Vülger düşünce, kapitalizm, ahlak, özgürlük, işçi devleti vb. gibi kavramları sabit soyutlamalar olarak alır; kapitalizmin kapitalizme, ahlakın ahlaka vb. eşit olduğunu farz eder. Diyalektik düşünce bütün nesneleri ve fenomenleri sürekli değişimleri içinde analiz ederken, ötesine geçildiğinde "A"nın "A" olmaktan, bir işçi devletinin işçi devleti olmaktan çıktığı kritik sınırı, bu değişimlerin maddi koşulları içinde belirler.

Vülger düşüncenin temel kusuru, sonsuz devinimden ibaret olan bir gerçekliğin devinimsizlik izlenimleri ile yetinmek istemesi olgusunda yatar. Diyalektik düşünce, kavramlara, daha yakın tahminler, düzeltmeler, somutlaştırmalarla, bir içerik zenginliği ve esneklik, hattâ diyebilirim ki, onları yaşayan fenomenlere belirli bir ölçüde yaklaştıran bir özlülük kazandırır. Genelde kapitalizm değil, fakat verili bir gelişme aşamasındaki verili bir kapitalizm. Genelde bir işçi devleti değil, fakat emperyalist kuşatma altında bulunan geri bir ülkedeki verili bir işçi devleti, vb.

Diyalektik düşüncenin vülger düşünceyle ilişkisi, hareketli bir resmin bir fotoğrafla ilişkisi gibidir. Hareketli resim fotoğrafı geçersizleştirmez, ancak bir dizi fotoğrafı hareket yasalarına göre birleştirir. Diyalektik, tasımı reddetmez, ancak bize tasımları, kavrayışımızı sonsuz değişen gerçekliğe daha yakın hale getirecek bir tarzda birleştirmeyi öğretir. Hegel, **Logic**'inde (Mantık) bir dizi yasa saptadı: niceliğin niteliğe dönüşümü, çelişkiler yoluyla gelişim, öz ve biçim çatışması, kesintili süreklilik, olasılığın kaçınılmazlığa dönüşmesi, vb. Bunlar, daha elementer görevler için basit tasım ne kadar önemliyse, teorik düşünce için o kadar önemlidirler.

Hegel, Darwin'den ve Marx'tan önce yazdı.Fransız Devrimi'nin düşünceye kazandırdığı güçlü dürtü sayesinde, Hegel, bilimin genel hareketini sezinledi. Ancak bu, dahice olmakla birlikte sadece bir **sezgi** olduğu için, Hegel'den gelen idealist bir karakter kazandı.Hegel nihai gerçeklik olarak ideolojik gölgelerle uğraştı.Marx, bu ideolojik gölgelerdeki hareketin, maddi cisimlerin hareketinden başka hiçbir şeyi yansıtmadığını kanıtladı.

Diyalektiğimizi materyalist olarak tanımlıyoruz, çünkü bunun kökleri ne cennette ne de "özgür irade"mizin derinliklerinde, ancak objektif gerçekliğin, doğanın içindedir. Bilinç, bilinç dışından, psikoloji fizyolojiden, organik dünya inorganik dünyadan, güneş sistemi nebulalardan çıkıp gelişti. Bu gelişim merdiveninin bütün basamaklarında niceliksel değişimler niteliksele dönüştü. Diyalektik düşünce dahil

düşüncemiz sadece değişen maddenin ifade biçimlerinden biridir. Bu sistemde, ne Tanrı'ya ne Şeytan'a, ne ölümsüz ruha, ne de sonsuz yasa ve ahlak normlarına yer var. Doğanın diyalektiğinden gelen düşüncenin diyalektiği sonuç olarak tam bir materyalist karakter kazanır.

Niceliksel dönüşümlerin niteliksele geçmesiyle türlerin evrimini açıklayan Darwinizm, bütün organik madde alanında diyalektiğin en yüksek zaferi oldu. Bir diğer büyük zafer kimyasal elementlerin atom ağırlıkları tablosunun keşfi ve ayrıca bir elementin diğerine dönüştürülmesi oldu.

Bu dönüşümler (türler, elementler, vb.), doğa bilimlerinde olduğu kadar toplum bilimlerinde de eşit derecede önemli olan sınıflandırma sorunu ile yakından bağlantılıdır. Türlerin değişmezliğini başlangıç noktası olarak kullanan Linnaeus'un sistemi (18. yüzyıl), dış karakteristiklerine göre bitkilerin betimlenmesi ve sınıflandırılması ile sınırlı idi. Botaniğin çocukluk dönemi mantığın çocukluk dönemine benzer, çünkü düşüncemizin gelişim biçimleri yaşayan her şey gibidir. Ancak sabit türler fikrinin kesinlikle çürütülmesi, ancak bitkilerin ve onların evrim tarihlerinin incelenmesi, gerçek bir bilimsel sınıflandırmanın temelini hazırladı.

Marx, ki Darwin'den farkı bilinçli bir diyalektikçi olması idi, toplumun anatomisini oluşturan üretici güçlerin gelişiminde ve mülkiyet ilişkilerinin yapısında, insan toplumlarının bilimsel olarak sınıflandırılması için gerekli bir temel keşfetti. Marksizm, toplumların ve ülkelerin o zamana kadar üniversitelerde hâlâ geçerli olan vülger betimsel sınıflanmasının yerine bir materyalist diyalektik sınıflandırmayı geçirdi. Hem işçi devleti kavramını hem de onun çöküş anını ancak Marx'ın yöntemini kullanarak doğru olarak belirlemek mümkündür.

Gördüğümüz gibi bütün bunlar, kendini beğenmiş cehaletin iddia ettiği gibi, "metafizik" veya "skolastik" hiçbir şey içermiyor. Diyalektik mantık çağdaş bilimsel düşüncedeki hareket yasalarını ifade eder. Materyalist diyalektiğe karşı mücadele, tam aksine, uzak bir geçmişi, küçük burjuva tutuculuğunu, üniversite müdavimlerinin kendini beğenmişliğini ve...öteki dünya için beslenen bir umut kıvılcımını ifade eder.

SSCB'nin Yapısı

Yoldaş Burnham'ın SSCB'ye verdiği "ne bir işçi devleti ne de bir burjuva devleti" tanımı, tamamen olumsuzdur, tarihsel gelişim zincirinden kopuktur, sosyolojinin zerresinden yoksundur ve sadece **çelişkin** bir tarihsel fenomen önünde pragmatizme teorik bir teslimiyeti ifade eder.

Eğer Burnham bir diyalektik materyalist olsaydı, şu üç soruyu incelemiş olması gerekirdi:(1)SSCB'nin tarihsel kökeni nedir? (2)Varoluşu sırasında bu ülke ne gibi değişikliklere uğramıştır? (3) Bu değişiklikler niceliksel aşamadan niteliksel aşamaya geçti mi? Yani yeni bir sömürücü sınıfın tarihsel olarak zorunlu bir hakimiyetini yarattılar mı? Bu soruları yanıtlamak Burnham'ı tek bir mümkün sonuç çıkarmaya zorlardı -SSCB hâlâ yozlaşmış bir işçi devletidir.

Diyalektik, bütün sorunları çözen sihirli bir anahtar değildir. Bilimsel somut analizin yerini tutmaz. Ancak bu analizi, subjektivizm ve skolastisizm çölündeki steril gezginlere karşı güvence altına alarak, doğru bir yola yöneltir.

Bruno R., SSCB, İtalya ve Almanya bürokrasiler tarafından yönetildikleri; şu ya da bu ölçüde planlama ilkelerini benimsedikleri; birinde özel mülkiyet feshedildiği, diğerinde sınırlandığı için vb., hem Sovyet rejimini hem de faşist rejimleri "bürokratik kolektivizm" kategorisine yerleştiriyor. Böylelikle, kökeni **farklı**, özgül ağırlığı **farklı**, sınıfsal anlamı **farklı** olan **belirli** dışsal karakteristiklerin **göreli** benzerliği zemininde temel bir toplumsal rejimler **özdeşliği** kuruyor ve bunu, "denetim ekonomisi", "merkezileşmiş devlet" kategorileri kuran burjuva profesörlerinin ruhuyla, birinin veya diğerinin sınıfsal yapısının ne olduğunu dikkate almadan yapıyor. Bruno R. ve taraftarları veya Burnham gibi yarı-taraftarları, en iyi durumda, Hegel, Darwin ve Marx'tan önce yaşadığı için mazur görülmesi gereken Linnaeus düzeyinde bir toplumsal sınıflandırma alanında kalıyorlar.

Belki daha da kötü ve tehlikeli olan, Sovyet devletinin sınıfsal karakterinin "farketmeyeceği" ve politikamızın yönünün "savaşın karakteri" tarafından belirlendiği fikrini ifade eden o eklektiklerdir. Sanki savaş toplumsal-üstü bağımsız bir olaymış; savaşın karakteri, hâkim sınıfın karakteri, yani devletin karakterini de belirleyen aynı toplumsal faktör tarafından belirlenmezmiş gibi. Olayların darbesi altında bazı yoldaşların Marksizmin abecesini bu kadar kolayca unutmaları şaşırtıcı!

Diyalektik düşünceyi reddeden muhalefet teorisyenlerinin SSCB'nin çelişkin yapısı önünde acınacak bir teslimiyet göstermeleri şaşırtıcı değildir. Ne var ki, devrimin getirdiği toplumsal temel ile devrimin yozlaşmasından çıkan kastın karakteri arasındaki çelişki sadece reddedilemez bir tarihsel olgu değil, aynı zamanda bir motor güçtür. Bürokrasiyi devirme mücadelemizde bu çelişkiyi kendimize temel alıyoruz. Bu arada bazı aşırı solcular, Bonapartist oligarşiyi devirmek için SSCB'nin toplumsal yapısını feda etmenin zorunlu olduğunu beyan ederek saçmalığın en yükseğine ulaştılar. Ekim Devrimi'nin kurduğu toplumsal yapı çıkarıldığında, SSCB'nin faşist bir rejim olacağının farkında bile değiller.

Evrim ve Diyalektik

Yoldaş Burnham, belki de, bir evrimci olarak kendisinin, toplumun ve devlet biçimlerinin gelişmesi ile en az biz diyalektikçiler kadar ilgilendiği itirazında bulunacak. Ancak biz bunu tartışmayacağız. Darwin'den bu yana eğitim görmüş her kişi kendisini "evrimci" olarak etiketlemiştir. Fakat gerçek bir evrimci evrim fikrini kendi düşünce biçimlerine uygulamak durumundadır. Evrim fikrinin henüz var olmadığı dönemde kurulan elementer mantık, devrimci süreçlerin analizi bakımından açıkça yetersizdi. Hegel'in mantığı evrimin mantığıdır. Ancak unutulmamalı ki, "evrim" kavramının kendisi, üniversite profesörleri ve liberal yazarlar tarafından, barışçı "ilerleme" anlamı verilerek tamamen bozulmuş ve hadım edilmiştir. Evrimin antagonist güçlerin mücadelesi ile ilerlediğini; değişimlerin oluşturduğu yavaş bir birikimin belirli bir anda eski kabuğu patlattığını ve bir yıkım, bir devrime yol açtığını kavramış ve evrimin genel yasalarını düşüncenin kendisine uygulamayı öğrenmiş olan her kimse, vülger evrimcilerden farklı olarak bir diyalektikçidir. Bir devrimciye, bir piyanistin parmak egzersizi kadar gerekli olan zihnin diyalektik eğitimi, bütün sorunlara **hareketsiz kategoriler** olarak değil **süreçler** olarak yaklaşmayı gerektirir. Oysa kendilerini, genellikle, evrimi sadece belirli alanlarda tanımakla sınırlayan vülger evrimciler bütün diğer sorunlarda "sağduyu"nun sıradanlığı ile yetinirler.

Kendisini SSCB'nin varlığıyla, daha kesin olarak Moskova bürokrasisi ile bağdaştırmış Amerikan liberali, Sovyet rejiminin bütünüyle "ilerici (bir) şey" olduğuna, bürokrasinin iğrenç özelliklerinin ("var olmaları çok doğal!") ilerlendikçe bertaraf edileceğine, barışçı ve acısız "ilerleme"nin böylelikle temin edileceğine inanır, ya da en azında Alman-Sovyet paktına kadar inanırdı.

Bir küçük-burjuva radikal de bir liberal "ilerici"ye yakındır; iç çelişki ve dinamiklerini kavramadan SSCB'yi bir bütün olarak alır. Stalin, Hitler ile bir ittifak kurduğunda, Polonya'yı ve şimdi de Finlandiya'yı işgal ettiğinde vülger radikaller iftihar ettiler; Stalinizm'in ve Faşizm'in yöntemlerinin özdeşliği kanıtlandı!Ne var ki, yeni yetkililer halkı toprak sahiplerini ve kapitalistleri mülksüzleştirmeye çağırdıklarında, zor durumda kaldılar -bu ihtimali asla önceden görememişlerdi!Bu arada, bürokratik askeri araçlarla yürütülen sosyal devrimci önlemler SSCB için yaptığımız, bize ait yozlaşmış işçi devleti diyalektik tanımını sadece etkilememekle kalmadı, bu tanıma en geçerli onayı verdi. Küçük burjuva muhalifler, Marksçı analizin bu zaferini kararlı ajitasyon için kullanacak yerde, müthiş bir hafiflikle, olayların teşhisimizi çürütmüş olduğunu, eski formüllerimizin artık uygulanamaz olduğunu, yeni görüşlerin gerekli olduğunu, haykırmaya başladılar. Hangi yeni görüşler? Kendileri henüz karar vermediler.

SSCB'nin Savunulması

Felsefeden başladık ve sosyolojiye geçtik. Her iki alanda da, muhalefetin önde giden iki simasından birinin anti-Marksçı, diğerinin ise eklektik bir tutum aldığı açığa çıktı. Şimdi politikayı, özellikle SSCB'nin savunulması sorununu ele alırsak, bizi bekleyen büyük sürprizlerle karşılaşırız.

Muhalefet "SSCB'yi kayıtsız şartsız savunma" formülümüzün, programımızdaki bu formülün, "belirsiz, soyut ve eskimiş"(!?) olduğunu keşfetti. Ne yazık ki, kendileri devrimin kazanımlarını gelecekteki hangi "koşullar" altında savunmaya hazır olduklarını açıklamıyorlar. Muhalefet, yeni formüllerine biraz olsun anlam kazandırmak için meseleyi, sanki biz şimdiye kadar Kızıl Ordu ve GPU ile birlikte Kremlin'in uluslararası

politikasını "kayıtsız şartsız" savunmuşuz gibi sunmaya kalkışıyor. Her şey başaşağı çevriliyor! Aslında uzun bir süredir, özellikle Kremlin oligarşisini ayaklanma yoluyla ezmek gerektiğini açıkça ilan ettikten sonra, Kremlin'in uluslararası politikasını şartlı olarak bile savunmadık! Hatalı politika sadece şimdiki görevleri kötürüm etmekle kalmıyor, aynı zamanda kişiyi kendi geçmişini sahte bir ışık altında sunmaya zorluyor.

New International'daki, yukarda alıntı yapılan makalede, Burnham ve Shachtman, düşkırıklığına uğramış entellektüeller grubunu zekice bir benzetmeyle "Kırılmış Umutlar Birliği" olarak etiketlediler ve kapitalist bir ülke ile Sovyetler birliği arasında askeri bir çatışma durumunda bu hazin Birlik'in nasıl bir tutum alacağını ısrarla sordular." Bu nedenle, fırsat düşmüşken," diye yazdılar, "Hook, Eastman ve Lyons'dan, Sovyetler Birliği'nin, Hitler veya Japonya'nın ya da hattâ İngiltere'nin saldırısı karşısında savunulması konusunda **belirsiz olmayan** deklarasyonlar talep ediyoruz...."Burnham ve Shachtman herhangi bir "koşul" öne sürmediler, "somut" durumlar belirtmediler ve aynı zamanda, "belirsiz olmayan" bir yanıt talep ettiler. "...Birlik (Kırılmış Umutlar Birliği) tavır almaktan geri mi duracak, yoksa tarafsızlığını mı ilan edecek?" diyerek devam ettiler:"Tek sözcükle, **Stalinist rejimi dikkate almaksızın ve ona rağmen** Sovyetler Birliği'ni emperyalist saldırı karşısında savunmaktan yana mıdır?" (Vurgular benim.) Harika bir alıntı! Programımızın ilan ettiği şey tam olarak budur. Burnham ve Shachtman, Ocak 1939'da, Sovyetler Birliği'nin kayıtsız şartsız savunulmasından yana idiler ve kayıtsız şartsız savunmanın anlamını tamamen doğru olarak, "Stalinist rejimi dikkate almaksızın ve ona rağmen" şeklinde tanımlıyorlardı.Ve bu mektup yazıldığında İspanyol Devrimi henüz sona ermek üzereydi. Yoldaş Cannon, Stalinizm'in İspanya'da oynadığı rolün, Polonya veya Finlandiya'dakinden kıyaslanamayacak kadar daha caniyane olduğunu söylerken tamamen haklıdır. Birinci olayda bürokrasi cellat yöntemleri ile bir sosyalist devrimi boğdu. İkinci olayda, bürokratik yöntemlerle sosyalist devrime bir itici güç veriyor. Neden Burnham ve Shachtman böylesine beklenmedik bir biçimde "Kırılmış Umutlar Birliği"nin konumuna kaydılar? Neden? Shachtman'ın açıklama olarak "olayların somutluğu"na yaptığı olağanüstü soyut referansları ciddiye alamayız. Gene de bir açıklama bulmak zor değildir. Dünyanın her tarafındaki burjuva demokratlar Kremlin'in İspanya'da Cumhuriyetçi kampa katılmasını desteklediler. Stalin'in Polonya ve Finlandiya'daki faaliyeti

aynı demokratlardan gelen çılgın lanetlemelerle karşılandı.Bütün gürültülü formüllerine rağmen muhalefet "sol" küçük burjuvazinin taşıdığı ruh halinin Sosyalist İşçi Partisi'ne bir yansıması oluyor. Bu olgu ne yazık ki itiraz kabul etmiyor.

Burnham ve Shachtman, Kırılmış Umutlar Birliği hakkında, "Hedef aldığımız kişiler", diye yazıyorlardı, "`yeni'bir şeyler kattıkları, `yeni deneyimlerin ışığında yeniden değerlendirme' yaptıkları, `temel görüşler'ini gözden geçirmeyi reddeden `dogmatistler' (yoksa `tutucular' mı -L. T.) olmadıkları inancıyla büyük gurur duyuyorlar. Ne dokunaklı bir yanılgı!Bunların hiçbiri yeni olgulara ışık tutmamıştır, bugüne veya geleceğe dair yeni bir anlayış getirmemiştir." Çarpıcı bir alıntı! "Entellektüellerin Ricatı" başlıklı makalelerine yeni bir bölüm ekleyebilir miyiz acaba? Yoldaş Shachtman'a işbirliği öneriyorum....

Kendilerini proletaryanın davasına kayıtsız şartsız adamış Burnham ve Shachtman gibi seçkin kişilerin Kırılmış Umutlar Birliği'ndeki o kadar da ürkütücü olmayan baylardan böylesine ürkebilmeleri nasıl mümkün oluyor? Tamamen teorik planda Burnham için yapılabilecek açıklama, onun izlediği hatalı yöntemde, Shachtman için ise yöntemi önemsemeyişinde, yatar. Doğru yöntem sadece doğru sonuca varmayı kolaylaştırmakla kalmaz, ancak, her yeni sonucu sürekli bir zincir halinde önceki sonuçlara bağlamak suretiyle, bellekteki sonuçları düzene sokar.

Politik sonuçlara ampirik olarak varılıyorsa, tutarsızlık bir tür avantaj olarak görülüyorsa, o zaman Marksçı politika sistemi kaçınılmaz olarak izlenimcilikle yer değiştirir -pek çok bakımdan küçük burjuva entellektüellerin karakteristiği. Olayların her yeni dönüşümü ampirisist-izlenimciyi gafil avlar, onu daha bir gün önce yazdığını unutmaya zorlar ve daha kafasının içinde yeni fikirler oluşmadan yakıcı bir yeni formüller arzusu üretir.

Muhalefetin Sovyet-Fin savaşı sorununu konu alan karar metni belki bazı ufak değişikliklerle , Bordigacılar[12], Vereeken[13], Sneevliet[14], Fenner Brockway[15], Marceau Pivert[16] ve benzerleri tarafından imzalanabilecek, fakat Bolşevik-Leninistler tarafından hiçbir surette imzalanamayacak bir dokümandır. Yalnızca Sovyet bürokrasisinin özelliklerini ve sadece "işgal" olgusunu temel alan karar metni zerre kadar toplumsal muhteva taşımıyor. SSCB ile Finlandiya'yı aynı düzleme koyuyor ve su götürmez biçimde "**her iki**" hükümete ve onların ordularına karşı çıkıyor, onları mahkûm ediyor ve reddediyor. Ancak, uygun olmayan bir şeyler dikkati çekmiş olmalı ki, karar metnine

beklenmedik biçimde ve metinle hiçbir ilişki kurulmaksızın şu ekleme yapılıyor: "Bu perspektif uygulanırken (!) IV. Enternasyonal kuşkusuz (bu "kuşkusuz" sözü nasıl da garip kaçıyor) Finlandiya ve Rusya'daki farklı ekonomik ilişkileri hesaba (!) katacaktır." Her sözcük bir inci! Bizim "somut" aşıkları, "somut" koşullarla, askeri durumu, kitlelerin ruh halini ve üçüncü planda, karşı çıkılan ekonomik rejimleri kast ediyorlar. Bu üç "somut" durumun nasıl "hesaba katılacağı"na gelince, karar metni, en ufak bir imada bulunmuyor. Eğer muhalefet bu savaşla ilgili olarak "hem hükümetlere ve hem de onların ordularına" eşit derecede karşı çıkıyorsa, askeri durumdaki ve toplumsal rejimlerdeki farklılıkları nasıl "hesaba katacak"? Bunu kavramak kesinlikle mümkün değil.

Karar metni, tartışmasız cinayetleri nedeniyle Stalinistleri cezalandırmak için, çeşitli tonlarda bütün küçük burjuva demokratları izleyerek, Finlandiya'daki Kızıl Ordu'nun kapitalistleri mülksüzleştirmeye hazırlanırken, büyük toprak sahiplerini mülksüzleştirmesi ve işçi kontrolünü başlatması hakkında tek söz etmiyor.

Yarın Stalinistler Finli işçileri boğazlayacaklar. Ama şimdilik en keskin biçimiyle sınıf mücadelesine muazzam bir itici güç sağlıyorlar - sağlamak zorunda kalıyorlar. Muhalefetin liderleri kendi politikalarını, Finlandiya'da işlemekte olan "somut" süreç temelinde değil, demokratik soyutlamalar ve asil duygular temelinde inşa ediyorlar.

Görünüşe bakılırsa Sovyet-Fin savaşı bir iç savaşla bütünleşmiş olarak başlayacak ve bu iç savaşta Fin ordusu, mülk sahibi sınıflardan, tutucu işçi bürokrasisinden ve Anglo-Sakson emperyalistlerden destek görürken, Kızıl Ordu belirli bir aşamada kendisini Fin küçük köylü ve işçileri ile aynı kampta bulacak. Kızıl Ordu'nun Fin yoksullarında uyandırdığı umutların, uluslararası devrimci müdahaleler olmadığı sürece bir yanılsama olduğu kanıtlanacak; Kızıl Ordu'nun yoksullarla işbirliği sadece geçici olacak; Kremlin silahlarını derhal Fin işçi ve köylülerine yöneltecek.Şimdi bütün bunları biliyoruz ve bir uyarı olarak açıkça söylüyoruz. Ancak Fin bölgesinde meydana gelen bu "somut" iç savaşta, IV. Enternasyonal'in "somut" partizanlarının almaları gereken "somut" tavır ne olmalıdır? Stalinistlerin sosyalist devrimi boğmaları gerçeğine rağmen İspanya'da Cumhuriyetçi kampta savaştılarsa, Finlandiya'da da Stalinistlerin kapitalistlerin mülksüzleştirilmesini desteklemek zorunda kaldıkları kampa katılmalıdırlar.

Bizim mucitler tutumlarındaki boşlukları şiddetli sözlerle kapıyorlar. SSCB'nin politikasına "emperyalist" etiketi yapıştırıyorlar. Büyük

bilimsel zenginlik! Bundan böyle hem finans kapitalin dış politikasına hem de finans kapitali yok etme politikasına emperyalizm denilecek. Bu da, berraklaşmaya ve işçilerin sınıf eğitimine önemli ölçüde yardımcı olacak! Ancak aynı zamanda -diye bağıracak acelecı Stanley- Kremlin, Almanya'da finans kapitalin politikasını desteklıyor! Bu itiraz, somutu soyut içinde eritirken (vülger düşüncenin alışılmış hatası) temelde bir sorunu diğerinin yerine geçiriyor.

Hitler yarın ayaklanan Hintlilere silah göndermek zorunda kalsa, Alman işçileri bu somut eyleme grevler ve sabotajlarla karşı çıkmalı mıdırlar? Tam aksine, ayaklananların silahları bir an önce almalarını sağlamalıdırlar. Umuyoruz ki, Stanley **bunu** anlamaktadır. Ancak bu örnek tamamen hipotetiktir. Bunu, faşist bir finans kapital hükümetinin bile belirli koşullar altında bir **ulusal** devrimci hükümeti (ertesi gün boğmaya çalışmak üzere) desteklemek zorunda kalabileceğini göstermek için kullandık. Hitler, örneğin Fransa'da bir proleter devrimini hiçbir koşul altında asla desteklemez. Kremlin'e gelince, şu sırada Finlandiya'da bir toplumsal devrimci hareketi kışkırtmak (ertesi gün boğmaya çalışmak üzere) zorundadır -ve bu hipotetik değil gerçek bir durumdur. Verili bir toplumsal devrimci hareketi sadece Kremlin tarafından kışkırtıldığı, sakatlandığı ve aynı zamanda boğulduğu için kapsayıcı bir emperyalizm terimi ile örtmek sadece bunu yapanın teorik ve politik yoksulluğunu gösterir.

Şunu da eklemek gerekir ki, "emperyalizm" kavramını zorlamak yeniliğin çekiciliğinden de yoksundur.Şimdiki durumda sadece demokratlar değil, demokratik ülkelerin burjuvazileri de Sovyet politikasını emperyalist olarak betimliyor. Burjuvazinin amacı açıktır - kapitalist yayılma ile Sovyet yayılması arasındaki toplumsal çelişkileri silmek, mülkiyet sorununu gizlemek ve böylelikle gerçek emperyalizme yardımcı olmak. Peki Shachtman ve diğerlerinin amacı ne? Kendileri de bilmiyorlar. Terminolojik yenilikleri onları objektif olarak IV. Enternasyonal'in Marksçı terminolojisinden uzaklaştırıyor ve "demokratlar"ın terminolojisine yaklaştırıyor. Ne yazık ki bu durum, muhalefetin, küçük burjuva kamuoyunun baskısı karşısında aşırı duyarlı olduğunu bir kez daha gösteriyor.

"Örgütsel Sorun"

Muhalefet saflarından sık sık şu sözler işitiliyor: "Rus sorunu kendi içinde ve tek başına belirleyici bir önem taşımaz; en önemli görev parti rejimini değiştirmektir." Rejim değişikliğini, liderlikte değişiklik, daha kesin olarak, Cannon'un ve yakın çalışma arkadaşlarının yönetim görevlerinden tasfiyesi olarak anlamak gerekir. Bu gürültülü sesler, Shachtman ve diğerlerinin tutumlarındaki değişikliğin atfedildiği "olayların somutluğu"ndan önce "Cannon hizbi"ne karşı bir mücadele eğiliminin varlığını kanıtlıyor. Aynı zamanda bu sesler bize, farklı durumlarda mücadele açan ; ve ilke temeli ayaklarının altında ufalanmaya başladığında, sözde "örgütsel sorun"a geçiş yapan -bu durum, Molinier17, Sneevliet, Vereeken ve diğer pek çokları için de aynı idi- bütün bir geçmiş muhalif gruplar dizisini hatırlatıyor . Ne kadar kabul edilmez görünürlerse görünsünler bu öncülleri atlayıp geçmek imkânsızdır.

Ne var ki, mücadelenin "örgütsel sorun"a kaydırılışının hizip mücadelesinde basit bir "manevra"yı temsil ettiğine inanmak hatalı olur. Hayır, muhalefetin içsel duyguları, gerçekten, ama karmaşık biçimde onlara, meselenin sadece Rus sorunu ile değil, partinin inşa yöntemleri de dahil genelde politik sorunlara bütün yaklaşım ile ilgili olduğunu söylüyor. Ve bu belirli bir anlamda doğrudur.

Biz de yukarda, meselenin, sadece Rus sorunu ile değil daha çok muhalefetin kendi toplumsal köklerine sahip düşünce yöntemi ile ilgili olduğunu kanıtlamaya çalıştık. Muhalefet küçük burjuva ruh hali ve eğilimlerin etkisi altındadır. Bütün meselenin özü budur.

Burnham ve Shachtman'ın verdikleri örneklerde (birincisinde, pragmatizm; ikincisinde, eklektisizm) bir başka sınıfın ideolojik etkisini çok açık bir biçimde gördük. Yoldaş Abern gibi diğer liderleri dikkate almadık, çünkü kendisi genellikle "örgütsel sorun" düzlemi ile sınırlı kalarak, ilke tartışmalarına katılmaz. Ancak bu Abern'in önem taşımadığı anlamına gelmiyor. Aksine, Burnham ve Shatchman'ın muhalefetin amatörleri, oysa Abern'in tartışmasız bir profesyonel olduğunu söylemek mümkündür. Abern, sadece o, eski Komünist Parti'den çıkıp gelen ve "Sol Muhalefet"in bağımsız var oluşunun ilk döneminde bir araya gelen kendi geleneksel grubuna sahiptir. Eleştiri ve hoşnutsuzluk için çeşitli nedenleri olan bütün diğerlerinin bu grupla bağları vardır.

Bir partide her ciddi hizip kavgası son tahlilde daima sınıf mücadelesinin bir yansımasıdır. Çoğunluk daha başından itibaren muhalefetin küçük burjuva demokrasisine ideolojik bağımlılığını

saptadı.Muhalefet, aksine, özellikle küçük burjuva karakterinden ötürü, düşman kampın toplumsal köklerini arama girişiminde bile bulunmuyor.

Muhalefet çok kritik bir anda partiyi şimdi felce uğratan şiddetli bir hizip kavgası başlattı.Böyle bir kavganın haklı çıkarılabilmesi, amansızca mahkûm edilmemesi için, çok ciddi ve derin temellere sahip olması gerekir. Bir Marksist için bu tür temeller ancak bir sınıf karakterine sahip olabilir. Muhalefetin liderleri, şiddetli mücadelelerine başlamadan önce kendilerine şu soruyu sormalıydılar: Ulusal Komite çoğunluğuna yansıyan, proleter olmayan sınıf etkisi nedir? Ancak muhalefet ayrılıklar üzerine bu tür bir sınıfsal değerlendirme yapmak için en ufak bir girişimde bile bulunmamışlar. Sadece "tutuculuk", "hatalar", "kötü yöntemler" ve benzer psikolojik, entellektüel ve teknik kusurlar görüyor. Muhalefet, SSCB'nin sınıfsal yapısı ile ilgilenmediği gibi, muhalefet hizbinin sınıfsal yapısı ile de ilgilenmiyor. Tek başına bu olgu, muhalefetin küçük burjuva karakterini, taşıdığı akademik bilgiçlik ve gazeteci izlenimciliği rengi ile birlikte, kanıtlamaya yeterlidir.

. Sınıfların veya tabakaların hizip mücadelesine nasıl yansıdığını anlamak için her iki hizbin kavgasını tarihsel olarak incelemek gerekir. Muhalefetin şimdiki kavganın eski hizip mücadeleleri ile "hiçbir ortaklık" taşımadığını iddia eden üyeleri kendi partilerinin hayatına yönelik yüzeysel tavırlarını bir kez daha kanıtlıyorlar. Muhalefetin temel özü üç yıl kadar önce Muste ve Spector çevresindeki gruplaşma ile aynıdır. Çoğunluğun temel özü Cannon çevresindeki gruplaşma ile aynıdır. Öncü simalardan yalnızca Shachtman ile Burnham bir kamptan diğerine geçmişlerdir. Ancak bu kişisel geçişler, ne kadar önemli olurlarsa olsunlar, bu iki grubun genel karakterini değiştirmez. Hizip kavgasının tarihsel gelişimine girmeyeceğim; Joseph Hansen'in, "Örgütsel Yöntemler ve Politik İlkeler" başlıklı makalesi bunu okura her bakımdan veriyor.

Rastlantısal, kişisel ve geçici olan her şeyi düşersek, mücadele halinde olan şimdiki grupları temel politik tiplerine indirgersek, o zaman hiç kuşkusuz, en tutarlısı, yoldaş Abern'in yoldaş Cannon'a karşı mücadelesi olmuştur. Bu mücadelede Abern, toplumsal karakteri bakımından küçük burjuva, eski kişisel bağlarla birleşmiş ve neredeyse bir aile karakteri kazanmış bir propaganda grubunu temsil eder. Cannon oluşum sürecindeki proletarya partisini temsil eder. Bu mücadelede tarihsel haklılık -yapılmış olabilecek hata ve yanlışlardan bağımsız olarak- Cannon'un safındadır.

Muhalefetin temsilcileri, "liderlik iflas etmiştir", "teşhisler doğrulanmadı", "olaylar bizi gafil avladı", "sloganlarımızı değiştirmeliyiz", diye feryat ettiklerinde ve bunu, sorunları ciddi olarak ele alma yönünde en ufak bir çaba göstermeksizin yaptıklarında, temelde parti bozguncuları olarak görüldüler. Bu hazin tavır, eski propaganda çevresinin yeni görevler ve yeni parti ilişkileri karşısında irkilmesi ve ürkmesi ile açıklanır. Kişisel bağların duygusallığı görev ve disiplin duygusuyla bağdaşmaz. Partinin önünde duran görev eski klik bağlarını koparmak ve propagandist geçmişin en iyi unsurlarını proletaryanın partisinde eritmektir. Öyle bir parti ruhu geliştirmek gerekir ki, kimse şunu söylemeye cesaret edemesin:"Meselenin aslı Rus sorunu değil, Abern'in liderliği altında kendimizi, Cannon'unkine nazaran daha sakin ve rahat hissetmemizdir."

Bu sonuca kişisel olarak daha dün varmış değilim. Abern grubunun üyelerine bunu yüzlerce kez ifade ettim. Bu grubun küçük burjuva bileşimini pek çok kez vurguladım. Partiye işçileri kazandıramayacağını kanıtlayan bu küçük burjuva yol arkadaşlarının üyelikten adaylığa transfer edilmelerini ısrarla ve tekrar tekrar önerdim. Özel mektuplar, karşılıklı konuşmalar ve ikazlar, olayların daha sonra gösterdiği gibi, hiçbir etki yaratmadı -insanlar bir başkasının deneyiminden nadiren öğrenirler. Partinin iki tabakası arasındaki antagonizm ve bunun gelişiminin iki dönemi yüzeye çıktı ve şiddetli bir hizip mücadelesi karakteri kazandı.Amerikan seksiyonuna ve bütün Enternasyonal'e açıkça ve kesinlikle fikrimi söylemekten başka yapacak şey kalmıyor. "Dostluk dostluksa, görev de görevdir" -bir Rus atasözü böyle der.

Şu soru ortaya konulabilir: Muhalefet küçük burjuva bir eğilim ise, bu ilerde birliğin imkânsız olduğu anlamına mı gelir? Bu durumda küçük burjuva eğilim proleter eğilim ile nasıl bağdaşır? Sorunu bu şekilde ortaya koymak, tek yanlı, diyalektik olmayan ve dolayısıyla hatalı yargıda bulunmak anlamına gelir.Şimdiki tartışmada muhalefet açık bir biçimde küçük burjuva özelliklerini açığa vurmuştur. Ancak bu, muhalefetin başka özellikleri olmadığı anlamına gelmez. Muhalefet üyelerinin çoğunluğu proletaryanın davasına derinden bağlıdırlar ve öğrenme yeteneğine sahiptirler. Bugün küçük burjuva bir çevreye bağlı olanlar yarın proletaryaya bağlanabilirler. Tutarsız olanlar, deneyimin etkisi ile daha tutarlı hale gelebilirler. Parti binlerce işçiyi kucakladığında, profesyonel hizipçiler bile kendilerini proleter disiplin ruhu ile yeniden eğitebilirler. Onlara zaman tanımak gerekir. Yoldaş

Cannon'un tartışmayı her türlü bölünme ve ihraç vb. tehdidinden uzak tutma önerisi bu nedenle kesinlikle doğrudur ve yerindedir.

Bununla birlikte, bir bütün olarak partinin, muhalefetin yolunu izlemesi halinde tam bir yıkıma uğrayabileceği pek tartışma götürmez.Şimdiki muhalefet partiye marksist liderlik sağlayabilecek yetenekte değildir. Ulusal Komite'nin şimdiki çoğunluğu, partinin proleter görevlerini Azınlıktan daha tutarlı, daha ciddi ve daha derin ifade ediyor. Özellikle bu nedenle Çoğunluk'un mücadeleyi bölünmeye yönlendirmekte hiçbir çıkarı yoktur -doğru görüşler kazanacaktır. Ne de muhalefetin sağlıklı unsurları bir bölünme isteyebilirler -geçmişin deneyimi çok açık bir biçimde kanıtlar ki, IV. Enternasyonal'den ayrılan farklı türde kotarılmış bütün gruplar kendilerini etkisizliğe ve dağılmaya mahkum ettiler. Bu nedenle gelecek parti kongresini korku duymaksızın düşünmek mümkündür. Bu kongre muhalefetin anti-Marksçı yeniliklerini reddedecek ve parti birliğini sağlayacaktır.

John G. Wright'a Mektup

19 Aralık 1939

Sevgili Dostum,

Joe'ya yazdığın mektubu okudum. Muhalefetin küçük burjuva eğilimlerine karşı kararlı, hattâ amansız bir teorik ve politik kavga vermek gerektiği görüşüne tamamen katılıyorum. Yarın uçak postasıyla göndereceğim son makalemde de göreceksin, muhalefetin sapmalarını çoğunluğun yaptığından daha keskin biçimde karakterize ediyorum. Ancak, aynı zamanda, amansız ideolojik kavganın çok ihtiyatlı ve zekice düşünülmüş örgütsel taktiklere paralel yürütülmesi gerektiğine inanıyorum. Muhalefet gelecek kongrede tesadüfen çoğunluk haline gelse bile bölünmede zerre kadar çıkarınız yoktur. Heterojen ve dengesiz muhalefet ordusuna bir bölünme bahanesi vermekte zerre kadar mantık bulamazsınız.İlerde bir azınlık olsanız bile, bence, disiplinli ve bir bütün olarak partiye sadık kalmalısınız. Partiye gerçek anlamda bağlılık eğitim bakımından son derece önemlidir. Cannon bir ara bana haklı olarak bunun ne kadar gerekli olduğunu yazmıştı.

Bu muhalefetin oluşturduğu bir çoğunluk birkaç aydan fazla sürmez. O zaman partinin proleter eğilimi otoritesi oldukça artmış olarak yeniden çoğunluk haline gelecektir. Son derece kararlı olunuz, ancak sinirleriniz gevşemesin -partinin proleter çizgisi bakımından bu her zamankinden daha geçerli.

En içten yoldaşça selam ve sevgilerimle,

Coyoacan, D. F. **Lev Trotskiy**

Not.-Dertler şuradan kaynaklanıyor:(1) Özellikle en önemli New York şubesinin kötü bileşimi; (2) Özellikle Sosyalist Parti'den gelen üyelerin (Gençliğin) deneyim eksikliği. Geçmişten kalan bu zorlukların üstesinden olağanüstü önlemlerle gelmek mümkün değil. Kararlılık ve sabır gerekiyor.

Ulusal Komite Çoğunluğuna Üç Mektup

I

Coyoacan, D. F.
26 Aralık 1939

Sevgili Arkadaşlar,

Önceden, tartışmanın **Socialist Appeal** ve **New International**'a aktarılması eğilimindeydim, fakat şunu kabul etmeliyim ki, argümanlarınız, özellikle Yoldaş Burnham'ın argümanları ile bağlantısı bakımından, çok ciddi.*

Socialist Appeal ve **New International**, özel bir tartışma komitesinin denetimi altındaki tartışma araçları değil, daha çok Parti'nin ve onun Ulusal Komite'sinin araçlarıdır. Tartışma bülteninde muhalefet çoğunlukla eşit haklara sahip olmak isteyebilir, ancak resmi parti yayınları Parti'nin ve IV. Enternasyonal'in görüşlerini, bu görüşler değişene kadar savunmakla yükümlüdür. Resmi parti yayınlarının sayfalarında bir tartışma ancak Ulusal Komite çoğunluğunun saptadığı sınırlar içinde yürütülebilir. Bu o kadar açıktır ki, tartışmak gereksiz.

Azınlığa sürekli hukuki garantiler verilmesi kuşkusuz Bolşevik deneyden ödünç alınmış değildir. Ancak bunlar, yoldaş Burnham'ın bir buluşu da değildir; Fransız Sosyalist Partisi, kıskanç edebi ve parlamenter kliklerin ruhuna tam olarak uygun düşen, ancak klikler koalisyonunun işçilere boyun eğdirmesini asla önlemeyen bu tür tüzük garantilerine uzun süredir sahip bulunmaktadır.

Proletarya öncüsünün örgütsel yapısı, devrimci kavganın olumlu (pozitif) taleplerine tabi olmalı; bu taleplerin yozlaştırılması karşısında olumsuz (negatif) garantilere tabi olmamalıdır. Eğer parti sosyalist

---

* Ulusal Komite azınlığı,tartışmanın,**Socialist Appeal** ve **New International**'a taşınmasını talep etti.Bu talep çoğunluk tarafından reddedildi.(Pathfinder Press'in notu)

devrimin gereklerine uymuyorsa, farklı görüşlerin savunulması için getirilecek en geniş uygulamalara rağmen yozlaşacaktır. Burnham, küçük fakat çok önemli Dies Komitesi[18] sorunu ile ilgili olarak politika alanında gösterdiği gibi, örgütsel alanda da devrimci parti anlayışından tamamen yoksun olduğunu gösteriyor. Her iki durumda da tamamen olumsuz bir tavır öneriyor; tıpkı Sovyet devleti sorununda tamamen olumsuz bir tanım vermesi gibi. Kapitalist toplumdan hoşlanmamak (olumsuz bir tutum) yetmez; toplumsal devrimci bir anlayışın bütün pratik sonuçlarını kabul etmek gerekir. Ne yazık ki Yoldaş Burnham'ın durumu böyle değil.

Pratik çözümlerim nelerdir?

Birincisi, parti programını Parti'nin kabul etmediği her yenilik ile aynı düzeye yerleştirmek suretiyle parti çizgisini imha etme girişimini Parti'nin önünde resmen mahkûm etmek gereklidir.

İkincisi, eğer Ulusal Komite Yeni Enternasyonal'in bir meselesi hakkında tartışma açmayı gerekli görürse (şu anda bunu önermiyorum), bu öyle bir tarzda yapılmalıdır ki, okur partinin nerede tavır aldığını, revizyon girişiminin nerede yapıldığını görsün ve son söz, muhalefete değil çoğunluğa kalsın.

Üçüncüsü, eğer iç bültenler yeterli olmazsa, kongre gündemine ayrılan özel bir makaleler sempozyumu yayımlamak mümkün olur.

Tartışmada kurallara tam bağlılık! Ancak, küçük burjuva, anarşist ruha en ufak taviz yok!

W. RORK (**Lev Trotskiy**)

II

Coyoacan, D. F.
27 Aralık 1939

Sevgili arkadaşlar,

İtiraf etmeliyim ki, Yoldaş Burnham ve Shachtman'ın, tartışmalı makalelerinin **Socialist Appeal** ve **New International'de** yayımlanması ile ilgili ısrarları hakkında aktardıklarınız beni ilk anda şaşırttı.Sebep ne olabilir, diye kendi kendime sordum. Konumlarının tamamen dışlandığını gayet iyi hissediyorlar.

Argümanları çok ilkel bir yapıda, kendi aralarındaki çelişkiler keskin ve çaresiz durumdalar, ancak çoğunluğun geleneği ve Marksist doktrini temsil ettiğini de hissediyorlar. Teorik bir kavgadan zaferle çıkmayı umut edemezler; sadece Shachtman ve Abern değil, Burnham da bunu anlamış olmalı.O halde bu yayın yapma susuzluklarının kaynağı nedir? Açıklaması çok basit:demokratik kamuoyu önünde kendilerini haklı çıkarmak, bütün Eastmanlara, Hooklara ve diğerlerine kendilerinin, yani muhalefetin, bizler kadar kötü olmadıklarını haykırmak için sabırsızlanıyorlar. Bu içsel ihtiyaç özellikle Burnham için zorunlu olmalı.Savaşın yol açtığı yurtseverlik dalgasının baskısı altında aynı türden içsel teslimiyeti, Ekim Devrimi'nin hemen öncesinde Zinovyev ve Kamanev'de ve pek çok "enternasyonalist"te gözlemledik. Bütün kişisel özelliklerden, rastlantılardan veya yanlış anlamalardan ve hatalardan soyutlarsak, karşımızda kendi partimizin ilk sosyal yurtseverlik günahının durduğunu görürüz. Bu olguyu başından itibaren doğru olarak saptadınız; fakat bu, bana ancak şimdi, "Trotskistler"kadar kötü olmadıklarını bildirme arzularını -POUMistler[19], Pivertistler ve diğer pek çokları gibi- ilan etmelerinden sonra tam bir açıklıkla görünüyor.

Bu düşünce, bu alanda onlara herhangi bir taviz verilmesine karşı tamamlayıcı bir argümandır. Verili koşullarda onlara şunu söyleme hakkına tam olarak sahibiz:partinin kararını beklemeli ve karar ilan edilmeden önce demokratik yurtsever yargılarda bulunmamalısınız.

Daha önce sorunu çok soyut biçimde, yani, sadece teorik kavga açısından ele aldım ve bu açıdan, ancak kazanabiliriz, diyen Yoldaş Goldman'la[20] tamamen aynı fikirdeyim. Ancak, daha kapsamlı politik kriter, parti içi kavgamızda erken doğmuş demokratik yurtsever müdahaleyi tasfiye etmemizi ve çoğunluğun yaptığı gibi, muhalefetin de tartışmada yalnızca kendi gücüne güvenmesini gerektiriyor. Bu koşullar

altında muhalefetin farklı unsurlarının sınanması ve elenmesi daha etkili bir karakter kazanır ve sonuçlar parti için daha uygun olur.

Bir keresinde Engels öfkeli küçük burjuvanın ruh halinden söz etmişti. Bana öyle geliyor ki, bu ruh halinin izleri muhalefetin saflarında da bulunabilir. Bolşevik gelenek daha dün onların çoğunu hipnotize etti. Bu geleneği asla içsel olarak özümlemediler, ancak ona açıktan meydan okumaya da cesaret etmediler. Fakat Shachtman ve Abern onlara bu türden cesaret verdi ve şimdi öfkeli küçük burjuvanın ruh halini açıktan yaşıyorlar. Örneğin, Stanley'in son makalelerinden ve mektuplarından aldığım izlenim budur. Özeleştiriciliğini tamamen kaybetmiştir ve samimi olarak, beynini ziyaret eden her ilhamın yalnızca, eğer partinin program ve geleneğine karşı çıkıyorsa, ilan edilecek ve basılacak değerde olduğuna inanıyor. Shachtman ve Abern'in suçu, küçük burjuva kendini tatmin ihtiyacının bu şekilde patlak vermesini özellikle kışkırtmış olmalarından ibarettir.

W. RORK (**Lev Trotskiy**)

Not.-Stalinist ajanların, tartışmayı şiddetlendirmek ve bir bölünmeyi kışkırtmak amacıyla içimizde faaliyet göstermekte oldukları, kesindir. Hizip "kavgacılar"ının çoğunu bu özel bakış açısından değerlendirmek zorunludur.

III

3 Ocak 1940

Sevgili arkadaşlar,

Muhalefetin iki dokümanını * aldım, bürokratik tutuculuk üzerine olanı inceledim ve şimdi Rus sorunu üzerine olan ikincisini inceliyorum. Ne hazin yazılar! Doğru bir fikir ifade eden veya doğru bir fikri doğru yere yerleştiren bir cümle bulmak zor. Zeki ve hattâ yetenekli insanlar açıkça hatalı bir tutum alıyor ve kendilerini gittikçe çıkmaza sokuyorlar.

Abern'in "bölünme" hakkındaki sözleri iki anlama gelebilir:ya giriş tartışması** sırasında yaptığı gibi sizleri bir bölünmeyle korkutmak istiyor ya da gerçekten politik olarak intihar etmek istiyor. Birinci durumda, kuşkusuz, muhalefetin politikaları hakkında Marksist değerlendirme yapmaktan bizi men edemeyecek.İkinci durumda, hiçbir şey yapılamaz; yetişkin bir insan intihar etmek istiyorsa onu engellemek çok zordur.

Burnham'ın tepkisi bütün Marksistlere kaba bir meydan okumadır. Eğer diyalektik bir din ise ve dinin halkın afyonu olduğu doğru ise, kendi partisini bu zehirden kurtarma uğruna kavga vermeyi nasıl reddebilir? Bu konuda Burnham'a bir açık mektup yazıyorum. IV. Enternasyonal kamuoyunun, teorik Marksist yayın organının editörüne, kendisini bilimsel sosyalizmin temelleri hakkında oldukça sinik aforizmalarla sınırlamasına izin vereceğine inanmıyorum. Her durumda, Burnham'ın anti-Marksist anlayışlarının maskesi Parti'nin ve Enternasyonal'in önünde düşürülene kadar rahat etmeyeceğim. Açık mektubu, hiç olmazsa Rusça metni, bir sonraki gün gönderebileceğimi umuyorum.

---

* "Savaş ve Bürokratik Tutuculuk" ve "Rus Sorunu Tartışmasında Mesele Nedir?"başlıklı dokümanlar (Pathfinder Press'in notu)

** Amerikalı Trotskistler 1936'nın ilk aylarında Sosyalist Parti'ye girişi tartışırlarken,Abern bu harekete şiddetle karşı çıktı. (Pathfinder Press'in notu)

Aynı zamanda iki doküman hakkında bir analiz yazıyorum. Rus sorunu üzerine neden anlaşmazlığa razı olduklarını en iyi şekilde açıklıyor.

Bu kesinlikle bayatlamış dokümanları zaman kaybettiğim için dişimi sıkarak okuyorum. Hatalar öylesine elementer ki, Marksizmin ABC'sinden çıkarılması gereken argümanı haturlamak için çaba sarfetmek gerekiyor.

Coyoacan, D. F. W. RORK (**Lev Trotskiy**)

Joseph Hansen'e Mektup

5 Ocak 1940

Sevgili Joe,

Gönderdiğin ilginç enformasyon için teşekkürler. Gerekli veya uygun olması halinde Jim, mektuplaşmamızı ve bölünme meselesi hakkında Wright'la yapılan mektuplaşmayı* yayımlayabilir. Bu mektuplaşma şiddetli hizip mücadelesine rağmen, parti birliğini koruma konusundaki kararlı isteğimizi gösteriyor. Mektubumda Wright'a da belirttim, partinin Bolşevik kanadı bir azınlık olarak bile bence disiplinini korumalıdır. Jim yanıtında bu görüşü bütün kalbiyle onayladığını belirtti. Bu iki aktarma bu konuda belirleyici.

Küçük burjuva muhalefeti konu alan makalede Finlandiya hakkında belirttiğim görüşlerle ilgili olarak burada bir kaç şey söyleyeceğim. Finlandiya ile Polonya arasında ilke olarak belirtilecek bir farklılık var mıdır -evet mi, hayır mı? Kızıl Ordu'nun Polonya'ya müdahalesine bir iç savaş eşlik etti mi -evet mi hayır mı? Bund[21] ve PPS[22] göçmenleri ile dostlukları sayesinde çok iyi bilgilendirilen Menşevikler'in basını, Kızıl

* Bk.bu kitapta s. 98

Ordu'nun ilerleyişini bir devrimci dalganın kuşattığını açıkça söylüyor. Ve sadece Polonya'da değil, Romanya'da da.

Kremlin savaşı iç savaşla tamamlamak gibi belirgin bir amaçla Kuusinen hükümetini oluşturdu. Bir Fin Kızıl Ordusu'nun oluşturulmasına başlandığına, geniş toprakların müsadere edildiği işgaledilmiş bölgelerde yoksul Fin çiftçilerinin "coşkusu" vb. ye dair bilgiler vardı.Bu iç savaşın başlangıcı değilse, nedir?

İç savaşın daha sonraki gelişmesi tamamen Kızıl Ordu'nun ilerleyişine bağlı oldu. Halkın "çoşkusu", açıktır ki, köylülerin ve işçilerin cellat Mannerheim'ın kılıcı altında bağımsız ayaklanmalar gerçekleştirmelerine yetecek kadar sıcak değildi. Kızıl Ordu'nun geri çekilişi zorunlu olarak iç savaşın bu unsurlarını daha başlangıçta duraksattı.

Kapitalist rejimi savunmak için emperyalistler Fin burjuvazisine etkin biçimde yardım ediyorlarsa, Finlandiya'da iç savaş gelecek dönem için imkânsız olur. Ama, daha muhtemel olarak, takviye edilmiş Kızıl Ordu müfrezeleri ülke içlerine daha başarılı olarak sızarlarsa, işgale paralel iç savaş sürecini kaçınılmaz olarak göreceğiz.

Bütün askeri durumları, taktik gereklerle yapılan ilerleme ve gerilemeleri önceden göremeyiz, ancak bunlar olayların genel "stratejik" hattını değiştirmez. Bu durumda muhalefet, bütün diğer durumlarda olduğu gibi, ilkeli bir politika yerine tamamen konjonktürel ve izlenimci bir politika oluşturuyor.

(Finlandiya'daki iç savaşın, Polonya'daki gibi, sınırlı, yarı bastırılmış bir yapıda olacağını ve bir sonraki aşamada Fin kitleleri ile Moskova bürokrasisi arasında bir iç savaşa dönüşebileceğini tekrarlamaya gerek yok. Bunu en azından muhalefet kadar açık seçik biliyoruz ve kitleleri açıkça uyarıyoruz. Ancak süreci olduğu gibi analiz ediyoruz ve birinci aşamayı ikincisiyle özdeşlemiyoruz.)

Bütün arkadaşlara en sıcak duygular ve selamlar,

Lev Trotskiy

Yoldaş Burnham'a Açık Mektup

Sevgili Yoldaş,

Bana verilen bilgiye göre, küçük burjuva muhalefet üzerine yazdığım makaleye tepki olarak, benimle diyalektik konusunda tartışmak niyetinde olmadığınızı, sadece "somut sorunlar"ı tartışacağınızı ifade etmişsiniz."Din hakkında tartışmaya uzun süre önce son verdim, "diye de eklemişsiniz, alaycı bir tavırla. Bir ara aynı hassasiyeti Max Eastman'ın da dile getirdiğini işittim.

Mantığı Din ile Özdeşlemede Mantık Var mıdır?

Anladığım kadarıyla sözleriniz, Marx, Engels ve Lenin diyalektiğinin din alanına ait olduğunu ima ediyor. Bu iddianın anlamı ne? Diyalektik, bir kez daha hatırlatmama izin verin, **evrimin mantığıdır**. Bir fabrikadaki makine atölyesinin bütün departmanlara araç sağlaması gibi, mantık da insan bilgisinin bütün alanları için vazgeçilmezdir. Genelde mantığın dini bir önyargı olduğunu düşünmüyorsanız (üzülerek belirtmek gerekir ki, muhalefetin kendisiyle çelişen yazıları bu üzücü fikre gittikçe daha fazla eğilim gösteriyor) o zaman hangi mantığı benimsiyorsunuz? Dikkate değer iki mantık sistemi biliyorum:Aristo mantığı (formel mantık) ve Hegel mantığı (diyalektik).Aristocu mantık değişmeyen obje ve fenomenleri başlangıç noktası alır. Çağımızın bilimsel düşüncesi, bütün fenomenleri, kökenleri, değişimleri ve bölünmeleri ile inceler. Darwinizm, Marksizm, modern fizik, kimya vb. dahil bilimlerin gelişmesinin düşünce formlarımızı bir biçimde etkilemediğini savunur musunuz? Başka deyişle, her şeyin değiştiği bir dünyada, yalnızca tasımın değişmeden kaldığını ve sonsuz olduğunu savunur musunuz? Aziz John'a göre İncil şu sözlerle başlar:"Başlangıçta Söz vardı, "yani, başlangıçta, Akıl veya Söz vardı (akıl, sözde, yani tasımda ifade edildi).Aziz John için tasım Tanrı'nın edebi takma isimlerinden biridir. Tasımın değişmez olduğunu, yani ne kökeni ne de gelişimi olduğunu düşünürseniz, o zaman

bu, sizin için tasımın kutsal vahiyin ürünü olduğu anlamına gelir. Ama eğer, mantıksal düşünce formlarımızın doğaya uyum sağladığımız süreç içinde geliştiğini kabul ediyorsanız, kimin Aristo'nun ardından, mantığın daha sonraki gelişimini analiz ettiğini ve sistemleştirdiğini lütfen bize bildirme zahmetine katlanın. Bu noktayı açıklığa kavuşturmadığınız sürece, mantığı (diyalektik) din ile özdeşlemenin, insan düşüncesinin temel sorunlarında tam bir kibir ve yüzeysellği açığa vurduğunu öne sürmekte özgür olacağım.

Devrimci, Dine Karşı Savaşmak Zorunda Değil midir?

Kibirli imanınızın doğru olduğunu kabul etsek bile bu, durumu sizin yararınıza çevirmez. Din, umarım siz de kabul edersiniz, dikkati gerçek bilgiden kurgusal bilgiye, daha iyi bir hayat için mücadeleden Öteki Dünya'da ödüllendirilmek için beslenen sahte umutlara saptırır. Din halkın afyonudur. Dine karşı mücadeleyi ihmal eden kişi devrimci adını taşımaya layık değildir. Diyalektiği dinin çeşitlerinden biri olarak görüyorsanız, bu durumda diyalektiğe karşı savaşmayı reddedişinizi hangi temelde haklı görüyorsunuz?

Din sorununu kendinize dert edinmeyi, belirttiğiniz gibi, uzun süre önce bıraktınız. Ancak yalnızca **kendiniz için** bıraktınız. Size ek olarak başkaları da var. Sadece birkaç kişi. Biz devrimciler, görevimiz, sadece kendimizi değil ama kitleleri de dinin etkisinden özgürleştirmek olduğu sürece, dini meseleleri kendimize dert etmeyi asla "bırakmayız".Eğer diyalektik bir din ise, insanın kendi partisi içindeki bu afyona karşı mücadeleden vazgeçmesi nasıl mümkün oluyor?

Yoksa dinin hiçbir politik önem taşımadığını mı belirtmek istediniz? Yani hem dindar, hem de tutarlı bir komünist ve devrimci bir savaşçı olmak mümkün? Böylesine aceleyle ortaya atılmış bir iddia sizi oldukça riske sokacak. Doğal olarak, geri bir işçinin dini önyargılarına karşı en dikkatli tutumu benimseriz. Programımız için mücadele etme arzusu gösterirse, onu parti üyesi olarak kabul ederiz; ama aynı zamanda partimiz onu materyalizm ve ateizm ruhuyla ısrarla eğitecektir. Eğer bunu kabul ediyorsanız, bildiğim kadarıyla, partinizin teorik sorunlarla

ilgilenen üyelerinin büyük çoğunluğu tarafından benimsenmiş bir "din"e karşı mücadele etmeyi nasıl reddedebilirsiniz? Açıktır ki, sorunun bu en önemli yönünü gözden kaçırmışsınız.

Eğitim görmüş burjuvazi arasında din ile kişisel olarak bağlarını koparmış kişiler az değildir, ancak onların ateizmi yalnızca kendi özel kullanımları içindir; bu gibi düşünceleri kendilerine saklarlar, ama kamuoyu önünde çoğu kez insanların dindar olmaları gerektiğini savunurlar. Kendi partinize yönelik olarak böyle bir bakış açısını savunmanız mümkün müdür?Bunun, Marksizmin felsefi temellerini bizimle tartışmayı reddedişinizi açıklıyor olması mümkün müdür? Eğer böyleyse, diyalektiği aşağılayışınızda, partiye yönelik bir küçümseme notası ses veriyor.

Lütfen, özel konuşmalarda tarafınızdan ifade edilen bir sözü temel aldığımı ve diyalektik materyalizmi herkesin içinde reddetmek durumunda olmadığınızı belirterek itiraz etmeyin. Bu doğru değildir. Kanıtlanan sözünüz sadece bir örnek olarak hizmet ediyor. Nerede bir fırsat olmuşsa, programımızın teorik temelini oluşturan doktrine yönelik olumsuz tavrınızı çeşitli nedenlerle ilan ettiniz. Parti içinde bunu herkes biliyor. Shachtman'la işbirliği halinde tarafınızdan yazılan ve partinin teorik yayın organında yayımlanan "Entellektüellerin Ricatı" başlıklı makalede, diyalektik materyalizmi reddettiğiniz kategorik olarak doğrulanıyor. Partinin bunun nedenini bilmeye hakkı yok mu? IV. Enternasyonal içinde teorik bir yayın organının bir editörünün, sanki sigara ikram edilmiş de, "teşekkür ederim, sigara kullanmıyorum, "der gibi, "Diyalektik materyalizmi kesinlikle reddediyorum" şeklinde yalın bir deklerasyonla yetinebileceğini gerçekten düşünüyor musunuz? Doğru felsefi doktrin sorunu, yani, doğru düşünme yöntemi, tıpkı iyi bir makine atölyesinin üretim için belirleyici önemde olması gibi, devrimci bir parti için belirleyici önemdedir. Geçerli yöntemleri ilk önce eleştirel olarak analiz etmeden bu eski toplumun yıkılabilmesi ve bir yenisinin inşa edilebilmesi kesinlikle düşünülemez. Eğer parti kendi düşünce temellerinde yanılgıya düşerse, elementer göreviniz doğru yolu göstermektir. Aksi halde davranışınız, kaçınılmaz olarak bir akademisyenin bir proletarya örgütüne yönelik kibirli tavrı olarak yorumlanacaktır, ki bu tavrın, her şeye rağmen, gerçek bir "bilimsel" doktrini kavrama yeteneği yoktur. Bundan daha kötü ne olabilir?

Öğretici Örnekler

İşçi partileri içinde yaşanan eğilim mücadelelerinin tarihinden haberdar olan herkes, oportünizmin ve hattâ burjuva gericiliğin kampına geçişlerin diyalektiğin reddi ile başlamasının az rastlanan bir olay olmadığını bilir. Küçük burjuva entellektüeller diyalektiği Marksizmin en kırılgan noktası olarak görürler ve aynı zamanda, işçilerin, felsefe düzlemindeki farklılıkları, politik düzlemdeki farklılıklardan daha zor ayırt edebilmeleri gerçeğinden yararlanırlar. Uzun süredir bilinen bu olgu, deneyden kaynaklanan bütün bulgularla desteklenir. Genç, daha da önemli bir olguyu, yani, bütün büyük ve önemli devrimcilerin - önce ve öncelikle, Marx, Engels, Lenin, Luxemburg, Franz Mehring- diyalektik materyalizm zemininde durdukları olgusunu gözden uzak tutmaya izin verilemez. Bütün bu kişilerin bilim ile din arasında ayrım yapabilecek yetenekte olmadıkları düşünülebilir mi? Burada sizin adınıza çok fazla kibir yok mu, yoldaş Burnham? Bernstein, Kautsky ve Franz Mehring örnekleri olağanüstü öğreticidir. Bernstein diyalektiği "skolastisizm" ve "mistisizm" diyerek kategorik olarak reddetti. Kautsky diyalektik sorununa yönelik, bir ölçüde yoldaş Shachtman gibi, kayıtsız kaldı.Mehring diyalektik materyalizmin yorulmak bilmez bir propagandisti ve savunucusu idi. On yıllarca, idealizmin, neo-Kantçılığın, faydacılığın ve bütün mistisizm biçimlerinin vb. gerici özünü yorulmaksızın açığa çıkararak felsefe ve edebiyattaki bütün yenilikleri izledi. Bu üç bireyin politik kaderi çok iyi bilinir. Bernstein kendini beğenmiş bir küçük burjuva olarak hayatını tamamladı; Kautsky bir merkezci iken vülger bir oportünist haline geldi. Mehring'e gelince, bir devrimci komünist olarak öldü.

Rusya'da üç önemli akademik Marksist, Struve, Bulgakov ve Berdyaev Marksizmin felsefi doktrinini reddetmekle başladılar, gericiliğin ve ortodoks kilisesinin kampına vardılar. Birleşik Devletlerde, Eastman, Sidney Hook ve arkadaşları, diyalektiğe muhalefeti, proletaryanın yol arkadaşlığından burjuvazinin yol arkadaşlığına geçiş için örtü olarak kullandılar. Başka ülkelerden de benzer örnekler verilebilir. Bir istisna olarak görülen Plekhanov örneği aslında yalnızca kuralı doğrular. Plekhanov diyalektik materyalizmin önemli bir propagandisti oldu, fakat bütün hayatı boyunca sınıf mücadelesine fiilen katılma fırsatını asla bulamadı.Düşüncesi pratikten ayrıldı.1905 devrimi ve onu izleyen Dünya Savaşı onu küçük burjuva demokrasisinin kampına savurdu ve onu fiiliyatta diyalektik materyalizmi reddetmeye zorladı.Dünya Savaşı sırasında Plekhanov, uluslararası ilişkiler alanında açıkça Kantçı

kategorik zorunluluğun kahramanı olarak öne çıktı:"size yapmalarını istemediğiniz şeyi başkalarına yapmayın."Plekhanov örneği sadece diyalektik materyalizmin **tek başına** bir insanı devrimci yapmaya yetmediğini gösterir.

Öte yandan Shachtman, Liebknecht'in ölümünden sonra ardında diyalektik materyalizme karşı hapishanede yazmış olduğu bir çalışma bıraktığını öne sürüyor. Hapishanede insanın kafasından başka insanlarla birlikte denetleyemeyeceği pek çok düşünce geçer. Hiç kimsenin, en azından kendisinin, bir teorisyen olarak görmediği Liebknecht, dünya işçi hareketinin bir kahramanlık sembolü oldu. Amerikalı diyalektik muhaliflerinden biri savaş sırasında benzer bir özveri ve yurtseverlikten bağımsızlık gösterse, bir devrimci olarak hakkını teslim ederiz. Ancak bu diyalektik yöntem sorununu çözmez.

Özgür olması halinde Liebknecht'in kendi nihai sonuçlarının ne olabileceğini söylemek imkânsızdır. Herhalde çalışmasını yayımlamadan önce, hiç kuşkusuz , daha uzman arkadaşlarına, yani Franz Mehring ve Rosa Luxemburg'a gösterecekti. Muhtemelen, onların tavsiyesi üzerine elyazmalarını kaldırıp ateşe atacaktı.Farzedelim ki, teori alanında kendisinden çok üstün insanların tavsiyesine rağmen çalışmasını yayımlamaya karar vermiş olsun. Mehring, Luxemburg, Lenin ve diğerleri bu nedenle onun partiden ihraç edilmesini hiç kuşkusuz önermeyeceklerdi; tam aksine, herhangi birinin böyle saçma bir öneride bulunması halinde Liebknecht lehine duruma kesinlikle müdahale edeceklerdi. Ancak, bunu yaparken onunla felsefi bir blok oluşturmayacaklar, fakat tam aksine kendilerini onun teorik hatalarından kesinlikle ayıracaklardı.

Yoldaş Shachtman'ın davranışı, belirtmeliyiz ki, tamamen başka türlü."Göreceksiniz ki, "diyor -ve bunu gençlere öğretmek için yapıyor!- "Plekhanov diyalektik materyalizmin önemli bir teorisyeni idi, ama sonunda oportünist oldu; Liebknecht önemli bir devrimci idi, ama diyalektik materyalizm hakkında kuşkuları vardı." Eğer herhangi bir anlam taşıyorsa bu argüman şunu gösterir ki, diyalektik materyalizmin bir devrimci için her ne şekilde olursa olsun hiçbir kullanımı yoktur. Tarihten yapay olarak kesilip çıkarılmış bu Liebknecht ve Plekhanov örnekleri ile Shachtman geçen yılki makalesindeki fikri, yani yöntem, tutarsızlığın kutsal armağanı sayesinde politikadan ayrıldığı için politikanın yönteme bağımlı olmadığı fikrini, güçlendiriyor ve "derinleştiriyor." Ancak iki "istisna"yı hatalı yorumlamak suretiyle

Shachtman kuralı bozmaya çalışıyor. Bir Marksizm "taraftarı"nın argümanı buysa, bir muhaliften ne bekleyebiliriz? Marksizmin revizyonu burada, onun tamamen tasfiyesine; hattâ daha da fazlasına, her doktrin ve her yöntemin tasfiyesine varıyor.

Yerine Ne Öneriyorsunuz?

Diyalektik materyalizm kuşkusuz sonsuz ve değişmez bir felsefe değildir. Aksini düşünmek diyalektiğin ruhuyla çelişir. Bilimsel düşüncenin daha da gelişmesi, hiç kuşku yok, diyalektik materyalizmin sadece yapısal malzeme olarak gireceği daha derin bir doktrin yaratacaktır. Ne var ki, her yıl veya her on yılda bir dünyaya bir Marx gelmeyeceğine göre, bu felsefi devrimin çürüyen burjuva rejimi altında tamamlanacağını beklemenin zemini yoktur. Proletaryanın ölüm kalım görevi şimdi dünyayı yeniden **yorumlamak**tan değil, onu baştan sona **yeniden kurmak**tan ibarettir. Gelecek çağda, büyük eylem devrimcileri bekleyebiliriz, ama yeni bir Marx'ı pek bekleyemeyiz. Ancak sosyalist kültür temelinde insanlık geçmişin ideolojik mirasını yeniden gözden geçirme ihtiyacı hissedecektir ve hiç kuşkusuz, sadece ekonomi alanında değil, entellektüel yaratıcılık alanında da bizi geçecektir. SSCB'deki Bonapartist bürokrasi rejimi, sadece hayatın her alanında gittikçe artan bir eşitsizlik yarattığı için değil, aynı zamanda ülkenin entellektüel etkinliğini GPU'nun dizginsiz ahmaklarının eline teslim ederek alçalttığı için de suçludur.

Tahminimizin tersine, şimdiki savaşlar ve devrimler çağında proletaryanın, Marksizmi aşacak ve özellikle mantığı diyalektik materyalizmin ötesine ilerletecek yeni bir teorisyen veya yeni bir teorisyenler topluluğu çıkaracak kadar şanslı olduğunu farzedelim. Belirtmeye gerek yok ki, bütün ileri işçiler yeni öğretmenlerden öğreneceklerdir ve eskiler de kendilerini yeniden eğitmek zorunda kalacaklardır. Ancak şimdilik bu geleceğe dair bir mesele olarak kalmaya devam ediyor. Yoksa yanılıyor muyum? Belki de siz, proletarya için diyalektik materyalizm sisteminin yerini almak durumunda olan o çalışmalara dikkatimi çekeceksiniz? Gerçekten böyle bir durum olsaydı, kuşkusuz, diyalektik afyonuna karşı mücadeleyi reddetmezdiniz. Ama

böyle bir şey yok. Marksizmin felsefesini itibardan düşürme girişiminde bulunurken onun yerini tutacak bir şey önermiyorsunuz.

Kendinizi amatör bir doktor olarak düşünün. Neşter kullanan bir cerrahla tartışıyorsunuz ve, modern anatomi, nöroloji vb. nin faydasız olduğunu, bu dallarda pek çok belirsizliğin ve yetersizliğin bulunduğunu ve ancak "tutucu bürokratlar"ın bu sahte bilimler temelinde neşterle çalışabildiklerini vb. öne sürüyorsunuz.İnanıyorum ki, cerrah sorumsuz meslektaşının ameliyat odasını terk etmesini isteyecektir. Biz de, yoldaş Burnham, bilimsel sosyalizmin felsefesi hakkında ucuz imalara boyun eğmeyiz. Tam aksine, hizip mücadelesi sırasında sorun açık seçik ortaya konulduktan sonra, partinin bütün üyelerine, özellikle gençlere dönerek şöyle diyeceğiz:Burjuva kuşkuculuğunun saflarınıza sızmasına karşı uyanık olun. Unutmayın ki, bugüne kadar sosyalizm Marksizm'den daha yüksek bir bilimsel ifade bulmamıştır. Diyalektik· materyalizmin, bilimsel sosyalizm olduğunu aklınızdan çıkarmayın. Kendinizi ciddi incelemelere verin! Sizin için bu, Cannon tutuculuğu üzerine, yanlı, steril ve biraz gülünç tezleri incelemekten yüz kat daha önemlidir. Bu tartışma hiç olmazsa bu olumlu sonucu, yani gençlerin devrimci mücadele için ciddi bir teorik temeli zihinlerine yerleştirmeye girişmeleri sonucunu versin!

Sahte Politik "Gerçekçilik"

Ne var ki, sizin durumunuzda sorun diyalektik ile sınırlı değil. Karar metninizdeki, Sovyet devletinin yapısı sorununu şimdilik parti kararı açısından gündeme getirmediğimize dair sözler, aslında, bu sorunu parti hukuku açısından değilse de teorik ve politik olarak **gündeme getirdiğinizi** gösterir. Bunu anlamayı ancak çocuklar başaramayabilir. Bu ifade çok daha çirkin ve zararlı olan bir başka anlam taşıyor. Politikayı Marksist sosyolojiden ayırdığınızı gösteriyor. Bizim için meselenin en kritik noktası özellikle burada yatıyor. Diyalektik materyalizm tanımını kullanmadan devlete doğru bir tanım getirmek mümkünse; devlete bir sınıf analizi getirmeden doğru olarak politika belirlemek mümkünse, şu soru ortaya çıkar:Marksizm'e herhangi bir biçimde ihtiyaç var mı?

Sovyet devletinin sınıfsal yapısı hakkında kendi aralarında anlaşamayan muhalefet liderleri, Kremlin'in dış politikasının "emperyalist" olarak etiketlenmesi ve SSCB'nin "kayıtsız şartsız" desteklenemeyeceği (Çok sağlam bir platform!) konusunda anlaşıyorlar. Muhalefet eden "klik", Sovyet devletinin yapısı sorununu kongrede açık seçik ortaya koyduğu zaman (ne büyük bir suç!) onaylamamayı, yani farklı oy vermeyi...peşinen onayladınız. İngiliz "ulusal" hükümetinde bu teamülü "onaylamamayı onaylayan", yani farklı oy vermeyi onaylayan bakanlar uygular. Ancak Majesteleri'nin bakanları şu avantajdan yararlanırlar ki, kendileri **kendilerine ait olan** devletin yapısının gayet iyi farkındadırlar ve **ikincil** meselelerde anlaşamama lüksünü sağlayabilirler. Muhalefetin liderleri bundan çok daha kötü bir durumdadırlar. İkincil meselelerde dayanışma sağlamak için temel sorunda ayrılma lüksünü kendilerine tanıyorlar. Eğer Marksizm ve ilkeli politika buysa ilkesiz birlikçiliğin ne anlama geldiğini ben bilmiyorum.

Anlaşılan, diyalektik materyalizmi ve Sovyet devletinin sınıfsal yapısını tartışmayı reddederek ve "somut" sorunlara bağlı kalarak, gerçekçi politikacı rolü oynadığınızı düşünüyorsunuz. Kendinizi bu şekilde tanımlayışınız, işçi hareketindeki hizip mücadelelerinin son 50 yıllık tarihine dair yetersiz bilginizin bir sonucudur. Tek bir istisna olmaksızın her ilkeli çatışmada Marksistler daima doktrin ve programa ilişkin temel sorunları dürüstçe partinin önüne getirmeye çalıştılar; ancak bu şart altında "somut" sorunların gerçek yerlerini ve oranlarını bulacaklarını düşündüler. Öte yandan, çeşitli tonlardan oportünistler, özellikle ilkeli tartışma alanında daha önce bir kaç yenilgiye uğramış olanlar, adet olduğu üzere, burjuva demokrasisinin baskısı altında formüllendirdikleri "somut" konjonktürel değerlendirmeleri Marksist sınıf analizinin karşısına çıkardılar. Bu rol ayrımı, on yıllarca süren hizip mücadelelerinde pekişti. Muhalefet, belirtmeme izin verin, ortaya yeni olan hiçbir şey koymamıştır. Teoride revizyonizmi, politikada oportünizmi sürdürüyor.

Geçen yüzyılın sonuna doğru, İngiltere'de Anglo-Sakson ampirizmi ve faydacılığının -felsefelerin en sefili!- etkisi altına giren revizyonist Bernstein'ın girişimleri amansızca geri püskürtüldü. Bunun üzerine Alman oportünistleri ansızın felsefe ve sosyoloji alanlarından çekildiler. Kongrelerde ve basında, "somut politik sonuçlar"ın yerine ilke olarak belirlenmiş genel düşünceleri geçiren Marksist "bilgiçler"i azarlamaya son vermediler. Alman sosyal demokrasisinin geçen yüzyılın sonuna ve

bu yüzyılın başına ait belgelerini okuyun -Fransızların **le mort saisit le vif** (ölü olan yaşayanı yakalar) sözünün ne kadar doğru olduğuna siz de şaşacaksınız.

Rus Marksizmi'nin gelişiminde **Iskra**'nın oynadığı büyük rolden haberdarsınızdır. **Iskra** işçi hareketi içindeki sözde "Ekonomizm"e ve Narodniki'ye (Sosyal Devrimciler Partisi) karşı mücadele ile başladı. "Ekonomistler"in başlıca argümanı, **Iskra** teori alanında dolaşırken, kendilerinin yani "Ekonomistler"in, somut işçi hareketine önderlik etmeyi öneriyor oluşları idi. Sosyal Devrimcilerin ana argümanı ise şuydu:biz Çarlık otokrasisini yıkmak isterken, **Iskra** bir diyalektik materyalizm okulu kurmak istiyor. Narodnik teröristlerin verdikleri sözü çok ciddi bir biçimde yerine getirdikleri belirtilmelidir:elde bomba hayatlarını feda ettiler. Onlara şunu söyledik:"Belirli koşullarda bir bomba mükemmel bir şeydir, ama biz önce zihinlerimizi berraklaştırmalıyız." Bütün tarihin en büyük devrimine bombalarla işe başlayan partinin değil de, diyalektik materyalizm ile başlayan partinin önderlik etmesi, tarihsel deneydir.

Bolşevikler ile Menşevikler hâlâ aynı partinin üyeleri iken, kongre öncesi dönemler ve kongre dönemleri, gündem konusunda daima kırıcı bir mücadeleye tanık olurdu. Lenin, Çarlık monarşisinin yapısının berraklaşırılması, devrimin sınıfsal karakterinin analizi, devrimin içinden geçmekte olduğumuz aşamalarının değerlendirilmesi, vb. gibi sorunların gündemde öncelikle yer almasını önerirdi. Martov ile Dan, Menşeviklerin liderleri, buna daima şu şekilde itiraz ederlerdi:Biz bir sosyoloji kulübü değil, bir politik partiyiz; Çarlık ekonomisinin sınıfsal yapısı üzerine değil, "somut politik görevler" üzerine anlaşmaya varmalıyız. Bunu belleğimden aktarıyorum, ancak herhangi bir hata riskine girmiş olmuyorum, çünkü bu tartışmalar yıldan yıla tekrarlanırdı ve kalıplaşmıştı.Şunu da ekleyebilirim ki, bu skorda kişisel olarak bana düşen günahların sayısı az değildi. Ama o zamandan beri ben de bir şeyler öğrendim.

Bu "somut politik sorun" tutkunlarına Lenin daima şunu açıklardı ki, politikamız konjonktürel değil, ilke olarak belirlenmiş karakterdedir; taktikler stratejiye tabidir; her politik kampanyanın bizim için taşıdığı öncelikli önem, o kampanyanın işçilerin kısmi sorunlardan genel sorunlara geçişlerine rehberlik etmesi, onlara modern toplumun yapısını, bu toplumdaki temel güçlerin karakterini öğretmesidir. Menşevikler daima farklı unsurlardan meydana gelen kararsız oluşumlarındaki ilke

farklılıklarını baştan savma yanıtlarla önemsiz gösterme ihtiyacını hissederlerdi; oysa Lenin, tam aksine, ilke meselelerini açık seçik ortaya koyardı."Somut politik sorunlar" lehine felsefe ve sosyolojiye karşı muhalefetin şimdiki argümanları Dan'ın argümanlarının gecikmiş bir tekrarıdır. Tek bir yeni sözcük yok! Shachtman'ın ilkeli Marksizm politikasına, ancak bu politika arşivlere geçecek kadar eskidiği zaman saygı duyması ne üzücü!

Marksist teoriden "somut politik sorunlar"a geçiş talebi, özellikle sizin ağzınıza yakışmıyor ve eğreti duruyor, yoldaş Burnham, çünkü SSCB'nin karakteri sorununu ortaya atan ben değilim; bunu yapan ve böylelikle beni devletin sınıf karakterinin belirlenmesinde yöntem sorununu ortaya koymaya zorlayan, sizsiniz. Karar metninizi geri çekmeniz oldukça doğru bir tutum. Ancak bu hizip manevrası ne olursa olsun hiçbir objektif anlam taşımıyor.Şimdilik onu evrak çantanıza sokuvermiş olsanız da **politik** sonuçlarınız **sosyolojik** öncülünüzden çıktı. Shachtman sosyolojik bir öncül olmaksızın tam olarak aynı politik sonuçları çıkarıyor:kendisini size adapte ediyor. Abern eşit olarak hem gizli öncülden ve hem de bir öncülün yokluğundan kendi "örgütsel" kombinasyonları için kâr sağlamaya çalışıyor. Muhalefet kampındaki diplomatik değil de gerçek durum budur. Bir anti-Marksist olarak öne çıkıyorsunuz; Shachtman ve Abern, **platonik** Marksistler olarak. Hangisi daha kötü, belirlemek kolay değil.

Şimdiki Tartışmanın Diyalektiği

Muhaliflerimizin gizli öncüllerini ve öncül yoksunluklarını örten diplomatik cephe ile karşılaşığımızda, biz "tutucular", doğal olarak şu karşılığı vereceğiz:"Somut sorunlar üzerine verimli bir tartışma ancak, başlangıç noktası olarak aldığınız sınıfsal öncüllerin neler olduğunu açıkça belirlemeniz halinde mümkündür. Bu tartışmada kendimizi, yapay olarak seçtiğiniz konularla sınırlamak zorunda değiliz. Birileri, İsviçre'nin Sovyet donanması tarafından işgali veya bir Bronx cadısının kuyruk uzunluğu gibi "somut" sorunları tartışmamızı önerirlerse, o zaman ben de, haklı olarak, İsviçre'nin sahil şeridi var mıdır?, cadılar var mıdır? gibi soruları ortaya atarım.

Her ciddi tartışma, özel, hattâ rastlantısal olandan, genel ve temel olana doğru gelişir. Bir tartışmanın dolaysız nedenleri ve motifleri, pek çok durumda yalnızca semptomatik olarak yararlıdır. Tartışmaya yol açan sorunların ancak tartışmanın gelişimi içinde aktüel politik önemi vardır."Bürokratik tutuculuk"u suçlamaya ve kendilerindeki "dinamik ruh"u sergilemeye hevesli bazı entellektüeller için, diyalektikle, Marksizmle, devletin yapısı ve merkeziyetçilikle ilgili sorunlar yapay olarak ortaya atılmış sorunlar olarak, tartışma ise "hatalı" yön verilmiş olarak, görülebiliyor. Ancak meselenin özü, tartışmanın, bireylerin ve grupların sübjektif mantığı ile hiçbir şekilde çakışmayan kendi objektif mantığına sahip olmasından ibarettir. Tartışmanın **diyalektik** karakteri, onun objektif çizgisinin, önceden tasarlanmış mantıklı bir planla değil zıt eğilimlerin yaşayan çatışması ile belirlenmesi olgusundan çıkıp gelişir. Tartışmanın **materyalist** temeli ise farklı sınıfların baskısını yansıtmasından ibarettir. Böylelikle, SWP (Sosyalist İşçi Partisi) içindeki şimdiki tartışma, bir bütün olarak tarihsel süreç gibi -izninizle veya izniniz olmaksızın, yoldaş Burnham- diyalektik materyalizmin yasalarına göre gelişir. Bu yasalardan kaçış yoktur.

Marksizm'e Karşı "Bilim" ve Programa Karşı "Deneyler"

Muhaliflerinizi "bürokratik tutuculuk" ile suçlarken ("tutuculuk"u belirleyen özgül toplumsal çıkarlar hiçbir şekilde gösterilmediği için yalın bir psikolojik soyutlama) dokümanınızda, tutucu politikaların "eleştirel ve deneysel politikalar -tek sözcükle, bilimsel politikalar" ile yer değiştirmesini talep ediyorsunuz.(s. 32) Bütün azametine rağmen ilk bakışta böylesine masum ve anlamsız olan bu ifade başlı başına bir açığa vurmadır. Marksist politikadan söz etmiyorsunuz. Proleter politikadan söz etmiyorsunuz. "Deneysel", "eleştirel", "bilimsel" politikadan söz ediyorsunuz. Neden saflarımız için böylesine alışılmamış olan bu gösterişçi ve kasten belirsiz terminolojiyi kullanıyorsunuz? Ben söyleyeyim. Bu, sizin yoldaş Burnham, burjuva kamu oyuna adaptasyonunuzun ve Shachtman ile Abern'in de sizin adaptasyonunuza adaptasyonlarının ürünüdür. Marksizm geniş burjuva entellektüel

çevrelerde moda değil artık. Ayrıca, eğer birisi Marksizm'den söz edecek olursa, Tanrı korusun, bir diyalektik materyalist olarak görülebilir.İnsanın itibarını düşüren bu sözcükten kaçınmak daha iyidir. Yerine ne konacak? Elbette "bilim", hattâ baş harfi büyük yazılmış Bilim. Ve bilim, herkesin bildiği gibi "eleştiriciliği" ve "deneyleri" temel alır. O, kendi ortamına sahiptir; çok sağlam, çok dayanıklı, hiç sekter olmayan, çok profesörce! Bu formülü benimseyen kişi her demokratik salona girebilir.

Kendi ifadenizi bir kez daha okuyun lütfen:"Tutucu politikanın yerine, geniş, esnek, eleştirel ve deneysel politikayı - tek sözcükle bilimsel politikayı- koymalıyız." Daha iyisini söyleyemezdiniz! Ancak bu, bütün küçük burjuva ampiristlerinin, bütün revizyonistlerin ve nihayet bütün politik maceracıların "dar", "sınırlı", "doğmatik" ve "tutucu" Marksizmin karşısına koydukları formülün ta kendisidir.

Bir keresinde Buffon şöyle demişti:Stil insanın kendisidir. Politik terminoloji yalnızca insan değil aynı zamanda partidir. Terminoloji sınıf mücadelesinin unsurlarından biridir. Bunu ancak hayattan kopuk bilgiçler anlayamaz. Dokümanınızda, sadece diyalektik ve materyalizm gibi terimleri değil, Marksizmi de özenle siliyorsunuz -evet, bunu bir başkası değil siz yapıyorsunuz, yoldaş Burnham. Siz bunların çok üstündesiniz. Siz bir "eleştirel", "deneysel" bilim adamısınız. Tam da aynı nedenden ötürü, Kremlin'in dış politikasını betimlemek için "emperyalizm" etiketini kullanıyorsunuz. Bu buluş, burjuva demokrasisiyle ortak biçimde kullandığınız -ne hoş bir tesadüf !- daha az "sekter", daha az "dinsel", daha az sert formüller yaratmak suretiyle, sizi IV. Enternasyonal'in çok sıkıcı terminolojisinden ayrıştırıyor.

Deney yapmak mı istiyorsunuz? İzin verin de size hatırlatayım, işçi hareketi, deneyimden, sizin tercih ettiğiniz sözcükle, deneylerden hiç yoksun olmayan uzun bir tarihe sahiptir. Çok şey pahasına kazanılan bu deneyim, belirli bir doktrinin, kullanmaktan özenle kaçındığınız Marksizmin ta kendisi biçiminde kristalize edilmiştir. Parti, size deney hakkı vermeden önce, şunu sorma hakkına sahiptir:Hangi yöntemi kullanacaksınız? Henry Ford, sanayinin geçmişteki gelişiminin gerekli sonuçlarını ve şimdi yaşanmakta olan sayısız deneyimleri özümlememiş birinin kendi fabrikasında deneyim yapmasına pek izin vermez. Ayrıca fabrikalardaki deney laboratuarları kütlesel üretimden dikkatle ayrılmıştır.İşçi hareketi alanında büyücü doktor deneylerine, bunlar anonim "bilim" bayrağı altında sürdürülseler bile, hiç izin verilmez.

Bizim için işçi hareketinin bilimi Marksizm'dir.İsimsiz toplumsal bilimi, baş harfi büyük yazılan Bilim'i, tamamen Eastman'a ve onun türünden olanlara bırakıyoruz.

Eastman'la tartışmalara girdiğinizi ve bazı sorunlarda çok iyi tartıştığınızı biliyorum. Ancak onunla sınıf düşmanının bir ajanı olarak değil, kendi çevrenizin bir temsilcisi olarak tartışıyorsunuz. Sonunda, Eastman, Hook, Lyons ve geri kalanları görüşlerini açıklamaları için beklenmedik biçimde **New International'ın** sayfalarından yararlanmaya davet ettiğinizde, bu durum bariz biçimde açığa çıktı.Bu kişilerin diyalektik sorununu ortaya koyabileceklerini ve böylelikle diplomatik sessizliğinizin dışına itileceğinizi bile düşünmediniz.

Bu tartışmadan çok önce, geçen yılın 20 Ocak'ında, yoldaş Shachtman'a yazdığım bir mektupta, Stalinist partinin bundan sonraki iç gelişmelerine dikkat etmenin acil zorunluluğunu ısrarla belirttim.Şunu yazdım:"Bu, Eastman, Hook, Lyons ve diğerlerini kendi kişisel işlerini ortaya koymaya davet etmekten bin kat daha önemli olacaktır. Eastman'ın son önemsiz ve kibirli makalesine neden yer verdiğinizi bir parça merak ediyordum.**Harper's Magazine, Modern Monthly, Common Sense** vb. hep onun emrine amade. Ancak sizin kişisel olarak bu insanları **New International'** ın öyle çok fazla olmayan sayfalarını lekelemeye **davet** edişinize kesinlikle şaşıyorum. Bu polemiğin devamı, devrimci unsurları değil, bazı **küçük burjuva entellektüelleri** ilgilendirebilir. Kesin kanaatim şudur ki, **New Interhational** ve **Socialist Appeal'i** belirli bir reorganizasyondan geçirmek, Eastman, Lyons, vb. den biraz daha uzaklaşurmak ve işçilere, bu anlamda, Stalinist partiye, biraz daha yaklaşurmak gerekiyor."

Böyle durumlarda hep olduğu gibi Shachtman özensizce ve dikkatsizce karşılık verdi. Aslında sorun, sizin davet ettiğiniz bu Marksizm düşmanlarının davetinizi kabul etmemeleri olgusu ile çözümlendi. Ne var ki, bu olay daha fazla dikkati hak ediyor. Bir yanda siz, yoldaş Burnham, Shachtman'ın desteğinde, burjuva demokratları partimizin yayın organının sayfalarında basılmak üzere dostça açıklamalar göndermeye davet ediyorsunuz. Öte yanda gene siz, aynı Shachtman'ın desteği ile, diyalektik ve Sovyet devletinin sınıfsal yapısı üzerine benimle tartışmaya girmeyi reddediyorsunuz. Bu durum sizin, müttefiğiniz Shachtman'la birlikte yüzünüzü bu burjuva yarı-muhaliflere çevirdiğinizi ve sırtınızı kendi partinize döndüğünüzü göstermiyor mu? Uzun süre önce Abern, Marksizmin itibar edilmesi gereken bir doktrin

olduğu, fakat iyi bir muhalefet bileşiminin çok daha kalıcı bir şey olduğu sonucuna vardı.Bu arada Shachtman, kendisini nüktelerle teselli ederek geriye doğru kaydı.Gene de içinin rahat olmadığını hissediyorum. Belirli bir noktaya varıldığında, umuyorum ki Shachtman, kendini toparlayacak ve tekrar yukarı doğru tırmanmaya başlayacaktır. Buradaki umut, Shachtman'ın "deneysel" hizip politikasının hiç olmazsa sonuçta "Bilim"in yararına olacağı umududur.

Bilinçsiz Bir Diyalektikçi

Darwin'le ilgili sözlerimi kendi metninde kullanan Shachtman, bana verilen bilgiye göre, sizin bir "bilinçsiz diyalektikçi" olduğunuzu öne sürmüş.Bu iki anlamlı iltifat bir gerçeklik kırıntısı taşıyor. Her birey, pek çok durumda, bilinçsiz olarak şu ya da bu ölçüde diyalektikçidir. Her ev kadını, bir parça tuzun çorbaya lezzet katacağını, ama biraz daha fazlasının onu içilmez hale getireceğini bilir. Dolayısıyla, cahil bir köylü kadın çorba pişirirken, niceliğin niteliğe dönüşümüne dair Hegelci yasaya uyar. Günlük hayattan buna benzer sonsuz örnekler çıkarılabilir. Hayvanlar bile sadece Aristocu tasım temelinde değil, aynı zamanda Hegelci diyalektik temelinde kendileri ile ilgili pratik sonuçlara varırlar. Böylelikle bir tilki, dört ayaklıların ve kuşların besleyici ve lezzetli olduklarının farkındadır. Gözlemde bulunan bir yabani tavşan, veya bir tavuk veya bir tilki şu sonuca varır:şu belirli yaratık besleyici ve lezzetli tipte bir yaratık, ve-gözüne kestirdikten sonra peşine düşer. Tilkinin Aristo'yu hiç okumamış olduğunu varsayabiliriz, ama burada tam bir tasım söz konusudur. Ne var ki aynı tilki cüsse bakımından kendisini aşan bir hayvanla, örneğin bir kurtla ilk karşılaştığında hemen niceliğin niteliğe dönüştüğü sonucuna varır ve tabanları yağlar. Açıktır ki, tilkinin bacakları, tamamen bilinçli olmasa da, Hegelci eğilimlerle donatılmıştır. Bütün bunlar, düşünme yöntemimizin, gerek formel mantığın gerekse diyalektiğin, aklımızın keyfi yapıları değil, daha çok doğanın içindeki aktüel iç ilişkilerin ifadeleri olduğunu, geçerken, kanıtlıyor. Bu anlamda "bilinçsiz" diyalektik, evrenin tamamına nüfuz eder. Ancak doğa burada durmadı.Doğanın iç ilişkileri tilkilerin ve insanların bilinç diline çevrilene kadar pek çok gelişme oldu ve o zaman insan, bu bilinçlilik

biçimlerini genelleştirebildi ve onları mantıksal (diyalektik) kategorilere dönüştürebildi ve böylelikle çevremizdeki dünyayı daha derinlemesine inceleme olanağı yarattı.

Doğada ve toplumda geçerli olan diyalektik yasalara şimdiye kadar en tamamlanmış ifade Hegel ve Marx tarafından verilmiştir. Darwin kullandığı mantık yöntemlerini incelememiş olsa da, doğal bilim alanındaki ampirizmi -bir dehanın ürünü- en yüksek diyalektik genellemelere ulaştı. Bu anlamda Darwin, önceki makalemde de belirttiğim gibi, bir "bilinçsiz diyalektikçi" idi. Ne var ki, Darwin'i diyalektiği geliştirememesi bakımından değil, felsefi geriliğine rağmen bize türlerin kökenini açıklaması bakımından değerlendiriyoruz. Denebilir ki, Engels, tıpkı Marx gibi doğal ayıklanma teorisinin büyüklüğünü tam olarak değerlendirmekle birlikte, Darwinci yöntemin dar ampirizmi karşısında çileden çıkıyordu. Oysa Darwin hayatının sonuna kadar ne yazık ki Marx'ın sosyolojisi hakkında tamamen bilgisiz kaldı. Darwin basında diyalektiğe veya materyalizme karşı çıkmış olsaydı, Marx ve Engels, otoritesinin ideolojik gericiliği gizlemesine izin vermemek için ona vargüçleriyle saldırırlardı.

"Bilinçsiz (bir) diyalektikçi" olduğunuza dair Shachtman'ın yaptığı dava vekili savunmasında, vurgu, **bilinçsiz** sözcüğüne yapılıyor. Shachtman'ın amacı (kısmen bilinçsiz de olsa), diyalektik materyalizmin itibarını azaltmak suretiyle, sizinle kurduğu bloğu savunmaktır. Shachtman gerçekte şöyle diyor:"bilinçli" ve "bilinçsiz" diyalektikçi arasındaki farklılık, üzerinde kavga etmeyi gerektirecek kadar büyük değildir. Böylelikle Shachtman Marksist yöntemin itibarını azaltma girişiminde bulunuyor.

Ancak verilen zarar daha da öteye gidiyor. Dünyada pek çok bilinçsiz veya yarı-bilinçsiz diyalektikçi var. Bunların bazıları, yöntem sorunlarıyla asla bizzat ilgilenmeseler de, materyalist diyalektiği politikaya mükemmel biçimde uyguluyorlar. Böyle yoldaşlara saldırmak, hiç kuşkusuz, dar kafalı bilgiçlik olacaktır. Ancak sizinle olan durum başka türlü, yoldaş Burnham. Siz, görevi partiyi Marksist yöntemin ruhuyla eğitmek olan teorik yayın organının bir editörüsünüz. Dolayısıyla siz hiçbir şekilde **bilinçsiz bir diyalektikçi** değil, **bilinçli bir diyalektik** muhalifisiniz. Shachtman'ın ısrarla belirttiği gibi, diyalektiği politik sorunlara başarılı biçimde uygulamış olsaydınız, yani, bir diyalektik "içgüdü"ye malik olsaydınız bile, size karşı bir mücadele başlatmak zorunda kalacaktık, çünkü sizin diyalektik

içgüdünüz, tıpkı diğer bireysel nitelikler gibi, başkalarına geçemez; oysa bilinçli diyalektik yöntem, şu ya da bu ölçüde bütün partiye kazandırılabilir.

Diyalektik ve Mr. Dies

Diyalektik bir içgüdünüz olsa bile -böyle bir yargıda bulunmak durumunda değilim- akademik rutin ve entellektüel kibir yüzünden neredeyse boğuluyor.İşçinin sınıfsal içgüdüsü dediğimiz şey sorunlara diyalektik yaklaşımı görece kolaylaştırır. Bir küçük burjuva entellektüelde bu türde bir sınıfsal içgüdü olduğundan söz edilemez. Ancak küçük burjuva ruhunun bilinçli olarak üstesinden gelmesi halinde, proletaryadan kopuk bir entellektüel Marksist politikaya yükselebilir. Ne yazık ki, Shachtman ve Abern bu yolu size kapamak için ellerinden gelen her şeyi yapıyorlar. Destek vermek suretiyle size çok kötü bir hizmette bulunuyorlar, yoldaş Burnham.

Bloğunuzdan destek alan siz, ki bu blok "Hizipsel Vazgeçme Birliği" olarak düşünülebilir, peş peşe gaf yapıyorsunuz: felsefede, sosyolojide, politikada, örgütsel alanda. Hatalarınız rastlantısal değildir. Her soruya, o soruyu izole ederek, diğer sorunlarla olan bağlantısını, toplumsal faktörlerle olan bağlantısını kopararak, ve uluslararası deneyden bağımsız olarak yaklaşıyorsunuz. Diyalektik yöntemden yoksunsunuz. Gördüğünüz onca eğitime rağmen politikada büyücü-doktor gibi Dies Komitesi sorununda yaptığınız karmakarışık işler Finlandiya sorunundaki kadar göze battı.Bu parlamenter kuruldan yararlanma lehine öne sürdüğüm argümanlara, sorunun ilkeleri temel alan düşüncelerle değil, yalnızca sizin bildiğiniz fakat açıklamaktan geri durduğunuz bazı özel durumlarla belirlenmesi gerektiği karşılığını verdiniz. İzin verin de bu koşulların ne olduğunu size söyleyeyim:burjuva kamuoyuna ideolojik bağımlılığınız. Burjuva demokrasisi, bütün seksiyonlarında, Dies Komitesi dahil, aynı kapitalizmin çıkarları uğruna dikkatleri, yüzsüzce, rejimin fazla çıplak organlarından başka yöne çekmek zorunda kalıyor. Basit bir iş bölümü! Hâlâ devam eden, ne var ki, etkin biçimde de işleyen eski bir hile! Belli belirsiz değindiğiniz işçilere gelince, onların bir kesimi ve oldukça önemli bir kesimi tıpkı sizin gibi burjuva demokrasisinin etkisi altında

bulunuyor. Ancak işçi aristokrasisinin önyargılarını kapmamış ortalama işçi, sınıf düşmanının yüzüne fırlatılmış her cesaretli sözü sevinçle karşılayacaktır. Ve savaş arenası olarak iş gören kurum ne kadar gerici ise işçilerin tatmin duygusu da o kadar artar. Tarihsel deney bunu göstermiştir. Bizzat Dies, zaman zaman ürküp geri sıçrayarak ne kadar güvenilmez bir konumda olduğunu kanıtladı.Savaşmadan gizlenmektense, düşmanı geri çekilmeye zorlamak, her zaman daha iyidir.

Ancak bu noktada bir protesto jesti ile beni durdurmak için ayağa kalkan Shachtman'ın öfkeli halini görüyorum:"Muhalefet Burnham'ın Dies Komitesi ile ilgili görüşlerinin sorumluluğunu hiçbir şekilde taşımaz. Bu sorun bir hizipsel karakter kazanmadı.." ve devamı ve benzeri. Bunu gayet iyi biliyorum. Sanki eksik olan tek şey, bütün muhalefetin kendisini, bu örnekte son derece saçma olan boykot taktiği lehine ifade etmesi idi! Görüşleri olan ve bunları açıkça ifade eden muhalefet liderinin boykot taraftarı olarak ortaya çıkması yeterlidir. Birisi "din" konusunu tartıştığı zaman, siz çağın ötesine geçiverdiyseniz, şunu itiraf edeyim ki, çekimserlik politikaların en devrimcisi olarak değerlendirildiği zaman, ben de, bütün IV. Enternasyonal'in çağın gerisinde kalmış olduğunu düşündüm. Yöntemden yoksun oluşunuz bir yana, bu örnekte aşikâr bir politik zekâ yoksunluğu gösterdiniz. Verili durumda bir devrimci, düşmanın açıverdiği bir kapıdan girmeden ve ortaya çıkan büyük fırsattan yararlanmadan önce uzun uzadıya tartışma ihtiyacı duymazdı. Sizinle birlikte Dies Komitesi'ne katılmaya karşı çıkan muhalefet üyeleri için -sayıları hiç te o kadar az değildir-, kanımca, entellektüel çevrelerin sözde radikal çekimserliği ile hiçbir ortak yanı olmayan devrimci taktikler konusunda elementer doğruları kendilerine açıklamak üzere özel elementer kurslar düzenlemek gerekiyor.

"Somut Politik Sorunlar"

Muhalefetin özellikle en zayıf olduğu alan, kendisini özellikle en güçlü gördüğü alandır -günlük devrimci politikaların alanı. Bu, daha çok sizin için geçerlidir, yoldaş Burnham. Büyük olaylar karşısında

güçsüzlük, bütün muhalefette olduğu gibi sizde de en göze batan biçimde, Polonya, Baltık devletleri ve Finlandiya sorunlarında kendini açığa vurdu. Shachtman bir ulsım bularak işe başladı:İşgal altındaki Polonya'da Hitler ve Stalin'e karşı eşzamanlı bir ayaklanmanın kazanılması. Fikir harika idi; kötü olan sadece şuydu ki, Shachtman bunu pratiğe uygulama fırsatından yoksun kaldı. Doğu Polonya'daki ileri işçiler haklı olarak şöyle diyebilirlerdi:"Askeri birliklerin işgal ettiği bir ülkede Hitler'e ve Stalin'e karşı eşzamanlı bir ayaklanmayı Bronx'tan[23] tertip etmek çok münasip olabilirdi; ancak burada, yerel olarak daha zordur. Burnham'ın ve Shachtman'ın `somut bir politik soru'ya verecekleri yanıtı işitmek isterdik:şu an ile yaklaşan ayaklanma arasında ne yapacağız?" Bu arada, Sovyet ordusunun komuta heyeti köylüleri ve işçileri toprakları ve fabrikaları ele geçirmeye çağırdı. Silahlı gücün desteğinde yapılan bu çağrı işgal altındaki ülkenin hayatında muazzam bir rol oynadı. Moskova gazeteleri işçilerin ve yoksul köylülerin sınırsız "coşku"larını yansıtan haberlerle dolup taştı. Bu haberlere haklı bir kuşkuyla yaklaşmamız gerekir:bunlarda yalan eksik değildir. Ama gene de olgular karşısında gözü kapalı kalmaya izin verilemez. Toprak sahipleri ile hesaplaşma ve kapitalistleri kovma çağrısının, Polonyalı toprak sahibini iki misli düşman gören, kışkırtılmış ve ezilmiş Ukraynalı ve Beyaz-Rus köylülerin ve işçilerin ruhunu canlandırmaması düşünülemez.

Menşeviklerin, IV. Enternasyonal ile değil de Fransa'nın burjuva demokrasisi ile dayanışma içinde olan ve Paris'te çıkarılan yayın organında, Kızıl Ordu'nun ilerleyişine yükselen bir devrimci dalganın eşlik ettiği ve bunun yarattığı yankıların Romanya'daki köylü kitlelerine nüfuz ettiği kategorik olarak belirtildi. Menşeviklerin ve Yahudi Bund liderlerinin, Kremlin'e düşman olan ve Polonya'dan kaçan Polonya Sosyalist Partisi ve diğer örgütler ile çok yakın bağlantılarının olması bu haberlere özel bir ağırlık kazandırıyor. O halde doğu Polonya'daki bolşeviklere şunu söylerken tamamen haklı idik:"İşçiler ve köylüler ile birlikte ve ön cephede, toprak sahiplerine ve kapitalistlere karşı bir mücadele yürütmelisiniz; Rus devrimcileri Çar'dan umutlarını henüz kesmemiş kitlelerden kendilerini nasıl ayırmadılarsa (Kanlı Pazar, 22 Ocak 1905), siz de kendinizi, besledikleri bütün hayallere rağmen kitlelerden ayırmayınız; kitleleri mücadele içinde eğitiniz, Moskova'ya karşı besledikleri saf umutlara karşı onları uyarınız, ancak kendinizi onlardan ayırmayınız, onların kampında savaşınız, verdikleri mücadeleyi yaygınlaştırmaya ve derinleştirmeye çalışınız ve bu mücadeleye mümkün

olduğu kadar bağımsızlık kazandırınız. Stalin'e karşı yakın zamanda ayaklanmayı ancak bu yolla hazırlayacaksınız." Polonya'da olayların gidişatı, daha önce, özellikle de İspanya'da, izlediğimiz bütün politikaların devamı ve geliştirilmesi olan bu direktifi bütünüyle doğrulamıştır.

Polonya ile Finlandiya'nın durumları arasında ilke bakımından hiçbir farklılık olmadığı için, direktifimizi değiştirmenin hiçbir nedeni olamaz. Ancak Polonya olaylarının anlamını kavramayı başaramayan muhalefet, bu kez yeni bir can simiti olarak Finlandiya'ya sarılmaya çalışıyor. "Hani Finlandiya'da iç savaş? Trotskiy bir iç savaştan söz ediyor. Basında bu konuda bir şey görmedik, "vb. Finlandiya sorunu muhalefete batı Ukrayna ve Beyelo-Rusya sorunundan ilke bakımından farklı olarak görünüyor. Her sorun tecrit ediliyor ve ayrı olarak değerlendiriliyor ve gelişmenin genel çizgisinden koparılıyor. Olayların gidişatı ile kafası karışan muhalefet, her defasında, bazı rastlantısal, ikincil, geçici ve konjonktürel durumlardan destek sağlamaya çalışıyor.

Finlandiya'da iç savaşın yokluğuna dair bu feryatlar, eğer Finlandiya'da fiilen iç savaş çıkarsa muhalefetin politikamızı benimseyeceği anlamına mı geliyor? Evet mi, hayır mı? Eğer evet ise, o zaman muhalefet Polonya konusunda izlediği politikayı mahkûm ediyor, çünkü burada, iç savaşa rağmen onlar kendilerini olaylara katılmayı reddetmekle sınırladılar ve bu arada Stalin ve Hitler'e karşı eşzamanlı bir ayaklanma beklediler. Açıktır ki, yoldaş Burnham, siz ve sizin müttefikleriniz, sorunun buraya varacağını düşünmediniz.

Finlandiya'da bir iç savaş ile ilgili görüşlerim hakkında ne düşünülüyor? Askeri düşmanlıkların başlangıcında, Moskova'nın, "küçük" bir cezalandırma seferi ile, Helsingfors'da bir hükümet değişikliği yapmaya ve Finlandiya ile öteki Baltık ülkeleri ile olduğu gibi ilişki kurmaya çalıştığı varsayılabilirdi. Fakat Terrijoki'de Kuusinen hükümetinin atanması, Moskova'nın başka plan ve hedefleri olduğunu kanıtladı. O sırada gazeteler bir Fin "Kızıl Ordu"sunun kurulduğunu bildirdi. Doğal olarak bu, küçük askeri birliklerin yukardan kurulması sorunu idi. Kuusinen'in programı yayımlandı. Hemen sonra büyük mülklerin yoksul köylüler arasında bölüştürüldüğüne dair haberler görüldü. Kendi bütünlükleri içinde bu haberler Moskova'nın bir iç savaş örgütleme girişiminde bulunduğunu ortaya koyuyordu. Doğal olarak bu, özel tipte bir iç savaştır. Halk kitlelerinin derinliklerinden kendiliğinden yükselmiyor. Kitle desteği temelinde Fin devrimci partisinin liderliği

altında yürütülmüyor. Dışardan, süngülerin üzerinde getiriliyor. Moskova bürokrasisi tarafından denetleniyor. Bütün bunları biliyoruz ve Polonya'yı tartışırken bütün bunları dikkate alıyoruz. Bununla birlikte bu, kesinlikle, bir iç savaş, alt tabakada yaşayanlara, yoksullara başvurma, onlara zenginleri mülksüzleştirmeleri, onları kovmaları, onları tutuklamaları vb. için çağrıda bulunma sorunudur. Bu eylemlere iç savaştan başka verilecek isim bilmiyorum.

"Ama gene de Finlandiya'da iç savaş gelişmedi, "diye itiraz ediyor muhalefetin liderleri. "Bu da kehanetlerinizin gerçekleşmediği anlamına gelir." Kızıl Ordu'nun yenilgiye uğraması ve geri çekilmesi üzerine, Finlandiya'da iç savaşın, kuşkusuz, Mennerheim'ın süngüleri altında gelişemeyeceği karşılığını verdim. Bu olgu bana karşı değil fakat Shachtman'a karşı bir argümandır; çünkü, savaşın ilk aşamalarında, ordularda disiplinin hâlâ güçlü olduğu bir sırada ayaklanmayı, ve üstelik iki cephede örgütlemenin, Terrijoki'den ziyade Bronx'ta çok daha kolay olduğunu kanıtlar.

Kızıl Ordu'nun ilk müfrezelerinin yenilgilerini önceden görmedik. Kremlin'de ve Kremlin'in başında bulunduğu ordunun tepesinde hüküm süren ahmaklığın ve moral bozukluğunun boyutunu önceden göremezdik. Bununla birlikte, söz konusu olan sadece bir askeri olaydır, politik çizgimizi belirlemez. Moskova, ilk başarısız girişiminden sonra Finlandiya'ya karşı bir başka saldırıdan tamamen vazgeçseydi, o zaman, muhalefetin gözünde bugün bütün dünya durumunu belirsizleştiren sorun günün meselesi olmaktan çıkardı. Ama bunun için pek az şans var. Öte yandan, İskandinavya'yı üs edinen İngiltere, Fransa ve Birleşik Devletler Finlandiya'ya askeri güç kullanarak yardım etselerdi, o zaman Fin sorunu SSCB ile emperyalist ülkeler arasında bir savaşın içine gömülecekti. Bu durumda, kabul etmeliyiz ki, muhaliflerin çoğunluğu bile IV. Enternasyonal'in programını hatırlardı.

Ne var ki, şu sırada muhalefet bu iki varyantla ilgilenmiyor:ne SSCB'nin saldırıyı durdurması, ne de SSCB ile emperyalist demokrasiler arasında düşmanlıkların patlak vermesi. Muhalefet sadece izole edilmiş bir sorunla, SSCB'nin Finlandiyayı işgali sorunu ile ilgileniyor. Çok iyi, o halde bunu başlangıç noktası olarak alalım. Eğer ikinci saldırı, tahmin edildiği gibi, daha iyi hazırlanır ve yürütülürse, o zaman Kızıl Ordu'nun bu ülkenin içlerine yürümesi, iç savaş sorununu, tekrar günün meselesi haline getirecek ve dahası, bunu birinci ve rezilce başarısız girişim sırasında olduğundan daha geniş ölçekte yapacaktır. Sonuç olarak

direktifimiz, bu sorun gündemde kaldığı sürece geçerli olmaya devam eder. Peki muhalefet, Kızıl Ordu'nun Finlandiya içlerine başarıyla ilerlemesi ve burada iç savaşın gelişmesi halinde ne öneriyor? Görünüşe bakılırsa muhalefet bunu hiç düşünmüyor, çünkü kendileri bir günden diğerine, bir olaydan diğerine, olaylara takılarak, bir baş makaleden izole edilmiş sözlere yapışarak, sempatiler ve antipatilerle beslenerek yaşıyorlar. Ampiristlerin ve izlenimcilerin zayıflığı daima "somut politik sorunlar"a yaklaşımlarında en çarpıcı biçimde açığa çıkar.

Teorik Şaşkınlık ve Politik Çekimserlik

Muhalefetin bütün sendeleyişlerinde ve iniş çıkışlarında, birbiriyle çelişse de iki genel özellik, tıpkı bir kılavuz ip gibi, teorinin zirvelerinden en önemsiz politik olaylara kadar uzanır. Birinci özellik bütünlüklü bir anlayışın yokluğudur. Muhalefet liderleri sosyolojiyi diyalektik materyalizmden ayırırlar. Politikayı sosyolojiden ayırırlar. Politika alanında Polonya'daki görevlerimizi İspanya'daki deneyimimizden - Finlandiya'daki görevlerimizi Polonya'daki konumumuzdan, ayırırlar. Tarih her biri istisna olan bir olaylar dizisine dönüştürülür; politika bir dizi doğaçlamaya dönüştürülür. Burada sözcüğün tam anlamıyla, Marksizmin parçalara ayrılması, teorik düşüncenin parçalara ayrılması, politikanın onu oluşturan unsurlara ayrılması ile karşı karşıyayız. Ampirizm ve onun süt kardeşi izlenimcilik tepeden tırnağa hâkimdir. Size, bir ampirist olarak, ampirizminin yüzsüzleştirdiği bir diyalektik muhalifi olarak sürdürülen bir ideolojik liderliğin düşmesinin sebebi budur, yoldaş Burnham.

Muhalefetin bütün sendeleyişlerinde ve iniş çıkışlarında, birincisiyle yakından bağlantılı bir ikinci genel özellik, yani, doğal olarak aşırı radikal sözlerin ardında saklanan aktif katılımdan geri durma eğilimi, kendini dışta tutma, çekimserlik eğilimi vardır. Polonya'da Hitler ve Stalin'i, Finlandiya'da ise Stalin ve Mannerheim'ı devirmekten yanasınız. Ve o zamana kadar her iki tarafı da eşit olarak reddediyorsunuz, başka deyişle, iç savaş da dahil, mücadeleden çekiliyorsunuz. Finlandiya'da iç savaşın yokluğunu kanıt olarak öne sürmeniz sadece bir rastlantısal konjonktürel argümandır. İç savaş gelişse, muhalefet bunu dikkate

almamaya kalkacaktır, tıpkı Polonya'da dikkate almamaya çalıştığı gibi; veya Moskova bürokrasisinin politikası karakter bakımından "emperyalist" olduğu için "bizim" bu pis işe karışmadığımızı ilan edeceklerdir. Sözde "somut" politik görevlerin peşine takılan muhalefet fiilen kendisini tarihsel sürecin dışına koyuyor. Dies Komitesi ile ilişkideki konumunuz, yoldaş Burnham, özel bir ilgiye hak kazanıyor, çünkü, aynı çekimserlik ve şaşkınlık eğiliminin grafik bir ifadesini oluşturuyor. Yol gösterici ilkeniz hâlâ aynı kalmaya devam ediyor:"Teşekkür ederim, sigara kullanmıyorum."

Doğal olarak, bir insan, bir parti ve hattâ bir sınıf şaşkınlığa düşebilir. Ancak, küçük burjuvazideki özellikle büyük olaylar karşısındaki şaşkınlık kaçınılmaz ve, denebilir ki, doğuştan gelen bir durumdur. Entellektüeller şaşkınlık durumlarını "bilim"in dili ile ifade etmeye kalkışırlar. Muhalefetin çelişkin platformu ifadesini entellektüellerin abartılı dilinde bulan küçük burjuva şaşkınlığını yansıtıyor. Bunda proleterce olan hiçbir şey yoktur.

Küçük Burjuvazi ve Merkeziyetçilik

Örgütsel alandaki görüşleriniz, tıpkı teori ve politika alanındakiler gibi, şematik, ampirik ve devrimci değil. Hiçbir aşırılığın olmadığı, Termidor'a ve karşı-devrime karşı güvenceli ideal bir devrimi, elinde fener arayıp duran bir Stolberg[24] gibi, siz de, akıldan gelip geçen her şeyi söyleme ve yapma olanağını herkes için ve sonsuza kadar güvence altına alacak ve partiyi bürokratik yozlaşmaya karşı koruyacak ideal bir parti demokrasisi arıyorsunuz. Küçük bir şeyi, yani, partinin özgür bireylerin kendilerini kanıtladıkları bir arena değil, proleter devrimin bir aracı olduğunu; ancak muzaffer bir devrimin sadece partiyi değil ama bizzat proletaryayı ve bir bütün olarak modern uygarlığı yozlaşmadan koruyabileceğini gözden kaçırıyorsunuz.

Amerikan seksiyonum uzun, çok fazla merkeziyetçilikten değil -bundan söz etmek bile gülünçtür- fakat demokrasinin küçük burjuva unsurlar lehine müthiş bir biçimde kötüye kullanılmasından ve çarpıtılmasından ötürü hasta olduğunu görmüyorsunuz. Şimdiki krizin temelini bu oluşturuyor.

Bir işçi gününü fabrikada geçirir. Partiye ayırabileceği sadece birkaç saati vardır. Toplantılarda en önemli şeyleri öğrenmeye çalışır:durumun doğru değerlendirilmesi ve politik sonuçlar. Bunu en açık ve en kesin biçimde yapan ve olayların her basamağını ele alan liderlere değer verir. Küçük burjuvazi ve özellikle proletaryadan kopuk sınıf dışı unsurlar yapay ve içine kapalı bir ortamda yetişirler. Politika veya onun yerine geçen şeyle amatörce uğraşmak için bol vakitleri vardır. Hataları tek tek seçerler, partinin "tepedekiler"i arasında olup bitenlerle ilgili her türlü ilginç haber ve dedikoduyu değiş tokuş ederler. Daima onlara bütün "sırlar"ı veren bir liderin yanında yer alırlar. Tartışmak onların doğal özelliğidir. Demokrasi ne kadar olursa olsun onlar için yeterli olmaz. Sözcük savaşları için IV. boyutu ararlar. Asabileşirler, bir kısır döngüde dönüp dururlar ve susuzluklarını tuzlu suyla bastırırlar. Muhalefetin örgütsel programı nedir, biliyor musunuz? Bu program parti demokrasisinin IV. boyutu için çılgınca bir arayıştan ibarettir. Pratikte bu, politikayı tartışmanın altına gömmek; ve merkeziyetçiliği entellektüel çevrelerin anarşisinin altına gömmek, anlamına gelir. Bir kaç bin işçi partiye katıldığında, bu küçük burjuva anarşistlerini, şiddetle, düzene girmeye çağıracaktır. Ne kadar çabuk olursa o kadar iyi olur.

Sonuçlar ·

Neden muhalefetin diğer liderlerine değil de size hitap ediyorum? Çünkü siz bloğun ideolojik liderisiniz. Yoldaş Abern'in bir programdan ve bir bayraktan yoksun olan hizbi daima bir örtüye ihtiyaç duyuyor. Bir süre için Shachtman örtü olarak hizmet etti, daha sonra Spector'la birlikte Muste ve şimdi de kendisini size adapte eden Shachtman ile birlikte siz. Sizin ideolojinizin burjuvazinin proletarya içindeki etkisinin bir ifadesi olduğunu düşünüyorum.

Bu mektubun tonu bazı yoldaşlara çok sert gelebilir. Ancak, şunu itiraf etmeme izin verin ki, kendimi frenlemek için elimden gelen her şeyi yaptım. Çünkü, ne de olsa bu, hareketimizin teorik temellerini, politik ilkelerini ve örgütsel yöntemlerini, reddetme, geçersizleştirme ve yıkma girişiminden başka bir şey değildir.

Önceki makaleme tepki gösterilirken, yoldaş Abern tarafından şu bildirildi, işaret edildi:"Bu bölünme anlamına gelir." Böyle bir karşılık yalnızca yoldaş Abern'in partiye ve IV. Enternasyonal'e bağlılıktan yoksun olduğunu gösterir; o bir çevre adamıdır. Bölünme tehditleri hiçbir durumda bizi farklılıkların Marksist bir analizini ortaya koymaktan caydıramaz. Biz Marksistler için sorun, bölünme sorunu değil, partiyi eğitme sorunudur. Kesin umudum şudur ki, önümüzdeki kongre revizyonistleri amansızca hezimete uğratacaktır.

Bence kongre, sosyolojiyi diyalektik materyalizmden ve politikayı sosyolojiden ayırma girişiminde bulunan muhalefet liderlerinin Marksizm'den koptuklarını ve küçük burjuva ampirizmini ileten mekanizma haline geldiklerini, kategorik olarak ilan etmelidir. Parti, Marksist doktrine, Bolşevizm'in politik ve örgütsel yöntemlerine bağlılığını kesinlikle ve bütünüyle yeniden onaylarken, resmi yayın organlarının yazı kurullarının bu doktrini ve bu yöntemleri geliştirmesini ve savunmasını temin ederken, kuşkusuz, yayınlarının sayfalarını gelecekte, kendilerini Marksizmin doktrinine yeni bir şeyler ekleyebilecek yetenekte gören üyelerine açacaktır. Ancak Marksizm ile saklambaç oyununa ve bu konuda hafifliklere izin vermeyecektir.

Bir partinin politikası bir sınıf karakteri taşır. Devletin, partilerin ve ideolojik eğilimlerin sınıfsal analizi olmadan doğru bir politik yönlendirmeye ulaşmak imkânsızdır. Parti, SSCB'ye ilişkin politikayı, olaydan olaya ve Sovyet devletinin sınıfsal yapısından bağımsız olarak belirleme girişimini, vülger oportünizm olarak, mahkûm etmelidir.

Küçük burjuvazi içinde büyük hoşnutsuzluk yaratan ve onun alt tabakalarını sola iten, kapitalizmin bütünlüğündeki dağılma, büyük olanaklar açıyor, ama aynı zamanda büyük tehlikeler içeriyor. IV. Enternasyonal, küçük burjuvaziden göç edenlerin ancak kendi toplumsal geçmişlerinden tamamen kopmuş, proletaryanın bakış açısını kesin olarak benimsemiş olanlarına ihtiyaç duyar.

Bu teorik ve politik geçişe, eski çevreden fiili bir kopuş ve işçilerle sıkı bağların kurulması, özellikle de proleterlerin kendi partilerine kazanılması ve eğitilmesi faaliyetine katılım eşlik etmelidir. Küçük burjuva çevreden gelip proleter çevreye uyum sağlayamayanlar, belirli bir süre geçtikten sonra parti üyeliğinden sempatizan statüsüne transfer edilmelidirler.

Sınıf mücadelesinde sınanmamış parti üyeleri sorumluluk gerektiren görev yerlerine getirilmemelidir. Küçük burjuva çevreden gelen biri, ne

kadar yetenekli ve kendisini sosyalizme adamış olduğuna bakılmaksızın, öğretmen olmadan önce, işçi sınıfı okuluna devam etmelidir. Genç entellektüeller, entellektüel gençliğin başına geçirilmemeli, ağır pratik çalışma için birkaç yıllığına eyaletlere, bütünüyle proleter merkezlere gönderilmelidir.

Partinin sınıfsal bileşimi sınıfsal programına uygun olmalıdır. IV. Enternasyonal'in Amerikan seksiyonu ya proleter olacak ya da hiç var olmayacaktır.

Yoldaş Burnham! Bu ilkeler temelinde sizinle bir anlaşmaya varabilirsek, Polonya, Finlandiya ve hattâ Hindistan konusunda zorluk çekmeden doğru bir politika buluruz. Aynı zamanda bürokratizmin ve tutuculuğun her türlü dışavurumuna karşı mücadelede size yardımcı olacağıma söz veriyorum. Kanımca bunlar şimdiki krizi sona erdirmek için gerekli koşullardır.

Bolşevik selamlar,

Coyoacan, D. F., **Lev Trotskiy, 7 Ocak 1940**

Joseph Hansen'e Mektup

18 Ocak 1940

Sevgili Joe,

Shachtman'a karşı yazdığım mektup henüz bitmedi. İki gün kadar parlatmam gerekiyor ve senin bazı sözlerini kullanmayı deneyeceğim.

Ancak burada daha önemli bir başka sorundan söz etmek istiyorum. Muhalefetin bazı liderleri bir bölünme hazırlıyorlar; böylece gelecekte muhalefeti cezalandırılmış bir azınlık olarak gösterecekler. Çok karakteristik bir ruh hali içindeler. Onlara yaklaşık olarak şöyle bir yanıt vermemiz gerektiğine inanıyorum:

"Gelecekte baskı yapacağımızdan mı korkuyorsunuz?Size gelecekteki azınlık için, bu azınlığı bizim mi yoksa sizin mi oluşturacağınıza bakılmaksızın, karşılıklı güvenceler öneriyoruz. Bu güvenceler dört noktada formüllendirilebilir: (1) Hiziplerin yasaklanmaması; (2) Hizip faaliyetine, ortak eylemin gereği tarafından dikte edilenler dışında sınırlama getirilmemesi; (3) Resmi yayınlar, kuşkusuz, yeni kongrenin saptadığı çizgiyi temsil etmelidir; (4) Gelecekteki azınlık, eğer isterse, parti üyeleri için bir iç bülten veya çoğunlukla ortak bir tartışma bülteni, çıkarabilir."

Uzun bir tartışmanın ve bir kongrenin hemen ardından tartışma bültenlerinin devam etmesi, kuşkusuz, bir kural değil bir istisna, daha çok hazin bir olaydır. Ancak biz asla bürokrat değiliz. Değişmez kurallarımız yoktur. Biz örgütsel alanda da diyalektikçiyiz. Eğer parti içinde kongre kararlarından hoşnutsuz önemli bir azınlığa sahip olursak, kongreden sonra, bölünmeye gitmekten çok tartışmayı legalleştirmek, kıyas kabul etmeyecek kadar daha uygundur.

Gerekirse daha da ileri gidebilir ve onlara, yeni Ulusal Komite'nin gözetimi altında, sadece parti üyeleri için değil genelde kamuoyu için, özel tartışma sempozyumları yayımlamayı önerebiliriz. Onların vakitsiz şikâyetlerini silahtan arındırmak ve bir bölünmeyi kışkırtmalarını engellemek için, bu konuda mümkün olduğu kadar ileri gitmeliyiz.

Kendi adıma, inanıyorum ki, tartışmanın geliştirilmesi, eğer her iki tarafın iyi niyeti ile kanalize edilirse, şimdiki koşullarda ancak partinin eğitilmesine hizmet edebilir.

Çoğunluğun bu önerileri Ulusal Komite'ye yazılı olarak resmen götürmesi gerektiğine inanıyorum. Yanıtları ne olursa olsun bundan ancak parti kazançlı çıkabilir.

Selamlar,

Coyoacan, D. F. CORNELL (**Lev Trotskiy**)

Bir Çizikten Gangren Tehlikesine

Tartışma kendi iç mantığına uygun olarak gelişiyor. Her kamp, kendi toplumsal karakterine ve politik fizyonomisine uygun olarak, kendi muhalifinin en zayıf ve en hassas olduğu noktalara vurmaya çalışıyor. Tartışmanın gidişatını belirleyen, kesinlikle budur; muhalefet liderlerinin **a priori** planları değil. Tartışma alevlendiği için matem tutmak artık geç ve etkisizdir. Ancak, parti içinde tartışmasız var olan ve tartışma atmosferini zehirlemek ve ideolojik mücadeleyi bölünmeye ulaştırmak için emir almış bulunan Stalinist provokatörlerin oynadıkları role büyük dikkat göstermek gereklidir. Bu bayları tanımak öyle çok zor değildir; şevkleri aşırıdır ve kuşkusuz yapaydır; fikirlerin ve argümanların yerine dedikodu ve iftirayı geçirirler. Her iki hizbin ortak çabaları ile açığa çıkarılmalı ve kovulmalıdırlar. Ancak, ilkeli mücadele, sonuna kadar, yani, ortaya konulan daha önemli sorunlar ciddi biçimde açıklığa kavuşturulana kadar, sürdürülmelidir. Tartışmadan, partinin teorik düzeyini yükseltecek şekilde yararlanmak gereklidir.

Amerikan seksiyonu üyelerinin önemli bir bölümü, bütün gençlik Enternasyonalimiz gibi, bize ya çöküş dönemindeki Komintern'den ya da İkinci Enternasyonal'den geldi. Bunlar kötü okullardır. Tartışma açığa çıkarmıştır ki, partinin geniş çevreleri sağlam bir teorik eğitimden yoksundur. Örneğin, partinin New York şubesinin Marksist doktrin ve programın hafiften revizyonu girişimlerine kararlı bir savunma refleksi ile karşılık vermediğini, tam aksine çoğunlukla revizyonistlere destek verdiğini örnek olarak belirtmek yeterlidir. Bu durum, Amerikan seksiyonumuz ve bütün Enternasyonal samimi olarak devrimci çizgiyi izlemeye çalışan dürüst bireylerden ibaret olduğu ölçüde, talihsiz olsa da, çaresi bulunabilecek bir durumdur. Onlar öğrenme arzu ve iradesine sahiptirler. Ancak kaybedilecek vakit yoktur. Partinin sendikalara ve genelde işçi çevrelerine nüfuz etmesi, kesinlikle, kadrolarımızın teorik niteliklerini yükseltmeyi gerektiriyor. Kadrolardan "aygıt"ı değil, bir bütün olarak partiyi kastediyorum. Her parti üyesi kendisini proleter ordunun bir neferi olarak görmelidir ve görmek zorundadır.

"Ne zamandan beri felsefe sorununun uzmanları oldunuz?" Muhalifler, çoğunluğun temsilcilerine alaycı bir tavırla bunu soruyorlar. Bu konuda ironi tamamen yersizdir. Bilimsel sosyalizm, bilinçsiz tarihsel sürecin, yani, proletaryanın toplumu komünist temeller üzerinde yeniden inşa etmek için duyduğu içgüdüsel ve basit itilimin, bilinçli ifadesidir.

İşçilerin psikolojisindeki bu organik eğilimler bugünkü krizler ve savaşlar çağında en hızlı biçimde hayat buluyor. Tartışma, parti içinde, bir küçük burjuva eğilim ile bir proleter eğilim arasında bir çatışma olduğunu her türlü kuşkunun ötesinde açığa çıkarmıştır. Küçük burjuva eğilim, parti programını "somut" sorunlara indirgeme girişiminde kendi şaşkınlığını açığa vurdu. Proleter eğilim, tam aksine, bütün kısmi sorunların teorik bütünlük ile bağlantısını kurmak için uğraşıyor. Şu anda söz konusu olan, çoğunluğun tekil üyelerinin diyalektik yöntemi ne ölçüde bilinçli olarak uyguladıkları değildir. Önemli olan, bir bütün olarak çoğunluğun sorunları proleterce koyma yönünde itilimler taşıması ve "devrimin cebiri" olan diyalektiği özümlemeye yönelmesi olgusudur. Bana verilen bilgiye göre muhalifler "diyalektik" sözünü her defasında kahkahalar atarak karşılıyorlar. Boş çaba. Bu uygunsuz yöntemin faydası olmaz. Tarihsel sürecin diyalektiği, kendisiyle alay etmeye çalışanları bir çok kez amansızca cezalandırmıştır.

Yoldaş Shachtman'ın en son makalesi, "Lev Trotskiy'e Açık Mektup", alarm verici bir semptomdur. Shachtman'ın tartışmadan öğrenmeyi reddettiğini, bunun yerine hatalarını derinleştirmekte ısrar ettiğini, böylelikle sadece partinin yetersiz teorik düzeyini değil, onun küçük burjuva kanadının özgün önyargılarını da sömürdüğünü, ortaya koyuyor. Shachtman'ın sayesinde tarihsel olayları şu ya da bu eksen çevresinde kurgulayabilme yeteneğinin herkes farkında. Bu beceri Shachtman'ın yetenekli bir gazeteci olmasını sağlıyor. Ne yazık ki bu tek başına yeterli değil. Esas sorun neyin eksen seçildiğidir. Shachtman daima politikanın edebiyattaki ve basındaki yansıması içinde kaybolur. Sınıf mücadelesinin fiili süreçlerine, kitlelerin hayatına, bizzat işçi sınıfı içindeki farklı tabakaların iç ilişkilerine vb. ilgiden yoksundur. Shachtman'ın mükemmel, hattâ çok parlak bir çok makalesini okudum, fakat Amerikan işçi sınıfının veya onun öncüsünün hayatını araştıran tek bir yorumunu bile asla görmedim.

Değerlendirme, sadece Shachtman'ın kişisel kusurunu değil, tarihsel koşulların özel bir konjonktürü nedeniyle işçi hareketinin dışında yetişen bütün bir devrimci kuşağın kaderini belirleyen bu ölçüye göre yapılmalıdır. Geçmişte bir çok kez, bu değerli unsurların, kendilerini devrime adamış olmalarına rağmen karşı karşıya oldukları yozlaşma tehlikesi hakkında konuşma ve yazma fırsatı buldum. Gençliğin ilk döneminin kaçınılmaz karakteristiği olan şey bir zayıflık haline gelmiştir. Zayıflık hastalığı davet eder. İhmal edilirse hastalık öldürücü hale gelebilir. Bu tehlikeden kurtulmak için partinin gelişiminde bilinçli

olarak yeni bir bölüm açmak gereklidir. IV. Enternasyonal'in propagandistleri ve gazetecileri kendi bilinçlerinde yeni bir bölüme başlamalıdırlar. Yeniden silahlanmak gereklidir. Kendi ekseninde değişiklik yapmak: sırtını küçük burjuva entellektüellere, yüzünü işçilere dönmek gereklidir.

"Partinin işçi kesiminin tutuculuğu"nu şimdiki parti krizinin sebebi olarak görmek; küçük burjuva blokun zaferi ile krize bir çözüm aramak- bu, parti için daha tehlikeli olan bir hatayı kavramayı zorlaştırır. Aslında şimdiki krizin esası, sadece propagandist olan bir okuldan geçmiş ve henüz sınıf mücadelesi yoluna bir çıkış bulmamış küçük burjuva unsurların tutuculuğundan ibarettir. Şimdiki kriz bu unsurların kendilerini korumak için verdikleri son savaştır. Bir birey olarak her muhalif, eğer çok isterse, devrimci hareket içinde kendisine değerli bir yer bulabilir. Bir hizip olarak yenilgiye mahkûmdurlar. Gelişmekte olan mücadele içinde Shachtman, olması gereken kampta değildir. Bu tür durumlarda hep olduğu gibi, onun güçlü yanları arka plana çekilirken, zayıf özellikleri özellikle kesin bir ifade kazanmıştır. Shachtman'ın "Açık Mektup"u, denebilir ki, onun zayıf özelliklerinin kristalleşmiş halini temsil ediyor.

Shachtman küçük bir şeyi gözden kaçırmıştır: içinde bulunduğu sınıfsal konum. Olağanüstü zikzaklar yapmasının, doğaçlamalarının ve sıçrayışlarının nedeni budur. Sadece bir konumdan diğerine kayışını gizlemek, dünü ile bugünü arasındaki çelişkiyi kamufle etmek için birbirinden kopuk tarihsel anektodları sınıf analizinin yerine geçiriyor. Shachtman'ın Marksizmin tarihine, kendi partisinin tarihine, Rus Muhalefeti'nin tarihine uyguladığı prosedür budur. Bunu yaparken hataları birbirinin üstüne yığıyor. Başvurduğu bütün tarihsel analojiler, göreceğimiz gibi, tam tersini söylüyor.

Hataları düzeltmek aynı hataları işlemekten çok daha zordur. Shachtman'ın zihinsel operasyonlarının bütün zikzaklarını benimle birlikte adım adım izlerken okurdan sabırlı olmasını istemek durumundayım. Kendi adıma, hataları ve çelişkileri sadece açığa çıkarmakla sınırlı kalmayacağıma, fakat başından sonuna kadar proleter konumu küçük burjuva konumun, Marksist konumu eklektik konumun karşısına koyacağıma söz veriyorum. Böylelikle hepimiz tartışmadan belki bir şeyler öğrenebiliriz.

"Örnekler"

"Biz uzlaşmaz devrimciler, nasıl oldu da ansızın bir küçük burjuva eğilim haline geldik?"Shachtman öfkeyle yanıt istiyor. Kanıtlar nerede? "Geçen yıl (!) veya son iki yıl içinde, azınlığı temsil eden sözcüler arasında bu eğilim nerede açığa çıkmıştır?" (**Internal Bulletin** -İç Bülten-C.2, No.7, Ocak 1940, s.11) Geçmişte küçük burjuva demokrasisinin etkisine neden boyun eğmedik? Neden İspanya iç savaşı sırasında... ve benzeri ve diğerleri. Shachtman'ın bana karşı polemiğinde başlangıçta koz olarak kullandığı ve görünüşe bakılırsa olağanüstü önem verip, üzerinde değişiklikler yaparak oynadığı argüman budur. Aynı argümanı kendisine karşı kullanabileceğimi Shachtman hiç aklına getirmiyor.

Muhalefet dokümanı, "Savaş ve Bürokratik Tutuculuk", Trotskiy'in onda dokuz , belki de yüzde doksan dokuz haklı olduğunu teslim ediyor. Bu teslimin şartlı ve olağanüstü âlicenap karakterini gayet iyi anlıyorum. Aslında hatalarımın oranı önemli ölçüde daha fazladır. Bu doküman yazıldıktan iki ya da üç hafta sonra Shachtman'ın, Trotskiy hakkında ansızın şunlara karar vermesi nasıl açıklanır:

(a)Son on yıldır Shachtman'ın da anılarında bulunduğu kişilerce kendisine verilen enformasyona yönelik eleştirel bir tavır alamadığına;

(b)Bir proleter eğilimi bir küçük burjuva eğilimden - bir Bolşevik eğilimi bir Menşevik eğilimden ayıramadığına;

(c)Kitlelerin devrimi yerine, "bürokratik devrim" gibi anlamsız bir anlayışın şampiyonu olduğuna;

(d)Polonya, Finlandiya vb. de somut sorunlara somut bir yanıt getiremediğine;

(e)Stalinizme teslimiyet eğilimi gösterdiğine;

(f)Demokratik merkeziyetçiliğin anlamını kavrayamadığına, vb. **ad infinitum** .

Tek sözcükle, iki ya da üç haftalık bir süre içinde Shachtman yüzde doksan dokuz kez, özellikle kendisinin bizzat işin içinde olduğu yerlerde, hatalar yaptığını keşfetmiştir. Bana öyle geliyor ki, son oranlamada da biraz abartma var - ama bu kez ters yönde. Her halde Shachtman bendeki, kitlelerin devrimi yerine "bürokratik devrim"i geçirme eğilimini, benim

kendisindeki küçük burjuva sapmayı keşfedişimden çok daha ani olarak keşfetti.

Yoldaş Shachtman beni, geçen yıl veya son iki-üç yıldır, parti içinde bir "küçük burjuva eğilim"in varlığına dair kanıt göstermeye davet ediyor. Shachtman daha uzak geçmişe atıfta bulunmayı istememekte tamamen haklıdır. Ancak Shachtman'ın davetine uyarak kendimi son üç yılla sınırlayacağım. Lütfen dikkat edin. Amansız eleştirmenimin retorik sorularına birkaç kesin dokümanla karşılık vereceğim.

I.

25 Mayıs 1937'de, Sosyalist Parti içindeki Bolşevik-Leninist hizbin politikası ile ilgili olarak New York'a şunları yazdım:

"...İki yeni dokümandan söz etmeliyim:(a) `Max'ın kongre hakkındaki özel mektubu, ve (b) Shachtman'ın, "Bir Devrimci Partiye Doğru" başlıklı makalesi. Bu makalenin başlığı tek başına hatalı bir perspektifi karakterize ediyor. Son kongre dahil gelişmelerin ortaya koyduğu kadarıyla, bana öyle geliyor ki, parti, bir `devrimci' partiye doğru değil, bir tür ILP'ye (Bağımsız İşçi Partisi, Büyük Britanya-çn.) , yani, bir perpektiften yoksun, sefil bir merkezci politik düşüğe doğru gelişiyor.

"Amerikan Sosyalist Partisi'nin şimdi `devrimci Marksizmin konumuna İkinci veya Üçüncü Enternasyonallerdeki herhangi bir partiden daha yakın olduğu' iddası kesinlikle haksız bir iltifattır:Amerikan Sosyalist Partisi Avrupa'daki benzer oluşumlardan -POUM (Birleşik Marksist İşçi Partisi, İspanya- çn.), ILP, SAP (Sosyalist İşçi Partisi, Almanya-çn.), vb.- yalnızca daha geridir... Görevimiz, `parti tarafından daha önce kabul edilmiş bir karar metninin (savaş üzerine karar metni) üstünlüğü'hakkında konuşmak değil, Norman Thomas[25] ve Ortaklarının olumsuz avantajını maskesizleştirmektir. ... Bu bir **saf anlamda edebi** değerlendirmedir, çünkü her karar metni, tarihsel olaylarla, politik durumla ve bu durumun gerektirdiği ihtiyaçlarla bağlantılı olarak ele alınmalıdır...."

Shachtman, yukarda belirtilen dokümanların her ikisinde, küçük burjuva demokratların sol kanadına aşırı uyum sağlama yeteneğini, bir

devrimci politikacıda çok tehlikeli olan bir semptomu -politik taklitçiliği- açığa vurdu! Avrupa'daki savaşla ilgili olarak Norman Thomas'ın aldığı "radikal" tutuma Shachtman'ın verdiği yüksek değere dikkat etmek son derece önemlidir. Bilindiği gibi oportünistler olaylardan uzaklaştıkları ölçüde radikalizme eğilim gösterirler. Bu yasayı akılda tutarak, Shachtman ve müttefiklerinin bizi "Stalinizme teslimiyet" eğilimi ile suçlayışlarına gerçek değerini vermek zor değildir. Yazık ki, Bronx'ta otururak Kremlin'e karşı uzlaşmazlık göstermek, Amerikan küçük burjuvazisine karşı uzlaşmazlık göstermekten çok daha kolaydır.

II.

Yoldaş Shachtman'a göre, hiziplerin sınıfsal bileşimi sorununu alelacele tartışmaya sürüklediğim. Burada gene yakın geçmişe değineceğim. 3 Ekim 1937'de New York'a şunları yazdım:

"Yüzlerce kez belirtmişimdir ki, parti hayatının `normal' koşullarına kayıtsız kalan işçi, genel formüllerin ve akıcı yazıların yeterli olmadığı, işçilerin yaşadıkları hayatı ve pratik yeteneklerini tanımayı gerektiren bir durum değişikliğinde dikkat çekici nitelikler gösterir . Bu tür koşullar altında yetenekli bir işçi kendine duyduğu güveni ve aynı zamanda genel politik yeteneklerini açığa vurur.

"Entellektüellerin örgüte hâkimiyeti, örgütlenmenin ilk döneminde kaçınılmazdır. Bu aynı zamanda daha yetenekli işçilerin politik eğitimi bakımından büyük bir engeldir....Gelecek kongrede mümkün olduğu kadar çok sayıda işçiyi yerel merkez komitelerine katmak kesinlikle gereklidir. Öncü parti organında faaliyet, bir işçi için, aynı zamanda bir yüksek politika okuludur....

"Zorluk, her örgütte geleneksel komite üyelerinin bulunması ve aday listelerinin oluşumunda farklı türden, ikincil, hizipsel ve kişisel kaygıların büyük bir rol oynamasıdır."

Yoldaş Shachtman'ın bu tür sorunlara dikkat veya ilgi gösterdiğine asla tanık olmadım.

III.

Yoldaş Shachtman'a göre, yoldaş Abern'in hizbi sorununu, küçük burjuva bireylerin yapay ve aslında bir temelden yoksun olarak oluşturdukları bir yoğunlaşma şeklinde tartışmaya soktum. Gene 10 Ekim 1937'de, Shachtman'ın Cannon ile omuz omuza yürüdüğü ve resmi olarak Abern'in hiçbir hizbe sahip olmadığının düşünüldüğü bir sırada, Cannon'a şunları yazdım:

"Parti gerçek fabrika işçilerinin sadece bir azınlığına sahiptir....Proleter olmayan unsurlar çok gerekli bir coşkuyu ifade ediyorlar ve inanıyorum ki, bu unsurların kalitesi ile gurur duyabiliriz.... Ancak....Partimiz proleter olmayan unsurların istilasına uğrayabilir ve hattâ devrimci karakterini bile kaybedebilir. Görev, doğal olarak, yapay yöntemlerle entellektüellerin gelişini önlemek değil, ...fakat bütün örgütleri pratikte, fabrikalara, grevlere, sendikalara doğru yönlendirmektir....

"Somut bir örnek:Bütün fabrikalara yeterli veya eşit güç ayıramayız. Yerel örgütümüz, önümüzdeki dönemde kendi bölgesindeki, bir, iki ya da üç fabrikayı faaliyet alanı olarak seçebilir ve bütün güçlerini bu fabrikalarda yoğunlaştırabilir. Eğer bu fabrikaların birinde bize bağlı iki ya da üç işçi varsa, bu fabrikalarda etkimizi arttırmak amacıyla işçi olmayan beş kişiden oluşan özel bir yardım komisyonu oluşturabiliriz.

Aynısı sendikalar arasında da yapılabilir. İşçi olmayan üyeleri işçi sendikalarına sokamayız. Ancak sendikadaki yoldaşlarımızla bağlantılı olarak sözlü ve yazılı eylem için başarıyla yardım komisyonları kurabiliriz. Mutlaka uyulması zorunlu koşullar olmalıdır: **işçilere komuta etmek değil, onlara yardım etmek**, onlara öneriler getirmek, onları, olgular, fikirler, fabrika gazeteleri, özel broşürler vb. ile silahlandırmak.

"Bu tür işbirliği, bir yandan işçi yoldaşlar için, öte yandan sağlam bir yeniden eğitime ihtiyacı olan işçi olmayan yoldaşlar için muazzam bir eğitsel öneme sahip olacaktır.

"Örneğin saflarınızda önemli sayıda işçi olmayan Yahudi unsur var. **Eğer parti bunları çok geçmeden dar bir çevreden çıkarmayı başarırsa** ve onları günlük faaliyet ile fabrika işçilerine bağlarsa, bu unsurlar, çok değerli bir maya olabilirler. **Böyle bir yönlendirmenin**

parti içinde daha sağlıklı bir atmosfer sağlayacağına inanıyorum....

"Hemen genel bir kural saptayabiliriz:üç ay ile altı ay arasında partiye yeni bir işçi üye kazandırmayan bir parti üyesi iyi bir parti üyesi değildir.

"Böyle bir yönelimi ciddi olarak saptarsak ve pratik sonuçları her hafta değerlendirirsek büyük bir **tehlikeden**; yani, entellektüellerin ve beyaz yakalıların işçi azınlığı ezebilmesi, onu sessizliğe mahkûm edebilmesi, **partiyi işçilerin kesinlikle oturamayacakları çok parlak bir tartışma kulübüne çevirebilmesi** tehlikesinden kurtuluruz.

"Aynı kurallar **gençlik örgütünün** faaliyetinde ve bu örgüte üye kaydında da geçerli olmalıdır; **aksi halde, çok değerli genç unsurları devrimci savaşçılar olarak değil devrimci aylaklar olarak eğitme tehlikesi ile karşı karşıya kalırız."**

Küçük burjuva sapma tehlikesinden, Stalin-Hitler paktının ertesi günü veya Polonya'nın parçalanmasının ertesi günü söz etmediğimi, fakat bunu iki yıldan fazla bir süre önce ısrarla gündeme getirdiğimi, bu mektup, eminim açıkça ortaya koyuyor. Ayrıca, henüz "var olmayan" Abern hizbini akılda tutarak o zaman da belirttiğim gibi, New York yöresindeki Yahudi küçük burjuva unsurları her zamanki tutucu küçük burjuva çevrelerinden ayırmak ve gerçek işçi hareketi içinde eritmek, partinin atmosferini temizlemek için kesinlikle gerekli idi. Özellikle bu nedenle, şimdiki tartışmanın başlamasından iki yıldan fazla bir süre önce yazılan (türünde tek değil) yukardaki mektup, kanıt olarak, muhalefet liderlerinin beni "Cannon kliği"ni savunmaya sevk eden motifler hakkında bütün yazdıklarından çok daha büyük ağırlığa sahiptir.

IV.

Shachtman'ın küçük burjuva etkisine, özellikle akademik ve edebi olanına, boyunеğme eğilimi benim için asla bir sır olmamıştır. Dewey

Komisyonu[26] zamanında , 14Ekim 1937'de, Cannon, Shachtman ve Warde'ye* şunları yazdım:

"...Komite'den kitlelere kanallar açmak için işçi gruplarından gelen delegelerin Komite'yi kuşatması zorunluluğu üzerine ısrar ettim....Yoldaş Warde, Shachtman ve diğerleri bu konuda benimle aynı görüşte olduklarını ilan ettiler. Bu planı pratikte gerçekleştirme olanaklarını birlikte analiz ettik....Ama daha sonra, tekrar tekrar sormama rağmen bu konuda asla bilgi alamadım ve sadece tesadüfen yoldaş Shachtman'ın buna karşı çıktığını işittim. Neden? Bilmiyorum."

Shachtman nedenlerini bana asla ifşa etmedi. Mektubumda kendimi azami diplomasi ile ifade ettim, ancak, Shachtman'ın benimle sözde aynı fikri paylaşırken gerçekte geçici liberal müttefiklerimizin aşırı politik duyarlıklarını yaralamaktan korktuğu konusunda en ufak bir kuşku duymadım:**bu** yönde Shachtman olağanüstü "nezaket" gösterir.

V.

15 Nisan 1938'de New York'a şunları yazdım:

"Eastman'ın mektubunu **New International**'da tanıtma tarzınız beni biraz şaşırttı.Mektubun yayımlanmasına, peki, ama mektuba üstü örtülü olarak verilen önem, Eastman'ın **Harper**'daki makalesinin sessizlikle karşılanması ile birlikte, **New International** açısından bana bir parça uzlaşma gibi geliyor. Pek çok kişi bu olguyu, dostluk söz konusu olduğunda ilkeleri görmezden gelmeye istekli olduğumuz şeklinde yorumlayacak."

---

* William F.Warde, Giriş bölümünün yazarlarından George Novack'ın yazarken kullandığı isim idi-ç.n.

VI.

1 Haziran 1938'de, yoldaş Shachtman'a şunları yazdım:

"Bay Eugene Lyons'a karşı neden böylesine hoşgörülü, hattâ dostça davrandığınızı anlamak güçtür. Sanki verdiğiniz ziyafetlerde konuşuyor; aynı zamanda Beyaz Muhafızlar'ın verdikleri ziyafetlerde konuşuyor."

Bu mektup, burjuva kamuoyunun gözünde piyasa değerlerini iki misline çıkardığı için, devrime karşı mücadele açarken proletarya ile de "dostane ilişkiler"i muhafaza etmek isteyen sözde "liberaller"e yönelik daha bağımsız ve kararlı bir politika için verilen mücadelenin devamı idi.

VII.

6 Ekim 1938'de, tartışma başlamadan bir yıl kadar önce, parti basınımızın yüzünü kesinlikle işçilere dönmesi gerektiği üzerine yazdım:

"Socialist Appeal'in tavrı bu bakımdan çok önemlidir. Kuşkusuz, çok iyi bir Marksist gazete, fakat gerçek bir politik eylem aracı değil....Socialist Appeal'in yazı kurulunun ilgisini bu soruna çekmeye çalıştım, ama başarısız oldu."

Bu sözlerdeki şikâyet anlamı açıktır. Ve rastlantı değildir. Henüz ifade etmiş olduğu gibi, yoldaş Shachtman, kendi partisinin veya kendi gazetesini okuyanların toplumsal bileşiminden çok, uzun süre önce sonuçlandırılmış mücadelelerin tecrit edilmiş edebi epizodlarına ilgi gösteriyor.

VIII.

20 Ocak 1939'da, diyalektik materyalizm konusunda yukarda alıntı yaptığım bir mektupta, yoldaş Shachtman'ın küçük burjuva edebi kardeşlik çevresinin çekimine kapılması sorununa bir kez daha değindim.

"Socialist Appeal'in Stalinist Parti'yi neredeyse ihmal etmesini anlayamıyorum. Bu parti şimdiki halde bir çelişkiler yumağını ifade

ediyor. Bölünmeler kaçınılmazdır. Bir sonraki önemli kazanımlar kuşkusuz Stalinist Parti'den gelecek. Politik dikkatimizi bunun üzerinde yoğunlaştırmalıyız. Buradaki çelişkilerin gelişmesini gün gün ve saat saat izlemeliyiz. Kurmayda yer alan birisi zamanının büyük kısmını Stalinist fikirlere ve eylemlere ayırmalıdır. Bir tartışmayı kışkırtabilir ve, eğer mümkünse, kararsız Stalinistlerin mektuplarını yayımlayabiliriz.

"Bu, Eastman, Lyons ve diğerlerini kendi kişisel işlerini ortaya koymaya davet etmekten bin kat daha önemli olacaktır. Eastman'ın son önemsiz ve kibirli makalesine neden yer verdiğinizi bir parça merak ediyorum....Ancak sizin, kişisel olarak, bu insanları, **New International**'ın öyle çok fazla olmayan sayfalarını lekelemeye davet edişinize kesinlikle şaşıyorum. Bu polemiğin devamı, devrimci unsurları değil, bazı **küçük burjuva entellektüelleri** ilgilendirebilir.

"Kesin kanaatim şudur ki, **New International** ve **Socialist Appeal**'i belirli bir reorganizasyondan geçirmek, Eastman, Lyons, vb. den biraz daha uzaklaştırmak ve işçileri, bu anlamda, Stalinist Parti'ye biraz daha yaklaştırmak gerekiyor.

Üzülerek belirtmek gerekiyor ki, yakın zamandaki olaylar, Shachtman'ın Eastman ve Ortakları'ndan uzaklaşmadığını, fakat tam aksine onlara biraz daha yaklaştığını kanıtlamıştır.

IX.

27 Mayıs 1939'da partinin toplumsal bileşimi bağlamında Socialist Appeal'in karakteri konusunda tekrar şunları yazdım:

"Tutanaklardan hareketle görüyorum ki, **Socialist Appeal** ile sorununuz var. Bu gazete, gazetecilik açısından çok iyi; fakat bir işçi gazetesi değil, işçiler için bir gazete....

Gazete sanki, her biri çok iyi olan, ancak kolektif olarak işçilerin **Appeal**'in sayfalarına nüfuz etmelerine izin vermeyen çeşitli yazarlar arasında bölünüyor. Bunların her biri, işçiler için konuşur (ve çok iyi konuşur) ama hiçbiri işçileri işitmez. Edebi ışıltısına rağmen gazete belirli bir ölçüde gazeteci rutininin kurbanı haline geliyor. İşçiler nasıl yaşarlar, dövüşürler, polisle nasıl çatışırlar veya viskiyi nasıl içerler, haberiniz yok. Partinin devrimci bir aygıtı olan gazete için bu çok

tehlikelidir. Görev, yetenekli bir yazı kurulunun ortak gücü ile bir gazete oluşturmak değil, işçileri kendileri adına konuşmaya teşvik etmektir.

"Radikal ve cesaretli bir değişiklik, başarının bir koşulu olarak gereklidir....

"Kuşkusuz bu, bir gazete sorunu değil, politik çizginin bütünü ile ilgili bir sorundur.Şu fikri savunmaya devam ediyorum:çok iyi ve partiye bağlı, ancak görevlerinin kendi aralarında tartışmak değil yeni işçi çevrelerine nüfuz etmek olduğunu tam olarak anlamayan **pek çok küçük burjuva delikanlı ve genç kız üyeleriniz** var. Önerimi tekrarlıyorum:Belirli bir süre, diyelim üç ya da altı ay kadar partiye bir işçi kazandırmayan her küçük burjuva parti üyesi aday üye saflarına indirilmeli ve bundan üç ay sonra da partiden ihraç edilmelidir. Bazı durumlarda bu haksız olabilir, ancak bir bütün olarak parti böylelikle çok fazla ihtiyaç duyduğu sağlıklı bir şok yaşayacaktır. Çok radikal bir değişiklik gereklidir."

İşçilerle bağ kuramayan küçük burjuva unsurların ihracı gibi ağır önlemler önerirken, kafamda Canon'un hizbini "savunmak" değil, partiyi yozlaşmaktan kurtarmak vardı.

X.

Sosyalist İşçi Partisi'nden kulağıma gelen kuşku dolu sesleri yorumlarken, yoldaş Cannon'a 16 Haziran 1939'da şunları yazdım:

"Savaş öncesi durum, milliyetçilik vb. nin şiddetlenmesi, gelişmemizin doğal bir engeli ve saflarımızdaki depresyonun derin nedenidir. Ancak şimdi altı çizilmelidir ki, **parti, bileşimi bakımından ne kadar küçük burjuva olursa, resmi kamuoyundaki değişimlere o kadar bağımlı hale gelir.** Bu, kitlelere doğru cesaretli ve aktif bir yönelme zorunluluğu bakımından tamamlayıcı bir argümandır.

"Makalenizde ifade ettiğiniz kötümser görüşler, resmi kamuoyunun yurtsever, milliyetçi baskısının bir yansımasıdır. `Eğer faşizm Fransa'da zafer kazanırsa, ...' `Eğer faşizm İngiltere'de zafer kazanırsa....' vb. Faşizmin zafer kazanması önemlidir, ama kapitalizmin can çekişmesi daha da önemlidir."

Partinin küçük burjuva kanadının resmi kamuoyuna bağımlılığı sorunu, neticede, şimdiki tartışma başlamadan aylar önce ortaya konuldu ve hiçbir şekilde muhalefetin itibarını azaltmak için yapay bir şekilde araya sokuşturulmadı.

Yoldaş Shachtman geçen dönemde muhalefet liderleri arasındaki küçük burjuva eğilimlere "örnekler" getirmemi talep etti. Muhalefetin liderlerinden sadece birini, bizzat yoldaş Shachtman'ı seçmek suretiyle bu talebe yeterince yanıt verdim. Henüz elimdeki malzemeyi tüketmiş değilim."Örnekler" olarak belki daha da ilginç olan iki mektuba -biri Shachtman'ın, diğeri benim- birazdan bir başka bağlamda değineceğim. Shachtman, yazışmalarda ortaya çıkan sıçramaların ve hataların, şimdiki çoğunluğun temsilcileri de dahil diğer yoldaşlara bu şekilde iletilmesine itiraz edebilir. Bu mümkündür, muhtemeldir. Fakat Shachtman'ın ismi bu yazışmalarda tesadüfen geçmiyor. Başkalarının ayrı ayrı hatalar yaptıkları yerde Shachtman bir eğilimi açığa vurmuştur.

Her durumda, Shachtman'ın benim "ani" ve "beklenmedik" değerlendirmelerimle ilgili şimdiki iddialarının tam aksine, "Küçük Burjuva Muhalefet" üzerine yazdığım makalenin şu son üç yıl içinde (aslında son on yıl) New York'la yaptığım yazışmaları özetlemekten başka bir şey yapmadığını eldeki dokümanlarla kanıtlayabiliyorum -ve kanıtladığıma inanıyorum. Shachtman çok kanıtlayıcı bir biçimde "örnekler" istemiştir. Ona "örnekler" verdim. Hepsi Shachtman'ın tamamen aleyhine konuşuyor.

Marksizme Karşı Felsefi Blok

Muhalefet çevreleri, Finlandiya, Letonya, Hindistan, Afganistan, Belucistan vb. "somut" sorunlara verecek yanıtım olmadığı için diyalektik materyalizm sorununun tarafımdan gündeme getirildiğini iddia etmenin mümkün olduğunu düşünüyorlar. Kendi içinde hiçbir değer taşımayan bu argüman genç de muhalefet içindeki bazı bireylerin düzeyini, teoriye yönelik tavırlarını ve elementer ideolojik sadakatlerini karakterize etmesi bakımından ilginçtir. Bu nedenle, Shachtman ve Warde yoldaşlarla Ocak 1937'de Meksika'ya gelişimden hemen sonra trende yaptığım ilk ciddi tartışmanın, ısrarla diyalektik materyalizm

propagandası yapmanın gerekliliğine ayrıldığını belirtmek isabetli olacaktır. Amerikan seksiyonumuz Sosyalist Parti'den ayrıldıktan sonra, partiyi ve öncelikle de yeni üyeleri diyalektik materyalizm ruhu ile eğitmek gerektiği düşüncesi ile, teorik bir yayın organının mümkün olan en kısa süre içinde yayımlanması için var gücümle ısrar ettim. O sırada, burjuvazinin işçilere sistematik olarak vülger ampirizmi aşıladığı Birleşik Devletler'de, hareketin uygun bir teorik düzeye hızla yükseltilmesinin herhangi bir başka yer için olduğundan daha gerekli olduğunu yazdım. 20 Ocak 1939'da, Burnham'la birlikte yazdığı "Entellektüellerin Ricatı" başlıklı makalesi hakkında yoldaş Shachtman'a şunları yazdım:

"Diyalektik üzerine yazılan bölüm, bizzat sizin, **New International**'ın editörü olarak Marksist teoriye indirebileceğiniz en büyük darbedir....Güzel! Bu konuyu herkesin önünde konuşacağız."

Demek ki, taşıdığı eklektik eğilimlere karşı ilerde aleni bir mücadele açmak niyetinde olduğumu Shachtman'a bir yıl önce açıkça belirttim. O sırada gelecekteki muhalefet hakkında hiçbir şey konuşulmadı; Marksizme karşı felsefi blokun, IV. Enternasyonal'in programına karşı bir politik bloğa zemin hazırladığı aklımın ucundan bile geçmedi.

Farklılıkların yüzeye çıkmış olan karakteri, gerek partinin toplumsal bileşimi ve gerekse kadroların teorik eğitimi bakımından duyduğum önceki korkuları sadece doğrulamıştır. Bir zihniyet değişikliğini veya "yapay" görüşleri gerektiren hiçbir şey yoktu. Bu sadece sorunları fiiliyatta ortaya koyma meselesi idi. Şunu da eklemeliyim ki, IV. Enternasyonal'in seksiyonlarının birinde Marksizmi savunmanın neredeyse haklı çıkarılmayı gerektirmesi, bana biraz utanç veriyor!

Yazdığı "Açık Mektup"ta Shachtman, entellektüeller makalesinin yoldaş Vincent Dunne tarafından mükemmel bulunduğunu özellikle belirtiyor. Fakat aynı makaleyi ben de övdüm:"Pek çok bölüm mükemmel." Ne var ki, Rus atasözündeki gibi, bir kaşık katran bir fıçı balı berbat edebilir. Bu bir kaşık katran kesinlikle karıştırılmıştır. Diyalektik materyalizme ayrılan bölüm Marksist açıdan bir çok anormal anlayışı ifade ediyor; amacı, şimdi açığa çıkmıştır ki, politik bir bloğa zemin hazırlamaktı. Bu makaleyi bir bahane olarak ele aldığım konusunda Shachtman'ın inatla ısrar etmesi karşısında, bizi ilgilendiren bölümdeki merkezi pasajı bir kez daha buraya alınama izin verin:

"...oldukça soyut diyalektik materyalizm doktrini üzerinde anlaşmanın veya anlaşmazlığın, bugünün ve yarının somut politik meselelerini -ve politik partiler, programlar ve mücadeleler bu tür somut

meseleleri temel alırlar- zorunlu olarak etkilediği(!) de şimdiye kadar kanıtlanmış değildir."(New International, Ocak 1939, s. 7)Bu tek başına yeterli değil mi? En çok şaşırtıcı olan, devrimciler için değer taşımayan şu formüldür:"...politik partiler, programlar ve mücadeleler bu tür somut meseleleri temel alırlar." Hangi partiler? Hangi programlar? Hangi mücadeleler?Burada bütün partiler ve bütün programlar bir araya konuluyor. Proletaryanın partisi diğerlerine hiçbir şekilde benzemeyen bir partidir. Hiçbir şekilde "bu tür somut meseleler"i temel almaz. Proletaryanın partisi, temelleri bakımından burjuva at tüccarlarının ve küçük burjuva paçavra yamayıcıların partilerinin taban tabana zıddıdır. Görevi, bir toplumsal devrimin hazırlanması ve insanlığın yeni maddi ve ahlaki temeller üzerinde yenilenmesidir. Proleter devrimci, hele bir lider, burjuva kamuoyunun ve polisin baskısı altında teslim olmamak için, berrak, uzağı gören ve üzerinde düşünülmüş bir dünya görüşüne ihtiyaç duyar."Somut" politik sorunlara doğru olarak yaklaşmak ancak bütünlüklü bir Marksist anlayış temelinde mümkündür.

Shachtman'ın ihaneti tam da burada başlıyor -geçen sene inanmak istediğim gibi sadece bir hata değil; tam bir teorik ihanet olduğu şimdi açığa çıkmıştır. Shachtman, Burnham'ın adımlarını izleyerek, genç devrimci partiye, diyalektik materyalizmin partinin politik faaliyeti üzerindeki etkisinin galiba "şimdiye kadar kanıtlanmış" olmadığını öğretiyor. Dolayısıyla partinin diyalektik materyalizmi benimsemesinin ve savunmasının en ufak bir nedeni yoktur. Bu, Marksizmden, genelde bilimsel yöntemden vazgeçilmesinden, ampirizme rezil bir teslimiyetten başka şey değildir. Kesinlikle bu, Shachtman'ın Burnham ile ve Burnham aracılığıyla burjuva "Bilim"in vaizleriyle kurduğu felsefi bloğu oluşturur. Geçen yılın 20 Ocak'ında yazdığım mektupta belirtmek istediğim şey, sadece budur.

5 Mart'ta Shachtman karşılık verdi:"Burnham ve Shachtman'ın değindiğiniz Ocak makalesini yeniden okudum ve makale yeniden yazılacak olsaydı, yazdıklarınızın ışığında şurada (!) ve burada (!) farklı bir formülasyon önerebilirdim, ancak eleştirinizin özünü kabul edemiyorum."

Bu karşılık, Shachtman'ın ciddi bir durumda her zaman yaptığı gibi, gerçekte hiçbir şey ifade etmiyor; ama hâlâ Shachtman'ın geri çekilebileceği bir köprü bıraktığı izlenimini veriyor. Bugün, hizip çılgınlığıyla yaptığını "yarın tekrar ve tekrar yapmayı" vaat ediyor. Neyi

vaat ediyor?Burjuva "Bilim"e teslim olmayı mı? Marksizmden vazgeçmeyi mi?

Shachtman şu ya da bu **politik bloğun** yararını bana uzun uzadıya açıklıyor (hangi temelde olduğunu birazdan göreceğiz).**Teorik ihanetin** sınırını söyleyeyim. Bir blok, muhtevasına ve koşullara bağlı olarak haklı çıkarılabilir veya çıkarılamaz. Teorik ihanet hiçbir blok tarafından haklı çıkarılamaz. Shachtman makalesinin saf anlamda politik karakterde olduğunu belirtiyor. Ben makaleden değil, makalenin Marksizmi reddeden bölümünden söz ediyorum. Eğer fizik üzerine yazılmış bir ders kitabı Tanrı'nın ilk sebep olduğuna dair sadece iki satır içeriyorsa, yazarın bir obskürantist (karanlıkçı) olduğu sonucuna varmaya hakkım olur.

Shachtman suçlamaya karşılık vermiyor, fakat ilgisiz meselelere girerek dikkati başka yöne saptırmaya çalışıyor."`Felsefe alanında Burnham ile (kurduğumu söylediğiniz) blok', Lenin'in Bogdanov ile kurduğu bloktan nerede ayrılıyor?"diye soruyor."Neden ikincisi ilkeli iken bizimki ilkesiz? Bu soruya vereceğiniz yanıt beni çok ilgilendiriyor." Politik farklılığı veya daha doğrusu iki blok arasındaki zıt kutuplaşmayı birazdan ele alacağım. Şimdi Marksist yöntem sorunu ile ilgileniyoruz. Farklılığın nerede olduğunu soruyorsunuz. Lenin, Bogdanov'un çıkarı uğruna, diyalektik materyalizmin "somut politik sorunlar"ın çözümünde gereksiz olduğuna dair asla belagat yapmadı. Lenin Bolşevik partiyi genelde diğer partilerle teorik olarak asla karıştırmadı.Bu tür iğrençlikleri bünyesi kaldırmazdı.Ve sadece o değil, ciddi Bolşevikler içinde tek bir kişi bile bunu yapmazdı. Farklılık işte budur. Anlıyor musunuz? Shachtman alaycı bir tavırla bana, vereceğim açık yanıt karşılığında "ilgi" vaat ediyor. Eminim yanıt verilmiştir. "İlgi" talep etmiyorum.

Soyut ve Somut; Ekonomi ve Politika

Shachtman'ın hazin **opus**'unun en hazin bölümü, "Devlet ve Savaşın Karakteri" başlığını taşıyor. "O halde bizim konumumuz nedir? "diye soruyor yazar. "Basitçe şudur:**özgül** bir savaşa yönelik politikamızı, savaşa giren devletin sınıfsal karakterine dair **soyut** bir nitelendirmeden, daha özel olarak, bu ülkede hâkim mülkiyet biçimlerinden **doğrudan doğruya** çıkarmanın imkânsız oluşudur.

Politikamız, savaşın karakterinin uluslararası sosyalist devrimin çıkarları ile ilişki içinde **somut** incelenmesinden çıkıp gelmelidir."(A.g.y., s. 13. Vurgular benim) Ne büyük bir şaşkınlık! Ne karışık bir safsata! Politikamızı **doğrudan doğruya** bir devletin sınıfsal karakterinden çıkarmak imkânsız ise, neden bu **dolaylı olarak** yapılamasın? Savaşın karakterine dair analizin **somut** olduğu yerde, devletin karakterinin analizi neden **soyut** olmalı? Resmi olarak konuşursak, aslında çok daha doğru olarak şu söylenebilir ki, SSCB konusundaki politikamız savaşa dair soyut bir "emperyalist" nitelendirmesinden değil, sadece verili tarihsel durumda devletin karakterine dair **somut** bir analizden çıkarılabilir. Shachtman'ın her şeyi üzerine inşa ettiği temel safsata oldukça basittir:ekonomik temel üst yapıdaki olayları **doğrudan belirlemediğine** göre; devletin sadece bakımdan nitelendirilmesi pratik görevleri çözmek için **yeterli olmadığına** göre...bu durumda, devletin ekonomisini ve sınıfsal yapısını incelemeden; Shachtman'ın gazetecilik jargonuyla, "yaşayan olayların gerçeklikleri"ni bunun yerine geçirerek, işi halledebiliriz. (A. g. y., s. 14.)

Burnham ile kurduğu felsefi bloğu (diyalektik materyalizm politikamızı dolaysız olarak belirlemez, sonuç olarak... "somut politik görevler"i **genelde** etkilemez) haklı çıkarmak için Shachtman'ın yaptığı aynı hile, Marksist sosyoloji konusunda kelimesi kelimesine şöyle tekrarlanır:Mülkiyet biçimleri bir devletin politikasını doğrudan belirlemediğine göre, "somut politik görevler"in belirlenmesi bakımından genelde Marksist sosyolojiyi bordadan aşağı fırlatmak mümkündür.

Peki burada niye duruluyor? Çünkü, emek değer yasası fiyatları "doğrudan" ve "dolaysız" belirlemez, çünkü doğal elenme yasaları bir süt domuzunun doğumunu "doğrudan" ve "dolaysız" belirlemez; çünkü yer çekimi yasaları sarhoş bir polisin merdivenlerden aşağı yuvarlanmasını "doğrudan" ve "dolaysız" belirlemez...bu nedenle, raftaki tozları almayı Marx, Darwin, Newton ve bütün diğer "soyutlama" aşıklarına bırakalım. Bu, bilimin resmen gömülmesinden başka bir şey değildir, çünkü her şeyden önce, bilimin bütün gelişme çizgisi "doğrudan" ve "dolaysız" sebeplerden, daha uzak ve derin olanlara, çok yönlü değişikliklerden ve kaleydoskopik olaylardan harekete geçirici güçlerin birliğine doğru gelişir.

Emek değer yasası fiyatları "dolaysız olarak" belirlemez, ama genc de onları belirler. New Deal'ın iflası gibi "somut" fenomenler, açıklamalarını son tahlilde "soyut" değer yasasında bulurlar. Roosevelt bunu bilmez, ama bir Marksist bunu bilmeden yolunu bulamaz. Dolaysız olarak değil de bütün bir dizi ara faktör ve bunların karşılıklı etkileşimi sayesinde mülkiyet biçimleri sadece politikayı değil ahlakı da belirler.

Devletin sınıfsal yapısını görmezlikten gelmeye çalışan bir proleter politikacı, kaçınılmaz olarak, yer çekimi yasasını görmezlikten gelen polisin akıbetine uğrar; yani düşüp burnunu kırar.

Shachtman soyut ile somut arasındaki ayrımı dikkate almaz. Somuta yönelmeye çalışırken, zihnimiz soyutlamalarla işler. Hattâ "bu", "verili", "somut" köpek bile bir soyutlamadır, çünkü değişim geçirir, örneğin, ona parmak salladığımız "an" kuyruğu düşer. Somutluk göreli ve mutlak olmayan bir kavramdır:bir durumda somut olan şey, bir başka durumda soyuta dönüşebilir:yani, verili bir amaç için yetersiz olarak tanımlanır. **Verili bir ihtiyaç için** yeterince somut bir kavram elde etmek için, çeşitli soyutlamaları bir soyutlama içinde birbiriyle ilişkilendirmek gereklidir -tıpkı hayattan bir kesiti perdeye yansıtırken, ki bu hareket halinde bir resimdir, bir çok fotoğrafı birleştirmenin gerekli olması gibi.

Somut soyutlamaların bir bileşimidir -keyfi veya subjektif bir bileşim değil, ancak verili bir fenomenin, hareket yasalarına uygun düşen bir bileşimidir.

Shachtman'ın, devletin sınıfsal yapısının karşısına koyduğu, "uluslararası sosyalist devrimin çıkarları", bu verili örnekte soyutlamaların en belirsizini ifade eder. Her şeyden önce, bizi meşgul eden soru, devrimin çıkarlarını hangi somut tarzda ilerletebileceğimiz sorusudur. Sosyalist devrimin görevinin yeni bir işçi devleti yaratmak olduğunu hatırlamak da fena olmaz. Sosyalist devrim hakkında konuşmadan önce, burjuvazi ve proletarya, kapitalist devlet ve işçi devleti gibi "soyutlamalar" arasında nasıl ayrım yapılacağını öğrenmek gereklidir.

Shachtman, ulusallaştırılmış mülkiyetin Kremlin'in politikasını "tek başına", "otomatik olarak", "doğrudan", "hemen" belirlemediğini kanıtlamaya çalışırken, gerçekten de, hem kendi zamanını hem de başkalarınınkini boşa harcıyor. Ekonomik "temel"in, politik, hukuki, felsefi, sanatsal vb. "üst yapı"yı nasıl belirlediği konusunda zengin bir Marksist literatür vardır. Ekonominin, bir kompozitörün yaratıcılığını ya da bir yargıcın kararını belirleyebileceği fikri, bütün ülkelerin burjuva profesörlerinin sonunda entellektüel güçsüzlükleri açığa çıkana kadar yaydıkları eskimiş bir Marksizm karikatürünü ifade eder.*

---

* Genç yoldaşlara bu konuda,Engels (**Anti-Dühring**),Plekhanov ve Antonio Labriola'nın çalışmalarını incelemelerini tavsiye ederim.

Bizi dolaysız ilgilendiren soruna, Sovyet devletinin toplumsal temelleri ile Kremlin'in politikası arasındaki iç ilişkiye gelince, dalgın Shachtman'a şunu hatırlatırım ki, Ekim Devrimi'nin attığı temel ile devlet "üst yapı"sının eğilimleri arasındaki aratan çelişkiyi aleni olarak on yedi yıldır saptamaktayız. Bürokrasinin Sovyet proletaryasından artan bağımsızlaşmasını ve bu bürokrasinin gerek ülke içindeki gerekse dışındaki öteki sınıf ve gruplara bağımlılığının artışını adım adım izledik. Shachtman'ın yapılmış olan analize bu alanda eklemek istediği şey nedir?

Ne var ki, ekonomi politikayı doğrudan veya dolaysız olarak belirlemese de, sadece son tahlilde, **ekonomi gene de politikayı belirler**. Burjuva profesörlerinin ve onların müritlerinin tam tersine Marksistler bunu kesinlikle doğrularlar. Bürokrasinin proletaryadan artan politik bağımsızlığını analiz eder ve açığa çıkarırken, bu "bağımsızlık"ın objektif toplumsal sınırlarını; yani, ulusallaştırılmış mülkiyetin dış ticaret tekeli ile tamamlandığını asla gözden kaçırmadık.

Şaşırtıcı! Shachtman Sovyet bürokrasisine karşı politik devrim sloganını desteklemeye devam ediyor. Bu sloganın ne anlama geldiğini ciddi olarak düşündü mü acaba? Ekim Devrimi'nin attığı toplumsal temellerin devletin politikasında "otomatik olarak" yansıdığını savunuyorsak, o zaman bürokrasiye karşı bir **devrim** neden gerekli olsun? Öte yandan, eğer SSCB bir işçi devleti olmaktan tamamen çıktıysa, bir **politik** devrim değil, bir **toplumsal** devrim gerekli olacaktır. Sonuç olarak Shachtman'ın savunmaya devam ettiği slogan (1) SSCB'nin bir işçi devleti olarak taşıdığı karakterden ve (2) devletin toplumsal temelleri ile bürokrasi arasındaki uzlaşmaz antagonizmden, çıkıp geliyor. Ancak kendisi bu sloganı tekrarlarken, onun teorik temelini zayıflatıyor. Bunu kendi politikasının bilimsel "soyutlamalar"dan bağımsızlığını bir kez daha kanıtlamak için yapıyor olabilir mi?

Diyalektik materyalizmin burjuva karikatürüne karşı bir mücadele açma görüntüsü altında Shachtman kapıları tarihsel idealizme ardına kadar açıyor. Mülkiyet biçimleri ve devletin sınıfsal karakteri, bir hükümetin politikasını analiz ederken onun için **fark etmiyor**. Bizzat devlet kendisine cinsiyeti ayırt edilmemiş bir hayvan gibi görünüyor. Her iki

ayağı bu kuş tüyü yığınının üzerinde olduğu halde Shachtman azametli bir tavırla - bugün, 1940 yılında!- bize açıklıyor ki, ulusallaştırılmış mülkiyete ek olarak Bonapartist murdarlık ve onların gerici politikası da vardır. Doğrusu çok yeni bir fikir! Shachtman bir çocuk yuvasında konuştuğunu mu sanıyor yoksa?

Shachtman Bir Blok Kuruyor - Lenin de Dahil

Sovyet devletinin yapısı sorununun özünü kavramadaki başarısızlığını kamufle etmek için Shachtman, Sendika Tartışması denilen tartışma sırasında, 30 Aralık 1920'de, Lenin'in bana yönelttiği sözlerin üstüne atlıyor."Yoldaş Trotskiy işçi devletinden söz ediyor.İzninizle, bu bir soyutlamadır.... Devletimiz gerçekte bir işçi devleti değil bir işçi ve köylü devletidir....Şimdiki devletimiz öyledir ki, kapsamlı olarak örgütlü proletarya kendini ona karşı savunmalıdır ve biz, bu işçi örgütlerinden, işçileri kendi devletlerine karşı savunmak ve devletimizin de işçiler tarafından savunulması için, yararlanmalıyız." Shachtman, bu alıntıya işaret ederek ve 1920'deki "hatamı" tekrarladığımı ilan etmekte duraksamayarak, telaşla, Sovyet devletinin yapısının tanımlanması ile ilgili bu alıntıdaki büyük bir hatayı gözden kaçırdı. 19 Ocak'ta bizzat Lenin, 30 Aralık'ta yaptığı konuşma hakkında şunları yazdı:"`Gerçekte devletimiz bir işçi devleti değil bir işçi ve köylü devletidir' dedim....Tartışma raporunu okurken gördüm ki, hata yapmışım....Şöyle demeliydim: `İşçi devleti bir soyutlamadır. Gerçekte şu özellikleri olan bir işçi devletine sahibiz, (1)nüfus içinde ağırlıklı olan işçiler değil köylülerdir ve (2) bu bürokratik deformasyonları olan bir işçi devletidir. ' " Bu bölümden iki sonuç çıkar:Lenin, devletin doğru sosyolojik tanımına öyle büyük önem veriyordu ki, polemiğin sıcaklığı devam ederken düzeltme yapmayı gerekli gördü! Fakat Shachtman, Sovyet devletinin sınıfsal yapısı ile o kadar az ilgileniyor ki, yirmi yıl sonra ne Lenin'in hatasına ne de Lenin'in yaptığı düzeltmeye dikkat ediyor!

Burada, Lenin'in bana yönelttiği argümanın ne derece doğru olduğu meselesi üzerinde durmayacağım. Bu konuda hata yapmığına inanıyorum - devletin tanımı konusunda aramızda hiçbir görüş ayrılığı yoktu.

Yukardaki alıntıda Lenin'in devlet sorunu üzerine yaptığı teorik formüllendirme -birkaç gün sonra genç kendisinin yaptığı önemli düzeltme ile birlikte- kesinlikle doğrudur. Ancak Shachtman'ın Lenin'in tanımını nasıl inanılmaz biçimde kullandığını görelim:"Yirmi yıl önce `işçi devleti'nin bir soyutlama olduğunu söylemek nasıl mümkün idiyse, `yozlaşmış işçi devleti' teriminin bir soyutlama olduğunu söylemek de mümkündür."(A.g.y., s.14.) Açıkça görülüyor ki Shachtman, Lenin'i tam olarak anlamayı başaramıyor. Yirmi yıl önce "işçi devleti" terimi hiçbir şekilde **genelde** bir soyutlama, yani gerçek olmayan veya var olmayan bir şey olarak görülmemezdi."İşçi devleti" tanımı, tek başına ve kendi içinde doğru iken, **belirli** görevle, yani işçilerin kendi sendikaları aracılığıyla savunulması görevi ile ilişkisi bakımından **yetersiz** ve sadece bu anlamda soyut idi. Ne var ki, SSCB'nin emperyalizme karşı savunulması ile ilişkisi bakımından aynı tanımlama, bugün hâlâ olduğu gibi, 1920'de de sarsılmaz bir doğruluğa sahipti ve verili devleti savunmayı işçiler için zorunluluk haline getiriyordu.

Shachtman kabul etmiyor. Şunları yazıyor:"Sovyetler Birliği'nde somut olarak ne **türde** işçi devletinin varolduğunu sendika sorunu ile ilgili olarak konuşmak bir keresinde ne kadar gerekli olduysa, Sovyet devletinin yozlaşma **derecesini** şimdiki savaşla ilgili olarak saptamak da o kadar gereklidir....Ve rejimin yozlaşma **derecesi**, ulusallaştırılmış mülkiyetin varlığına soyut referansla değil, ancak yaşayan (!) olayların (!) gerçekliklerini (!) gözlemlemek suretiyle saptanabilir." Buradan hareketle, 1920'de SSCB'nin karakteri sorunu sendikalarla, yani rejimin belirli iç sorunları ile ilişkilendirilirken, bugün aynı sorunun neden SSCB'nin savunulmasıyla, yani devletin kaderi ile ilişkilendirildiği hiçbir şekilde kavranamaz. İşçi devleti, birinci durumda, işçilerin karşısına konuluyordu; ikinci durumda, emperyalistlerin karşısına konuluyor. Analojinin iki bacağı üzerinde topallamasına şaşmamak gerekir; Lenin'in karşı karşıya koyduğunu, Shachtman özdeşliyor.

Bununla birlikte Shachtman'ın sözlerini itibari değeri bakımından ele alsak bile, ilgilendiği sorunun sadece, **yozlaşmanın** derecesi (neyin? bir işçi devletinin?), yani evrimdeki niceliksel farklılıkların derecesi olduğu çıkar. Shachtman'ın "derece"yi bizden daha kesin olarak hesapladığını (nerede?) farzedelim. Peki **işçi** devletinin yozlaşmasının evrimindeki saf anlamda niceliksel farklılıklar, SSCB'nin savunulması biçimindeki kararımızı ne şekilde etkileyebilir? Bunun yazı mı yoksa tura mı olduğunu anlamak imkânsızdır. Aslına bakılırsa, eklektizme, yani

kendisine sadık kalan Shachtman, sadece Abern ile Burnham arasındaki dengeyi koruma çabası içinde bu "derece" meselesine sürüklendi. Fiilen tartışma konusu olan, asla "yaşayan olayların gerçeklikleri" (ne kadar doğru, "bilimsel", "somut", "deneysel" bir terminoloji!) tarafından belirlenen **derece** değil, bu **niceliksel** değişikliklerin **niteliksel** değişikliklere dönüşüp dönüşmediği; yani, yozlaşmış olsa da SSCB'nin hâlâ bir işçi devleti olup olmadığı, veya yeni tipte bir sömürücü devlete dönüşüp dönüşmediğidir.

Shachtman bu temel soruya hiçbir yanıt vermemiş; yanıt verme gereğini hiç hissetmemiştir. Argümanı, farklı bir bağlamda konuşan Lenin'in, farklı bir muhtevaya sahip olan ve düpedüz bir hata içeren sözlerinin şifahen taklit edilmesinden ibarettir. Lenin sözlerinin düzeltilmiş versiyonunda şunu ilan ediyor: "Verili devlet sadece bir işçi devleti değil, bürokratik deformasyonları olan bir işçi devletidir.." Shachtman ise şunu ilan ediyor: "Verili devlet sadece yozlaşmış bir işçi devleti değildir, fakat...." ....fakat ne? Shachtman bunun ötesinde hiçbir şey söylememiştir. Hatip ve dinleyenler birbirine bakıyorlar, ağızları açık.

Programımızdaki "yozlaşmış işçi devleti" ne anlama geliyor? Bu soruya programımız, SSCB'nin savunulması sorununun çözümü bakımından bütünüyle yeterli bir somutluk düzeyinde karşılık veriyor; yani:(1) Sovyet sisteminin bir "bürokratik deformasyon"a uğradığını gösteren 1920'deki belirtiler, sovyetleri yiyip yutan bir bağımsız bürokratik rejim haline gelmiştir; (2)bürokrasinin sosyalizmin iç ve uluslararası görevleriyle bağdaşmayan diktatörlüğü ülkenin ekonomik hayatına derin deformasyonlar getirmiştir ve getirmeye de devam etmektedir; (3)ne var ki, üretim araçlarında devlet mülkiyetine dayalı planlı ekonomi sistemi temelde korunmuştur ve insanlığın devasa bir kazanımı olmaya devam etmektedir. SSCB'nin emperyalizm ile girdiği bir savaşta yenilgiye uğraması, sadece bürokratik diktatörlüğün değil, planlı devlet ekonomisinin tasfiyesi; ve ülkenin etki alanlarına bölünmesi; ve emperyalizmin yeni bir stabilizasyonu; ve dünya proletaryasının yeniden zayıflaması, anlamına gelecektir.

"Bürokratik" deformasyonun bir bürokratik otokrasi rejimine doğru gelişmesi durumundan şu sonucu çıkarıyoruz ki, işçilerin kendi sendikaları aracılığıyla savunulması, bugün, 1920'dekinin tam tersine, bütünüyle gerçekçilikten uzaktır; bürokrasiyi devirmek gereklidir; bu

görev ancak SSCB içinde illegal bir Bolşevik partinin oluşturulmasıyla yerine getirilebilir.

Politik sistemin yozlaşmasının henüz planlı devlet ekonomisinin yıkılmasına varmamış olması durumundan şu sonucu çıkarıyoruz ki, SSCB'yi emperyalizme karşı savunmak ve bürokrasiye karşı mücadelesinde Sovyet proletaryasına yardım etmek hâlâ dünya proletaryasının görevidir.

Bizim SSCB tanımımızda Shachtman neyi soyut buluyor? Ne gibi somut düzeltmeler öneriyor? Diyalektik bize "gerçek daima somuttur, "diye öğretiyorsa, o zaman bu yasa aynı güçle eleştiriye de uygulanır. Bir tanımı soyut diye etiketlemek yetmez. Tanımın yoksun olduğu şeyi tam olarak belirtmek gereklidir. Aksi halde bizzat eleştiri steril hale gelir. Shachtman, soyut olduğunu iddia ettiği tanımı somutlaştıracak veya değiştirecek yerde bir boşluk bırakıyor. Bu yeterli değildir. Bir boşluk, hatta gösterişçi bir boşluk, soyutlamaların en kötüsü olarak görülmelidir -her şeyle doldurulabilir. Sınıf analizini ortadan kaldıran teorik boşluğu izlenimci ve maceracı politikaların doldurmasına pek şaşmamak gerekir.

"Yoğunlaşmış Ekonomi"

Shachtman Lenin'in sözlerinden alıntı yapmaya devam ediyor:"politika yoğunlaşmış ekonomidir" ve bu anlamda "politika ekonomi karşısında ancak öncelik taşıyabilir". Lenin'in sözlerinden hareketle Shachtman, inanır mısınız bilmem ama, sadece "ekonomi" (üretim araçlarının ulusallaştırılması) ile ilgilendiğim ve "politika"yı atladığım şeklinde bir eleştiri yöneltiyor. Lenin'i bu ikinci sömürme çabası birincisinden üstün değil. Shachtman'ın burada yaptığı hata gerçekten büyük oranlarda! Lenin şunu kastediyordu:ekonomik süreçler, görevler ve çıkarlar **bilinçli** ve **genelleşmiş** ("yoğunlaşmış") bir karakter kazandığı zaman, tam da bu olgu nedeniyle politika alanına girerler ve politikanın özünü oluştururlar. Bu anlamda yoğunlaşmış ekonomi olarak politika, gün gün atomlara ayrılan, bilinçsiz ve genelleşmemiş ekonominin üzerinde yer alır.

Marksist açıdan politikanın somutluğu, tam olarak ekonomiyi derinlemesine ve her bakımdan "yoğunlaştırma", yani, onun gelişiminin

ilerici eğilimlerini ifade etme ölçüsüne göre belirlenir. Politikamızı öncelikle mülkiyet biçimleri ve sınıf ilişkileri analizimize dayandırmamızın nedeni budur."Üst yapı"daki faktörlerin daha ayrıntılı ve somut bir analizi bizim için ancak bu teorik temelde mümkündür. Böylelikle, örneğin, muhalefet hizbini "bürokratik tutuculuk" ile suçlayacak olsaydık hemen bu fenomenin toplumsal, yani sınıfsal köklerini araştırırdık. Bir başka prosedür bizi, şamatacı taklitçiler değilse de, "Platonik" Marksistler olarak damgalardı.

"Politika yoğunlaşmış ekonomidir." Bu önermenin Kremlin için de geçerli olduğu düşünülmelidir. Yoksa, genel yasaya istisna olarak, Moskova hükümetinin politikası "yoğunlaşmış ekonomi" değil de, bürokrasinin özgür iradesinin bir dışavurumu mudur? Kremlin'in politikasını bürokrasinin çıkarlarından geçerek kırılmaya uğrayan ulusallaşırılmış ekonomiye indirgeme girişimimiz Shachtman'ın kendini kaybedercesine şiddetli itirazlarına yol açıyor. SSCB konusunda kılavuzunu ekonominin bilinçli olarak genelleştirilmesinden değil "yaşayan olayların gerçekliklerinin gözlemlenmesi"nden, yani el yordamından, doğaçlamalardan, sempati ve antipatilerden alıyor. Bu izlenimci politikayı bizim, temeli sosyolojik olarak belirlenmiş politikamızın karşısına koyuyor ve bizi aynı zamanda... politikayı ihmal etmekle suçluyor.İnanılmaz ama gerçek! Shachtman'ın yüreksiz ve kaprisli politikası da, kuşkusuz, son tahlilde ekonominin "yoğunlaşmış" ifadesidir, ama ne yazık ki bu sınıfsızlaşmış küçük burjuvazinin ekonomisidir.

Burjuva Savaşları ile Kıyaslama

Shachtman bize, burjuva savaşlarının bir zamanlar ilerici olduğunu ve bir başka dönemde gerici hale geldiklerini ve bu nedenle savaşa giren devletin sınıfsal tanımını yapmanın yeterli olmadığını hatırlatıyor. Bu önerme sorunu açıklığa kavuşturmaz, fakat içinden çıkılamaz hale getirir. Burjuva savaşları, başka deyişle, feodal mülkiyet ile çelişki içinde olan burjuva mülkiyetinin ilerici ve yapıcı bir faktör olduğu bir sırada, ilerici olabildi. Burjuva mülkiyeti gelişme üzerinde bir fren haline geldiği zaman, burjuva savaşları da gerici hale geldi. SSCB konusunda

Shachtman, üretim araçları üzerindeki devlet mülkiyetinin gelişme üzerinde bir fren haline geldiğini ve bu mülkiyet biçiminin başka ülkelere yayılmasının ekonomik gericiki olduğunu mu söylemek istiyor? Shachtman açıktır ki böyle bir şey söylemek istemez. O sadece kendi düşüncelerinden gerekli mantıksal sonucu çıkarmıyor.

Ulusal burjuva savaşları örneği aslında çok öğretici bir ders veriyor, ancak Shachtman bunu kayıtsızlıkla geçiştiriyor. Marx ve Engels birleşik bir Alman cumhuriyeti için uğraşıyorlardı. 1870-71 savaşında, birleştirme mücadelesinin hanedan parazitleri tarafından sömürülmesi ve çarpıtılması olgusuna rağmen Almanların safında yer aldılar.

Shachtman, Marx ve Engels'in, Alsace-Lorraine'in ilhakı üzerine Prusya'ya karşı derhal tavır almaları olgusuna değiniyor. Ancak bu tavır alış sadece bizim tutumumuzun daha açık seçik anlaşılmasını sağlar. Burada söz konusu olan şeyin iki **burjuva devlet** arasındaki bir savaş olduğunu unutmaya bir an için bile izin verilemez. Her iki kamp da ortak bir sınıfsal paydaya sahipti. İki taraftan hangisinin "daha az kötü" olduğuna -genel olarak, tarih seçime herhangi bir olanak tanıdığı ölçüde- karar vermek ancak tamamlayıcı faktörler temelinde mümkündü. Alman tarafında, ekonomik ve kültürel bir arena olarak bir **ulusal** burjuva devleti yaratma sorunu vardı. Bu dönemde **ulusal** devlet ilerici bir tarihsel faktördü. Hohenzollern ve onun junkerlerine rağmen Marx ve Engels bu ölçüye göre Almanların safında yer aldılar. Alsace- Lorraine'in ilhakı, Almanya için olduğu kadar Fransa için de ulusal devlet ilkesinin ihlali idi ve bir intikam savaşının temelini attı. Marx ve Engels, doğal olarak, Prusya'ya karşı sert bir tavır aldılar. Her iki kampta da, tekrar ediyoruz, burjuva ilişkileri hâkim olduğu için, üstün bir ekonomi sistemine karşı zayıf bir ekonomi sisteminin hizmetine girme riskini göze almadılar. Eğer Fransa 1870'de bir işçi devleti olsaydı, o zaman Marx ve Engels, bütün faaliyetlerinde kendilerine sınıf kriteri rehberlik ettiği için-bunun bir kez daha tekrarlanması utanç verici- başından itibaren Fransa'nın safında olurlardı.

Bugün eski kapitalist ülkelerde ulusal görevlerin yerine getirilmesi artık hiçbir şekilde gündemde değil. Aksine insanlık üretici güçler ile ulusal devletin çok dar çerçevesi arasındaki çelişkiden mustariptir. Toplumsallaştırılmış mülkiyet temelinde ulusal sınırlardan özgürleşmiş planlı ekonomi uluslararası proletaryanın -daha çok Avrupa'da- görevidir. "Sosyalist Avrupa Birleşik Devletleri İçin!" sloganımızda ifade edilen tam da bu görevdir. Finlandiya'da olduğu kadar Polonya'da da mülk

sahiplerinin mülksüzleştirilmesi kendi içinde ve tek başına ilerici bir faktördür. Kremlin'in bürokratik yöntemleri, bu süreçte, Hohenzollern'in hanedan yöntemleri -Almanya'nın birleştirilmesi için- ile aynı yeri işgal ediyor. Gerici mülkiyet biçimlerinin gerici önlemlerle savunulması ile ilerici mülkiyet biçimlerinin bürokratik önlemlerle getirilmesi arasında seçim yapma zorunluluğu ile ne zaman yüz yüze gelsek, hiçbir şekilde ikisini aynı düzleme yerleştirmeyiz, ancak daha az kötü olanı seçeriz. Burada, Stalinizm'e "teslimiyet", Marx ile Engels'in politikasındaki Hohenzollern'e teslimiyetten daha fazla değildir. Hohhenzollern'in 1870-71 savaşında oynadığı rolün, ne hanedanın oynadığı genel tarihsel rolü ne de hangi ölçüde olursa olsun onun varlığını haklı çıkardığını eklemeye pek gerek yok.

Konjonktürel Bozgunculuk veya Kolomb ve Yumurta

Shachtman'ın özellikle hayati bir konuda, teorik bir boşluğun yardımıyla, "yaşayan olayların gerçeklikleri"ile nasıl işgördüğünü şimdi gözden geçirelim. Şöyle yazıyor:"Kremlin'in uluslararası politikasını asla desteklemedik... peki savaş nedir? Savaş politikanın başka araçlarla devamıdır. O halde **desteklemediğimiz** ve desteklemiyor olduğumuz uluslararası politikanın devamı olan savaşı neden destekleyelim?" (A.g.y., s.15) Bu argümanın kusursuzluğu inkâr edilemez; burada, yalın bir taşım biçiminde bize tamamlanmış bir **bozgunculuk** teorisi sunuluyor. Kolomb ve yumurta kadar basit! Kremlin'in uluslararası politikasını asla desteklemediğimize göre, SSCB'yi de **asla** desteklememeliyiz. O halde bu neden söylenmiyor!

Kremlin'in iç politikasını ve uluslararası politikasını, Alman-Sovyet paktından önce ve Polonya'nın Kızıl Ordu tarafından işgalinden önce reddettik. Bu şu anlama gelir ki, geçen yılın "yaşayan olaylarının gerçeklikleri" en ufak bir önem taşımıyor. Eğer geçmişte SSCB konusunda savunmacı olduysak bu yanlızca tutarsızlıktan ötürü idi. Shachtman IV. Enternasyonal'in sadece şimdiki politikasını değil, geçmişteki politikasını da revize ediyor. Stalin'e karşı olduğumuz için

SSCB'ye de karşı olmamız gerekiyor. Stalin uzun süre bu fikri savunmuştur. Shachtman ise bu fikre sadece yakın zamanlarda varmıştır. Kremlin'in politikasını reddetmekten tam ve bütünsel bir bozgunculuğa geçiyor. O halde neden böyle söylenmiyor!

Ama Shachtman bizzat böyle söyleyemez. Bir önceki pasajda şunları yazıyor:"Eğer emperyalistler, Ekim Devrimi'nin son kazanımını ezmek ve Rusya'yı bir koloniler grubuna indirgemek amacıyla Sovyetler Birliği'ne saldırırlarsa, Sovyetler Birliği'ni kayıtsız şartsız destekleyeceğimizi belirttik -Azınlık bunu belirtmeye devam ediyor." (A.g.y., s. 15.) Oldu mu ya! İzninizle!

Kremlin'in uluslararası politikası gericidir; savaş onun gerici politikasının devamıdır; gerici bir savaşı destekleyemeyiz. O halde bu beklenmedik dönüş nasıl oluyor? Kötü emperyalistler Sovyetler Birliği'ne "saldırı"da bulunurlarsa ve eğer kötü emperyalistler onu bir sömürgeye dönüştürmek gibi istenmeyen bir hedefi izlerlerse, bu olağanüstü koşullar altında Shachtman SSCB'yi savunacak..."kayıtsız şartsız olarak."Bunun anlamı ne? Mantık nerede? Yoksa Shachtman da, Burnham örneğini izleyerek, mantığı din alanına ve diğer müzelik eşyaların arasına mı havale etti?

Bu kördüğümü açacak anahtar, "Kremlin'in uluslararası politikasını asla desteklemedik" ifadesinin bir soyutlama oluşu gerçeğinde yatar. Bu ifade unsurlarına ayrılarak incelenmeli ve somutlaştırılmalıdır.Şimdiki iç politikasında olduğu kadar dış politikasında da bürokrasi kendi parazit çıkarlarını savunmaya öncelik veriyor. Bu noktaya kadar amansızca mücadele açıyoruz, ama son tahlilde, işçi devletinin çıkarları çok çarpıtılmış bir biçimde bürokrasinin çıkarları aracılığıyla yansıtılıyor. Biz bu çıkarları -kendi yöntemlerimizle- savunuyoruz. Böylelikle, bürokrasinin devlet mülkiyetini, dış ticaret tekelini muhafaza etmesi (kendi tarzında!) veya Çarlık borçlarını ödemeyi reddetmesi olgusuna karşı hiçbir şekilde bir mücadele açmayız. Ancak, SSCB ile kapitalist dünya arasındaki bir savaşta -savaşa yol açan olaylardan veya şu ya da bu hükümetin "hedefler"inden bağımsız olarak-söz konusu olan, tam da kayıtsız şartsız, yani, bürokrasinin gerici politikasına rağmen savunduğumuz o tarihsel kazanımların kaderidir. Sonuç olarak sorun - **son ve kesin olarak**- SSCB'nin sınıfsal yapısına varır.

Lenin bozgunculuk politikasının mantıksal olarak savaşın emperyalist karakterinden çıktığı sonucuna vardı; ama burada durmadı.Savaşın emperyalist karakterinin, mantıksal olarak kapitalist

rejimin ve onun hâkim sınıfının gelişimindeki özgül bir aşamadan çıktığı sonucuna vardı.Savaşın karakteri kesin olarak toplumun ve devletin sınıfsal karakteri tarafından belirlendiği için Lenin, emperyalist savaş konusunda politikamızı belirlerken, demokrasi ve monarşi gibi, saldırı ve ulusal savunma gibi "somut" durumlardan kendimizi soyutlamamızı tavsiye etti. Buna karşılık Shachtman bozgunculuğu mantıksal olarak konjonktürel koşullardan çıkarmamızı öneriyor. Bu bozgunculuk SSCB'nin ve Finlandiya'nın sınıfsal karakterine karşı kayıtsızdır. Bürokrasinin ve "saldırı"nın gerici özellikleri onun için yeterlidir. Eğer Fransa, İngiltere veya Birleşik Devletler uçaklarını ve silahlarını Finlandiya'ya gönderirlerse bu Shachtman'ın politika belirlemesi bakımından hiçbir etki yaratmaz. Ama eğer İngiliz birlikleri Finlandiya'ya çıkarlarsa, o zaman Shachtman, Chamberlain'in dilinin altına bir termometre yerleştirecek ve onun niyetlerini saptayacak Finlandiya'yı Kremlin'in emperyalist politikasından kurtarmayı mı amaçlıyor, yoksa ek olarak "Ekim Devrimi'nin son kazanımı"nı yıkmayı mı amaçlıyor? Termometrenin hassas biçimde okunmasına göre Shachtman kendisini bir savunmacıya dönüştürmeye hazırdır. Soyut ilkelerin yerine "yaşayan olayların gerçeklikleri"ni geçirmenin anlamı budur.

Gördüğümüz gibi Shachtman ısrarla örnek istiyor:geçmişte muhalefetin liderleri ne zaman ve nerede küçük burjuva oportünizmini açığa vurdular? Kendisine bu skorla ilgili olarak yukarda verdiğim karşılık , burada, İspanyol Devrimi olayları ile ilgili olarak savunmacılık sorunları ve savunmacılık yöntemleri konusunda birbirimize gönderdiğimiz iki mektupla tamamlanmak durumunda. 18 Eylül 1937'de Shachtman bana şunları yazdı:

"...`Cortes'de bir üyemiz olsaydı, Negrin'in askeri bütçesine karşı oy kullanırdık', diyorsunuz. Eğer daktilo hatası değilse, bu bana mantığı olmayan bir söz gibi geliyor. Şu sırada İspanyol mücadelesinde, hep iddia ettiğimiz gibi bir emperyalist savaş unsuru şimdilik hâkim değilse ve bunun yerine belirleyici unsur hâlâ, bir yanda, kapsadıklarıyla birlikte can çekişen burjuva demokrasisi ile öte yanda faşizm arasındaki mücadele ise, ve dahası, biz, faşizme karşı mücadeleye askeri yardım yapmakla yükümlü isek, Cortes'de askeri bütçeye karşı oy kullanmak nasıl mümkün olur, anlamıyoruz.... Huesca cephesindeki bir Bolşevik-Leninist'e bir Sosyalist yoldaşı, Cortes'deki temsilcisinin Negrin'in cepheye tüfek satın alınması için bir milyon peseta ayrılması teklifine

neden karşı oy kullandığını sorsa, bu Bolşevik-Leninist ne diyecek?Bize etkili bir yanıt verecekmiş gibi gelmiyor...."(Vurgular benim.)

Bu mektup beni son derece şaşırttı. Shachtman, İspanya'da "bir emperyalist savaş unsuru"nun hâkim olmadığı gibi tamamen olumsuz bir zeminde, hain Negrin hükümetine güven belirtmek istiyordu.

20 Eylül 1937'de Shachtman'a şu karşılığı verdim:

"Negrin hükümetinin askeri bütçesine oy vermek ona **politik** güven oyu vermek anlamına gelir....Bunu yapmak bir cinayet olur. Oyumuzu anarşist işçilere nasıl açıklarız? Çok basit:Bu hükümetin savaşı yürütme ve zaferi temin etme kapasitesine zerre kadar güven duymuyoruz. Bu hükümeti zenginleri korumakla ve yoksullara acı çektirmekle suçluyoruz. Bu hükümet ezilmelidir. Onun yerini alacak kadar güçlü olmadığımız için onun komutası altına savaşıyoruz. Fakat her fırsatta ona güven duymadığımızı açıkça ifade ederiz: kitleleri bu hükümete karşı **politik** olarak seferber etmek ve onu devirmeye hazırlanmak ancak böyle mümkündür. Bir başka politika devrime ihanet olur."

Verdiğim karşılığın tonu, Shachtman'ın oportünist tutumunun bende yarattığı şaşkınlığı sadece biraz yansıtıyor. Tek tek hatalar kuşkusuz kaçınılmazdır, ama bugün, iki buçuk yıl sonra bu mektuplaşma yeni bir ışıkta görülüyor. Shachtman şöyle akıl yürütüyordu:faşizme karşı burjuva demokrasisini savunduğumuza göre, burjuva hükümetine güvenmemezlik edemeyiz. Bu teorem SSCB'ye uygulandığında tersine dönüşür -Kremlin hükümetine hiç güven duymadığımız için, işçi devletini savunamayız. Bu örnekte görülen sahte radikalizm de sadece oportünizmin öteki yüzüdür.

Sınıf Kriterinden Vazgeçilmesi

Bir kez daha ABC'ye dönelim. Marksist sosyolojide analize başlangıç noktası, verili bir fenomenin, yani, devlet, parti, felsefi eğilim, edebi okul vb. nin sınıfsal tanımıdır. Ne var ki, pek çok durumda yalnızca sınıfsal tanım yetersizdir, çünkü bir sınıf farklı tabakalardan oluşur, farklı gelişim aşamalarından geçer, farklı koşullar altında bulunur ve öteki sınıfların etkisine maruz kalır. Analizi tamamlamak için ikinci ve üçüncü

türden faktörleri ortaya koymak gerekli hale gelir ve bunlar özgül hedefe bağımlı olarak ya kısmen ya da tamamen ele alınırlar. Ancak bir Marksist için analiz, ele alınan fenomen sınıfsal bakımdan nitelendirilmedikçe, imkânsızdır.

Bir hayvanın anatomisi iskelet ve kas sistemlerinden ibaret değildir; bununla birlikte, kendisini kemiklerden ve kaslardan "soyut" gören bir anatomik tez havada kalır. Savaş bir organ değil, toplumun, yani hâkim sınıfın bir fonksiyonudur. Organı, yani devleti kavramadan bir fonksiyonu tanımlamak ve incelemek imkânsızdır; organizmanın, yani toplumun genel yapısını kavramadan organ hakkında bilimsel anlayış edinmek imkânsızdır. Toplumun kemikleri ve kasları üretici güçler ve sınıf (mülkiyet) ilişkilerinden ibarettir. Shachtman bir fonksiyonu, yani savaşı, ilgili olduğu organdan, yani devletten bağımsız, "somut olarak" incelemenin mümkün olduğunu savunuyor. Korkunç değil mi?

Bu temel hatayı eşit ölçüde çarpıcı bir başka hata tamamlıyor. Fonksiyonu organdan ayırdıktan sonra, tek başına fonksiyonu inceleyen Shachtman, önerilerinin tam aksine, soyuttan somuta geçmiyor fakat aksine somutu soyut içinde eritiyor. **Emperyalist** savaş, finans kapitalin, yani belirli bir gelişim aşamasında özgül bir kapitalizm yapısına, yani tekelci sermayeye dayanan burjuvazinin fonksiyonlarından biridir. Bu tanım temel politik sonuçlarımız bakımından yeterince somuttur. Fakat **emperyalist** savaş terimini Sovyet devletini de kapsayacak şekilde genişletmek suretiyle Shachtman ayaklarını yerden kesiyor. Finans kapitalin yayılmasına ve işçi devletinin yayılmasına tek ve aynı unvanı uygulamanın yapay bir doğrulanmasına ulaşmak için Shachtman, bunun bir soyutlama olduğunu ilan etmek suretiyle kendisini her iki devletin toplumsal yapısından ayırmak zorunda kalıyor. Böylece Marksizm ile saklambaç oynayan Shachtman, somutu soyut olarak etiketliyor ve soyutu somut olarak yutturuyor!

Teori ile bu çirkin oyun rastlantısal değildir. Birleşik Devletler'deki istisnasız her küçük burjuva, özellikle bugün, Birleşik Devletler toprak edinmekle meşgul değilken, her türlü bölge işgaline "emperyalist" demeye hazırdır. Ama bu aynı küçük burjuvaya, finans kapitalin bütün dış politikasının verili bir anda, meşgul olduğu şeyin Finlandiya'nın ilhakı mı yoksa ilhaka karşı "savunulması" mı olduğuna bakılmaksızın emperyalist olduğu söylenirse -o zaman bizim küçük burjuva dindarca bir öfkeye kapılır. Doğal olarak muhalefetin liderleri, hedefleri ve politik düzeyleri bakımından, ortalama bir küçük burjuvadan önemli ölçüde

farklıdırlar. Ama ne yazık ki aynı düşünce köklerine sahiptirler. Bir küçük burjuva her zaman politik olayları toplumsal temellerinden ayırmaya çalışır, çünkü olgulara ve toplumsal konuma sınıfsal yaklaşım ile küçük burjuvanın eğitimi arasında organik bir çelişme vardır.

Bir Kez Daha:Polonya

Kremlin'in, bürokratik yöntemleriyle Polonya'da sosyalist devrime bir dürtü kazandırdığı şeklindeki sözlerim, Shachtman tarafından, bence proletaryanın bir "bürokratik devrim"inin belki de mümkün olduğunu ortaya koyan bir kanıta dönüştürülüyor. Bu sadece yanlış değil aynı zamanda haincedir. Kullandığım ifade katı biçimde sınırlı idi. Bu "bürokratik devrim" meselesi değil, sadece bir bürokratik dürtü meselesidir. Bu dürtüyü reddetmek gerçekliği reddetmek olur. Batı Ukrayna ve Beyaz-Rusya'daki halk kitleleri, her durumda bu dürtüyü hissettiler, onun anlamını kavradılar, onu mülkiyet ilişkilerindeki şiddetli altüst oluşu tamamlamak için kullandılar. Bu dürtüyü zamanında dikkate almayı başaramayan ve ondan yararlanmayı reddeden bir devrimci parti ancak çöp tenekesine yaraşır.

Sosyalist devrim yönündeki bu dürtü sadece SSCB bürokrasisi her iki tarafı birden idare ettiği ve kendi kökleri bir işçi devleti ekonomisinde bulunduğu için mümkündü. Ukraynalı Beyaz Rusların bu "dürtü"den devrimci bir tarzda yararlanmaları ancak işgal edilen bölgelerdeki sınıf mücadelesi aracılığıyla ve Ekim Devrimi örneğinin gücü sayesinde mümkündü. Nihayet, bu devrimci kitle hareketinin kısa süre içinde boğulması veya yarı-boğulması bu hareketin tecrit edilmesi ile ve Moskova bürokrasisinin gücü sayesinde mümkün oldu.Şu üç faktörün, yani, işçi devleti, ezilen kitleler ve Bonapartist bürokrasi faktörlerinin diyalektik etkileşimini kavramayı başaramayan kişi kendisini Polonya'daki olaylar hakkında boş konuşmalardan alıkoymakla en iyisini yapmış olur.

Batı Ukrayna ve batı Beyaz-Rusya'nın Ulusal Meclis seçimlerindeki, kuşkusuz Kremlin'in dikte ettirdiği, seçim programı son derece önemli üç madde içeriyordu:her iki bölgenin SSCB Federasyonu'na dahil edilmesi; büyük toprak mülklerinin köylüler lehine müsadere edilmesi; büyük

sanayi ve bankaların ulusallaştırılması.Ukraynalı demokratlar, kendi durumlarından hareketle, tek bir devletin yönetimi altında birleştirilmenin daha az kötü olduğu kanaatine vardılar. Ve bağımsızlık uğruna gelecekteki mücadele açısından haklı idiler. Programdaki diğer iki maddeye gelince, bunların ilericiliği hakında içimizde kuşku duyabilecek kimsenin olmadığı düşünülebilir. Gerçekliğin, yani SSCB'nin toplumsal temellerinden başka hiçbir şeyin Kremlin'e bir toplumsal devrimci programı dayatmadığı gerçekliğinin çevresinden dolaşmaya çalışan Shachtman, her şeyin geçmişteki gibi kalmaya devam ettiği, Litvanya, Estonya ve Letonya'ya değiniyor. İnanılmaz bir argüman! Sovyet bürokrasisinin her yerde ve her zaman burjuvazinin mülksüzleştirilmesini tamamlamak istediğini veya tamamlayabileceğini kimse söylemedi. Biz sadece şunu söylüyoruz: Hitler ile kurduğu ittifaka rağmen kendisini doğu Polonya'ya müeyyide uygulamak zorunda bulan Kremlin'den başka hiçbir hükümet bu toplumsal altüst oluşu tamamlayamazdı.Bunu başaramasaydı bölgeyi SSCB Federasyonu'na katamazdı.

Shachtman altüst oluşun farkında. Onu inkâr edemiyor. Onu açıklama yeteneğinden yoksun. Ama gene de görünüşü kurtarma girişiminde bulunuyor.Şunları yazıyor:"Ulusal baskının sınıfsal sömürüyü şiddetlendirdiği Polonya Ukraynası'nda ve Beyaz Rusya'da köylüler kendi başlarına topraklara el koymaya ve yarı kaçar durumdaki toprak sahiplerini kovmaya başladılar," vb. (A.g.y., s.16.) Kızıl Ordu'nun bütün bu olanlarla hiçbir bağlantısı yok. Polonya'ya sadece hareketi bastırmak için, bir "karşı-devrimci güç" olarak geldi. Peki Hitler'in ele geçirdiği batı Polonya'daki işçiler ve köylüler neden bir devrim tertiplemediler?Neden oradan kaçanlar esas olarak devrimciler, "demokratlar" ve Yahudiler iken, doğu Polonya'dan kaçanlar esas olarak toprak sahipleri ve kapitalistler oldu?Shachtman'ın bunu düşünecek vakti yok -telaş içinde bana "bürokratik devrim" anlayışının saçma olduğunu, çünkü işçilerin kurtuluşunun ancak bizzat işçiler tarafından gerçekleştirilebileceğini açıklamaya çalışıyor. Shachtman'ın kendisini hiç kuşkusuz bir çocuk yuvasında hissettiğini tekrarlamakta haksız mıyım?

Menşeviklerin Paris'te çıkan yayın organında -nasıl mümkün oluyorsa, Kremlin'in dış politikasına yönelik tavırlarında Shachtman'dan daha "uzlaşmaz"lar- şu bildiriliyor: "köylerde - genellikle Sovyet birlikleri yaklaştığı sırada (yani, belirli bir bölgeye girmelerinden hemen önce-L. T.)- devrimci köylülerin temel öz yönetim organları olan köylü

komiteleri her yerde ortaya çıkıyor...." Kuşkusuz askeri yetkililer bu komiteleri kendilerinin kent merkezlerinde kurdukları bürokratik organlara tabi kılmak için acele ettiler. Bununla birlikte köylü komitelerine dayanmak zorunda kaldılar, çünkü onlar olmadan tarım devrimini gerçekleştirmek imkânsızdı.

Menşeviklerin lideri Dan, 19 Ekim'de şunları yazdı:"**İstisnasız bütün gözlemcilerin tanıklığına göre**, Sovyet Ordusu'nun ve Sovyet bürokrasisinin görünmesi, sadece onların işgal ettikleri bölgede değil, çevre bölgelerde de, toplumsal karışıklıklara ve toplumsal dönüşümlere yönelik bir dürtü (!!!) oluşturuyor." "Dürtü", görüleceği gibi, benim tarafımdan değil, gözleri ve kulakları olan "istisnasız bütün gözlemcilerin tanıklığı"ndan türetildi. Dan daha da ileri gidiyor ve şu tahminde bulunuyor ki, "Bu dürtünün oluşturduğu dalgalar, görece kısa bir süre içinde güçlü biçimde sadece Almanya'ya vurmakla kalmayacak, aynı zamanda şu ya da bu ölçüde diğer ülkelere de yuvarlanıp gidecektir."

Bir başka Menşevik yazar şöyle yazıyor: "Her ne kadar Kremlin'de, büyük devrimi çağrıştırabilecek herhangi bir şeyi engelleme girişiminde bulunulmuş olsa da Sovyet birliklerinin doğu Polonya'nın çoktan zamanını doldurmuş yarı feodal tarım ilişkilerine sahip bölgelerine girmesi olgusu, şiddetli bir tarım devrimini kışkırtmak durumunda idi. Sovyet birliklerinin yaklaşmasıyla birlikte köylüler toprak sahiplerinin mülklerine el koymaya, köylü komiteleri kurmaya başladılar." Görüyorsunuz: Sovyet birliklerinin **yaklaşması** ile birlikte, Shachtman'ın sözlerinden anlaşılması gerektiği gibi, hiçbir şekilde, bu birliklerin **geri çekilmesi** ile birlikte değil. Çok iyi enforme edildikleri için, bilgi kaynakları Fransa'da toplanan ve yakın ilişki içinde oldukları Polonyalı ve Yahudi göçmenlerden geldiği için Menşeviklerin tanıklığına başvurdum. Ayrıca bu baylar Fransız burjuvazisine teslim oldukları için, Stalinizm'e teslimiyetlerinden, muhtemelen, kuşkulanılamaz.

Menşeviklerin tanıklığını ayrıca burjuva basınında çıkan haberler de doğruluyor.

"Sovyet Polonya'daki tarım devrimi bir kendiliğinden hareketin gücüne sahiptir. Kızıl Ordu'nun Zbrucz ırmağını geçtiği haberi yayılır yayılmaz köylüler toprak sahiplerinin arazilerini kendi aralarında bölüşmeye başladılar. Toprak öncelikle küçük mülk sahiplerine verildi ve böylelikle tarımsal toprağın yaklaşık yüzde otuzu kamulaştırıldı."(**New York Times,** 17 Ocak 1940.)

Shachtman, yeni bir argüman görünümü altında, doğu Polonya'daki mülk sahiplerinin mülksüzleştirilmesinin Kremlin'in **genel** politikasına **dair** değerlendirmemizi değiştiremeyeceği anlamına gelen bana ait sözleri **bana** takdim ediyor. Kuşkusuz değiştiremez!Hiç kimse bunu önermemiştir. Komintern'in yardımıyla Kremlin işçi sınıfını öylesine yanlış yönlendirmiş ve demoralize etmiştir ki, sadece yeni bir emperyalist savaşın patlak vermesini kolaylaştırmakla kalmamış aynı zamanda devrim için bu savaştan yararlanılmasını olağanüstü zorlaştırmıştır. Bu cinayetlere kıyasla, iki bölgede, Polonya'nın esaretiyle bedeli zaten ödenmiş olan toplumsal altüst oluş kuşkusuz ikinci derecede önemlidir ve Kremlin'in izlediği politikanın genel gerici karakterini değiştirmez. Ancak muhalefetin kendi inisiyatifi ile şimdi ortaya koyduğu sorun, bir genel politika sorunu değil özgül zaman ve mekân koşulları altında bu politikanın somut yansıması sorunudur. Tarımsal altüst oluş en çok Galiçya'nın ve batı Beyaz Rusya'nın köylüleri için önemli idi. IV. Enternasyonal, inisiyatifin gerici bürokrasiden geldiği gerekçesi ile bu altüst oluşu boykot edemezdi. Görevimiz tam olarak işçi ve köylülerin yanında ve **bu ölçüde** Kızıl Ordu'nun yanında bu altüst oluşa katılmaktı.Aynı zamanda Kremlin politikasının genelde gerici karakteri ve işgal altındaki bölgelerde bu politikanın taşıdığı tehlikeler konusunda kitleleri yorulmaksızın uyarmak zorunlu idi. Bu iki görevin ya da daha kesin olarak bu tek ve aynı görevin iki yanının nasıl birleştirileceğini bilmek -Bolşevik politika tam da budur.

Bir Kez Daha:Finlandiya

Polonya'daki olayları kavramak bakımından böylesine garip bir yeteneği sergileyen Shachtman, Finlandiya olayları ile ilgili olarak iki kat artmış bir otoriteyle üzerime çullanıyor. "Bir Küçük Burjuva Muhalefet" başlıklı makalemde şunu yazdım:"**Görünüşe bakılırsa** Sovyet-Fin savaşı bir iç savaşla **bütünleşmiş** olarak **başlayacak** ve **bu** iç savaşta...Kızıl Ordu belirli bir aşamada kendisini Fin küçük köylü ve işçileri ile aynı kampta bulacak."Bu olağanüstü ihtiyatlı formül amansız yargıcımın onayını almadı. Polonya olaylarını değerlendirişim zaten Shachtman'ın dengesini bozmuştu. Shachtman, yazdığı

"Mektup"un 16. sayfasında, "Finlandiya hakkındaki şaşırıcı sözlerinizde daha azını (kanıt) -bunu nasıl belirtsem?- buluyorum, "diye yazıyor. Çok üzgünüm, Shachtman düşünmekten çok şaşırmış olmayı seçiyor.

Baltık ülkelerinde Kremlin stratejik kazanımlar sağlama görevlerini şu tartışmasız hesapla sınırlı tuttu:bu stratejik askeri üsler gelecekte, Çarlık imparatorluğunun bu eski bölümlerinin de sovyetleştirilmesini sağlayacaktı.Baltık bölgesinde diplomatik tehdit ile kazanılan bu başarılar, ne var ki, Finlandiya'nın direnişiyle karşılaştı.Kremlin için, bu direnişe razı olmak, kendi "prestij"ini ve böylelikle Estonya, Letonya ve Litvanya'daki başarılarını tehlikeye atmak anlamına gelecekti. Bu yüzden, başlangıçtaki planlarının tersine Kremlin, silahlı güce başvurma zorunluluğunu hissetti. Her düşünen kişi, bu olgudan hareketle kendi kendisine şu soruyu sordu: Kremlin sadece Fin burjuvazisini korkutmak ve onu tavizler vermeye zorlamak mı istiyor, yoksa daha da ileri gitmesi mi gerekiyor?Doğal olarak, bu soruya "otomatik" bir yanıt verilemezdi. Somut belirtilere yönelmek -genel eğilimlerin ışığında-gerekli idi. Muhalefetin liderleri bu yetenekten yoksundurlar.

Askeri harekât 30 Kasım'da başladı.Aynı gün, hiç kuşkusuz Leningrad veya Moskova'ya yerleşmiş olan Fin Komünist Partisi Merkez Komitesi, Finlandiya'nın emekçi halkına bir radyo manifestosu yayımladı.Bu manifesto şunu ilan ediyordu: "Finlandiya tarihinde ikinci kez Fin işçi sınıfı plütokrasinin boyunduruğuna karşı bir mücadeleye başlıyor.İşçilerin ve köylülerin 1918'de yaşadıkları ilk deney kapitalistlerin ve toprak sahiplerinin zaferi ile son buldu. Ama bu kez...emekçi halk kazanmalıdır!"Tek başına bu manifesto açıkça gösteriyor ki, Finlandiya'nın burjuva hükümetini korkutmak için yapılan bir girişim değil, ülkede ayaklanmayı kışkırtmak ve Kızıl Ordu'nun işgalini iç savaşla bütünlemek için hazırlanmış bir plan söz konusuydu.

Sözde Halk Hükümeti'nin 2 Aralık'ta yayımlanan deklarasyonu şunu belirtiyor:"Ülkenin çeşitli bölgelerinde halk ayaklanmış ve bir demokratik cumhuriyetin kurulduğunu ilan etmiştir." Bu iddia kuşkusuz uydurmadır; aksi halde ayaklanma girişimlerinin nerelerde meydana geldiği manifestoda belirtilirdi. Ne var ki, dışardan hazırlanmış ve sonunda başarısızlığa uğrayan tek tek girişimlerin gerçekleşmiş olması ve tam da bu nedenle ayrıntılara girilmemiş olması, mümkündür."Ayaklanmalar" ile ilgili haberler, her durumda, ayaklanma için bir çağrı oluşturdu. Ayrıca deklarasyon, "yaklaşan savaş sırasında devrimci işçi ve köylülerin saflarından gelen gönüllüler tarafından takviye

edilecek ilk Finli müfrezeler"in oluşturulduğu haberini iletti. Bu "müfrezeler"de ister bin ister sadece yüz kişi bulunsun, Kremlin'in politika belirlemesinde "müfrezeler"in anlamı tartışma götürmeyecek kadar açıktı.Tam o sırada, telgraf haberleri, sınır bölgelerindeki büyük toprak sahiplerinin mülksüzleştirildiklerini bildirdi. Bu gelişmenin Kızıl Ordu'nun ilerleyişi sırasında meydana geldiğinden kuşkulanmak için en ufak bir neden yoktur. Ancak, bu haberlerin de uydurma olduğu düşünülse bile bunlar, bir tarım devrimi çağrısı olarak taşıdıkları önemi bütünüyle korurlar. Dolayısıyla şunu ilan etmek için gerekli her türlü gerekçeye sahiptik:"Görünüşe bakılırsa Sovyet-Fin savaşı bir iç savaşla tamamlanmaya başlamıştır."Aralık ayının başında bu olguların sadece bir kısmı elimde bulunuyordu. Fakat genel durumun arka planına rağmen ve şunu da eklemek durumundayım ki, genel durumun iç mantığına dair bir kavrayışın yardımı ile, tek tek belirtiler, bütün mücadelenin yönü ile ilgili gerekli sonuçları çıkarmamı sağladı.Bu türden yarı-**a priori** sonuçlar olmaksızın, herhangi biri, akıl yürüten bir gözlemci olabilir, ancak hiçbir şekilde olayların içinde aktif olarak yer alan biri olamaz. Peki neden "Halk Hükümeti"nin çağrısı hemen kitlesel karşılık görmeyi başaramadı?Üç nedenle: birincisi, Finlandiya'ya sadece burjuvaziden değil, köylülüğün ve işçi aristokrasisinin üst tabakalarından da destek gören gerici bir askeri mekanizma bütünüyle hâkimdir; ikincisi, Kremlin'in izlediği politika Fin Komünist Partisi'ni önemsiz bir faktör haline getirmeyi başardı; üçüncüsü, SSCB'deki rejim Fin emekçi kitleleri arasında hiçbir şekilde coşku yaratamaz. Ukrayna'da bile, 1918'den 1920'ye kadar köylüler toprak sahiplerinin mülklerine el koyma çağrılarına çok yavaş karşılık verdiler, çünkü, yerel Sovyet iktidarı hâlâ çok zayıftı ve Beyazlar'ın her başarısı amansız cezalandırma seferlerine neden oluyordu. Fin yoksul köylülerinin bir tarım devrimi için yapılan çağrıya karşılık vermede gecikmelerine şaşırmak için daha da az neden vardır. Köylüleri harekete geçirmek için Kızıl Ordu'nun ciddi başarılar kazanması gerekir. Ancak kötü biçimde hazırlanmış ilk ilerleyişi sırasında Kızıl Ordu yalnızca başarısızlıklara uğradı.Bu koşullar altında köylü ayaklanmasının sözü bile edilemezdi. Verili aşamada Finlandiya'da bir iç savaş beklemek imkânsızdı:benim hesaplamalarım tam olarak, askeri harekâtların iç savaş önlemleri ile **bütünlenmesinden** söz ediyordu. Aklımda sadece -hiç olmazsa Fin ordusu imha edilene kadar- işgal altındaki bölge ve çevre bölgeler vardı.Bugün, bu satırları yazmakta olduğum 17 Ocak'ta, bir Fin kaynağından gelen haberler, sınır

eyaletlerinden birinin Fin göçmen birlikleri tarafından işgal edildiğini ve orada kelimenin tam anlamıyla kardeşin kardeşi öldürmekte olduğunu bildiriyor. Bu bir iç savaş olayı değilse nedir?Kızıl Ordu'nun Finlandiya içlerine doğru her yeni ilerleyişinin, her adımda, savaşa dair yaptığımız genel değerlendirmeyi doğrulayacağı hakkında hiçbir durumda kuşku olamaz. Shachtman ne olaylara dair bir analize ne de teşhis konusunda bir fikre sahiptir. Kendisini asil bir öfkeyle sınırlıyor ve bu nedenle her adımda biraz daha çamura batıyor.

"Halk hükümeti" işçi denetimi için çağrı yapıyor. Bu ne anlama gelebilir!Shachtman hayretler içinde. SSCB'de işçi denetimi yok; Finlandiya'da neden olsun?Üzülerek söyleyeyim, Shachtman durum hakkında tam bir anlayış yoksunluğunu açığa vuruyor. SSCB'de işçi denetimi çok önce tamamlanmış bir aşamadır. Orada burjuvazi üzerinde denetimden ulusallaştırılmış üretimin yönetimine geçtiler.İşçilerin yönetiminden de bürokrasinin komutasına geçildi. Yeni bir işçi denetimi şimdi bürokrasi üzerinde denetim anlamına gelecektir. Bürokrasiye karşı başarılı bir ayaklanmanın sonucu olmadıkça böyle bir denetim gerçekleştirilemez. Finlandiya'da işçi denetimi, yerini bürokrasinin alması önerilen yerli burjuvazinin kovulup atılmasından başka bir anlam taşımıyor. Ayrıca Kremlin'in komiser ithal etmek suretiyle doğu Polonya veya Finlandiya'yı yönetmeye kalkışacak kadar aptal olduğunu kimse düşünmemelidir. Kremlin'in en büyük acelesi, işgal edilen bölgelerin emekçi nüfusundan yeni bir yönetim aygıtının çıkarılmasıdır. Bu görev ancak çeşitli aşamalarla yerine getirilebilir. Birinci aşama köylü komiteleri ve işçi denetim komiteleridir.*

---

* Bu makale,17 Ocak tarihli New York Times'da eski doğu Polonya hakkında şu satırları okuduğum sırada yazıldı :"Sanayide zorla kamulaştırma eylemleri henüz büyük bir ölçekte gerçekleştirilmemiştir. Bankacılık sisteminin başlıca merkezleri, demiryolu sistemi ve çok sayıda büyük sanayi işletmesi Rus işgalinden yıllar önce devlet mülkiyetine alındı. Küçük ve orta büyüklükteki sanayilerde çalışanlar şimdi üretimi denetliyorlar.

"Sanayiciler görünüşte kendi işletmeleri üzerindeki mülkiyet haklarını tam olarak koruyor,ancak çalışanların seçtikleri delegeler yüzünden üretim maliyetleri raporlarına vb. boyun eğmek zorunda kalıyorlar.Delegeler,işverenlerle birlikte, ücretleri, çalışma koşullarını ve sanayici için "uygun (bir) kâr oranı"nı saptıyorlar."

Shachtman sabırsızlıkla şu olguya sarılıyor:Kuusinen'in programı "resmen bir burjuva `demokrasi'sinin programıdır. "Böylelikle Kremlin'in Finlandiya'yı SSCB'nin çerçevesi içine çekmekten çok, Finlandiya'da burjuva demokrasisini kurmakla ilgilendiğini söylemek istiyor. Bizzat Shachtman ne söylemek istediğini bilmiyor. Moskova'nın SSCB ile birleştirmeye hazır olmadığı İspanya'da, Kremlin'in proletarya devrimine karşı burjuva demokrasisini koruma yeteneğini kanıtlaması aktüel bir sorundu. Bu görev Kremlin bürokrasisinin özel bir uluslararası durumda söz konusu olan çıkarlarından kaynaklanıyordu. Bugün durum farklıdır. Kremlin, Fransa, İngiltere ve Birleşik Devletler'e ne kadar yararlı olduğunu kanıtlamaya hazırlanmıyor. Eyleminin de ortaya koyduğu gibi, Finlandiya'yı sovyetleştirmeye -hemen ya da iki aşamada- kesinlikle karar vermiştir. Kuusinen hükümetinin programı, "resmi" bir bakış açısından yaklaşılsa bile, Bolşeviklerin Kasım 1917'deki programlarından farklı olmuyor. Shachtman, "aptal" Kuusinen'in manifestosuna genelde büyük önem verdiğini düşünmekte oldukça haklıdır. Ne var ki, Kremlin'in emrinde hareket eden ve Kızıl Ordu'nun desteğine sahip olan "aptal" Kuusinen'in, olayların iç mantığından hareketle düşünmeyi (diyalektiği) reddeden onlarca yüzeysel bilgiçten çok daha ciddi bir politik faktörü temsil ettiğini dikkate alma cüretini göstereceğim.

Dikkat çekici analizinin bir sonucu olarak Shachtman bu kez, "kendi sınıfının yurtseveri" olmaktan asla vazgeçmeyeceğini (acil kullanım için) eklemekle birlikte, SSCB konusunda açıkça **bozguncu** bir politika öneriyor. Fakat sorun şu ki, Menşeviklerin lideri Dan, 12 Kasım kadar gerilere giden bir tarihte, Sovyetler Birliği'nin Finlandiya'yı işgal etmesi olayı karşısında dünya proletaryasının "bu ihlal konusunda kesin bir bozguncu tutum alması gerektiği"ni yazdı (**Sozialisticheski Vestnik**, No. 19-20, s. 43.) Kerenskiy rejimi sırasında Dan'ın azgın bir savunmacı olduğunu; Çar'ın yönetimi altında bile bir bozguncu olmayı başaramadığını eklemek gereklidir. Ancak Kızıl Ordu'nun Finlandiya'yı işgali Dan'ı bir bozguncu haline getirmiştir. Doğal olarak böylelikle "kendi sınıfının yurtseveri" olmaktan çıkmış olmuyor. Hangi sınıf? Bu soru ilginç olmayan bir soru değildir. Olayların analizi söz konusu

---

Görüyoruz ki,"yaşayan olayların gerçeklikleri" muhalefet liderlerinin bilgiç ve cansız kalıplarına hiç bir şekilde kendilerini uydurmuyorlar.Bu arada bizim "soyutlamalar" etc kemiğe bürünüyor.

olduğunda Shachtman, eylemin tiyatrosuna daha yakın olan, olguların yerine kurguyu geçiremeyen Dan ile aynı fikirde değil; "somut politik sonuçlar" söz konusu olduğunda Shachtman, durumu telafi ederek, Dan gibi tam da aynı sınıfın bir "yurtsever"ine dönüşmüştür. Marksist sosyolojide bu sınıfa, muhalefetin izniyle, bu sınıfa **küçük burjuvazi** denir.

"Bloklar" Teorisi

Burnham ve Abern ile kurduğu bloğu -partinin proleter kanadına karşı, IV. Enternasyonal'in programına karşı ve Marksist yönteme karşı- haklı çıkarmak için Shachtman -kendi sözleriyle- büyük gelenekleri daha genç kuşaklara aktarmak için özellikle incelediği devrimci hareketin tarihine başvurmadan edememiştir. Hedefin kendisi kuşkusuz mükemmel. Fakat bilimsel bir yöntem gerektiriyor. Bu arada Shachtman bir blok uğruna bilimsel yöntemi feda etmekle işe başlamıştır. Verdiği tarihsel örnekler keyfidir, üzerinde düşünülmemiştir ve alenen hatalıdır.

Her işbirliği terimin tam anlamıyla bir blok değildir. Hiçbir şekilde planlanmış bir bloğa dönüştürülmeyen ve dönüştürülmesine çalışılmayan geçici anlaşmalar hiç de az değildir. Öte yandan tek ve aynı parti içindeki üyelere de kolayca blok denemez. Yoldaş Burnham ile tek ve aynı uluslararası partiye mensubuz (ve umarım sonuna kadar mensup olmaya devam edeceğiz); fakat bu gene bir blok değildir.İki parti bir ortak düşmana karşı uzun vadeli bir blok kurmaya karar verebilir:"Halk Cephesi"nin politikası buydu. Tek ve aynı parti içinde birbirine yakın ama benzer olmayan eğilimler, üçüncü bir hizbe karşı bir blok oluşturabilirler.

Parti içi blokların değerlendirilmesi bakımından iki soru belirleyici öneme sahiptir: (1)İlk olarak ve öncelikle blok kime veya neye karşı yöneltiliyor? (2)Blok içindeki güçler ilişkisi nedir? Nitekim, birinin kendi partisi içinde enternasyonalistler ile merkezciler arasında şovenizme karşı mücadele için bir blok kurması bütünüyle yerindedir. Bu durumda, kurulan bloğun vereceği sonuç enternasyonalistlerin programının açıklığına, onların tutarlılığına ve disiplinine bağlı olacaktır, çünkü bu

özellikler, güçler ilişkisinin belirlenmesi bakımından sayısal güce oranla genellikle daha önemlidir.

Daha önce belirttiğimiz gibi Shachtman, Lenin'in Bogdanov ile kurduğu bloğa değiniyor. Hemen belirteyim ki, Lenin, Bogdanov'a zerre kadar teorik taviz vermedi.Şimdi bu "blok"un politik yanını inceleyelim. Öncelikle belirtmek gerekir ki, burada fiilen söz konusu olan, bir blok değil, ortak bir örgüt içinde kurulan bir işbirliği idi. Bolşevik hizip bağımsız bir varoluş tarzını sürdürüyordu. Lenin, kendi örgütünün içindeki diğer eğilimlere karşı Bogdanov ile bir "blok" kurmadı.Tam aksine, Bolşevik-uzlaşmacılar ile (Dubrovinskiy, Riykov ve diğerleri) Bogdanov'un teorik sapmalarına karşı bir blok kurdu. Lenin'i ilgilendiren sorun, özünde, "hizip" denilmesine rağmen bir partinin bütün özelliklerini taşıyan tek ve aynı örgüt içinde Bogdanov ile kalmanın mümkün olup olmadığı meselesi idi. Eğer Shachtman, muhalefeti bağımsız bir örgüt olarak görmüyorsa, o zaman Lenin-Bogdanov "bloğu"na yaptığı referans damnadağın olur.

Fakat analojideki hata bununla sınırlı kalmıyor. Bolşevik hizip-parti, o sırada kendini tamamen liberal burjuvazinin küçük burjuva temsilcisi olarak ortaya koymuş bulunan Menşevizm'e karşı mücadele veriyordu. Menşevizm'e yöneltilen suçlama, Shachtman'ın sınıfsal köklerini tanımlama girişiminde bile bulunmadığı sözde "bürokratik tutuculuk" suçlamasından çok daha ağırdı.Lenin'in Bogdanov ile işbirliği, bir proleter eğilim ile bir sekter merkezci eğilimin küçük burjuva oportünizmine karşı işbirliği idi. Sınıfsal çizgiler belirgindir."Blok" (verili örnekle sınırlı olarak bu terim kullanılırsa) haklı varoluş gerekçelerine sahipti.

"Blok"un daha sonraki tarihi de önemsiz sayılmaz. Gorki'ye yazdığı, Shachtman'ın alıntı yaptığı mektupta Lenin, politik sorunları saf anlamda felsefi sorunlardan ayırmanın mümkün olacağı umudunu ifade etti. Shachtman, Lenin'in bu umudunun hiçbir şekilde gerçekleşmediğini eklemeyi unutuyor. Felsefenin zirvelerinden çıkıp gelen farklılıklar, en güncel olanlar dahil bütün diğer sorunlara yayılır."Blok" Bolşevizm'in itibarını azaltmadıysa, bunun tek nedeni, Lenin'in tamamlanmış bir programa, doğru bir yönteme, Bogdanov grubunun küçük bir istikrarsız azınlık oluşturduğu sıkıca kaynaştırılmış bir hizbe, sahip olması idi.

Shachtman kendi partisinin proleter kanadına karşı Burnham ve Abern ile bir blok kurmaya karar verdi. Bunu inkâr etmek imkânsızdır. Blok içindeki güç ilişkileri tamamen Shachtman'a karşıdır. Abern'in

kendi hizbi var. Burnham, Shachtman'ın yardımı ile Bolşevizm'den düş kırıklığına uğramış entellektüellerin oluşturduğu bir hizip görüntüsü yaratabilir. Shachtman'ın bağımsız programı yok, bağımsız yöntemi yok, bağımsız hizbi yok. Muhalefet "programı"nın eklektik karakteri, blok içindeki çelişkin eğilimlerle belirleniyor. Bloğun çökmesi halinde - ve bu çöküş kaçınılmazdır- Shachtman mücadeleden partiye ve kendisine zarar vermekten başka hiçbir şey elde etmemiş olarak çıkacak.

Daha sonra Shachtman, 1917'de Lenin ile Trotskiy'in uzun bir mücadeleden sonra birleşmeleri olgusuna değiniyor ve geçmişteki ayrılıkları onlara hatırlatmak hatalı olurdu, diyor. Bu örnek, Shachtman'ın Abern'e karşı Cannon ile kurduğu bloğu açıklamak için bir süre önce aynı örnekten yararlanmış olması nedeniyle pek uygun düşmüyor. Fakat, bu tatsız durum bir yana, yapılan tarihsel analoji tamamen hatalıdır. Bolşevik partiye katılırken Trotskiy, Leninist parti inşa yöntemlerinin doğruluğunu bütünüyle ve yürekten kabul etti. Aynı zamanda Bolşevizm'in uzlaşmaz sınıfsal eğilimi hatalı bir teşhisi düzeltmişti. 1917'de "sürekli devrim" sorununu yeniden gündeme getirmediysem, bunun nedeni, gelişen olayların bu teoriyi her iki taraf için de doğrulamış olması idi. Ortak çalışmanın temeli sübjektif veya geçici bileşimler tarafından değil, proletarya devrimi tarafından oluşturuldu. Bu sağlam bir temeldir. Ayrıca buradaki sorun, bir "blok" sorunu değil, tek bir parti içinde -burjuvaziye ve onun küçük burjuva ajanlarına karşı- birleşme sorunu idi. Parti içinde Lenin ile Trotskiy'in Ekim bloğu, ayaklanma sorununda ortaya çıkan küçük burjuva tereddütleri hedef aldı.

Shachtman'ın, Trotskiy'in 1926'da Zinovyev ile kurduğu bloğa yaptığı değinme aynı ölçüde yüzeyseldir. O sırada verilen mücadele, sempatik olmayan birkaç bireyin psikolojik özellikleri olan "bürokratik tutuculuk"a karşı değil, dünyanın en güçlü bürokrasisine, onun imtiyazlarına, keyfi yönetimine ve gerici politikasına karşı yürütülüyordu. Bir blok içinde izin verilebilecek farklılıkların alanı hasmın karakteri tarafından belirlenir.

Blok içindeki unsurların ilişkisi de tamamen farklı idi. 1923 muhalefetinin kendi programı ve Shachtman'ın belirttiği gibi, asla Stalinistleri yankılayan entellektüellerden değil, esas olarak işçilerden oluşan kendi kadroları vardı.Zinovyev-Kamenev muhalefeti bizim talebimiz üzerine, 1923 muhalefetini bütün temel sorunlarda onaylayan özel bir dokümanı kabul etti. Bununla birlikte, farklı geleneklere sahip

olduğumuz için ve her konuda anlaşmaktan uzak olduğumuz için, asla tam bir kaynaşma olmadı; her iki grup da bağımsız hizipler olarak kalmaya devam etti. Doğrudur, bazı önemli sorunlarda 1923 muhalefeti 1926 muhalefetine -benim karşı oy kullanmama rağmen- ilkesel tavizler, verilmemesi gerektiğini düşündüğüm ve hâlâ da düşünmeye devam ettiğim tavizler verdi. Bu tavizleri açıktan protesto etmemem bir hata sayılabilir. Ancak genel olarak açık protestonun şartları yoktu -illegal çalışıyorduk. Her durumda, her iki taraf da tartışmalı konularda benim görüşlerimden gayet iyi haberdar ediliyordu. 1923 muhalefeti içindekilerin, daha fazlası değilse yüzde doksan dokuzu Zinovyev'in veya Radek'in değil, benim bakış açımı benimsiyordu. Bir blok içindeki iki grup arasında oluşan böyle bir ilişkide şu ya da bu biçimde kısmi hatalar olabilirdi, fakat hiçbir şekilde bir maceracılık görünümü yoktu.

Shachtman'ın durumu tamamen farklıdır. Geçmişte kim haklıydı ve tam olarak ne zaman ve nerede?Neden Shachtman önce Abern ile, daha sonra Cannon ile birlikte tavır aldı ve şimdi tekrar Abern'e dönüyor? Geçmişteki şiddetli hizip mücadeleleri konusunda Shachtman'ın kendi açıklaması, sorumluluk duygusuna sahip bir politik şahsiyete değil, bir çocuk bakıcısına layıktır:Johnny biraz hataliydı, Max de biraz, hepsi biraz hataliydı ve şimdi hepimiz biraz haklıyız. Hatalı olan kimdi ve hangi konuda hataliydı? Bu konuda tek kelime yok. Gelenek yok. Dün olanlar hesaplardan silinmiştir. Peki bunun sebebi ne? Çünkü Parti organizması içinde yoldaş Shachtman, yer değiştiren bir böbrek rolü oynuyor.

Tarihsel analojiler arayan Shachtman şimdiki bloğu ile gerçekten benzerlik taşıyan bir örneği atlıyor. 1912 Ağustos bloğu denilen bloktan söz ediyorum. Bu bloğa aktif olarak katıldım. Hattâ bir anlamda bu bloğu ben kurdum. Politik olarak bütün temel sorunlarda Menşeviklerden ayrılıyordum. Aşırı-sol Bolşeviklerden, **Vperyodistlerden** de ayrılıyordum. Genel politik eğilim bakımından Bolşeviklere çok daha yakındım. Ancak Leninist "rejim"e karşıydım, çünkü, devrimci amacı gerçekleştirmek için sıkı biçimde kaynaşmış merkezi bir partinin vazgeçilmez olduğunu henüz anlamamıştım. Ve bu nedenle, partinin proleter kanadını hedef alan heterojen unsurlardan oluşan bu geçici bloğu oluşturdum.

Ağustos bloğu içinde likidatörlerin kendi hizipleri vardı. **Vperyodistler** de hizip benzeri bir şeye sahiptiler. Tecrit durumundaydım. Ortak düşüncelere sahip kişiler olsa da hizip yoktu.

Dokümanların çoğu benim tarafımdan yazılıyordu ve ilke farklılıklarını atlamak suretiyle bunlar "somut politik sorunlar" üzerine bir ittifak görüntüsü yaratmayı amaçlıyordu. Geçmiş hakkında tek bir sözcük yoktu!Lenin Ağustos bloğunu amansız bir eleştiriye tabi tuttu ve en ağır darbeleri yemek bana nasip oldu. Lenin, politik olarak ne Menşevikleri ne de **Vperyodistleri** onaylamadığımı göz önünde tutarak, izlediğim politikanın maceracılık olduğunu ortaya koydu. Bu ağır bir eleştiriydi ama doğruydu.

"Hafifletici sebepler" olarak şu olguyu belirteyim ki, görevimi, sağ veya aşırı-sol hizipleri Bolşeviklere karşı desteklemek değil, bütünüyle partiyi birleştirmek şeklinde saptamıştım. Ağustos konferansına Bolşevikler de davet edildiler. Ama Lenin Menşevikler ile birleşmeyi peşinen reddedince, Menşevikler ve **Vperyodistler** ile doğal olmayan bir bloğun içinde kaldım.İkinci hafifletici sebep şudur ki, gerçek devrimci parti olarak Bolşevizm olgusu o sıralarda ilk kez gelişiyordu -İkinci Enternasyonal pratiğinde hiçbir örnek yoktu. Ancak bu şekilde suçumu hafifletmeye çalışıyor değilim. Her ne kadar sürekli devrim anlayışı kuşkusuz biçimde doğru perspektifi göstermişse de, bu dönemde kendimi özellikle örgütsel alanda bir küçük burjuva devrimcinin özelliklerinden kurtarmamıştım. Menşevizm'e karşı uzlaşmacılık, Leninist merkeziyet - çiliğe karşı kuşkucu tavır hastalığını taşıyordum. Ağustos konferansından hemen sonra blok kendisini oluşturan parçalara ayrılmaya başladı.Birkaç ay içinde sadece ilke olarak değil örgütsel olarak da bloğun dışında idim.

Bugün Shachtman'a, Lenin'in 27 yıl önce bana hitap ettiği aynı azarlama tonuyla hitap ediyorum:"Bloğunuz ilkesizdir". "Politikanız maceracılıktır." Shachtman'ın bu suçlamalardan, benim bir zamanlar çıkardığım sonuçları çıkaracağını bütün kalbimle umut ettiğimi ifade ediyorum.

Mücadele İçinde Hizipler

Shachtman, "1923 muhalefetinin lideri" Trotskiy'in, Cannon'un bürokratik hizbini destekleyebilmesi olgusu karşısında şaşırdığını ifade ediyor.İşçi denetimi sorununda olduğu gibi burada da Shachtman tarihsel perspektifi sezme yoksunluğunu bir kez daha açığa vuruyor. Doğru,

Sovyet bürokrasisi kendi diktatörlüğünü mazur gösterirken Bolşevik merkeziyetçilik ilkelerini istismar etti, ancak süreç içinde bu ilkeleri tam zıddına dönüştürdü. Fakat bu Bolşevizm yöntemlerinin itibarını bir nebze azaltmaz. Yıllarca süren bir dönem boyunca Lenin partiyi proleter disiplin ve sıkı merkeziyetçilik ruhu ile eğitti. Bunu yaparken zaman zaman küçük burjuva hizip ve kliklerin saldırılarına uğradı.Bolşevik merkeziyetçilik derin biçimde ilerici bir faktördü ve sonunda devrimin zaferini temin etti. Sosyalist İşçi Partisi içindeki şimdiki muhalefetin verdiği mücadelenin, 1923 Rus muhalefetinin imtiyazlı bürokratik kasta karşı verdiği mücadele ile hiçbir ortaklığının olmadığını, ama bunun yerine Bolşevik merkeziyetçiliğe karşı Menşeviklerin verdikleri mücadele ile büyük benzerlik taşıdığını anlamak zor değildir.

Cannon ve grubu, muhalefete göre, "en iyi şekilde bürokratik tutuculuk olarak betimlenebilecek politika tipinin bir ifadesidir." Bu ne anlama geliyor? Ulusal burjuvazinin kârından pay alan tutucu işçi aristokrasisinin hâkimiyeti, kapitalist devletin doğrudan ya da dolaylı desteği olmaksızın düşünülemez. Stalinist bürokrasinin yönetimi, GPU, ordu, mahkemeler vb. olmaksızın düşünülemez. Sovyet bürokrasisi kendi çıkarlarını bir başkasından daha iyi savunan bir bürokrat olduğu için Stalin'i destekliyor. Sendika bürokrasisi, yetenekli ve marifetli bürokratlar olarak işçi aristokrasisinin maddi çıkarlarını korudukları için Green ile Lewis'i destekliyorlar. Peki "bürokratik tutuculuk"un SWP içindeki dayanağı nedir? Kuşkusuz maddi çıkarlar değil, fakat yenilikçilerin, hareket başlatanların ve dinamik ruhların hep bir araya toplandıkları öteki kampa ters düşen bürokratik tiplerin seçimi. Muhalefet "bürokratik tutuculuk"un objektif, yani toplumsal temelini belirtmiyor. Her şey saf psikolojiye indirgenmiştir. Bu tür koşullar altında her düşünen işçi şöyle diyecektir:Yoldaş Cannon bürokratik eğilimler doğrultusunda suç işlemiş olabilir -uzaktan kanaate varmak benim için zor- fakat Ulusal Komite'nin ve bütün partinin bürokratik "imtiyazlar"la hiçbir ilgisi olmayan çoğunluğu Cannon'u destekliyorsa, bürokratik eğilimlerinden ötürü değil, bu özelliklere rağmen destekliyor demektir. Bu da kendisinin kişisel kusurunu dengeleyen bazı başka faziletlere sahip olduğu anlamına gelir. Ciddi bir parti üyesinin söyleyeceği şey budur. Ve bence de haklı olacakur.

Muhalefetin liderleri şikâyet ve suçlamalarını kanıtlamak için, her partide yüzlerce ve binlerce kez olabilecek birbiri ile bağlanusız ve ayrıca pek çok durumda objektif olarak doğrulanması imkânsız olayları ve

öyküleri öne sürüyorlar. Muhalefet dokümanlarının öykü anlatan bölümlerinin eleştirisi ile uğraşmak aklımın ucundan geçmez. Ancak, bir tanık olarak görüş belirtmek istediğim bir olay var. Muhalefetin liderleri gayet kibirli bir tavırla, Cannon ve grubunun geçiş taleplerı programını nasıl kolayca, eleştirmeden ve üzerinde kafa yormadan kabul ettiklerini anlatıyorlar. 15 Nisan 1938'de bu programın oluşturulması hakkında yoldaş Cannon'a yazdığım şey şudur:

"Geçiş programı taslağını ve işçi partisi hakkında kısa bir yazıyı sana göndermiş bulunuyorum. Meksika'yı ziyaret etmeseydin, program taslağını asla yazamazdım, çünkü tartışma sırasında, daha açık ve somut olmamı sağlayan pek çok önemli şey öğrendim..."

Shachtman burada neyin kastedildiğini gayet iyi bilir, çünkü tartışmaya katılanlardan biri de kendisi idi.

Söylentiler, kişisel spekülasyonlar ve basit dedikodu, ancak insanların birbirine parti bağlarıyla değil kişisel ilişkilerle bağlı oldukları, olaylara sınıfsal açıdan yaklaşmak gibi bir alışkanlığın bulunmadığı küçük burjuva çevrelerde önemli bir yer işgal edebilir. Beni yalnızca çoğunluk temsilcilerinin ziyaret ettiği ve yanıltılmakta olduğum şeklinde sözler kulaktan kulağa yayılıyor..Sevgili yoldaşlar, bu saçmalığa inanmayın. Politik enformasyonu genel olarak çalışırken kullandığım aynı yöntemlerle topluyorum. Enformasyona yönelik eleştirel bir tavır her politikacının politik fizyonomisinin organik bir parçasıdır. Sahte haberleri gerçek olanlardan ayırt edecek yetenekte olmasaydım, yargılarımın genel değeri olabilir miydi?

Abern'in hizbinin yirmiden az üyeden oluştuğunu bizzat biliyorum.İçlerinden birkaçına çalışmalarımda bana dostça yardımda bulundukları için minnettarım ve hepsinin ya da hemen hemen hepsinin değerli parti üyeleri olduğunu biliyorum. Ama aynı zamanda şunu belirtmeliyim ki, onların her birini şu ya da bu ölçüde ayırt eden şey bir küçük burjuva ortamın atmosferi, sınıf mücadelesinde deney yoksunluğu ve proletarya hareketi ile gerekli bağlantıdan belirli ölçüde yoksunluktur. Taşıdıkları olumlu özellikler onları IV. Enternasyonal'e bağlıyor. Taşıdıkları olumsuz özellikler ise onları bütün hiziplerin en tutucusuna bağlıyor.

"Bürokratik Tutuculuk" üzerine yazılan doküman "Bir `anti-entellektüel' ve `anti-entellektüeller' tavrı, parti üyelerinin kafasında trampet çalıyor, "diye şikâyet ediyor. (**Internal Bulletin**, C. 2, Sayı 6, Ocak 1940, s. 12.)Bu argüman son anda araya sokuşturuluyor. Söz

konusu olan tamamen proletaryanın safına geçmiş entellektüeller değil, partimizi küçük burjuva eklektisizminin konumuna kaydırmaya çalışan unsurlardır. Aynı doküman şunu ilan ediyor:"Bir anti-New York propaganda yayılıyor ki bu, tabanda her zaman sağlıklı olmayan önyargılara hizmet ediyor" (a. y.).Burada sözü edilen önyargılar nelerdir? Görünüşe bakılırsa anti-Semitizm. Eğer anti-Semitik veya başka ırksal önyargılar partimizde var oluyorsa, bunlara karşı belirsiz imalarla değil açık darbelerle sürdürülecek amansız bir mücadele açmak gereklidir. Ama söz konusu olan New York'un Yahudi entellektüelleri ve yarı-entellektüelleri ise, sorun ulusal değil toplumsal bir sorundur. New York'ta çok sayıda Yahudi proleter vardır, fakat Abern'in hizbi onlardan oluşmuyor. Bu hizbin küçük burjuva unsurları bugün için Yahudi işçilere giden bir yol bulma yeteneksizliklerini göstermişlerdir. Kendi ortamları ile yetiniyorlar.

Partinin bir dönemden diğerine geçişi ile birlikte, geçmişte ilerici bir rol oynayan ancak yeni görevlere kendilerini zamanında adapte etme yeteneği gösteremeyen unsurların tehlike karşısında birbirine yaklaşmaları ve sahip oldukları olumlu değil neredeyse sadece olumsuz özellikleri açığa vurmaları hakkında tarihte birden fazla örnek olmuştur-daha doğrusu, tarihte bunun tersine rastlanmaz. Abern hizbinin bugünkü rolü tam da budur. Bu hizbin içinde Shachtman gazeteci rolü ve Burnham teorik beyin rolü oynuyor. "Abern sorunu'nu şimdiki tartışmaya enjekte etmenin ne denli yapay olduğunu Cannon biliyor," diye ısrar ediyor Shachtman. "Her parti liderinin ve pek çok üyenin bildiği şeyi, yani en azından geçmiş yıllarda `Abern grubu' diye bir sorunun bulunmadığını, kendisi de biliyor." Şunu belirtmek durumundayım ki, burada gerçeği çarpıtan biri varsa, bizzat Shachtman'dan başkası değildir. Amerikan seksiyonundaki iç ilişkilerin gelişimini yaklaşık on yıldır izlemekteyim. İlk kavradığım şey, New York örgütünün oynadığı özel rol ve bu örgütün özgül bileşimi oldu. Shachtman , Büyük Ada'da bulunduğum sırada, Ulusal Komite'nin, New York'tan ve bu kentin küçük burjuva çekişmelerle dolu atmosferinden bir süre için taşradaki sanayi merkezlerinden birine taşınmasını tavsiye ettiğimi belki hatırlayacaktır. Meksika'ya geldikten sonra, İngiliz diline daha aşina olma ve kuzeyden beni ziyarete gelen arkadaşlarım sayesinde çeşitli grupların toplumsal bileşimi ve politik psikolojisi hakkında daha canlı bir kanaate ulaşma fırsatı edindim. Son üç yıldır bana ait olan kişisel ve doğrudan gözlemler

temelinde, Abern hizbinin "dinamik olarak" değilse de statik olarak, kesintisiz var olduğu söylüyorum.

Abern hizbinin üyeleri, bir nebze politik deney sayesinde, sadece toplumsal özellikleri ile değil, bütün sorunlara yaklaşımları ile de kolayca tanınabilirler. Bu yoldaşlar kendi hiziplerinin varlığını daima resmen reddetmişlerdir. İçlerinden bazılarının kendilerini fiilen parti içinde eritmeye çalıştıkları bir dönem oldu. Fakat bunu kendilerini zorlayarak yapmaya kalkıştılar ve bütün kritik sorunlarda parti ile ilişkide bir grup olarak olarak ortaya çıktılar.İlke meseleleri ile, özellikle partinin toplumsal bileşiminin değiştirilmesi meselesi ile, üst düzey yönetimin bileşimi, kişisel çatışmalar ve "genel yönetim" içinde genelde olup bitenlere nazaran çok daha az ilgilendiler. Abern'in okulu budur. Bu yapay oluşuma gömülmelerinin kendilerini er ya da geç yeni bir hizipsel patlamaya şaşmaz bir biçimde götüreceği konusunda bu yoldaşların çoğunu ısrarla uyardım.

Muhalefetin liderleri Cannon hizbinin proleter bileşiminden alaycı bir tavırla ve bir eleştiri tonuyla söz ediyorlar; onların gözünde bu sıradan "ayrıntı" hiçbir önem taşımıyor. Körlükle karışmış küçük burjuva kendini beğenmişliği bu değilse, nedir? 1903'te toplanan ve Bolşevikler ile Menşevikler arasında bölünmenin olduğu, Rus Sosyal Demokratları'nın İkinci Kongresi'nde çeşitli delegeler arasında sadece üç işçi vardı.Üçü de çoğunluğun yanında yer aldı.Menşevikler bir belirti olarak bu olguya büyük önem atfeden Lenin ile alay ettiler. Bizzat Menşevikler üç işçinin aldığı tavrı "olgunluk"tan yoksun olmaları ile açıkladılar. Ancak gayet iyi bilindiği gibi haklı çıkan Lenin oldu.

Eğer Amerikan partimizin proleter seksiyonu "politik olarak geri" ise, o zaman "ileri" olanların birinci görevi işçileri daha yüksek bir düzeye çıkarmaktan ibaret olmalıdır. Peki neden şimdiki muhalefet bu işçilere ulaşmakta başarısızlığa uğramıştır? Neden bu işi "Cannon kliği"ne bıraktılar? Buradaki müşkülat nedir? İşçiler muhalefet için yeterince iyi değiller mi? Yoksa muhalefet mi işçilere uygun değil?

Partinin işçi seksiyonunun mükemmel olduğunu düşünmek aptallık olur.İşçiler berrak sınıf bilincine ancak dereceli olarak ulaşıyorlar. Sendikalar oportünist sapmalar için daima bir kültür ortamı yaratırlar. Sonraki aşamaların birinde kaçınılmaz olarak bu sorunla karşılaşacağız. Parti kendi sendikacılarına bir kez daha hatırlatmak zorunda kalacak ki, **proletaryanın daha geri tabakalarına pedagojik adaptasyon, tutucu sendikalar bürokrasisine politik bir adaptasyona**

dönüştürülmemelidir. Her yeni gelişim aşaması, parti saflarındaki ve partinin çalışma yöntemlerinin karmaşıklığındaki her artış, sadece yeni olanaklar değil, aynı zamanda yeni tehlikeler de getirir. Sendikalardaki işçiler, hattâ en devrimci okulda eğitilmiş olanlar bile, çoğu kez kendilerini parti denetiminden kurtarma eğilimi gösterirler. Ne var ki, şimdiki halde sorun bu değildir. Şimdiki halde, proleter olmayan gençliğin çoğunluğunu peşi sıra sürükleyen ve kendisi de proleter olmayan muhalefet, teorimizi, programımızı, geleneğimizi revize etmeye çalışıyor ve bunu tam bir hafiflikle, geçerken, "Cannon kliği"ne karşı mücadelede daha elverişli bir durum sağlamak için yapıyor.Şimdiki halde partiye saygısızlık, sendikacılar tarafından değil, küçük burjuva muhalifler tarafından gösteriliyor. Sendikacıların gelecekte partiye sırtlarını dönmelerini önlemek için bu küçük burjuva muhalifleri kararlı bir biçimde geri püskürtmek kesinlikle gerekiyor.

Ayrıca, sendikalarda çalışan bu yoldaşların fiili veya muhtemel hatalarının Amerikan proletaryasının baskısını yansıttığını unutmaya izin verilemez. Bu bizim sınıfımızdır. Bu baskıya teslim olmak niyetinde değiliz. Ama aynı zamanda bu baskı bize esas tarihsel yolumuzu gösteriyor. Öte yandan muhalefetin hataları bir başka ve yabancı sınıfın baskısını yansıtıyor. Bu sınıftan ideolojik bir kopuş gelecekteki başarılarımızın elementer koşuludur.

Muhalefetin gençlik konusunda öne sürdüğü görüşler son derece hatalıdır. Elbette, proleter gençliği kazanmayan devrimci parti gelişemez. Ancak sorun, büyük ölçüde sosyal demokrat, yani oportünist geçmişi olan, neredeyse bütünüyle küçük burjuva bir gençliğimizin oluşudur. Bu gençliğin liderleri şüphesiz olumlu özellikler ve yetenekler taşıyor, ama ne yazık ki, küçük burjuva uyumculuk ruhuyla eğitilmişlerdir ve alışageldikleri ortamdan çekilip alınmazlarsa ve şatafatlı unvanlar olmaksızın proletaryanın yaptığı günlük pis işler için işçi sınıfı semtlerine gönderilmezlerse, devrimci mücadele için ebediyen kaybedilebilirler. Shachtman, diğer sorunlarda olduğu gibi, gençlik ile ilişkilerde de, tamamen hatalı bir tutum almıştır.

Durup Düşünme Zamanıdır!

Shachtman'ın hatalı bir başlangıç noktasından çıkıp gelişen düşüncesinin ne ölçüde değer kaybına uğradığı, benim tutumumu "Cannon kliği"ni savunmak şeklinde değerlendirmesi ve Fransa'da yanılarak "Molinier kliği"ne verdiğim destekten çeşitli kereler söz etmesi olgusundan hareketle de görülebilir. Her şey programlarından tamamen bağımsız olarak tecrit halindeki birey lere veya gruplara verdiğim desteğe indirgeniyor. Molinier örneği sadece sis tabakasını kalınlaştırıyor. Bu sisi dağıtmaya çalışacağım. Molinier programımızdan vazgeçmekle değil, disiplinsiz ve keyfi olmakla, partiyi ve kendi hizbini desteklemek için her türlü mali maceraya girişmekle suçlandı.Molinier enerjik bir adam olduğu ve bazı tartışmasız pratik yetenekler taşıdığı için, onu ikna etme ve proleter disiplin ruhu ile yeniden eğitme konusunda bütün olanakları tüketmeyi -sadece Molinier'nin değil, daha çok örgütün yararına- gerekli gördüm. Hasımlarının çoğu onun taşıdığı olumlu özelliklerin hiçbirini değil de sadece kusurlarını gördüğü için, hemen bir bölünmeye gidilmemesi, fakat Molinier'nin tekrar tekrar denenmesi için onları ikna etmek amacıyla elimden gelen her şeyi yaptım.

Hatalı ve disiplinsiz yoldaşlara yönelik sabırlı bir tavrın ve onları devrimci ruhla yeniden eğitmek için tekrar tekrar çaba göstermenin mutlak zorunluluk olduğu düşüncesi ile bu yöntemleri uyguladığım tek kişi Molinier değildir. Kurt Landau, Field, Weisbord, Avusturyalı Frey, Fransız Treint ve daha bir çoklarını partiye biraz daha çekmek ve korumak için girişimlerde bulundum. Pek çok durumda çabalarım verimsiz oldu; bir kaç örnekte ise değerli yoldaşları kurtarmak mümkün oldu.

Hiçbir durumda Molinier'ye zerre kadar ilkesel taviz vermedim. Programımız yerine "dört slogan" temelinde bir gazete çıkarmaya karar verdiği ve bu planı bağımsız olarak uygulamaya kalkıştığı zaman, kendisinin derhal ihraç edilmesi konusunda ısrar edenler arasında yer aldım. Ancak, IV.Enternasyonal'in kuruluş kongresinde, politikalarının hatalı olduğu konusunda ikna olup olmadıklarını görmek için, Molinier ve grubunun, Enternasyonal çerçevesi içinde bir kez daha sınanmasına taraftar olduğumu saklayacak değilim. Bu seferki girişim hiçbir sonuç vermedi. Ama bunu uygun koşullar altında bir kez daha tekrarlamaktan vazgeçmiyorum. Ne gariptir ki, Molinier'nin en şiddetli muhalifleri

arasında, IV.Enternasyonal'den ayrıldıktan sonra onunla başarıyla birleşen, Vereecken ve Sneevliet gibi insanlar da vardı.

Bir çok yoldaş arşivlerimden edindikleri bilgi üzerine, "umutsuz insanlar"ı ikna etmek için boş yere vakit kaybettiğim ve kaybetmeye devam ettiğim konusunda bana dostça sitemlerde bulunmuşlardır. Pek çok kez onlara, insanların koşullarla birlikte nasıl değiştiklerini gözleme fırsatına sahip olduğum ve bu nedenle, ağır da olsa birkaç hata temelinde insanları "umutsuz" olarak ilan etmeye istekli olmadığım karşılığını verdim.

Shachtman'ın kendisini ve partinin belirli bir kesimini bir çıkmaza doğru çektiği benim için açıkça anlaşılır hale geldiğinde, kendisine, fırsatım olsa hemen uçağa atlayıp onunla yetmiş iki saat hiç durmadan tartışmak için New York'a gelebileceğimi yazdım. Ona herhangi bir şekilde bir araya gelmemizi sağlayıp sağlayamayacağını sordum. Shachtman karşılık vermedi. Bu tamamen onun hakkı dahilindedir. Gelecekte arşivlerimden bilgi edinmek isteyecek yoldaşların bu durumda Shachtman'a yazdığım mektubun benim için hatalı bir adım olduğunu söylemeleri ve bu "hata"ya Molinier'yi aşırı ısrarla "savunmam" ile bağlantılı olarak değinmeleri, gayet mümkündür. Beni ikna edemeyecekler. Şimdiki koşullar altında bir uluslararası proleter öncü oluşturmak olağanüstü zor bir görevdir. İlkeler pahasına bireylerin peşinde koşmak kuşkusuz bir suç olur. Fakat, önemli ancak hatalı yoldaşları programımıza geri getirmek için mümkün olan her şeyin yapılmasını kendim için bir görev olarak görmüşümdür ve görmeye devam ediyorum.

Shachtman'ın tamamen ilgisiz bir biçimde kullandığı Sendika Tartışması'ndan, Lenin'in, Shachtman 'ın iyice zihnine yerleştirmesi gereken şu sözlerini aktarıyorum: "Bir hata daima küçük olarak başlar ve gittikçe büyür. Farklılıklar daima önemsiz şeylerle başlar. Herkes zaman zaman küçük bir yara alır, ama bu küçük yara enfekte olursa, ardından öldürücü bir hastalık gelebilir."Lenin 23 Ocak 1921'de işte böyle diyordu. Hata yapmamak imkânsızdır; bazı hatalar daha sık, bazıları ise daha seyrek yapılır. Bir proleter devrimcinin görevi, hatalarda ısrar etmemek, amaç uğruna hırsa kapılmamak, bir süre durup düşünmeye çağırmaktır. Yoldaş Shachtman'ı durup düşünmeye çağırma zamanıdır! Aksi halde şimdiden ülser haline gelen çizik gangrene dönüşebilir.

24 Ocak 1940

Coyoacan, D. F.

Partiye Dönün !

21 Şubat 1940

Sevgili Yoldaşlar,

Azınlık liderleri, tarafımızdan yöneltilen teorik veya politik argümana henüz yanıt vermemişlerdir. Kendi argümanlarının tutarsızlığı Çoğunluk'un yazılarında açığa çıkarıldı.Anlaşılan muhalefet liderleri şimdi gerilla savaşına geçiyorlar: yenilgiye uğrayan diğer pek çok ordunun kaderi böyle olmuştur. Yoldaş A. Goldman 12 Şubat tarihli sirküler mektubunda muhalefetin yeni yöntemini uygun biçimde karakterize etti. Bu yeni savaşın en garip örneklerinden biri, yoldaş MacDonald'ın **Liberty**'deki makalemle ilgili olarak yaptığı, duyarlı olmaktan çok cesur saldırıdır. Biliyorsunuz, kendisi bu makalede Sovyet devletinin çelişkin karakterine ve Kızıl Ordu'nun "ilerici rol"üne dair bir analiz bulamamış.**Partisan Review**'un başyazısında, Kronstadt ayaklanmasına dair analizinde sergilediği aynı mantıkla, benim en azından burjuva basınına konuşurken "gerçekte" bir azınlıkçı, bir Shachtmancı veya bir MacDonaldçı olduğumu ve buna ters düşen, Stalinizm karşısında teslimiyetçi olan deklarasyonlarımın sadece Cannon'a yardımcı olmak amacıyla iç bültenlerde yer aldığını keşfediyor. McDonald'ın keşfini düzgün bir biçimde ifade edecek olursak, şu anlama gelir:Trotskiy kendisini burjuva kamuoyuna adapte etmek, kendisini **Liberty** okurlarına kabul ettirmek istediği zaman, Shachtman gibi ve hattâ MacDonald gibi yazıyor; ama partiye hitap etmek istediği zaman müthiş biçimde anti-azınlıkçı oluyor. **Partisan Review** psikanaliz ile çok ilgileniyor ve şunu belirtmek durumundayım ki, bu yayın organının editörü kendisini bir parça analiz etse, kendi bilinçaltını açığa vurduğunu anlayacaktır.

Hiç kimse Azınlık'tan her makalede ve her konuşmada Sovyet devletinin çelişkin yapısını ve Kızıl Ordu'nun çelişkin rolünü analiz etmelerini istemiyor. Onlardan istediğimiz şey, bu yapıyı ve bu rolü anlamaları ve kendi anlayışlarını her fırsatta yeterince uygulamalarıdır.

Makalem Stalin'in politikasını ele alıyordu, Sovyet devletinin yapısını değil. Meksika'daki burjuva basınında, "Trotskiy'e yakın kaynaklar"ın doğruladığı bir haber yayımlandı.Buna göre, Stalin'in uluslararası politikasını onaylıyorum ve Stalin ile bir uzlaşma sağlamaya çalışıyorum. Bu tür haberler Birleşik Devletler basınında da yer alıyor mu, bilmiyorum. Meksika basınının, MacDonald ve Ortakları'nın Stalinizm'e teslimiyetim hakkında yaptıkları müthiş ağır suçlamayı sadece kendi tarzında yeniden ürettiği açıktır. İç tartışmanın dünya burjuva basını tarafından bu şekilde istismar edilmesini önlemek için **Liberty**'deki makalemi hiçbir şekilde Sovyet devletinin yapısının sosyolojik analizine değil, Stalin'in uluslararası politikada oynadığı rolün açığa çıkarılmasına ayırdım. O an için daha acil gördüğüm şeyi yazdım. Politika insanın her fırsatta her şeyi söylemesinden değil, verili durumda tam da gerekli olan şeyi söylemesinden ibarettir. Bu bakımdan muhalefetin bazı iddialarıyla çakışmış olabilirim, ama kuşkusuz muhalefetin söz konusu iddiaları, MacDonald daha ufukta görünmeden önce yüzlerce kez ifade ettiğimiz düşüncelerin sadece bir tekrarı idi.

Şimdi daha ciddi konulara geçelim. Yoldaş Abern'in bana yazdığı mektup bölünme isteğinin kesinlikle açık bir ifadesidir. Öne sürdüğü gerekçe hem hazin hem de rezilcedir: bunlar bulabileceğim en ılımlı iki sözcüktür. Eğer "Cannon kliği" kongrede çoğunluğa geçerse, Abern ve arkadaşlarını, biliyorsunuz, "ikinci sınıf" yurttaşlara dönüştürecekmiş. Abern'in, birinci sınıf yurttaşların en birincileri olan Oehler, Weisbord ve Field gibi olacağı bir durumu tercih etmesinin nedeni budur. Parti içinde farklı "yurttaşlar"ın yer almasına kim karar verebilir? Parti'nin kendisi. Parti bir karara nasıl varır? Serbest tartışmayla. Bu tartışmayı başlatan kim? Abern ve arkadaşları.Onların kalemlerini veya dillerini kullanmalarını sınırlıyorlar mı veya nerede sınırlıyorlar? Asla böyle bir şey yok. Abern'in mektubundan da anlaşıldığı gibi, Parti'yi ikna etmeyi başaramadılar. Daha da kötüsü: Parti'nin ve Enternasyonal'in gözünde itibarlarını bir parça kaybettiler. Bu çok üzücüdür, çünkü onlar değerli insanlardır.Şimdi ancak Parti içinde sürekli ve sıkı çalışmak suretiyle otoritelerini yeniden kazanabilirler. Zaman, sabır ve kararlılık gerekiyor. Ancak öyle görünüyor ki, Abern Parti'yi IV. Enternasyonal'in ilkeleri temelinde ikna etme umudunu zaman geçtikçe kaybediyor. Bölünme eğilimi bir tür kaçışsır. Böylesine hazin olmasının nedeni budur.

Fakat bu aynı zamanda rezilcedir! Belirleyici ton küçük burjuva unsurların proleter çoğunluğu küçük görmesidir: Biz böylesine

mükemmel yazarlar, hatipler, örgütçüleriz ve onlar, işlenmemiş insanlar, bizim kıymetimizi değerlendirecek yetenekte değiller. Kendi yüceltilmiş ruhlar birliğimizi inşa etsek daha iyi olur!

III. Enternasyonal içinde bir eğilim veya bir hizip olarak kalmak için bütün gücümüzle ısrar ettik. Bizi cezalandırdılar, bizi bütün legal ifade araçlarından yoksun bıraktılar, en kötü iftiralarda bulundular, SSCB'de yoldaşlarımızı tutukladılar ve kurşunladılar -bütün bunlara rağmen kendimizi işçilerden ayırmak istemedik. Mümkün olan son ana kadar kendimizi bir hizip olarak gördük. Ve bütün bunlar, III. Enternasyonal'in çürümüş totaliter bürokrasisine rağmen böyle oldu. IV. Enternasyonal dünyanın en dürüst yegâne devrimci örgütüdür. Bizim profesyonel bir bürokrasimiz yok. Bizim "aygıtlar"ımızın hiçbir baskı aracı yok. Her sorun en tam parti demokrasisi yöntemleri ile karara bağlanıyor ve her yoldaş bu yöntemlerle değerlendiriliyor. Eğer parti çoğunluğu hatalı ise, azınlık ilerde onları eğitebilir. Önümüzdeki kongreden önce olmasa da ondan sonra bunu yapabilir. Azınlık Parti'ye yeni üyeler kazandırabilir ve kendisini çoğunluğa dönüştürebilir. İşçilere sadece biraz güvenmek, işçilerin muhalefetin liderlerine tam bir güven duyabileceklerini biraz umut etmek gereklidir. Ama bu liderler kendi ortamlarında histerik bir sabırsızlık atmosferi yarattılar. Kendilerini burjuva kamuoyuna adapte ediyorlar, fakat kendilerini IV. Enternasyonal' in gelişme ritmine adapte etmek istemiyorlar. Sabırsızlıkları sınıfsal bir karaktere sahiptir, küçük burjuva entellektüellerin işçilere yönelik küçümseyici tavırlarının öbür yüzüdür. Abern'in ifade ettiği bölünme eğilimi işte bu yüzden böylesine rezilcedir!

Yoldaş Abern, perspektifinde olduğu kadar değerlendirmesinde de kin duygusu ile hareket ediyor. Ve politikada kişisel kin çok kötü bir duygudur. Muhalefetin her sağlıklı üyesinin Abern'in tavrını ve bölünme amaçlarını ancak reddedebileceğine eminim. Parti'ye dönün, yoldaşlar! Abern'in yolu bir çıkmaz sokaktır. IV. Enternasyonal'den başka yol yoktur.

"Bilim ve Üslup"

23 Şubat 1940

Sevgili Yoldaşlar,

Burnham'ın "Bilim ve Üslup"unu aldım. Yara deşilmiştir ve bu önemli bir politik avantajdır. Amerikan "radikal" fikriyatının teorik geriliği, Burnham'ın, Struve'un kırk yılı aşkın bir süre önce Rusya'da yazdıklarını ve büyük ölçüde Dühring'in üç çeyrek yüzyıl önce Alman Sosyal Demokrasisi'ne öğretmeye çalıştıklarını sadece tekrarlaması olgusu ile -biraz "modernleştirilmiş" örneklerle- ifade ediliyor. "Bilim" açısından bu kadar. "Üslup"a gelince, açık söyleyeyim, Eastman'ı tercih ederim.

Teorik karakter bakımından dokümanın hiçbir önemi yok: diyalektiğin profesörce binbir reddi artık bu örneklerden daha fazla değer taşımıyor. Fakat politik açıdan dokümanın önemi tartışma götürmez. Muhalefetin teorik esin kaynağının hiçbir şekilde bilimsel sosyalizme Abern'in eski arkadaşı Muste'den daha yakın olmadığını gösteriyor. Shachtman, Bogdanov'un felsefesinden söz etti. Ancak Bogdanov'un imzasını, Bolşevizm ile kesin kopuşundan sonra bile, bu dokümanın altında düşünmek kesinlikle imkânsızdır. Parti'nin, yoldaş Abern ve Shachtman'a, şu anda benim yaptığım gibi, sorması gerektiğine inanıyorum: Burnham'ın "bilim"i ve Burnham'ın "üslup"u hakkında ne düşünüyorsunuz? Finlandiya sorunu önemlidir, ama nihayet bir olaydır ve uluslararası durumun olayların asıl faktörlerini ortaya çıkararak değişmesi bu somut mesele üzerindeki ayrılıkları hemen ortadan kaldırabilir. Peki şimdi, "Bilim ve Üslup"un ortaya çıkmasından sonra Yoldaş Abern ve Shachtman, sadece böylesine yoksul bir dokümanın değil fakat Burnham'ın Marksizm, politika ve "ahlak" üzerine bütün anlayışının asgari sorumluluğunu taşımaya devam edebilirler mi? Kendilerini bir bölünmeye hazırlayan bu Azınlıkçıların, proleter devrimi ile hiçbir ortak anlayış taşımayan bir "lider"e, sadece birkaç hafta veya Sovyet-Fin savaşı süresince değil fakat yıllarca bağlı kalacaklarını düşünmeleri gerekir.

Yara deşilmiştir. Abern ve Shachtman artık sadece biraz Finlandiya ve Cannon tartışmak istediklerini söyleyemezler. Artık Marksizm ve IV. Enternasyonal ile körebe oynayamazlar. Sosyalist İşçi Partisi, Marx, Engels, Franz Mehring, Lenin ve Rosa Luxemburg geleneği -Burnham'ın "gerici" ilan ettiği gelenek- içinde mi kalacak, yoksa Burnham'ın Marx öncesi küçük burjuva sosyalizminin geçikmiş bir röprodüksiyonundan ibaret olan anlayışlarını mı benimseyecek?

Bu tür revizyonizmin geçmişte **politik olarak** ne anlama geldiğini gayet iyi biliyoruz.Şimdi, burjuva toplumunun cançekişme çağında Burnhamizm'in politik sonuçları kıyaslanamayacak kadar daha dolaysız ve anti devrimci olacaktır. Yoldaş Abern ve Shachtman, söz söyleme hakkınız var!

Coyoacan, D. F. **Lev Trotskiy**

Küçük Burjuva Ahlakçılar ve Proletarya Partisi*

Amerika Birleşik Devletleri Sosyalist İşçi Partisi'ndeki tartışma kapsamlı ve demokratik oldu. Kongre hazırlıkları tam bir dürüstlükle gerçekleştirildi. Yasallığı ve yetkileri tanınan azınlık kongreye katıldı. Çoğunluk azınlığa kongreden sonra kendi görüşleri uğruna mücadele etmesini sağlayan gerekli bütün güvenceleri sağladı. Azınlık partiyi aşarak kitlelere başvurma yetkisi talep etti. Çoğunluk doğal olarak bu anormal hak iddiasını reddetti. Bu arada, azınlık partinin arkasından karanlık entrikalar çevirdi ve bütün partinin ve IV. Enternasyonal'in çabalarıyla yayımlanmakta olan **New International**'ı kendine mal etti.Şunu da eklemeliyim ki, çoğunluk bu teorik yayın organının yazı kurulundaki beş sandalyeden ikisini azınlığa tahsis etmeyi kabul etmişti. Fakat bir işçi partisi içindeki entellektüel "aristokrasi" nasıl azınlıkta kalabilir? Bir profesörü bir işçi ile aynı düzeye yerleştirmek - işte bu "bürokratik tutuculuk"tur!

Bana karşı yazdığı son polemik makalesinde Burnham, sosyalizmin bir "ahlaki ideal" olduğunu açıklıyor. Elbette, bunda yeni bir şey yok. Geçen yüzyılın başlarında ahlak, Marx ile Engels'in daha faaliyetlerinin başında eleştiriye tabi tuttukları "Gerçek Alman Sosyalizmi"ne temel olarak hizmet etti. Yüzyılımızın başlarında, Rus Sosyal Devrimcileri "ahlaki ideal"i materyalist sosyalizmin karşısına yerleştirdiler. Üzülerek belirtmek gerekir ki, bu ahlak sahipleri politika alanında bayağı

---

* Bu makale ilk kez 4 Mayıs 1940'da **Socialist Appeal**'de basıldı. Azınlık,Nisan 1940'da parti kongresinden sonra SWP'den ayrıldı.Parti tarafından partinin teorik yayın organı **The New International**'ın başına getirilen ve partinin New International Publishing Company'deki mutemetleri olan Burnham, Shachtman ve Abern derginin ismini gaspettiler ve onun telif haklarını kendi kişisel mülkiyetlerine geçirdiler.(Pathfinder Press'in notu).

dolandırıcılara dönüştüler. 1917'de burjuvazinin ve yabancı emperyalizmin denetimi altında işçilere tam anlamıyla ihanet ettiler.

Uzun politik deney bana şunu öğretmiştir ki, ne zaman bir küçük burjuva profesör veya gazeteci yüksek ahlak standartlarından söz etmeye başlarsa, cüzdanları sıkıca tutmak gerekir. Bu kez de öyle oldu. Bir küçük burjuva entellektüel, bir "ahlaki ideal" adına proletarya partisinin teorik yayın organının cebine el atmıştır. Burada, bu yenilikçilerin, ahlakçıların ve demokrasi şampiyonlarının örgütsel yöntemlerinin küçük bir canlı örneğini görüyorsunuz.

"Eğitim görmüş" bir küçük burjuvanın gözünde parti demokrasisi nedir? Onun istediği her şeyi söylemesine ve yazmasına izin veren bir rejim. "Eğitim görmüş" bir küçük burjuvanın gözünde "bürokratizm" nedir?Proleter çoğunluğun kendi kararlarını ve disiplinini demokratik yöntemlerle dayattığı bir rejim.İşçiler, bunu aklınıza iyice yerleştirin.

SWP'nin küçük burjuva azınlığı devrimci Marksizme karşı mücadele temelinde proleter çoğunluktan ayrılıyor. Burnham diyalektik materyalizmin kendi güvenceniği "bilim"i ile bağdaşmadığını ilan etti. Shachtman devrimci marksizmin "pratik görevler" açısından hiçbir önem taşımadığını ilan etti. Abern küçük çadırını anti-Marksist bloğa kancalamaya hız verdi. Ve şimdi bu baylar partiden aşırdıkları dergiyi bir "devrimci Marksizm organı" diye etiketliyorlar. Bu ideolojik şarlatanlık değilse, nedir? Okurlar bu yazarlardan, azınlığın programatik çalışmasını yani Burnham'ın makalesi **Bilim ve Üslup**'u tam olarak yayımlamalarını talep etsinler. Eğer yazarlar, çürük malını sahte etiket altında pazarlayan tacir durumuna düşmek istemiyorlarsa bu makaleyi bizzat yayımlamak zorunda olduklarını anlayacaklardır. Bu durumda herkes burada ne tür bir devrimci Marksizmin söz konusu olduğunu görebilir. Ancak **bunu yapmaya cesaret edemeyeceklerdir**. Gerçek yüzlerini göstermeye utanacaklardır. Burnham çok açıklayıcı makale ve karar metinlerinin tümünü evrak çantasında gizleme konusunda çok becerikldir. Shachtman ise, kendisi herhangi bir görüşe sahip değilken başkalarının görüşleri için dava vekilliği yapma konusunda uzmandır.

Aşırılmış yayın organının ilk programatik makaleleri, "Üçüncü Kamp" etiketi altında ortaya çıkan bu yeni anti-Marksist gruplaşmanın bütünüyle kararsız ve sahte olduğunu ortaya koyuyor. Bir kere bu "Üçüncü Kamp" ne oluyor? Kapitalizmin kampı vardır; proletaryanın kampı vardır. Peki bir "Üçüncü kamp" var mıdır?Varsa, bu ancak bir küçük burjuva mabedi olabilir. Eşyanın tabiatı gereği başka şey olamaz.

Ama her zaman olduğu gibi küçük burjuvazi kendi "kamp"ını kâğıt retorik çiçekleri ile kamufle eder. Kulak verelim! İşte bir kamp:Fransa ve İngiltere. Bir diğer kamp:Hitler ve Stalin. Ve bir Üçüncü kamp: Burnham, Shachtman ile birlikte. Onlara göre IV. Enternasyonal Hitler'in kampı içinde oluyor (Stalin bu keşfi çok önce yaptı).Ve böylelikle yeni bir büyük slogan ortaya çıkıyor:Dünyanın şaşkınları ve pasifistleri, siz ey kaderin küçük cilvelerinden mustarip olan herkes, "Üçüncü" kampta birleşin!

Ancak bütün sorun şu ki, iki düşman kamp burjuva dünyanın tamamını kapsamıyor. Taraflar ve yarı-taraflar ülkeler ne olacak?Birleşik Devletler ne olacak?İtalya ve Japonya nereye konulacak?İskandinav ülkeleri? Hindistan? Çin? Devrimci Hintli veya Çinli işçileri değil, ezilen ülkeler olarak Hindistan ve Çin'i kastediyoruz. Üç kampa dair bu okul çocuğu şeması önemsiz bir ayrıntıyı ihmal ediyor:sömürge dünyası, insanlığın daha büyük bölümü!

Hindistan emperyalist savaşa Büyük Britanya'nın safında katılıyor. Bu durum, Hindistan'a -Hintli Bolşevikler'e değil de **Hindistan'a**- yönelik tavrımızın Büyük Britanya'ya yönelik tavrımızla aynı olacağı anlamına gelir mi?Eğer bu dünyada, Shachtman ve Burnham'a ek olarak sadece iki emperyalist kamp varsa, o zaman, izninizle soralım, Hindistan'ı nereye koyacağız?Bir Marksist şöyle diyecektir:Hindistan'ın Britanya İmparatorluğu'nun bir parçası olmasına ve emperyalist savaşa katılmasına rağmen; Gandi'nin ve diğer milliyetçi liderlerin ihanet politikasına rağmen, Hindistan'a yönelik tavrımız, İngiltere'ye yönelik tavrımızdan tamamen farklıdır. Hindistan'ı İngiltere'ye karşı savunuruz. Bu durumda Stalin'in Hitler ile ittifak kurması olgusuna rağmen, Sovyetler Birliği'ne yönelik tavrımız Almanya'ya yönelik tavrımızdan neden farklı olmasın? Sadece çürüme yeteneğine sahip gerici oluşumlara karşı, gelişme yeteneği olan daha ileri toplumsal oluşumları neden savunmayalım? Sadece yapabiliriz değil, yapmalıyız!Çalman derginin teorisyenleri, yalancı simetrisi yüzünden küçük burjuva entellektüelleri pek cezbeden mekanik bir yapıyı, sınıfsal analizin yerine geçiriyorlar. Tıpkı Stalinistler'in milliyetçi sosyalizme (Naziler) yaranmalarını emperyalist demokrasilere yönelik sert sözlerle kamufle etmeleri gibi, Shachtman ve ortakları da Amerikan küçük burjuva kamuoyuna teslimiyetlerini "üçüncü kamp" gibi azametli deyimler ile örtüyorlar. Sanki bu "üçüncü kamp" (nedir bu? parti mi? kulüp mü? bir Kırılmış Umutlar Birliği mi? bir "Halk Cephesi"mi?), küçük burjuvaziye,

sendikalara, Hindistan'a ve SSCB'ye yönelik doğru bir politikaya sahip olma yükümlülüğünden kurtulmuştur!

Ancak geçen gün Shachtman kendisini basına bir "Trotskist" olarak takdim etti. Eğer Trotskizm buysa ben Trotskist değilim. Shachtman'ın şimdiki fikirleri ile, Burnham'ı anmaya değmez, hiçbir ortaklığım yoktur. Shachtman'ın teoriye yönelik kayıtsız tavrını ve Burnham'a verdiği ilkesiz tavizleri, çalımlı küçük burjuva bilgiçliğini, mektuplarla protesto ederek **New International** ile aktif olarak işbirliği yapmakta idim. Ancak bu süre içinde hem Burnham hem de Shachtman parti ve Enternasyonal tarafından denetim altında tutuldular. Bugün, küçük burjuva demokrasisinin baskısı onları zaptedilemez hale getirmiştir. Yeni dergiye yönelik tavrım ancak Marksizmin bütün diğer küçük burjuva sahtecilerine yönelik tavrımla aynı olabilir. Onların "örgütsel yöntemleri"ne ve politik "ahlakları"na gelince, bunlar bende küçümseme duygusundan başka bir şey uyandırmıyor.

Sınıf düşmanının bilinçli ajanları Shachtman aracılığıyla işgörüyor olsalardı, ona bizzat yaptıklarından başka herhangi bir şey tavsiye etmezlerdi. Marksizm'e savaş açmak için anti Marksistler ile birleşti.İşçilere karşı bir küçük burjuva hizbin kemikleşmesine yardımcı oldu. Parti içi demokrasiyi kullanmaktan ve proleter çoğunluğu ikna etmek için dürüstçe çaba göstermekten geri durdu. Bir dünya savaşı koşullarında bir bölünmeyi planlayıp gerçekleştirdi. Bütün bunları taçlandırmak için, düşmanlarımıza cephane sağlamak için özel olarak tasarlanmış gibi görünen küçük ve pis bir rezaleti bu bölünmenin üzerine örttü. Bunlar böyle "demokratlar"dır, bunların "ahlak"ı böyledir!

Fakat bütün bunların hiçbir yararı olmayacak.İflas etmişlerdir.İstikrarsız entellektüellerin ihanetlerine ve onların bütün demokrat kuzenlerinin ucuz alaylarına rağmen IV. Enternasyonal, partinin ne olduğunu, bayrağa sadakatin ve devrimci disiplinin ne anlama geldiğini anlayabilecek yetenekteki gerçek proleter devrimci bir kesimi oluşturarak ve eğiterek kendi yolunda ileriye doğru yürüyecektir.

İleri işçiler! Küçük burjuvazinin "üçüncü cephe"sine güvenmenin beş paralık değeri yoktur!

23 Nisan 1940

"İşçi" Partisi Üzerine *

SORU: **Sizce azınlık ile çoğunluk arasında bir bölünmeye yol açacak kadar politik farklılık var mıydı?**

TROTSKİY:Burada sorunu mekanik olarak değil diyalektik olarak ele almak da gereklidir. Bu müthiş sözcük, "diyalektik" ne anlama geliyor? Şeyleri statik durumları içinde değil, gelişimleri içinde ele almak anlamına geliyor. Politik farklılıkları oldukları gibi alırsak, diyebiliriz ki, bunlar bir bölünme için yeterli değildiler; ama eğer bunlar proletaryadan küçük burjuva çevrelerin yönüne doğru dönen bir eğilim geliştirdiler ise, o zaman aynı farklılıklar kesinlikle farklı bir değer, farklı bir ağırlık taşıyabilirler; farklı bir toplumsal grup ile bağlantı kurmaları halinde. Bu çok önemli bir noktadır.

Çoğunluğun bölünme olmaması için aldığı bütün önlemlere rağmen azınlığın bizden ayrılması bizim için bir olgudur. Bu, onların iç dünyalarının bizimle bir arada olmalarını imkânsız hale getirecek türde olduğu anlamına gelir. Bu proleter değil, bir küçük burjuva eğilimdir. Eğer bunu doğrulayan yeni bir şey istiyorsanız, Dwight MacDonald'ın makalesindeki örnek bizim için mükemmeldir.

Her şeyden önce, bir proleter devrimciyi karakterize eden şey nedir? Kimse bir devrimci partiye katılmak zorunda değildir, ama katılıyorsa partiyi ciddiye almak durumundadır. Eğer insanları toplumun devrimci değişimine çağırmaya cesaret ediyorsak, çok ciddiye almamız gereken muazzam bir sorumluluk taşıyoruz demektir. Peki teorimiz nedir? Yalnızca eylemimizin araçları.Bu araçlar bizim Marksist teorimizdir, çünkü bugüne kadar daha iyi araçlar bulmadık. Bir işçi araçlar konusunda hayalci değildir. Eğer bunlar iyi araçlarsa, özenle onların hakkını verebilir, onları bırakmaz veya var olmayan hayali araçlar talep etmez.

---

* Bu makale Ekim 1940 tarihli **Fourth International** 'dan alınmıştır.(Pathfinder Press'in notu).

Burnham bir entellektüel züppedir. Rastgele bir parti bulur, onu bırakır, bir başkasını benimser. Bir işçi bunu yapamaz. Bir devrimci partiye giriyor, insanlara hitap ediyor, onları eyleme çağırıyorsa, savaşta bir general gibidir - onları nereye götürdüğünü bilmek durumundadır. Silahların kötü olduğunu, daha iyi silahlar icat edilene kadar on yıl beklemenin daha iyi olacağını, o halde herkesin gidip evinde oturmasının daha uygun olduğunu düşünen ve bunu söyleyen bir general düşünebiliyor musunuz?Burnham'ın akıl yürütme tarzı budur. Partiyi böyle terk etti. Ama işsizlik devam ediyor, savaş devam ediyor. Bütün bunlar ertelenemez. O halde yalnızca Burnham kendi eylemini ertelemiş oluyor.

Dwight MacDonald bir züppe değildir, ama biraz aptaldır. Kendisinden alıntı yapıyorum: "Entellektüel, toplum içinde yararlı bir işleve hizmet edecekse, ne kendini ne de başkalarını aldatmalı, kalp olduğunu bildiği şeyi gerçek para olarak benimsememeli, yıllar ve on yıllar boyunca öğrenmiş olduğumuz şeyi bir kriz anında unutmamalıdır." Güzel. Kesinlikle doğru. Devam ediyorum: "Ancak önümüzdeki fırtınalı ve müthiş yılları hem **kuşku** ve hem de bağlılıkla -**bütün** teorilere, hükümetlere ve toplumsal sistemlere yönelik kuşku ; ve kitlelerin devrimci kavgasına bağlılık- karşılıyorsak, ancak o zaman entellektüeller olarak kendimizi haklı çıkarabiliriz." İşte sözde "İşçi" Partisi'nin kendisini bir proleter olarak değil de bir "entellektüel" olarak gören liderlerinden biri. Bütün teorilere yönelik kuşkudan söz ediyor.

Biz kendimizi bu kriz için, bilimsel bir yöntemi inceleyerek, inşa ederek hazırladık ve bizim yöntemimiz Marksizm'dir. Kriz geliyor ve Mr. MacDonald "bütün teorilerden kuşkulanmak gerektiği"ni söylüyor ve sonra yerine yeni bir teori koymadan devrime bağlılıktan söz ediyor. Yenisi bulunmadıkça kendi benimsediği teori bu kuşku teorisidir. Bir teori olmadan nasıl çalışabiliriz? Kitlelerin kavgası nedir ve bir devrim nedir?Bütün makale rezalettir ve liderlerinden biri olarak böyle bir adama tahammül eden bir parti ciddi değildir.

Tekrar alıntı yapıyorum: "O halde canavarın (faşizm) yapısı nedir? Trotskiy bunun bilinen Bonapartizm fenomeninden pek farklı olmadığı konusunda ısrar ediyor. Bu fenomende bir klik, bir sınıfı diğerine karşı oynayarak, böylece devlet iktidarına geçici bir özerk karakter kazandırarak kendisini iktidarda tutuyor. Fakat bu modern totaliter rejimler geçici olaylar değildir; sadece eski formları manipüle ederek değil, aynı zamanda onların içsel canlılığını yok ederek belirleyici ekonomik ve toplumsal

yapıyı değiştirmiş bulunuyorlar. O halde Nazi bürokrasisi yeni bir hâkim sınıf ve faşizm, kapitalizme kıyasla, yeni bir toplum biçimi midir? Bu da doğru gibi gelmiyor."

Burada kendisi yeni bir teori, yeni bir faşizm tanımı yaratıyor, ama gene de, bütün teorilere kuşku duymamızı istiyor. Bu arada işçilere, iş yaptıkları araç ve gereçlerin önemli olmadığını ama yaptıkları işe bağlı olmaları gerektiğini söyleyecek. İşçilerin böyle bir düşünce karşısında çok keskin bir ifade kullanacaklarını sanıyorum.

Düş kırıklığına uğramış entellektüelin tam karakteristiği budur. Savaşı görür, kayıplarıyla, fedakârlıklarıyla müthiş bir çağın gelmekte olduğunu görür ve korkar. Kuşkuculuk yaymaya başlar ve hâlâ kuşkuculuğu devrimci bağlılık ile birleştirmenin mümkün olduğuna inanır. Bir devrimci bağlılığı, ancak, bunun rasyonel ve mümkün olduğundan eminsek geliştirebiliriz ve işleyen bir teori olmadan böyle bir güven duyamayız. Her kim teorik kuşkuculuk yayıyorsa, bir haindir.

Faşizmde farklı unsurları analiz ettik:

1. Faşizmde eski Bonapartizm ile ortak olan unsur, sınıfların antagonizmlerini devlet iktidarına en geniş bağımsızlığı vermek için kullanmasıdır. Fakat her zaman şunun altını çizdik ki, eski Bonapartizm burjuva toplumunun yükseldiği bir zamana ait iken, faşizm çöküş halindeki burjuva toplumunun devlet iktidarıdır.

2. Faşizm, burjuva sınıfının, özel mülkiyeti tasfiye etmeksizin, yeni teknik ile özel mülkiyet arasındaki çelişkinin üstesinden gelme, bunu aşma girişimidir. Faşizmin "planlı ekonomi"si budur. Bu, özel mülkiyeti koruma ve aynı zamanda özel mülkiyeti denetleme girişimidir.

3. Ulusal devletin belirlenmiş sınırları ile üretici güçlerin ulaştığı yeni, modern teknik arasındaki çelişkiyi aşmak. Bu yeni teknik eski ulusal devletin sınırları ile kısıtlanamaz ve faşizm bu çelişkiyi aşma girişiminde bulunur. Sonuç savaştır. Bütün bu unsurları analiz etmiş bulunuyoruz.

Dwight MacDonald, Burnham gibi partiyi terk edecek, ancak biraz daha tembel olduğu için muhtemelen daha geç terk edecek.

Bir zamanlar Burnham'ın "sağlam kumaş" olduğu düşünüldü. Evet, çağımızda proletarya partisi, partiye katkıda bulunabilecek her entellektüelden yararlanmalıdır. Diego Rivera[27] üzerinde, onu hareketimize kazanmak için aylar harcadım, ama başarılı olmadı.Fakat her Enternasyonal bu türden bir tecrübe yaşamıştır. Birinci Enternasyonal'in çok da kaprisli olan şair Freiligrath ile sorunları oldu. II. ve III.

Enternasyonallerin Maksim Gorki ile sorunları oldu. IV. Enternasyonal'in de Rivera ile. Her durumda onlar bizden ayrıldılar.

Burnham, kuşkusuz, harekete daha yakındı, ancak Cannon'un onun hakkında kuşkuları vardı. İyi yazabiliyor; derin değil, mahir bir formel düşünme yeteneğine sahiptir. Fikrinizi kabul edebilir, onu geliştirebilir, o konuda iyi bir makale yazabilir -ve sonra yazdığını unutur. Yazar unutabilir ama işçi unutmaz. Gene de bu insanlardan yararlanabilirsek ne âlâ. Mussolini de bir zamanlar "sağlam kumaş" idi.

Coyoacan, D. F **7 Ağustos 1940.**

Yayınevinin ve Çevirmenin Notları

1. **Max Shachtman** (1903-1972). Polonya doğumlu. 1904'de ailesiyle ABD'ye yerleşti. 20'li yılların başlangıcında, Amerikan Komünist Partisi'nin gençlik örgütü olan Young Workers League (Y.W.L.- Genç İşçiler Ligası) yöneticisi ve ulusal sekreteri oldu. 1928'den sonra parti içindeki Sol Muhalefet'in önderi Cannon'a katıldı. IV. Enternasyonal'in Amerikan seksiyonu Socialist Workers Party'nin (SWP - Sosyalist İşçi Partisi) yönetiminde yer aldı. 1940'da Burnham ve Abern ile birlikte partiyi terkederek Workers Party'yi (WP - İşçi Partisi) kurdu. 1958'de taraftarlarının bir bölümü ile birlikte Sosyalist Parti'ye katıldı.

2. **James Burnham** (1905-1987). New York Üniversitesi felsefe profesörü. Eski rahip A. J. Muste ile birlikte American Workers Party (AWP - Amerikan İşçi Partisi) yöneticisi. Bu partinin, Uluslararası Sol Muhalefet'in ABD'deki temsilcisi Communist League of America (CLA-Amerika Komünist Ligası) ile 1934'de birleşmesi sonucunda kurulan Workers Party of the United States (WPUS - Birleşik Amerika İşçi Partisi) üyesi sıfatıyla Trotskist harekete katıldı. 1940'da SWP'den ve Marksizmden koptuktan bir ay sonra aktif politikayı bıraktı. Birkaç ay sonra ünlü kitabı **The Managerial Revolution**'ı (Menajerler Devrimi) yayımladı. Zamanla aşırı sağ, anti-komünist bir politik çizgiye kaydı.

3. **Bruno Rizzi** (1910-1977). İtalyan devrimcisi. Öğrencilik döneminde İtalyan Sosyalist Partisi'ne (Partito Socialista Italiano - PSI) katıldı. İtalyan partisi ikiye bölününce Komintern yanlısı İtalyan Komünist Partisi (Partito Comunista Italiano - PCI) saflarında yer aldı. 1937-38 yıllarında muhalefet gruplarıyla hareket etti. 1938'de, daha sonra Burnham'ın teorilerine esin kaynağı olacak olan kitabı **La bureaucratisation du monde** (Dünyanın Bürokratikleşmesi) başlıklı kitabını yayınlayarak Marksizmden koptu.

4. **Martin Abern** (1898-1949). ABD'de Ekim devrimi öncesinde Sosyalist Parti'nin gençlik örgütü, devrim sonrasında ise Amerikan Komünist Partisi gençlik örgütü Young Workers League (YWL - Genç İşçiler Ligası) üyesi. 1920'li yıllarda Amerikan Komünist Partisi Ulusal Komitesi üyesi. 1928'de Cannon ve Shachtman ile birlikte Sol Muhalefeti kurdu. 1940'da Burnham ve Shachtman ile birlikte SWP'den ayrıldıktan sonra giderek politik ağırlığını yitirdi.

5. **James P. Cannon** (1885-1973). ABD devrimci Marksist hareketinin önde gelen önderi. I. Dünya Savaşı öncesinde, kitlesel ve radikal bir sendikal hareket olan IWW (Industrial Workers of the World - Dünya Sanayi İşçileri) içinde yer aldı, Aynı zamanda, Eugene Debs önderliğindeki Socialist Party of America'nın (SPA - Amerika Sosyalist Partisi) sol kanadına mensuptu. Ekim devriminden sonra Amerikan Komünist Partisi'nin kurucularından biriydi. 1928'de delege olarak katıldığı Komintern 6. Kongresi'nde Trotskiy'in delegelere gizlice dağıtılan eleştiri metnini okuyunca Amerikan partisi içinde Sol Muhalefetin kuruluşuna önayak oldu. Kuruluşunda baş rolü oynadığı Communist League of America (CLA - Amerikan Komünist Ligası), zengin örgütsel birleşme ve antrizm taktikleri sonucunda güçlendi. Socialist Workers Party (SWP - Sosyalist İşçi Partisi) 1938'de kurulduğunda, IV. Enternasyonal'in en güçlü seksiyonuydu. Cannon ölümüne dek Amerikan devrimci Marksist hareketinin önderi olarak kaldı.

6. **Sidney Hook.** Amerikalı aydın. 1930'lu yıllarda Trotskiy'e yaklaşan birçok New York aydını gibi, Stalinizm karşıtı bir Marksizmin savunuculuğunu yaptı, bu çevrelerin yayın organı olan **Partisan Review**'ya katkıda bulundu. Ama 30'lu yılların sonunda, Moskova Duruşmalarının yarattığı şaşkınlık ortamında, bu aydınların önemli bir bölümüyle birlikte Marksizmden koparak pragmatik liberalizmi benimsedi.

7. **Max F. Eastman** (1883-1969). Columbia Üniversitesi profesörlerinden, ABD'nin önde gelen devrimci aydınlarından biri. 1922'de Moskova'da tanıdığı Trotskiy'e uzun süre bağlı kaldı, çeşitli yapıtlarını İngilizceye çevirdi. Büyükada'da Trotskiy'i ilk ziyaret edenlerden biriydi.

1937-38'de, Moskova Duruşmalarının ertesinde önce Trotskiy'den, ardından sosyalizmden bütünüyle uzaklaştı.

8. Boris Souvarine (Lifshitz) (1893-1984). Fransız Komünist Partisi'nin (Parti Communiste Français - PCF) Komintern'e yolladığı delege. Trotskiy'den yana bir konum benimsediği için 1924'de partiden ihraç edildi. 1937-38'de bazı başka aydınlarla birlikte Trotskiy'den koptu.

9. New Deal (Yeni Dağılım). Franklin Delano Roosevelt (1882-1945, 1932'den sonra ABD başkanıydı) yönetiminde 1929 Büyük Buhranının doğurduğu politik sorunlara karşı uygulamaya sokulan plandı. Roosevelt yönetimi birtakım yardım projeleri ve Ulusal Kalkınma Yasası'nda olduğu gibi yasama reformları önerdi. Yeni Dağılım reformizmi, burjuvaziye, aslında işçilerin haklarını ciddi ölçüde kısıtlarken onlara belirli haklar veriyormuş görünümünü elde etme fırsatını verdi. 1936'da Komünist Partisi, Halk Cephesi'nin ABD'ye özgü bir uygulaması olarak Roosevelt'i desteklеyip, bağımsız bir işçi partisi için güçlü istek olduğu bir dönemde işçi hareketinin Demokrat Parti'ye zincirlenmesine yardımcı oldu.

10. Ante Ciliga (doğumu 1896). 1920 yılında Yugoslav Komünist Partisi'ne katıldı. 1925'de politbüro üyeliğine getirildi. Sovyetler Birliği'ne yerleşerek gizlice Sol Muhalefet'e katıldı ve 1930'da tutuklanarak sürgüne gönderildi. İtalyan vatandaşı olduğu için 1935'de serbest bırakıldı.

11. Hugo Urbahns (1892-1946). Alman komünisti. Politik yaşamına 1911'de SPD (Sozialdemokratische Partei Deutschlands - Almanya Sosyal Demokrat Partisi) üyesi olarak başladı. SPD önderliğinin savaşta Alman emperyalizminin hizmetine girmesine tepki olarak muhalif kanatlarca Kautsky türü merkezciler öncülüğünde 1917'de kurulan USPD'de (Bağımsız Sosyal Demokrat Parti) yer aldı. 1920 yılında VKPD (Vereinigte Kommunistiche Partei Deutschlands - Almanya Birleşik Komünist Partisi) üyesi oldu. Hamburg'da solun önderi olarak 1923 ayaklanmasını yönetti.

1928'de Stalinistleşmiş Almanya Komünist Partisi'nden koparak Leninbund'u kurdu. 1933'de İsveç'e iltica etti.

12. **Amadeo Bordiga** (1889-1970). İtalyan komünisti. Önce İtalyan Sosyalist Partisi'nde militan, 1921'de kuruluşuna katkıda bulunduğu İtalyan Komünist Partisi'nin yöneticilerinden. Günlük politik mücadeleleler karşısında çekimser kalmayı savunan ültra sol bir çizginin (Comunista astensionista - çekimser komünist) savunucusu olduğu için **Sol Komünizm. Bir Çocukluk Hastalığı** kitabında Lenin tarafından eleştirildi. 1926'da Mussolini tarafından tutuklandı, 1930'da tutukluluğu sona erdi. Aynı yıl, Trotskist muhalefete katılan üç İKP yöneticisinin (Tresso, Leonetti, Ravazzoli) politbürodan ihraç edilmesi sırasında, onlarla hiçbir ilişkisi olmadığı halde partiden atıldı.

13. **Georges Vereeken** (1898-1978). Belçikalı komünist. Taksi şoförü ve Belçika Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi. 1928'de Sol Muhalefet'e katıldı. 1935'de Parti Ouvrier Belge (POB - Belçika İşçi Partisi) içine antrizm yapılmasına karşı çıkarak Belçika seksiyonundan koptu. İspanya devrimi ve iç savaşı konusunda yeniden anlaşmazlığa düştüğü Trotskiy'den 1938'de kesin biçimde koptu.

14. **Henricus ya da Henk Sneevliet** (1883-1942). Hollandalı olmasına rağmen, önce o dönemde Hollanda'nın sömürgesi olan Endonezya'da Komünist Parti'yi kurdu. Ardından 1920'de Çin Komünist Partisi'nin kuruluşuna katkıda bulundu. Hollanda'ya döndükten bir süre sonra Stalinizm'den koparak Devrimci Sosyalist Parti'yi (Revolutionair socialistische Partij - RSP) kurdu. 1935'de RSP'nin OSP adlı bir örgütle birleşmesi sonucunda kurulan Devrimci Sosyalist İşçi Partisi (Revolutionair socialistische Arbeiders Partij - RSAP) Trotskist harekete katıldı. Trotskizmden 1938'de kopan Sneevliet, Nazi işgali sırasında kurşuna dizildi.

15. **Archibald Fenner Brockway** (1888-1988). İngiltere'de 1893'de madenci Keir Hardie tarafından sosyalizme yakın bir program temelinde

kurulan ILP'nin (Independent Labour Party - Bağımsız İşçi Partisi) I. Dünya Savaşı öncesindeki sekreteri. Vicdani nedenlere dayanarak savaşmayı reddettiği için hapse girdi. Savaştan sonra ILP'nin ve onun da katılımıyla 1932 yılında kurulan, İkinci ve Üçüncü Enternasyonaller dışında kalmış örgütleri bağrında toplayan merkezci Uluslararası Emek Topluluğu'nun (yaygın adıyla Londra Bürosu'nun) yöneticiliğini yaptı.

16. **Marceau Pivert** (1895-1958). İkinci Enternasyonal'in Fransız Seksiyonu SFIO (Section Française de l'Internationale Ouvrière) içinde devrimci bir sosyalist mücadelenin savunucusu olarak sivrildi, Devrimci Sol olarak bilinen kanadı yönetti. Daha sonra PSOP'u (Parti Socialiste Ouvrier et Paysan - Sosyalist İşçi Köylü Partisi) kurdu ve yönetti.

17. **Raymond Molinier** (doğumu 1904). 1920'de Fransız Komünist Partisi'nin gençlik örgütüne katıldı. 1924'de üç yıl süreyle partiden ihraç edildikten sonra 1926'da Sol Muhalefet'e katıldı. 1935'de Trotskiy'den koptuktan sonra PCI'yi (Parti Communiste Internationaliste - Enternasyonalist Komünist Parti) kurdu. Savaş döneminde Britanya ve Latin Amerika'da mülteci. 80'li yılların sonunda hala IV. Enternasyonal Fransız seksiyonu LCR (Ligue Communiste Revolutionnaire - Devrimci Komünist Liga) içinde çalışıyordu.

18. **Dies Komitesi**. 1938'de Dies başkanlığında kurulan, Amerikan Aleyhtarı Faaliyetleri Soruşturma Komitesi. Kuruluşunda ve ilk çalışmalarında faşistleri (Nazileri) hedef alan komite, daha sonra sadece solcuları hedef aldı.

19. **POUM** (Partido Obrero de Unificacion Marxista - Birleşik Marksist İşçi Partisi). İspanya'da, 1935 yılında İspanyol Komünist Partisi'nden (Partido Comunista Espanol - PCE) kopan Maurin önderliğindeki Katalan ağırlıklı İşçi Köylü Bloku (Bloc Obrer i Cumperol - BOC) ile Andreu Nin önderliğindeki İspanyol Troktskistlerinin örgütü Komünist Sol'un (Izquierda Comunista) birleşmesi sonucunda kurulan parti. Kuruluşunda 8 bin üyesi olan ve işçiler arasında hatırı sayılır bir desteğe sahip olan parti, önce Uluslararası Sol

Muhalefet'e bağlanacak, daha sonra ondan koparak merkezci bir akım haline gelecektir. İspanyol devrimi ve iç savaşı (1936-39) sırasında, burjuvazi ile işbirliğini gerçekleştirerek devrimin yenilgisine neden olan Halk Cephesi hükümetine eleştirel destek verdi. Bu politikası Trotskiy'in sert eleştirilerine hedef oldu.

20. **Albert Goldman** (1897-1960). İşçi kökenli bir Amerikan komünisti. Çalışarak sürdürdüğü eğitimi sonucunda 1925'de avukat oldu ve Komünist Parti'nin yardım örgütü International Labor Defense'in (ILD - Uluslararası Emek Savunma Örgütü) avukatlığını üstlendi. 1930'da Sovyetler Birliği'ne yaptığı bir gezi sonucunde Trotskiy'in görüşlerinin doğruluğuna ikna olarak 1933'de Trotskist harekete katıldı. 1937'de, Moskova Duruşmaları üzerine bağımsız bir uluslararası jüri olarak oluşturulan Dewey Komisyonu önünde Trotskiy'in avukatlığını yaptı. SWP'nin yöneticilerinden. Partiden 1946'da ayrıldı.

21. **Bund**. Rus Çarlığı'nda yaşayan Yahudi emekçilerin 1897'de kurduğu bir örgüt. Resmi adı Litvanya, Polonya ve Rusya Yahudi İşçileri Genel Birliği idi. 1898'de kuruluş kongresinde Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'ne (RSDİP) katılan Bund, 1903'deki II. Kongre'de milliyetçi örgütsel tavrı reddedilince partiden ayrıldı. 1906'daki IV. (Birleşme) Kongresinde Bund RSDİP'e yeniden katıldı. 1912 Prag Konferansı Bolşeviklerle hiçbir zaman anlaşamamış olan Bundcuların partiden kesin kopuşuyla sonuçlandı.

22. **PPS** (Polska Partia Socjalistyczna - Polonya Sosyalist Partisi). 1892'de kurulmuş olan milliyetçi bir sosyalist parti. Rosa Luxemburg ve arkadaşları SDKP'yi (Socjal demokracja Krolestwa Polskiego - Polonya Krallığı Sosyal Demokrasisi) PPS'nin milliyetçi politikasına karşı kurdular. (Parti Litvanya Marksistlerinin de katılması dolayısıyla 1899'da SDKPiL adını alacaktır.) PPS 1906'da bir sol kanat ile "Fracy" olarak anılan koyu milliyetçi bir sağ kanat arasında bölünecek, sol kanat 1918'de SDKPiL ile birleşerek Polonya Komünist İşçi Partisi'ni kuracaktır.

23. **Bronx.** New York kentini oluşturan beş büyük yerleşim biriminden biri. Seçkin eğitim kuruluşlarının yanısıra 1899 yılında kurulan hayvanat bahçesi ile de ünlüdür.

24. **Stolberg** (1750-1819).Romantik dönemin temsilcilerinden Alman lirik şairi.

25. **Norman Thomas.** ABD Sosyalist Partisi'nin iki dünya savaşı arasindaki önderi. 1901'de Eugene Debs önderliğinde kurulan ve ABD'nin bütün Marksistlerini bağrında toplayan Socialist Party of America (SPA - Amerika Sosyalist Partisi), 1919'da Marksist kanadın partiden koparak Communist Party of America'yı (CPA - Amerika Komünist Partisi) kurmasıyla birlikte Sosyalist Parti adını aldı. Thomas'ın önderliğinde parti, öteki II. Enternasyonal partileri gibi reformist ve savaş konusunda pasifist bir parti haline geldi.

26. **Dewey Komisyonu.** İkinci Moskova duruşmalarının ardından gerçeği bağımsız bir jüri önünde ortaya çıkartabilmek amacıyla 1937 yılında kurulan ve Meksiko'da günlerce süren bir sorgulamadan sonra Stalin'in mahkemelerinin Trotskiy'e yönelttiği bütün suçlamaların asılsız olduğuna karar veren uluslararası komisyon. Komisyon adını ünlü liberal Amerikalı filozof John Dewey'den alır. Dewey (1859-1952) pragmatizm adıyla bilinen Amerikan felsefe okulunun önde gelen temsilcilerinden ve eğitim felsefesi alanında dünya çapında ünlü bir filozoftur.

27. **Diego Rivera** (1886-1957). Dünyaca ünlü Meksikalı duvar ressamı. Meksika Komünist Partisi üyesiyken, Ekim devriminin onuncu yıl kutlamaları dolayısıyla Moskova'daki törenlerde ağırlandı. Ama 1929'da Stalinizmin uluslararası politikalarının bir parçası olarak partiden ihraç edildi. Ardından Trotskist harekete katıldı. 1936'da Trotskiy'e Meksika'ya iltica hakkını sağladı, onu ailesiyla birlikte misafir etti. 1939'da Trotskiy'le araları bozulduktan sonra, Komünist Parti'ye geri döndü ve hayatının geri kalan bölümünde Stalinizme destek verdi.

1990'lı yıllarda uluslararası sosyalist hareket tarihinin en büyük bunalımlarından birini yaşarken, Marksizm, felsefi yönteminden politik programına kadar her yönüyle ağır bir taarruz altında. Ama tarihinde karşılaştığı ilk saldırı değil bu. *Komünist Manifesto*'nun yayınlanışından bu yana geçen yüzelli yıla yakın tarih dilimi içerisinde, uluslararası işçi hareketinin her dönemecinde ya da her büyük bunalımında, Marksizmin geçerliliğini yitirdiği iddiası sosyalist hareket içinde yaygın biçimde ileri sürülmüştür. Elinizdeki kitap, bugünkünden farklı olmakla birlikte aynı derecede derin bir bunalım döneminde, faşizmin Avrupa'nın sathına bir kanser gibi yayıldığı, ikinci emperyalist savaşın patlak verdiği, Sovyet devletinin ve dünya işçi hareketinin ise Stalinist bürokrasinin pençesinde kıvranmakta olduğu bir dönemde, 1939-40 yıllarında, Trotskiy'in Marksizme yönelen bir yeni taarruzu göğüslemek üzere giriştiği son mücadelenin belgelerinden oluşuyor.

Bu kitapta yer alan yazılar en azından iki alanda günümüz açısından son derece büyük bir *güncellik* taşıyor. Öncelikle bu kitap 20. yüzyıl Marksizmi'nin *bürokratik işçi devletleri* sorununa ilişkin teorik ve politik kazanımlarının doruğunu oluşturan Trotskiy'in bu konudaki düşüncelerini kavramak bakımından, *İhanete Uğrayan Devrim* dışındaki en önemli kaynak. Bu kitaptaki tartışmanın ışık tuttuğu ikinci alan ise devrimci Marksizmde parti örgütlenmesine ilişkin sorunlar, özel olarak da *demokratik merkeziyetçilik* sorunu.